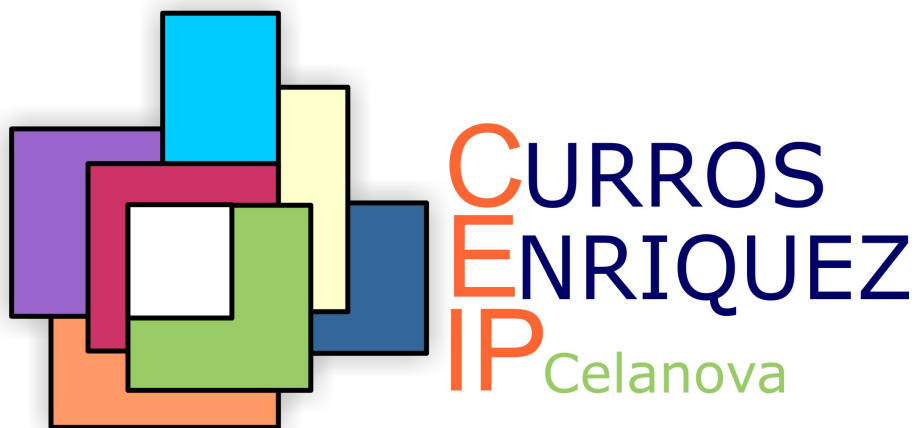

PROXECTO EDUCATIVO

PROXECTO EDUCATIVO

- 1. Introducción**
- 2. O centro e o seu entorno**
- 3. Sinais de identidade do centro**
- 4. Misións , fins e obxectivos do centro**
- 5. Estrutura organizativa**
- 6. Obxectivos da Educación Primaria. As áreas do currículo.
As competencias básicas**
- 7. Concreción Curricular de Educación Infantil**
- 8. Concreción Curricular para Educación Primaria.
Adecuación dos obxectivos das distintas áreas ao contexto do centro.
Adecuación dos contidos por ciclos:
Primeiro Ciclo
Segundo Ciclo
Terceiro Ciclo**
- 9. Decisións xerais sobre Metodoloxía**
- 10. Criterios xerais sobre a avaliación, promoción e titulación.
Mínimos esixibles para pasar de ciclo e de etapa**
- 11. Medidas de atención á diversidade
Actividades de reforzo para o alumnado repetidor**
- 12. Criterios para introducir a educación en valores
nas distintas áreas**
- 13. Plan de atención ao alumnado que non opte pola ensinanza de relixión**
- 14. Criterios xerais para a elaboración das programacións didácticas**
- 15. Avaliación do Proxecto Educativo**

ANEXOS

- ✚ Proxecto Educativo de Centro
- ✚ Plan Xeral Anual
- ✚ Plan de Acción Titorial
- ✚ Plan de Convivencia
- ✚ Plan de Orientación
- ✚ Plan de Atención á Diversidade
- ✚ Plan de Dinamización Lingüística
- ✚ Proxecto de Bibliotecas Escolares
- ✚ Proxecto Bilingüe
- ✚ Plan TIC-ABALAR
- ✚ Contratos programa
- ✚ Programa de Actividades Complementarias
- ✚ Regulamento de Réxime Interno
- ✚ Regulamento de Comedor
- ✚ Plan de Autoprotección

1. Introducción

A Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio de Educación, no seu Capítulo II (Autonomía dos centros), Artigo 121. Proxecto Educativo, establece:

1. O proxecto educativo do centro recollerá os valores, os obxectivos e as prioridades de actuación. Así mesmo, incorporará a concreción dos currículos establecidos pola Administración Educativa que corresponde fixar e aprobar ao claustro, así como o tratamento transversal nas áreas, materias ou módulos da educación en valores e outras ensinanzas.
2. Este proxecto, que deberá ter en conta as características do ámbito social e cultural do centro, recollerá a forma de atención á diversidade do alumnado e a acción tutorial, así como o plan de convivencia, e deberá respectar o principio de non discriminación e de inclusión educativa como valores fundamentais, así como os principios e obxectivos recollidos nesta lei e na lei orgánica 8/1985, do 3 de xullo, reguladora do dereito á educación.
3. Correspóndelles ás administracións educativas establecer o marco xeral que lles permita aos centros públicos e privados concertados elaborar os seus proxectos educativos, que se deberán facer públicos con obxecto de facilitar o seu coñecemento polo conxunto da comunidade educativa. Así mesmo, correspóndelles ás administracións educativas contribuír ao desenvolvemento do currículo favorecendo a elaboración de modelos abertos de programación docente e de materiais didácticos que atendan ás distintas necesidades dos alumnos e do profesorado.
4. Correspóndelles ás administracións educativas favorecer a coordinación entre os proxectos educativos dos centros de educación primaria e os de educación secundaria obrigatoria con obxecto de que a incorporación dos alumnos á educación secundaria sexa gradual e positiva.
5. Os centros promoverán compromisos educativos entre as familias ou titores legais e o propio centro nos cales se consignan as actividades que pais, profesores e alumnos se comprometen a desenvolver para mellorar o rendemento académico do alumnado.

En exercicio desta obriga, pero tamén e, sobre todo, en exercicio do seu dereito a definir autonomamente un modelo educativo propio, o CEIP CURROS ENRÍQUEZ asume a elaboración dos criterios que definen que tipo de escola quere construír, cales son os fins que se pretenden acadar, con que medios e procedementos se contará para o seu logro, cales son as prioridades en función das súas características específicas e a quen compete as responsabilidades para que todo funcione de xeito organizado, coherente e harmónico en orde a acadalo fin último da educación: o desenvolvemento integral do alumnado.

Os procesos educativos van estreitamente ligados ós procesos de desenvolvemento dos alumnos e das alumnas. O coñecemento destas premisas é un elemento indispensable para a planificación, desenvolvemento e avaliación de calquera proceso ou experiencia educativos, polo que está na base do Proxecto Educativo que pretendemos para a comunidade escolar do noso colexio no seu conxunto.

Os plantexamentos educativos habituais pretenden dar resposta ás preguntas sobre **que ensinar** e **como ensinar**, preguntas que xorden da necesidade dunha coherencia estrutural e formativa da educación e son moi importantes no seu desenvolvemento. Pero a pregunta básica a que intentamos darlle resposta no noso Proxecto Educativo é **para que ensinar** -ou, dito doutro xeito, **para que aprender**-. Se non sabemos para que ensinamos ou para que aprendemos, os métodos e contidos tenden a xustificarse a si mesmos, producíndose unha sobrevaloración da importancia dos contidos -saber por saber ou porque o di o programa- é unha rutina empobrecedora no emprego de métodos e recursos. Abondando nisto, só podemos defini-los obxectivos que nos plantexamos en función dos resultados que pretendemos.

As metas que perseguimos teñen a súa base pedagóxica e científica na LOE, pero correspóndenos a nós adaptalas á realidade sociocultural, necesidades e intereses do alumnado ó que van dirixidas: é unha ilusión pensar que pode haber propostas pedagóxicas neutras que sexan doadamente acomodables a calquera enfoque educativo ou calquera circunstancia sociocultural específica

Neste contexto, propoñémonos actuar sobre os seguintes aspectos:

1. Darlle solución ós problemas de infraestruturas e equipamento.
2. Establecer relacións de colaboración co tecido asociativo do contorno.
3. Estructurar acordos de utilización das instalacións escolares fóra do horario escolar.
4. Potencia-las relacións do profesorado con artesáns, profesionais do contorno (sanidade, servizos sociais), etc.
5. Dinamiza-la participación do alumnado en proxectos locais e europeos.
6. Artellar canles de colaboración cos outros centros e co Concello no ámbito do municipio, e con outros centros do exterior.
7. Establecer vías de participación, colaboración e información dos pais dos alumnos.
8. Mellora-los servizos complementarios de transporte, biblioteca, aula de informática, comedor escolar, etc.
9. Establecer relacións de cooperación e intercambio con outros centros doutras comunidades do estado e do estranxeiro (Europa, Latinoamérica), ben de forma directa cando as circunstancias o permitan, ben a través de Internet.
10. Potenciar o desenvolvemento das competencias básicas dentro do que é o currículo oficial como algo fundamental e prioritario.
11. Ter en conta a Lei 7/2004 de 16 de Xullo, galega para a igualdade de mulleres e homes.
12. Igualmente ter en conta o Real Decreto 732/1995, de 5 de Maio, polo que se establecen os dereitos e deberes dos alumnos e as normas de convivencia nos centros.
13. A Lei Orgánica 15/1999, de 13 de decembro, de Protección de Datos de

Carácter Persoal.

2. O centro e o seu entorno

A.- IDENTIFICACIÓN

❖ Datos do centro:

- ✚ Denominación: C.E.I.P. “Curros Enríquez”.
- ✚ Código de centro: 32003771.
- ✚ Tipo de centro: público, dependente da Xunta de Galicia.
- ✚ Enderezo: Avenida López Blanco (A Costa), s/n.
- ✚ Localidade: Celanova (Ourense).
- ✚ Teléfono e Fax: 988431725
- ✚ Web: <http://www.edu.xunta.es/centros/ceipcurroscelandova/>
- ✚ E-mail: ceip.curros.celanova@edu.xunta.es
- ✚ Idades do alumnado: entre os 3 e os 12 anos.
- ✚ Número de unidades:
  - Educación Infantil: 5
  - Educación Primaria: 10
- ✚ Número de alumnos/as: 273
- ✚ I.E.S.P. ó que está adscrito: “Celso Emilio Ferreiro” (Celanova).
- ✚ Horario lectivo do C.E.I.P. "Curros Enríquez" de Celanova:
  - Setembro e Xuño: de 10.00 a 14.30 h.
  - De Outubro a Maio: de 10.15 a 13.45 e de 15.30 a 17.00 horas de luns a xoves. De 10.15 a 15.00 os venres..

B.- CARACTERÍSTICAS FÍSICAS

O Noso Centro é un edificio de dúas plantas rodeado dun patio con pista polideportiva, un patio de educación Infantil e a vivenda do conserxe.

Aulas de curso

- ▶▶ Primaria _____ 10
- ▶▶ Educación Infantil _____ 5

Aulas específicas

- ▶▶ Pedagogía Terapéutica _____ 2
- ▶▶ Audición e Linguaxe _____ 1
- ▶▶ Música _____ 1
- ▶▶ Educación Plástica _____ 1
- ▶▶ Relixión _____ 1
- ▶▶ Biblioteca _____ 1
- ▶▶ Audiovisuais _____ 1
- ▶▶ Aula de Inglés _____ 1
- ▶▶ Aula de informática _____ 1

Instalacións deportivas

- ▶▶ Ximnasio con duchas e vestiarios.
- ▶▶ Pista cuberta.
- ▶▶ Patio de recreo con canastras e porterías.
- ▶▶ Patio de recreo de Educación Infantil.

Servizos

Comedor, transporte e atención ao alumnado fóra do horario escolar. Servicio de atención de entrada de alumnos.

C.- DESCRIPCIÓN DO CONTORNO

A vila de Celanova atópase situada na comarca de Celanova (“Terra de Celanova”), ó sudoeste da provincia de Ourense, e máis concretamente ó sur da capital da provincia, coa que está unida pola estrada N-540 que comunica Ourense con Portugal, da que a separa unha distancia aproximada de 25 Km. Dende este curso escolar tamén por autovía. O concello conta con unha superficie de 67,3 Km² e sitúase a unha altitude de 530 metros sobre o nivel do mar. Limita ó norte cos municipios de Cartelle e A Merca, ó sur co de Vereas, ó leste cos da Bola e A Merca, e ó oeste cos de Quintela de Leirado e Ramirás.

Conta cunha poboación de arredor duns 6.500 habitantes distribuídos entre a propia vila e as dezaioito parroquias que forman o concello (Amoroz, Ansemil, Barxa, Bobadela, Cañón, Fechas, Freixo, Gandarela, Mourillós, Orga, Rabal, San Jorge de Acebedo, Santa Eufemia de Milmanda, Sampaio de Veiga, Vilanova dos Infantes e Viveiro). O casco urbano da vila ten aproximadamente uns 3.300 habitantes.

A vida sociocultural de Celanova xira entorno ó Mosteiro de San Salvador, fundado no século X por San Rosendo. Na parte posterior do mosteiro consérvase a capela mozárabe de San Miguel, que é unha xoia da arte mozárabe de gran interese artístico. Hai que destacar tamén a Fundación Curros Enríquez (Casa dos Poetas), o Auditorio Ilduara e a Escola de Música. A nivel medioambiental é importante a Ruta Currosiana, así como fermosos enclaves: Pontefreixo, Milmanda, Castromao, Pontegrande, carballeiras, regatos, muiños...

D.- ANÁLISE SOCIO-ECONÓMICA DO CONTORNO

As principais actividades económicas da comarca son a agricultura e a gandería, estando inmersas estas actividades nun proceso de modernización e mellora. Os cereais coma o centeo, o millo e o trigo, xunto á pataca e a uva son os cultivos que predominan. No ámbito gandeiro destacan os sectores cárnico e lácteo. Na vila, a principal actividade económica está relacionada co sector servizos e a pequena empresa. Na comarca destaca tamén o sector madeireiro.

E.- ANÁLISE CULTURAL

Segundo os datos que nos aporta o último censo municipal podemos afirmar :

Só entre un 8 e un 12 % dos pais dos nosos alumnos teñen estudos de bacharelato, FP ou universitarios.

Na poboación con menos de 30 anos hai máis titulacións universitarias, sendo as mulleres o sector máis amplo.

A titulación de Graduado Escolar é a maioritaria entre os pais dos nosos alumnos.

A vida sociocultural de Celanova xira entorno ó Mosteiro de San Salvador, fundado no século X por San Rosendo. Na parte posterior do mosteiro consérvase a capela mozárabe de San Miguel, que é unha xoia da arte mozárabe de gran interese artístico. Hai que destacar tamén a Fundación Curros Enríquez (Casa dos Poetas), o Auditorio Ilduara e a Escola de Música. A nivel

medioambiental é importante a Ruta Currosiana, así como fermosos enclaves: Pontefreixo, Milmanda, Castromao, Pontegrande, carballeiras, regatos, muiños...

No Concello contamos con un CEIP, o noso, un colexio concertado: Sagrado Corazón e un IES na capital do Concello.

F.- CARACTERÍSTICAS DO NOSO ALUMNADO.

O CEIP CURROS ENRÍQUEZ escolariza nen@s entre 3 e 12 anos, repartidos nas etapas de E. Infantil e E. Primaria.

Son alumn@s galego falantes cun nivel cultural e socio- económico medio-baixo.

G.-RELACIÓN DO CENTRO CO CONTORNO

O noso centro relacionarase co Concello non só nas competencias que a este lle corresponde por lei, senón que tamén noutras actividades desenroladas polo mesmo e que sexan de interese para o noso alumnado: exposicións, concursos, saídas culturais...

Tamén se relacionará con outros organismos e asociacións do contorno cando estas convoquen actividades e o profesorado as vexa axeitadas para o alumnado do noso centro: Concello, Fundación Curros Enríquez, Medio Ambiente, Mancomunidade...

3. Sinais de identidade do centro

A) CARACTERÍSTICAS IDEOLÓXICAS:

NO REFERENTE Ó ENSINO-APRENDIZAXE

Procura da construción de aprendizaxes significativas.

Organización dos contidos segundo un enfoque globalizador, socializador e individualizador.

Respecto polos ritmos de aprendizaxe de cada neno e cada nena. Atención á diversidade.

Procura da autorregulación das aprendizaxes por parte de nenas e nenos.

Potenciación das relacións entre iguais. Coeducación como aceptación da propia sexualidade e a dos demais seres humanos e como asimilación da realidade social integrada por homes e mulleres e a valoración da complementariedade entre os dous.

Creación dun clima favorable para a potenciación da autoestima e do autoconcepto.

Defensa dos valores universais de respecto dos dereitos humanos.

NO REFERENTE Ó CENTRO:

Un centro democrático e participativo: onde o profesorado, alumnado, pais e nais, persoal de administración e servizos e administracións colaboren conxuntamente na consecución dos obxectivos educativos marcados no Proxecto Educativo de Centro, máis aló da mera participación formal no Consello Escolar.

Un centro aberto ó contorno e integrado nel: intimamente relacionado co anterior. O centro educativo debe servir de dinamizador da vida cultural do entorno no que está inmerso, ó tempo que recibe as influencias do mesmo.

Un centro onde o alumnado aprenda a desenvolver tódalas súas capacidades, as competencias básicas, non só as intelectuais, senón tamén aquelas outras que teñen que ver coas actitudes e valores tales como a educación para a paz, para o non sexismo, para a solidariedade e a cooperación, a liberdade, o sentido da xustiza individual e colectiva, o respecto e tolerancia mutuos, a igualdade de tódalas persoas, os dereitos humanos o rexeitamento á violencia e o respecto polo mundo que habitamos.

Un centro non confesional, á vez que respectuoso tanto coas posturas agnósticas, como coa diversidade de prácticas e crenzas relixiosas, é dicir, o Colexio como tal non adoptará posicións relixiosas ou ateas, senón de total respecto cara as crenzas de cada persoa, tanto do profesorado como do alumnado.

NO REFERENTE Á XESTIÓN EDUCATIVA:

Organización dos medios humanos e materiais en orde ó desenvolvemento dos Proxectos do centro.

Creación dun clima e dunha cultura relacional positiva.

Elaboración, aplicación e avaliación das normas de convivencia desde o diálogo e o consenso.

Elaboración dos horarios atendendo ás necesidades dos alumnos.

Xestión transparente da información.

Favorecemento da participación na toma de decisións. Delegación de funcións favorecendo o liderado do profesorado. Xestión eficaz de recursos persoais e materiais.

Promoción da coordinación dos equipos docentes.

Creación de condicións favorables para a participación nos órganos colexiados.

Dinamización da participación do alumnado na xestión do Centro.

Creación de estruturas espacio-temporais flexibles.

Xestión administrativa e económica transparente.

Funcionamento eficaz dos servizos complementarios: transporte, comedor, biblioteca.

Informatización do Centro e da súa xestión.

B) MODELO DE APRENDIZAXE

NO REFERENTE Á FORMACIÓN INTEGRAL DO ALUMNADO:

Pretendemos que o alumnado acade as seguintes habilidades, que consideramos básicas para conformar un cadro de ensino de calidade:

Habilidade de acadar acceso á información: Isto supón a adquisición das técnicas tradicionais de ler, escoitar e observar, pero ademais as novas de almacenar e elaborar datos mediante o uso dos ordenadores e as indispensables do xuízo crítico para discerni-la información.

Habilidade de razoar con claridade: Isto supón a adquisición das técnicas básica de interpretación semántica, da dedución lóxica e matemática, a asimilación do método científico e o dominio das técnicas de indución e predición.

Habilidade de comunicar con eficacia: Isto supón as técnicas para falar de modo informal ou en público; as técnicas de expresión escrita e do manexo dos instrumentos modernos de escritura; a interpretación e a capacidade de creación de mapas e a interpretación das diferentes tecnoloxías.

Habilidade para comprende-lo entorno: Isto esixe a adquisición de hábitos de respecto e coidado do entorno como un ben único, xunto coa adquisición das técnicas básicas necesarias para entende-la ciencia e o desenvolvemento científico.

Habilidade para comprende-la sociedade: Isto supón a adquisición das técnicas necesarias para comprende-lo feito humano no seu contexto social. Neste contexto cómpre, dun xeito fundamental, a toma conciencia da pertenza a unha cultura singular e única: a cultura galega, nas súas múltiples dimensións: lingüísticas, artísticas, antropolóxicas, políticas, económicas etc.

Habilidade para conseguilo desenvolvemento persoal: Supón a adquisición de técnicas de hixiene, nutrición, educación sexual; a adquisición de técnicas de perfeccionamento persoal por medio da creatividade e a interpretación artística, o desenvolvemento corporal, deportes, etc.

NO REFERENTE Á INNOVACIÓN CURRICULAR

Reelaboración, aplicación e avaliación de proxectos de centro: PE, PXA, PAT, etc.
Posta en práctica de plans e medidas efectivas de normalización lingüística e de promoción e asunción da cultura e da realidade galegas no seu conxunto.

Desenvolvemento de proxectos de formación do profesorado no propio centro.

Potenciación efectiva da atención á diversidade e da orientación psicopedagóxica.

Elaboración, no seu caso, de programas de converxencia curricular (caso do castelán e o galego) e de diversificación curricular (obradoiros...)

Posta en marcha de estratexias para a mellora do rendemento escolar dos alumnos.

Participación en proxectos de innovación e seminarios permanentes do profesorado.

Uso e potenciación das novas metodoloxías e tecnoloxías (audiovisuais, informática, INTERNET...)

Elaboración de materiais curriculares.

Elaboración de estratexias para aborda-la integración dos contidos transversais.

Posta en práctica de estratexias de mellora da autoestima.

Elaboración de programas para o fomento da lectura, o uso educativo da TV, videoxogos...

Elaboración de sínteses de actividades curriculares para alumnos, pais e profesores.

NO REFERENTE ÓS MATERIAIS CURRICULARES

- Deben favorecer unha actitude activa do alumnado.
- Deben referirse a unha realidade concreta.
- Deben potencia-la investigación por parte do alumnado.
- Deben propoñer enfoques globalizados.
- Deben permiti-la atención á diversidade.
- Deben fuxir de estereotipos sexistas ou xenófobos.
- Deben de estar ben estruturados.
- Deben desenvolver uns obxectivos e contidos coherentes co PE. Deben ser formalmente agradables.

C) USO DAS LINGUAS OFICIAIS NO COLEXIO.

A planificación lingüística no noso Centro responderá ás seguintes características:

1. **POSIBLE**. Debe poder levarse á práctica de modo inmediato.
2. **COHERENTE**. Desde a situación real de partida, debe avanzar dun xeito progresivo cara a adquisición da competencia plena nas dúas linguas.
3. **GLOBAL**. Debe abranger tódolos aspectos da vida no centro.
4. **VINCULANTE**. Ha de ser respectada e cumprida por toda a comunidade educativa.
5. **AVALIABLE**. Deben poder medirse de forma clara os avances acadados.

En consonancia con estes plantexamentos, cómpre afondar por parte do profesorado en particular e do conxunto da comunidade educativa en xeral, na primacía de usos e actitudes normalizadoras. Xa que logo, o Equipo de Normalización Lingüística elaborará unha proposta de proxecto de intervención para a normalización lingüística, proxecto que se elevará ó Claustro e ó Consello Escolar para o seu debate e aprobación, no marco das súas competencias.

Elaborar un proxecto de intervención que garanta a posta en marcha dun verdadeiro proceso de normalización lingüística. Dito proxecto deberá ser posible, coherente, global, vinculante e avaliable e abrangerá tódolos niveis educativos, desde Educación Infantil ata o 3º ciclo de Educación Primaria.

4. Misións, fins e obxectivos do centro

MISIÓNS

A misión do CEIP CURROS ENRÍQUEZ é proporcionar ós seus alumnos un desenvolvemento das súas capacidades técnicas e humanas, para que a etapa educativa do ensino primario, xunto coas demais etapas educativas o leve á súa formación integral como persoa. Esta misión obriga a unha estreita colaboración de pais, mestres, e alumnos no marco da nosa realidade social, cultural e lingüística.

FINS

Un proxecto educativo de centro non pode pretender formular nin alcanzar fins da educación. Estas finalidades son formulacións propias da Constitución e das Leis Orgánicas en materia educativa. Pretender acadar esas metas nun curto espazo de tempo - unha etapa educativa no noso caso- é un propósito utópico e demasiado ambicioso. Sen embargo, como guía e norte da nosa actuación, queremos ter presentes en todo momento os fins previstos na propia LOE, que orixinan -xunto coas notas de identidade e as necesidades educativas- os obxectivos do centro que de seguido se formulan. Tales fins son:

O pleno desenvolvemento da personalidade do alumno.

A formación no respecto ós dereitos e liberdades fundamentais e no exercicio da tolerancia e da liberdade dentro dos principios democráticos de convivencia.

A adquisición de hábitos intelectuais e técnicas de traballo, así como de coñecementos científicos, técnicos, humanísticos, históricos e estéticos. A formación no respecto á pluralidade lingüística e cultural de España.

A preparación para participar activamente na vida social e cultural.

A formación para a paz, a cooperación e a solidariedade entre os pobos. Proporcionar ós nosos alumnos unha firme e ampla base formativa, que enraizada profundamente no que de específico ten a cultura galega, lles facilite o acceso ó que de universal ten a cultura.

OBXECTIVOS

Os nosos obxectivos de centro queremos que sexan formulacións que trazan o rumbo que a nosa institución educativa pretende seguir. Son, xa que logo, obxectivos de difícil medición pero que amosan o rumbo da institución escolar, para que na planificación e desenrolo posterior se concreten noutros documentos institucionais e obxectivos e actividades máis específicos.

A.- Ámbito Pedagóxico.

Conseguir que o finaliza-la Educación Primaria os alumnos teñan un correcto dominio, tanto oral como escrito, das dúas linguas oficiais - galego e castelán- e poidan optar con garantías a prosegui-los seus estudos na seguinte etapa, a ESO.

Desenrolar nos alumnos o uso de técnicas, procedementos e estratexias de traballo que lles axuden nas súas tarefas de estudio e traballo escolar.

Deseñar procedementos de autocontrol e autoavaliación do traballo dos alumnos.

Apoiar e potencia-la acción dos titores a través dun plano de acción titorial e de orientación académica profesional.

Potencia-lo tratamento dos temas transversais: Educación para a paz, medio ambiente, consumo, saúde, educación vial, medios de comunicación, igualdade dos sexos...

Saber utilizar e aplicar á práctica cotiá as novas tecnoloxías audiovisuais e informáticas.

Potenciar unha avaliación que teña en conta o esforzo, o traballo persoal, o afán de superación e a actitude positiva cara o estudio. Eliminar calquera trato diferente por razón de sexo, superando mitos, costumes e tabús entre nen@s.

Potencia-la coordinación e o traballo en equipo de todo o profesorado. Coidar que o Centro, as súas instalacións, patios e campos de deporte, o material e mobiliario estean coidados e ordenados.

Asegura-los apoios necesarios para o alumnado que teña NEE ou aqueles que sen elas precisen unha axuda específica.

Crear un foro de debate permanente e distendido sobre de temas que nos atinxen como profesionais do ensino-aprendizaxe.

B.- Ámbito do Pluralismo Ideolóxico e Relacións Humanas.

Potenciar un clima de igualdade, integración e solidariedade entre todo o alumnado.

Fomentar e afianzar hábitos, comportamentos, valores e prácticas democráticas na vida do Centro.

Potencia-las relacións coas familias para lograr unha maior implicación no proceso de aprendizaxe dos seus fillos.

Conseguir unhas normas de convivencia que sexan froito da elaboración/revisión conxunta de todos (mestres- pais-alumnos) e potencia-lo seu cumprimento.

Manter unha política de diálogo e equilibrio entre os dereitos duns e os deberes doutros, de xeito que ningún dos sectores senta ocupado o seu campo de actuación.

Ser tolerante e obxectivo coas distintas crenzas relixiosas ou a ausencia delas o mesmo que coas ideoloxías políticas.

Potenciar todo tipo de actividades e actos (festas, saídas) que fomenten a comunicación, colaboración, xenerosidade e os obxectivos xerais do grupo.

C.- Ámbito de Xestión e Organización.

Potencia-los órganos colexiados do centro e os órganos de coordinación docente como órganos de toma de decisións e poder de xestión a nivel pedagóxico e institucional.

Fomentar que a toma de decisións, na medida do posible, se faga de xeito eficaz e participativo para implicar a tod@s na marcha do Centro. Realizar unha avaliación interna do Centro cada ano escolar a través da Memoria Anual e dos informes de avaliación interna dos distintos órganos colexiados e de coordinación do Centro.

Potencia-la dinamización dos órganos de goberno e de coordinación docente e impulsa-la participación dos distintos sectores da Comunidade Educativa.

Identificarse e defende-lo noso Proxecto Educativo, coa súa posta en práctica e mellora.

Confiar nos órganos unipersoais e colexiados de goberno e de coordinación didáctica do Centro, para que leven a cabo, co apoio de todos, os obxectivos comúns que favorezan unha verdadeira calidade do ensino no noso Centro.

Recoñece-las individualidades do E. Directivo e dos demais membros da Comunidade Educativa como forma de optimiza-los recursos humanos en función dunha labor de equipo.

Crear áreas de responsabilidade en cada un dos membros da comunidade educativa e potenciar a coordinación entre todos.

Crear un foro activo de debate e busca de solucións ós problemas plantexados, distendido e crítico.

D.- Ámbito Institucional.

Potencia-las canles de información, comunicación e participación dos

distintos elementos da Comunidade Educativa.

Colaborar coa APA na planificación e seguimento das actividades extraescolares.

Colaborar co Concello e as organizacións locais na realización de actividades culturais e deportivas.

Fomenta-la participación, ben a título individual ou de grupo, en cursos e seminarios organizados polos Centros de Formación do Profesorado da zona.

Afondar nas relacións sistemáticas de colaboración e coordinación co IES de Celanova ó que está adscrito o noso Centro.

Favorece-la relación e intercambios con outros centros docentes e /ou entidades.

E.- Ámbito de relación coa comunidade.

Establecer canles de comunicación e colaboración coas familias, facilitando a interacción dos pais e nais co centro educativo a fin de conseguir os fins educativos propostos.

Colaborar nas conmemoracións, tanto de carácter oficial como populares e tradicionais. Fomenta-la participación da comunidade educativa.

Realizar saídas/excursións aproveitando os recursos do contorno.

Aproveita-las ofertas culturais das distintas entidades do noso Concello ou de concellos veciños (exposicións, teatro, concertos...) facilitando a asistencia dentro do horario lectivo.

Promover e facilita-la participación de persoal especializado ou de entidades que colaboren en actividades paralelas (culturais, deportivas, de lecer...)

Cóñece-lo medio físico, cultural, social e de comunicación do contorno que nos rodea, sendo permeables ós problemas da comunidade.

Facilita-la utilización das instalacións escolares no horario non lectivo para actividades organizadas pola ANPA, Concello , Fundación Curros Enríquez e/ ou entidades veciñais ou locais, regulamentando o seu uso baixo a responsabilidade correspondente.

5. Estrutura organizativa

A estrutura organizativa do CEIP CURROS ENRÍQUEZ está formada por un conxunto de elementos (órganos unipersoais e colexiados, equipos docentes, titorías, comisións, ANPA, servizos...) e polas relacións que se establecen entre os mesmos.

Unha vez definida a estrutura do Centro é necesario non esquece-la súa dimensión formalizadora, regulada polo conxunto de procedementos, regras e normas do Regulamento de Réxime Interno.

A estrutura organizativa debería deixar escasa marxe ó voluntarismo, xa que nun centro xestionado democraticamente debe existir unha división de funcións e unha asignación de responsabilidades. Tódolos membros deben ter claras as funcións e tarefas que teñen que realizar e ademais darán conta delas. A democracia é unha forma de goberno, non unha falta de autoridade na que cada un asume a súas responsabilidades.

A.-ÁREA DE COORDINACIÓN E XESTIÓN

Está formada polo director/a, @ xef@ de estudos, @ secretari@ e o equipo directivo.

Director/a:

Dña. María José Castro Mangana

Elección: é nomeado polo Xefa Territorial da Consellería de Educación e Ordenación Universitaria de entre o profesorado que presenta o correspondentes Proxecto de Dirección, sendo o curso 12/13 o seu 15º curso como director.

Duración: a duración do seu mandato é unha prórroga por un período de catro anos ata o curso 2012/2013

Competencias: as establecidas no artigo 132 ,Capítulo IV, da Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio de Educación.

Xefatura de Estudos e Secretaría

Xefe de Estudos. D. Juan José Lamelas Caneiro, mestre de EP.

Secretaría: Dña. Encarnación Martínez Montero.

Designación: Son propostos polo Director/a de entre @s mestr@s do centro, previa comunicación ó Consello Escolar, e nomeados pola Xefa Territorial da Consellería de Educación e Ordenación Universitaria.

Duración: A duración do seu mandato é por un periodo de catro anos ou cando cese o director/a que os designou.

Competencias: as establecidas no artigo 34 e 35 do Decreto 374/1996, do 17 de outubro, polo que se aproba o regulamento orgánico das escolas de educación infantil e colexios de primaria (DOG do21). **Dedicación ás súas funcións:** as establecidas no punto 2.1.12 do capítulo V da orde do 22 de xullo de 1997 (DOG do 2 de setembro).

O Equipo Directivo: Aínda que parece non existir unha intencionalidade legal para que sexa considerado como órgano colexiado, no CEIP CURROS ENRÍQUEZ procurárase que o equipo directivo funcione como tal, polas súas vantaxes na organización e funcionamento.

As funcións principais que se fixan para o equipo directivo son: a transmisión de información en tódolos sentido, a distribución de tarefas, a planificación de actividades, a análise de resistencias e problemas do centro, a avaliación de tarefas realizadas...

B.- ÁREA DIDÁCTICA

Está formada polo claustro, os órganos de coordinación docente e Departamento de Orientación.

O Claustro

Composición: está integrado pola totalidade do profesorado que presta servizo no Centro e será presidido polo director/a.

Reunións e convocatoria: reunirase preceptivamente en sesión ordinaria unha vez ó trimestre e sempre que o convoque o seu presidente ou o solicite un terzo, polo menos, dos seus membros. En todo caso reunirase ó inicio e ó remate do curso.

Competencias: as establecidas no artigo 47 do Decreto 374/1996, do 17 de outubro, polo que se aproba o regulamento orgánico das escolas de educación infantil e colexios de primaria (DOG do21).

Órganos de coordinación docente

Equipos de ciclo. Agrupan a tódolos mestres que imparten docencia en cada ciclo. Son os órganos básicos encargados de organizar e desenvolver, baixo a supervisión d@ xef@ de estudos, as ensinanzas propias do ciclo.

@s coordinador@s de ciclo desempeñarán as súas funcións durante dous cursos académicos e serán designados polo director/a oído o E. de ciclo.

Estes equipos reuniranse, cando menos, unha vez ó mes e a asistencia é obrigada para tódolos seus membros.

A súa regulación está establecida nos artigos 54 e seguintes do Decreto374/1996, do 17 de outubro, e no capítulo VI.1 da Orde do 22 de xullo de 1997, e 2 de setembro.

Comisión de Coordinación Pedagóxica

Composición: está integrada polo director/a, como presidente, @ Xef@ de estudos, @s coordinador@s de ciclo, o especialista en P.T., o coordinador/a do ENL e @ responsable do Departamento de Orientación. Actuará como secretario un membro da comisión, designado polo director/a.

Reunións: a comisión reunirase unha vez ó mes e realizará unha reunión extraordinaria ó comezo do curso e outra ó remate, así como cantas outras se consideren.

A súa regulación está establecida nos artigos 61 e seguintes do Decreto 374/1996, do 17 de outubro, e no capítulo VI.2 da Orde do 22 de xullo de 1997, de 2 de setembro.

Equipo de Actividades Complementarias e Extraescolares. Composición:

Estará constituído por un xefe/a, nomead@ polo director do centro a proposta d@ xef@ de estudos, oída a comisión de coordinación pedagóxica e por un maestr@ de cada ciclo, proposto polo equipo de ciclo.

Funcións: son as establecidas no Regulamento das Escolas de Educación Infantil e Primaria.

Reunións: reunirase como mínimo ó principio e ó final, unha vez por trimestre e cando o seu xefe o considere conveniente. Levantarase acta de cada reunión.

Equipo de normalización lingüística:

Está constituído para potencia-lo uso da lingua galega de acordo co establecido na Lei 3/1983, do 15 de xuño, de normalización lingüística, e no Decreto 247/1995, do 14 de setembro.

Composición: está constituído por un profesor/a de cada ciclo, por proposta da comisión de coordinación pedagóxica; poderán incorporarse ó traballo do equipo para temas puntuais outros membros da comunidade educativa.

A coordinación do equipo será desempeñada por un profesor/a del, preferentemente con destino definitivo no centro; será nomeado polo director por proposta dos compoñentes do equipo e desempeñará as súas funcións durante dous anos.

Reunións: o equipo de normalización lingüística reunirse cunha periodicidade mensual e realizará unha sesión extraordinaria ó comezo do curso e outra ó finalizar este, así como cantas outras se consideren necesarias.

A súa regulación está establecida nos artigos 63 e seguintes do Decreto 374/1996, do 17 de outubro, e no capítulo VI.3 da Orde do 22 de xullo de 1997, de 2 de setembro.

Departamento de Orientación:

Neste ámbito educativo preténdese contar cun PLAN DE ACTUACIÓN DO SERVICIO DE ORIENTACIÓN DO CEIP CURROS ENRÍQUEZ coas seguintes características:

a) O centro conta con Departamento de Orientación propio.

Este CEIP CURROS ENRÍQUEZ está adscrito ó IES de Celanova.

b) Legalmente esta **regulado** por:

* Decreto 120/1998, do 23 de Abril, polo que se regula a orientación educativa e profesional na Comunidade Autónoma de Galicia.

* Orde do 24 de Xullo de 1998 pola que se establece a organización e funcionamento da Orientación educativa e profesional na Comunidade Autónoma de Galicia regulada polo decreto 120/1998.

c) **Composición do equipo:**

1.- Xefe/a do Departamento de Orientación.

2.- Xefe/a de estudos do CEIP CURROS ENRÍQUEZ.

3.- Responsable de PT. do CEIP CURROS ENRÍQUEZ

4.- Coordinador do 1º ciclo

5.- Coordinador do 2º ciclo

6.- Coordinador do 3º ciclo

7.- Coordinador de infantil

d) **Competencias**

Valora-las necesidades educativas, no ámbito da orientación, dos alumnos e alumnas do seu contorno e deseñar, desenvolver e avaliar programas específicos de intervención.(Diagnóstico).

Elaborar,de acordo coas directrices establecidas polas comisións de

coordinación pedagóxicas, as propostas do plan de orientación académico e profesional, e do plan de acción tutorial dos centros, así como coordinalo profesorado e ofrecerlle soporte técnico para o desenvolvemento destes plans.

Participar na elaboración dos proxectos educativo e curricular do centro, incidindo nos criterios de carácter organizativo e pedagóxico para a atención ó alumnado con necesidades educativas especiais e nos principios de avaliación formativa e, cando cumpra, na adecuación dos criterios de promoción.

Deseñar accións encamiñadas á atención temperá e á prevención de dificultades ou problemas de desenvolvemento ou de aprendizaxe derivadas tanto de condicións desfavorables como de altas capacidades que presenten os alumnos e as alumnas.

Participar na avaliación Psicopedagóxica e no deseño e desenvolvemento de medidas de atención a diversidade.

Facilitar ó alumnado o apoio e o asesoramento necesarios para enfrontalos momentos escolares máis decisivos ou de maior dificultade, como o ingreso no centro, o cambio de ciclo ou etapa e a resolución de conflitos de relación interpersonal .

Impulsa-la participación do profesorado en programas de investigación e innovación educativa nos ámbitos relativos a hábitos de traballo intelectual, programas de ensinar a pensar, habilidades sociais, técnicas de dinámica de grupos e en calquera outros relacionados co seu ámbito de actuación.

Promove-la cooperación entre o centro e as familias, implicándoas nos procesos educativos dos seus fillos.

Favorece-lo proceso de maduración vocacional orientando e asesorando ó alumnado sobre as súas posibilidades académicas e profesionais, así como as ofertas do seu contorno que lle faciliten elixir responsablemente.

Aqueloutras que a administración educativa lle puidese encomendar no ámbito das súas funcións.

As funcións establecidas no apartado anterior serán exercidas nos colexios de educación infantil e primaria, e nos colexios de educación primaria polo departamento de orientación destes centros, sen prexuízo da intervención, cando proceda, dun especialista e das competencias propias do consello escolar e do claustro de profesores.

e) Funcións

Dirixir e coordina-las actividades e actuacións propias do departamento. Responsabilizarse da redacción do plan de actividades do departamento, velar polo seu cumprimento e elabora-la memoria final do curso. Convocar e presidir reunións do departamento conforme o procedemento que se estableza

Velar pola confidencialidade dos documentos se é o caso

Coordina-la organización de espazos e instalacións para a orientación, a adquisición de material e de equipamento específico, velando polo seu uso correcto e conservación.

Realiza-las avaliacións psicopedagóxicas, se é o caso, e asesorar no deseño, desenvolvemento e avaliación das medidas de atención á diversidade conforme o procedemento de orientación implicados. Coordinar, en

colaboración co profesor ou profesora de apoio, a atención do alumnado con necesidades educativas especiais, elevando

@ xef@ de estudos, cando cumpra, a proposta de organización da docencia para este alumnado.

Aqueloutras funcións que a Administración educativa lle poida asignar referidas á orientación.

Participar nas sesións de avaliación e demais dos ciclos.

C.- ÁREAS DE PARTICIPACIÓN.

Compoñen esta área os órganos de participación do centro: Consello Escolar, Comisión Económica e ANPA.

Consello Escolar: é o órgano a través do cal participan na xestión do centro os distintos membros da comunidade escolar.

Constitución:

- O/A director/a que o preside.
- O/A xef@ de estudos.
- Un representante do Concello.
- 5 representantes dos pais (podendo ser un proposto pola ANPA máis representativa).
- 5 representantes do profesorado.
- Un representante do persoal de Admón e Servicios.
- O secretario, quen actuará como secretario do consello, con voz pero sen voto.

Reunións e convocatoria: as reunións celebraranse en día e hora que posibilite a asistencia de tódolos membros. Reuniranse preceptivamente en sesión ordinaria unha vez por trimestre e sempre que o convoque o seu presidente ou o solicite un terzo, polo menos, dos seus membros. En todo caso reunirse ó inicio e ó remate do curso.

As atribucións son as establecidas no artigo 43 do Decreto 374/1996, do 17 de outubro, polo que se aproba o Regulamento Orgánico das escolas de educación infantil e dos colexios de educación primaria.

Comisións:

No noso centro funcionará, cando menos, a **Comisión Económica**. Así mesmo poderán constituírse outras comisións para asuntos específicos, nas que estarán presentes, polo menos, un mestr@ e un pai/nai de alumn@ se se trata de asuntos relacionados coa comunidade educativa.

A Comisión Económica funcionará no seo do Consello Escolar. **Integrantes:** director/a, un mestr@, un pai/nai de alumn@ e o secretari@ do centro. É **función** desta comisión informar ó consello escolar sobre cantas materias de índole económica lle sexan encomendadas.

Reunións: reunirse cunha periodicidade trimestral e realizará unha sesión extraordinaria ó comezo e ó final de curso, así como cantas outras se

consideren necesarias.

D.- AGRUPAMENTO DO ALUMNADO.

Estimamos que a agrupación **flexible** do alumnado dentro da aula constitúe un medio necesario para o desenvolvemento dunha metodoloxía activa, na que se contempla ó alumno como o suxeito central e dinámico do proceso de ensinanza- aprendizaxe.

Aínda que a mesma caracterización de “flexible” indica que a agrupación do alumnado admite toda clase de variedades en función da programación de actividades escolares establecida para cada momento, no centro distinguimos claramente tres situacións de aprendizaxe, e cada unha delas demanda unha agrupación do alumnado diferente:

Individualizada, na que o alumno traballa só.

Traballo en equipo, que realiza un grupo de alumn@s coa finalidade de producir un resultado común.

Gran grupo, que se congrega para recibir explicacións ou orientacións xerais do profesor/a ou profesor@s, así como para a posta en común de aprendizaxes e traballos realizados xa.

Na formación dos grupos no noso colexio, evitarase calquera clasificación deles polos seus coñecementos, nivel intelectual ou rendemento, así como o establecemento de grupos estables de recuperación, de repetidores ou de alumnos avantaxados. O criterio básico de configuración dos grupos é a orde alfabética. No caso de alumnos incorporados ó longo do curso escolar ou alumnos repetidores a asignación farase, no caso de varios cursos por nivel ó curso que teña menos alumnos. Establécese un criterio complementario de agrupamento para os alumnos que escollan Religión ou Atención Educativa, procurando que coincidan no mesmo grupo os da mesma opción.

E.- TEMPORALIZACIÓN DA PLANIFICACIÓN E AVALIACIÓN.

Na estrutura organizativa do centro son igualmente importantes os acordos que se adopten con respecto ós tempos de dedicación ás tarefas e reunións. A democracia e a participación teñen uns custos de tempo necesarios e imprescindibles. Sen reunións para transferir información, programar, analizar problemas, coordinar, xestionar, avaliar... non é posible nin a participación nin unha xestión eficaz.

Das trinta e sete horas e media que constitúen a xornada laboral do profesorado, dedícanse trinta horas semanais ás actividades do centro. Das devanditas horas, vintecinco terán carácter lectivo, a razón de cinco horas diarias de luns a venres. As cinco horas non lectivas serán destinadas a garanti-la realización das actividades seguintes:

Entrevistas con pais, nais ou titores. A esta función destinarase unha hora á

semana, da que terán axeitada información tódalas familias. Asistencia a reunións de ciclo.

Programación da actividade da aula e realización de actividades extraescolares complementarias.

Asistencia a reunións de coordinación e seguimento co profesorado de NEAE.

Asistencia a reunións de claustro, Comisión de coordinación pedagóxica, consello escolar, ENL etc.

Ademais da avaliación do desenvolvemento das capacidades do alumnado de acordo cos obxectivos xerais da etapa, @s mestr@s avaliarán os procesos de ensino e a súa práctica docente, así como o desenvolvemento do proxecto curricular.

Actividades de perfeccionamento no posto de traballo e a investigación educativa.

Calquera outra actividade das establecidas no plan xeral anual.

O noso colexio ten xornada partida, polo que moitas desta actividades realizaranse no tempo que queda despois do xantar ata comeza-la actividade da tarde. Cando algunha actividade non sexa posible facela neste espazo de tempo, farase ó remata-las horas de docencia.

O resto da xornada semanal (sete horas e media), de non obrigada permanencia no centro, destinarase ó perfeccionamento e á formación, á preparación de actividades docentes e á atención doutras actividades inherentes á función docente.

Hai que ter en conta, ademais, o tempo correspondente ós días non lectivos para os alumnos, pero si para os profesores, dos meses de setembro e xuño. Este tempo distribuirase no PXA, de xeito que se garanta a planificación, avaliación e a coordinación necesaria para o bo funcionamento do centro.

No mes de setembro, dedicarase a maior parte deste tempo para a planificación do curso escolar, así como para os procesos de avaliación inicial (diagnoses, coñecemento de expedientes e historial do alumnado, etc). É o momento de marca-las directrices xerais para a elaboración da Programación Xeral Anual. Os últimos días de xuño dedicarase fundamentalmente á avaliación e cumplimentación de expedientes, así como á elaboración da memoria de fin de curso.

F.- ÁREA DE SERVIZOS E VIXILANCIA. Transporte Escolar.

Hai dez itinerarios e dúas empresas que cobren este servizo (Empresa Ampían e Caminobús).

Teñen dereito ó uso do transporte escolar os nenos de E. infantil e Primaria que viven a máis de un km do centro, pero tamén o pode utilizar o resto do alumnado que o desexe previa autorización da Xefatura Territorial de Educación .

Vixilancia e Limpeza.

A vixilancia do centro, no conxunto de tódalas dependencias corresponde ó persoal de servizos e mantemento do concello de Celanova. As súas funcións son fixadas polo Concello -do que dependen administrativamente -

e deberán ser coñecidas polo E. directivo.

As devanditas funcións recolleranse no Regulamento de Réxime Interno.

A limpeza é tamén unha responsabilidade do concello de Celanova que encarga a empregados que dependen del.

O servizo de mantemento de xardíns e espazos exteriores é unha responsabilidade do Concello.

A asignación de tarefas dentro do centro para este persoal correspóndelle ó/á director/a.

G.- RELACIÓNS DO CENTRO COA COMUNIDADE.

O centro colabora con distintos centros e institucións, entre os que cabe sinalar: **IES de Celanova** ó que está adscrito.

Concello, Fundación Curros Enríquez e Mancomunidade no desenvolvemento de actividades culturais.

A **ANPA** do propio colexio, na organización de algunha actividade. (Viaxe Voz Natura, contactar con xente da zona para algunha conferencia...)

Outros centros da Comarca, cos que colabora na realización de actividades deportivas.

6.Obxectivos da Educación Primaria. As competencias básicas. Áreas do currículo.

OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN PRIMARIA

Os obxectivos da educación primaria estarán encamiñados ao logro da adquisición, por parte de todo o alumnado, das capacidades que permitan:

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lle permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais con que se relaciona.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e de mulleres e a non-discriminación de persoas con discapacidade.
- e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega, a lingua castelá e

desenvolver hábitos de lectura.

f) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lle permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.

g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser capaz de aplicarlos a situacións da súa vida cotiá.

h) Coñecer e valorar o seu contorno natural, social e cultural, así como as posibilidades de acción e de coidado deste.

i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e da comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que recibe e elabora.

j) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais.

k) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar e aprender a coidar o propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.

l) Coñecer e valorar a flora e a fauna, en especial a presente na Comunidade Autónoma de Galicia, e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.

m) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, o valor da corresponsabilidade no traballo doméstico e no coidado das outras persoas, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas.

n) Fomentar a educación vial e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.

COMPETENCIAS BÁSICAS

A competencia básica é «a capacidade de poñer en práctica de forma integrada, en contextos e situacións diversas, os coñecementos, as habilidades e as actitudes persoais adquiridas. O concepto de competencia inclúe tanto os saberes como as habilidades e as actitudes e vai máis alá do saber e do saber facer, incluíndo o saber ser ou estar». No CEIP estamos a traballar as competencias básicas integradas nas áreas do currículo, nos tres ciclos de E. Primaria.

Coas áreas e materias do currículo preténdese que todos os alumnos e as alumnas alcancen os obxectivos educativos e, consecuentemente, que adquiran as competencias básicas. Ao ser as competencias un elemento organizador van ter

influencia, non só nos contidos e na avaliación, senón tamén na metodoloxía.

No marco da proposta realizada pola Unión Europea, e de acordo co Decreto de E. Primaria, identifícanse oito competencias básicas:

1. Competencia en comunicación lingüística.
2. Competencia matemática.
3. Competencia no coñecemento e na interacción co mundo físico.
4. Tratamento da información e competencia dixital.
5. Competencia social e cidadá.
6. Competencia cultural e artística.
7. Competencia para aprender a aprender.
8. Autonomía e iniciativa persoal.

Competencia en comunicación lingüística.

Esta competencia refírese á utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento e de organización e autorregulación do pensamento, das emocións e da conduta.

Competencia matemática.

Consiste na habilidade para utilizar e relacionar os números, as súas operacións básicas, os símbolos e as formas de expresión e razoamento matemático, tanto para producir e interpretar distintos tipos de información como para ampliar o coñecemento sobre aspectos cuantitativos e espaciais da realidade, e para resolver problemas relacionados coa vida cotiá e co mundo laboral.

Tratamento da información e competencia dixital.

Esta competencia consiste en dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información, e para transformala en coñecemento. Incorpora diferentes habilidades, que van desde o acceso á información ata a súa transmisión en distintos soportes unha vez tratada, incluíndo a utilización das tecnoloxías da información e da comunicación como elemento esencial para informarse, aprender e comunicarse.

Competencia social e cidadá.

Esta competencia fai posible comprender a realidade social en que se vive, cooperar, convivir e exercer a cidadanía democrática nunha sociedade plural, así como comprometerse a contribuír á súa mellora. Nela están integrados coñecementos diversos e habilidades complexas que permiten participar, tomar decisións, elixir como comportarse en determinadas situacións e responsabilizarse das eleccións e decisións adoptadas.

Competencia cultural e artística.

Esta competencia supón coñecer, comprender, apreciar e valorar criticamente diferentes manifestacións culturais, artísticas e deportivas, utilízalas como fonte de enriquecemento e lecer e considéralas como parte do patrimonio dos pobos.

Competencia para aprender a aprender.

Aprender a aprender supón dispoñer de habilidades para iniciarse na

aprendizaxe e ser capaz de continuar aprendendo de xeito cada vez máis eficaz e autónomo de acordo cos propios obxectivos e necesidades.

Autonomía e iniciativa persoal.

Esta competencia refírese, por unha banda, á adquisición da consciencia e aplicación dun conxunto de valores e actitudes persoais interrelacionadas, como a responsabilidade, a perseveranza, o coñecemento de si mesmo e a autoestima, a creatividade, a autocrítica, o control emocional, a capacidade de elixir, de calcular riscos e de afrontar os problemas, así como a capacidade de demorar a necesidade de satisfacción inmediata, de aprender dos erros e de asumir riscos.

Por outra banda, remite á capacidade de elixir con criterio propio, de imaxinar proxectos, e de levar adiante as accións necesarias para desenvolver as opcións e plans persoais -no marco de proxectos individuais ou colectivos- responsabilizándose deles, tanto no ámbito persoal coma no social e no laboral.

ÁREAS DO CURRÍCULO

Coñecemento do medio natural, social e cultural.
Educación artística.
Educación física.
Lingua galega e literatura.
Lingua castelá e literatura.
Lingua estranxeira.
Matemáticas.
Educación para a cidadanía e os dereitos humanos.

Sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunha das áreas da etapa, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación e a educación en valores traballaranse en todas as áreas.

Coa finalidade de fomentar o hábito da lectura, o noso centro está a aplicar o **Proxecto Lector de Centro**. Ademais desenvólvese o **Plan de introdución das Tecnoloxías da Información e da Comunicación**.

7. Concreción curricular Educación Infantil

FUNDAMENTACIÓN

GLOBALIZACIÓN

Porque cada proposta de traballo ou actividade provoca a entrada en funcionamento de todas as capacidades.

MOTIVACIÓN

Partindo de aspectos coñecidos e atraentes para conseguir unha actitude favorable cara ás novas aprendizaxes e que estas poidan ser significativas.

AFECTIVIDADE

Porque os sentimentos e as emocións movern as aprendizaxes, e porque o neno e a

nenas precisan sentirse queridos para medrar na súa autonomía e na valoración positiva de si mesmos, que son as bases de toda aprendizaxe efectiva.

SOCIALIZACIÓN

Procurando a comunicación e a interrelación entre os membros do grupo para desenvolver actitudes de axuda, de colaboración e de empatía.

PREVENCIÓN E COMPENSACIÓN

Propoñendo, ao longo de todo o proxecto, diferentes actuacións dirixidas á diversidade de peculiaridades persoais, momentos evolutivos e ritmos diferentes de aprendizaxe.

INTERRELACIÓN FAMILIA-CENTRO EDUCATIVO

Para conciliar criterios na educación e nas aprendizaxes, e evitar situacións que poderían producir inseguridade nos nenos e nas nenas e atrasar o seu desenvolvemento.

METODOLOXÍA ACTIVA

Na que o neno e a nena sexan os suxeitos activos nas súas aprendizaxes e aprehensións da realidade circundante, utilizando estratexias lúdicas na maioría dos casos.

OBXECTIVOS XERAIS DO CICLO

(2º CICLO DE EDUCACIÓN INFANTIL)

- a) Coñecer o seu propio corpo e o dos outros, as súas posibilidades de acción e aprender a respectar as diferenzas.
- b) Observar e explorar o seu medio familiar, natural e social.
- c) Adquirir progresivamente autonomía nas súas actividades habituais. d) Desenvolver as súas capacidades afectivas.
- e) Relacionarse cos demais e adquirir progresivamente pautas elementais de convivencia e de relación social, así como exercitarse na resolución pacífica de conflitos.
- f) Desenvolver habilidades comunicativas en diferentes linguaxes e formas de expresión.
- g) Iniciarse nas habilidades lóxico-matemáticas, na lectoescritura e no movemento, no xesto e no ritmo.

ÁREAS CURRICULARES

Os contidos educativos da Educación Infantil organízanse en áreas correspondentes a ámbitos propios da experiencia e do desenvolvemento infantil, e abórdanse por medio de actividades globalizadas que teñan interese e significado para os nenos.

As áreas do segundo ciclo da Educación Infantil son as seguintes:

- **Coñecemento de si mesmo e autonomía persoal.**
- **Coñecemento do medio.**
- **Linguaxes: comunicación e representación.**

ÁREA I: COÑECEMENTO DE SI MESMO E AUTONOMÍA PERSOAL

Esta área de coñecemento e de experiencia fai referencia, de forma conxunta, á construción gradual da propia identidade, ao establecemento de relacións afectivas cos demais e á autonomía persoal como procesos inseparables e necesariamente complementarios. Os contidos que nesta área se agrupan adquiren sentido dende a complementariedade co resto das áreas, e deben interpretarse nas propostas didácticas dende a globalidade da acción e das aprendizaxes.

Obxectivos:

En relación coa área, a intervención educativa terá como obxectivo o desenvolvemento das capacidades seguintes:

1. Formarse unha imaxe axustada e positiva de si mesmo, a través da interacción cos outros e da identificación gradual das propias características, posibilidades e limitacións, desenvolvendo sentimentos de autoestima e de autonomía persoal.
2. Coñecer e representar o seu corpo, os seus elementos e algunhas das súas funcións, descubrindo as posibilidades de acción e de expresión, e coordinando e controlando cada vez con maior precisión xestos e movementos.
3. Identificar os propios sentimentos, emocións, necesidades ou preferencias, e ser capaces de denominalos, expresalos e comunicarllelos aos demais, identificando e respectando, tamén, os dos outros.
4. Realizar, de xeito cada vez máis autónomo, actividades habituais e tarefas sinxelas para resolver problemas da vida cotiá, aumentando o sentimento de autoconfianza e a capacidade de iniciativa, e desenvolvendo estratexias para satisfacer as súas necesidades básicas.
5. Axeitar o seu comportamento ás necesidades e aos requirimentos dos outros, desenvolvendo actitudes e hábitos de respecto, de axuda e de colaboración, evitando comportamentos de submisión ou de dominio.
6. Progresar na adquisición de hábitos e de actitudes relacionados coa seguridade, coa hixiene e co fortalecemento da saúde, apreciando e gozando das situacións cotiás de equilibrio e de benestar emocional.

Contidos

Bloque 1. O corpo e a propia imaxe

- O corpo humano. Exploración do propio corpo. Identificación e aceptación progresiva das características propias. O esquema corporal.
- Percepción dos cambios físicos propios e da súa relación co paso do tempo. As referencias espaciais en relación co propio corpo.
- Utilización dos sentidos: sensacións e percepcións.
- As necesidades básicas do corpo. Identificación, manifestación, regulación e control delas. Confianza nas capacidades propias para a súa satisfacción.
- Identificación e expresión de sentimentos, de emocións, de vivencias, de preferencias e de intereses propios e dos demais. Control progresivo dos propios sentimentos e emocións.
- Aceptación e valoración axustada e positiva de si mesmo, das posibilidades e das limitacións propias.
- Valoración positiva e respecto polas diferenzas; aceptación da identidade e das características dos demais, evitando actitudes discriminatorias.

Bloque 2. Xogo e movemento

- Confianza nas propias posibilidades de acción, participación e esforzo persoal nos xogos e no exercicio físico. Gusto polo xogo.
- Control postural: o corpo e o movemento. Progresivo control do ton, do equilibrio e da respiración. Satisfacción polo crecente dominio corporal.
- Exploración e valoración das posibilidades e das limitacións perceptivas, motrices e expresivas propias e dos demais. Iniciativa para aprender habilidades novas.
- Nocións básicas de orientación e de coordinación de movementos.
- Adaptación do ton e da postura ás características do obxecto, do outro, da acción e da situación.
- Comprensión e aceptación de regras para xogar, participación na súa regulación e valoración da súa necesidade e do papel do xogo como medio de gozo e de relación cos demais.

Bloque 3. A actividade e a vida cotiá

- As actividades da vida cotiá. Iniciativa e progresiva autonomía na súa realización. Regulación do propio comportamento, satisfacción pola realización de tarefas e conciencia da propia competencia.
- Normas que regulan a vida cotiá. Planificación secuenciada da acción para resolver tarefas. Aceptación das propias posibilidades e limitacións na realización delas.
- Hábitos elementais de organización, de constancia, de atención, de iniciativa e de esforzo. Valoración e gusto polo traballo ben feito por un mesmo e polos demais.
- Habilidades para a interacción e colaboración, e actitude positiva para establecer relacións de afecto coas persoas adultas e cos iguais.

Bloque 4. O coidado persoal e a saúde

- Accións e situacións que favorecen a saúde e xeran benestar propio e dos demais.
- Práctica de hábitos saudables: hixiene corporal, alimentación e descanso. Utilización axeitada de espazos, de elementos e de obxectos. Petición e aceptación de axuda en situacións que a requiran. Valoración da actitude de axuda doutras persoas.
- Gusto por un aspecto persoal coidado. Colaboración no mantemento de ambientes limpos e ordenados.
- Aceptación das normas de comportamento establecidas durante as comidas, os desprazamentos, o descanso e a hixiene.
- A dor corporal e a enfermidade. Valoración axustada dos factores de risco, adopción de comportamentos de prevención e de seguridade en situacións habituais, actitude de tranquilidade e de colaboración en situacións de enfermidade e de pequenos accidentes.
- Identificación e valoración crítica ante factores e prácticas sociais cotiáns que favorecen ou non a saúde.

ÁREA II: COÑECEMENTO DO MEDIO

Con esta área de coñecemento e experiencia, preténdese favorecer en nenos e en nenas o proceso de descubrimento e de representación dos diferentes contextos que compoñen o medio infantil, así como facilitar a súa inserción neles, de maneira reflexiva e participativa. A apreciación da diversidade e da riqueza

do medio natural, o descubrimento de que as persoas formamos parte dese medio e a vinculación afectiva a el son a base para fomentar actitudes habituais de respecto e de coidado.

Obxectivos:

En relación coa área, a intervención educativa terá como obxectivo o desenvolvemento das capacidades seguintes:

1. Observar e explorar, de xeito activo, o seu medio, xerando interpretacións sobre algunhas situacións e feitos significativos, e amosando interese polo seu coñecemento.
2. Relacionarse cos demais, de maneira cada vez máis equilibrada e satisfactoria, interiorizando progresivamente as pautas de comportamento social e axustando a súa conduta a elas.
3. Coñecer distintos grupos sociais próximos á súa experiencia, algunhas das súas características, producións culturais, valores e formas de vida, xerando actitudes de confianza, de respecto e de aprecio.
4. Iniciarse nas habilidades matemáticas, manipulando funcionalmente elementos e coleccións, identificando os seus atributos e as súas calidades, e establecendo relacións de agrupamento, de clasificación, de orde e de cuantificación.
5. Coñecer e valorar os compoñentes básicos do medio natural e algunhas das súas relacións, cambios e transformacións, desenvolvendo actitudes de coidado, de respecto e de responsabilidade na súa conservación.

Contidos

Bloque 1. Medio físico: elementos, relacións e medida

- Os obxectos e materias presentes no medio, as súas funcións e usos cotiáns. Interese pola súa exploración e actitude de respecto e de coidado cara a obxectos propios e alleos.
- Percepción de atributos e de calidades de obxectos e de materias. Interese pola clasificación de elementos e por explorar as súas calidades e graos. Uso contextualizado dos primeiros números ordinais.
- Achegamento á cuantificación de coleccións. Utilización do conteo como estratexia de estimación e de uso dos números cardinais referidos a cantidades manexables.
- Achegamento á serie numérica e a súa utilización oral para contar. Observación e toma de conciencia da funcionalidade dos números na vida cotiá.
- Exploración e identificación de situacións en que se fai necesario medir. Interese e curiosidade polos instrumentos de medida. Achegamento ao seu uso.
- Estimación intuitiva e medida do tempo. Situación temporal de actividades da vida cotiá.
- Situación de si mesmo e dos obxectos no espazo. Posicións relativas. Realización de desprazamentos orientados.
- Identificación de formas planas e tridimensionais en elementos do medio. Exploración dalgúns corpos xeométricos elementais.

Bloque 2. Achegamento á Natureza

- Identificación de seres vivos e de materia inerte como o sol, animais, plantas, rochas, nubes ou ríos. Valoración da súa importancia para a vida.
- Observación dalgúns características, comportamentos, funcións e cambios nos seres vivos. Achegamento ao ciclo vital.
- Curiosidade, respecto e coidado cara aos elementos do medio natural, especialmente animais e plantas. Interese e gusto polas relacións con eles, rexeitando actuacións negativas.
- Observación de fenómenos do medio natural (chuvia, vento, día, noite...).
Formulación de conxecturas sobre as súas causas e consecuencias.
- Gozo ao realizar actividades en contacto coa Natureza. Valoración da súa importancia para a saúde e o benestar.

Bloque 3. Cultura e vida en sociedade

- A familia e a escola como primeiros grupos sociais de pertenza. Toma de conciencia da necesidade da súa existencia e funcionamento mediante exemplos do papel que desempeñan na súa vida cotiá. Valoración das relacións afectivas que neles se establecen.
- Observación de necesidades, de ocupacións e de servizos na vida da comunidade.
- Incorporación progresiva de pautas axeitadas de comportamento, disposición para compartir e para resolver conflitos cotiáns mediante o diálogo, de forma progresivamente autónoma, atendendo especialmente á relación equilibrada entre nenos e nenas.
- Recoñecemento dalgúns sinais de identidade cultural do medio e interese por participar en actividades sociais e culturais.
- Identificación dalgúns cambios no xeito de vida e nos costumes en relación co paso do tempo.
- Interese e disposición favorable para establecer relacións respectuosas, afectivas e recíprocas con nenos e con nenas doutras culturas.

ÁREA III: LINGUAXES: COMUNICACIÓN E REPRESENTACIÓN

Esta área de coñecemento e de experiencia pretende tamén mellorar as relacións entre o neno e o medio. As distintas formas de comunicación e de representación serven de nexos entre o mundo exterior e interior ao ser instrumentos que fan posible a representación da realidade, a expresión de pensamentos, sentimentos e vivencias e as interaccións cos demais. No uso das distintas linguaxes, nenas e nenos irán descubriendo a mellor adaptación de cada un deles á representación das distintas realidades ou dimensións dunha mesma realidade. Deste xeito se facilitará que acomoden os códigos propios de cada linguaxe ás súas intencións comunicativas, achegándose a un uso cada vez máis propio e creativo das citadas linguaxes.

As diferentes formas de comunicación e de representación que se integran nesta área son: a linguaxe verbal, a linguaxe plástica, a linguaxe musical, a linguaxe corporal, a linguaxe audiovisual e a linguaxe das tecnoloxías da Información e da Comunicación, que, en certa maneira, integra as anteriores. Tamén se pretende que nenos e nenas descubran e exploren os usos da lectura e da escritura, de maneira funcional, espertando e afianzando o seu interese por eles.

Obxectivos:

En relación coa área, a intervención educativa terá como obxectivo o desenvolvemento das capacidades seguintes:

1. Utilizar a lingua como instrumento de comunicación, de representación, de aprendizaxe e de gozo, de expresión de ideas e de sentimentos e valorar a lingua oral como un medio de relación cos demais e de regulación da convivencia.
2. Expresar emocións, sentimentos, desexos e ideas mediante a lingua oral e a través doutras linguaxes, elixindo a que mellor se axuste á intención e á situación.
3. Comprender as intencións e as mensaxes doutros nenos e adultos, adoptando unha actitude positiva cara á lingua, tanto propia coma estranxeira.
4. Comprender, reproducir e recrear algúns textos literarios amosando actitudes de valoración, de gozo e de interese cara a eles.
5. Iniciarse nos usos sociais da lectura e da escritura explorando o seu funcionamento e valorándoas como instrumento de comunicación, de información e de gozo.
6. Achegarse ao coñecemento de obras artísticas expresadas en distintas linguaxes e realizar actividades de representación e de expresión artística mediante o emprego de diversas técnicas.
7. Iniciarse no uso oral dunha lingua estranxeira para comunicárense en actividades dentro da aula, e amosar interese e gozo ao participar nestes intercambios comunicativos.

Contidos

Bloque 1. Linguaxe verbal

1.1. escoitar, falar e conversar

- Utilización e valoración progresiva da lingua oral para evocar e relatar feitos, para explorar coñecementos; para expresar e comunicar ideas e sentimentos e para regular a propia conduta e a dos demais.
- Uso progresivo, acorde coa idade, de léxico preciso e variado e con crecente precisión, estruturación apropiada das frases, entoación axeitada e pronunciación clara.
- Participación e escoita activa en situacións habituais de comunicación. Acomodación progresiva dos seus enunciados aos formatos convencionais, así como achegamento á interpretación de mensaxes, de textos e de relatos orais producidos por medios audiovisuais.
- Utilización axeitada das normas que rexen o intercambio lingüístico, respectando a quenda de palabra, escoitando con atención e con respecto.
- Interese por participar en interaccións orais en lingua estranxeira en rutinas e en situacións habituais de comunicación.
- Comprensión da idea global de textos orais en lingua estranxeira, en situacións habituais da aula e cando se fala de temas coñecidos e predicibles. Actitude positiva cara á lingua estranxeira.

1.2. Achegamento á lingua escrita

- Achegamento á lingua escrita como medio de comunicación, de información e de gozo. Interese por explorar algúns dos seus elementos.
- Diferenciación entre as formas escritas e outras formas de expresión gráfica. Identificación de palabras e de frases escritas, moi significativas e usuais.

Percepción de diferenzas e semellanzas entre elas. Iniciación ao coñecemento do código escrito a través desas palabras e frases.

- Uso, gradualmente autónomo, de diferentes soportes da lingua escrita como libros, revistas, xornais, carteis ou etiquetas. Utilización progresivamente axustada da información que proporcionan.
- Interese e atención na escoita de narracións, de explicacións, de instrucións ou de descrições, lidas por outras persoas.
- Iniciación no uso da escritura para cumprir finalidades reais. Interese e disposición para o uso dalgúns convencións do sistema da lingua escrita como linearidade, orientación e organización do espazo, e gusto por producir mensaxes con trazos cada vez máis precisos e lexibles.

1.3. Achegamento á literatura

- Escoita e comprensión de contos, de relatos, de lendas, de poesías, de rimas ou de adiviñas, tanto tradicionais coma contemporáneas, como fonte de pracer e de aprendizaxe.
- Recitado dalgúns textos de carácter poético, de tradición cultural ou de autor, gozando das sensacións que o ritmo, a rima e a beleza das palabras producen.
- Participación creativa en xogos lingüísticos para divertirse e para aprender.
- Dramatización de textos literarios, e gozo e interese por expresarse con axuda de recursos extralingüísticos.
- Interese por compartir interpretacións, sensacións e emocións provocadas polas producións literarias.
- Utilización da biblioteca con respecto e con coidado, valoración da biblioteca como recurso informativo de entretemento e de gozo.

Bloque 2. Linguaxe audiovisual e tecnoloxías da Información e da Comunicación

- Iniciación no uso de instrumentos tecnolóxicos como ordenador, cámara ou reprodutores de son e de imaxe, como elementos de comunicación.
- Achegamento a producións audiovisuais como películas, debuxos animados ou videoxogos. Valoración crítica dos seus contidos e da súa estética.
- Distinción progresiva entre a realidade e a representación audiovisual.
- Toma progresiva de conciencia da necesidade dun uso moderado dos medios audiovisuais e das tecnoloxías da Información e da Comunicación.

Bloque 3. Linguaxe artística

- Experimentación e descubrimento dalgúns elementos que configuran a linguaxe plástica (liña, forma, cor, textura, espazo...).
- Expresión e comunicación de feitos, de sentimentos e de emocións, de vivencias, ou fantasías a través do debuxo e de producións plásticas realizadas con distintos materiais e técnicas.
- Interpretación e valoración progresivamente axustada de diferentes tipos de obras plásticas presentes no medio.
- Exploración das posibilidades sonoras da voz, do propio corpo, de obxectos cotiáns e de instrumentos musicais. Utilización dos sons atopados para a interpretación e para a creación musical.
- Recoñecemento de sons do medio natural e social, e discriminación dos seus trazos distintivos e dalgúns contrastes básicos (longo-curto, forte-suave, agudo-grave).
- Audición atenta de obras musicais presentes no medio. Participación activa e gozo

na interpretación de cancións, de xogos musicais e de danzas.

Bloque 4. Linguaxe corporal

- Descubrimento e experimentación de xestos e de movementos como recursos corporais para a expresión e para a comunicación.
- Utilización, con intención comunicativa e expresiva, das posibilidades motrices do propio corpo con relación ao espazo e ao tempo.
- Representación espontánea de personaxes, de feitos e de situacións en xogos simbólicos, individuais e compartidos.
- Participación en actividades de dramatización, danzas, xogo simbólico e outros xogos de expresión corporal.

AVALIACIÓN

A avaliación é un elemento curricular de primeira orde para valorar o proceso educativo e o compoñente imprescindible para coñecer o nivel evolutivo en que se atopan o neno e a nena.

A avaliación debe ser obxectiva, axeitada, clara, medible e comparable con un mesmo e a súa evolución.

A forma de realizar a avaliación é a través da observación das condutas do neno e do proceso educativo, co fin de reaxustar o proceso ensinanza- aprendizaxe á situación concreta de cada alumno.

É aconsellable empregar técnicas de observación para optimizar a obxectividade e a sistematización da observación do tipo de «Rexistros de anécdotas ou incidentes», «Listas de categorías ou de control» ou «Escalas, cuestionarios ou pautas de observación».

Avaliación da intervención educativa

As intencións educativas que guían a intervención educativa no proceso de ensinanza-aprendizaxe requiren a miúdo para a súa verificación dun reaxuste dos contidos do currículo, dos medios e dos recursos, co fin de axustalos ás características individuais dos nenos. Entendéndoas como tal, debemos preguntarnos como lle benefician ao neno o espazo, os materiais e a actuación do docente.

A avaliación así entendida non consistirá en emitir xuízos de valor sobre o neno ou as súas actividades, senón, máis ben, na recollida da información necesaria co fin de axustar e perfeccionar todo o proceso de ensinanza- aprendizaxe.

Ao final de cada Unidade, propónse un cuestionario para avaliar a intervención educativa neste proceso.

Avaliación do alumnado

A maneira de realizar a avaliación é a observación das condutas do neno e o proceso educativo nas múltiples situacións que se producen ao longo da xornada escolar. Abranguerá diferentes ámbitos: como explora e manipula os obxectos, como se manexa no espazo, como se relaciona cos demais nenos, as súas habilidades sociais... Trátase de recoller toda a información referente ás distintas condutas e situacións significativas que nos axuden a coñecer mellor a personalidade do neno, co fin de incidir sobre elas e melloralas.

AVALIACIÓN INICIAL:

- Cuestionario para a entrevista inicial coas familias.
- Pautas de observación para o período de adaptación.

– Ficha de avaliación inicial en tres, catro e cinco anos.

AVALIACIÓN CONTINUA:

- Avaliación ao final de cada unidade didáctica.
- Ficha de avaliación continua trimestral, ao final de cada trimestre.

AVALIACIÓN FINAL:

- Avaliación final de nivel, para o expediente individual do centro.
- Avaliación final de ciclo.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

ÁREA I: COÑECEMENTO DE SI MESMO E AUTONOMÍA PERSOAL

1. Dar mostra dun coñecemento progresivo do seu esquema corporal e dun control crecente do seu corpo, global e sectorialmente, manifestando confianza nas súas posibilidades e respecto aos demais.
2. Participar en xogos, amosando destrezas motoras e habilidades manipulativas, e regulando a expresión de sentimentos e de emocións.
3. Realizar, autonomamente e con iniciativa, actividades habituais para satisfacer necesidades básicas, consolidando progresivamente hábitos de coidado persoal, hixiene, saúde e benestar.

ÁREA II: COÑECEMENTO DO MEDIO

1. Discriminar obxectos e elementos do medio inmediato e actuar sobre eles. Agrupar, clasificar e ordenar elementos e coleccións segundo semellanzas e diferenzas ostensibles; discriminar e comparar algunhas magnitudes e cuantificar coleccións mediante o uso da serie numérica.
2. Dar mostras de interesarse polo medio natural, identificar e nomear algúns dos seus compoñentes, establecer relacións sinxelas de interdependencia, manifestar actitudes de coidado e de respecto cara á Natureza e participar en actividades para conservala.
3. Identificar e coñecer os grupos sociais máis significativos do seu medio, algunhas características da súa organización e os principais servizos comunitarios que ofrece. Poñer exemplos das súas características e manifestacións culturais e valorar a súa importancia.

ÁREA III: LINGUAXES: COMUNICACIÓN E REPRESENTACIÓN

1. Utilizar a lingua oral do xeito máis conveniente para unha comunicación positiva cos seus iguais e cos adultos, segundo as intencións comunicativas, e comprender mensaxes orais diversas, amosando unha actitude de escoita atenta e respectuosa.
2. Amosar interese polos textos escritos presentes na aula e no medio próximo, iniciándose no seu uso, na comprensión das súas finalidades e no coñecemento dalgunhas características do código escrito. Interesarse e participar nas situacións de lectura e de escritura que se producen na aula.
3. Expresarse e comunicarse utilizando medios, materiais e técnicas propios das diferentes linguaxes artísticas e audiovisuais, amosando interese por explorar as súas posibilidades, por gozar coas súas producións e por compartir cos demais as experiencias estéticas e comunicativas.

AVALIACIÓN DA INTERVENCIÓN EDUCATIVA

CRITERIOS

- Grao de implicación dos nenos e do docente
- Como foi a relación entre o docente e o seu alumnado?
- Poténciase o traballo en equipo?
- Percíbese un ambiente de confianza, distendido, fluído, relaxado, imposto?
- Foron as actividades axeitadas ao grupo-clase?
- Grao de colaboración da familia

AVALIACIÓN DE TEMPOS, ESPAZOS E MATERIAIS

TEMPOS

- Foron flexibles?
- Respectáronse os ritmos xerais e particulares?

ESPAZOS

- Organizáronse axeitadamente?
- Permitiron o desprazamento dos alumnos?
- Favoreceron o intercambio de ideas?
- Favoreceron a autonomía?
- Fomentaron o espírito de orde?

MATERIAIS

- Están ao alcance de todos?
- Localízanse visualmente con facilidade?
- Se foron: educativos, motivadores, axeitados, socializantes, non sexistas, atractivos, suficientes, seguros, limpos, estimulan a imaxinación

CRITERIOS DE AVALIACIÓN FINAL DE CICLO

I. COÑECEMENTO DE SI MESMO E AUTONOMÍA PERSOAL

- Ten unha imaxe axustada e positiva de si mesmo
- Sinala partes simétricas do seu corpo e do doutros
- Progresa na adquisición de hábitos e de actitudes relacionados coa seguridade persoal, coa hixiene e co fortalecemento da saúde
- Aмосa unha lateralidade dominante
- Identifica o lado dereito e o esquerdo
- Realiza as actividades de forma controlada e sen axuda
- Aplica axeitadamente a coordinación óculo-manual en actividades de motricidade fina
- Realiza grafos seguindo a dirección correcta
- Resolve crebacabezas e labirintos axeitados á súa idade

II. COÑECEMENTO DO MEDIO

- Realiza seriacións e clasificacións
- Recoñece propiedades de obxectos:
  - Calidades e situacións: pesado-lixeiro, rápido-lento
  - Cores e as súas tonalidades: amarela, azul, verde, laranxa, rosa, marrón,

morada, gris

Formas: círculo, cadrado, triángulo, rectángulo, rombo, óvalo

.....

Corpos xeométricos: esfera, cubo, cono

Tamaños: grande, mediano e pequeno.

- Utiliza as nocións espaciais: primeiro, entre-último, antes-despois, o outro, esquina
- Utiliza as nocións temporais: sempre-nunca, onte-hoxe-mañá
- Compara magnitudes: máis longo que/ca, máis curto que/ca, máis ancho-máis estreito, hai máis-hai menos
- Utiliza os cuantificadores básicos: máis que/ca-menos que/ca, ningún, varios, enteiro, parte, metade, tantos como/coma, igual que/ca
- Utiliza a serie numérica e relaciona a cantidade e o grafo ata o 10, e os ordinais do 1º ao 6º.
- Resolve situacións problemáticas sinxelas
- Nomea algunhas unidades de medida natural (man, pé, etc.)
- Relaciónase e participa en actividades de grupo
- Toma iniciativa
- Respecta as normas de convivencia
- Observa e identifica os cambios que se producen na Natureza
- Interpreta o tempo atmosférico
- Identifica os días da semana
- Utiliza correctamente os obxectos de uso habitual
- Nomea os membros da súa familia
- Coñece as dependencias da casa e as súas funcións
- Diferencia partes dunha planta
- Nomea animais que viven en distintos medios
- Coñece e valora a utilidade dos animais na súa relación coas persoas
- Coñece e valora a utilidade das plantas na súa relación coas persoas
- Goza participando en festas e en acontecementos populares
- Coñece e valora o traballo dalgúns profesións

III. LINGUAXES: COMUNICACIÓN E REPRESENTACIÓN

- Le e interpreta imaxes e pictogramas, descubriendo semellanzas e diferenzas
- Comprende as explicacións e as mensaxes que lle dan
- Marca con palmadas os golpes de voz das palabras
- Discrimina, auditiva e visualmente, os fonemas, vogais e consonantes, e realiza as súas grafías
- Reproduce textos sinxelos: poemas, adiviñas, contos, series
- Ordena imaxes seguindo unha secuencia temporal
- Coñece, manexa e nomea os medios audiovisuais e tecnolóxicos
- Utiliza materiais para a expresión plástica e goza coas súas producións e cos dos outros e outras
- Coñece algunhas obras de arte
- Adáptase ao ritmo dunha música ou dunha canción
- Discrimina o son dalgúns instrumentos musicais
- Canta cancións populares
- Participa e goza coas dramatizacións, coa danza e co xogo simbólico

ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

A diversidade está presente no alumnado e no proceso de ensinanza-aprendizaxe. A educación debe ser individualizada e axustarse ás características de cada un dos nenos, en canto á súa capacidade, á súa motivación, ao seu estilo de aprendizaxe, ao seu interese, ao seu ritmo de traballo, ás súas aptitudes, aos seus gustos e ás súas afeccións, ás súas capacidades máis destacadas seguindo a teoría das intelixencias múltiples, o seu medio familiar, problemática, etc.

Por todo isto, o docente debe ser flexible na aplicación do currículo e nos medios empregados, xa que terá que ir adaptándoos á diversidade do alumnado e á situación concreta de cada clase.

É de suma importancia para poder atender a cada un segundo as súas necesidades, e para establecer un clima de aceptación e de apoio mutuo entre os nenos.

Actividades de apoio

Co fin de apoiar o labor docente no tratamento desa diversidade, ofrécense unha serie de actividades para reforzar ou ampliar algúns conceptos que, ao noso xuízo, así o merecen.

Fichas complementarias de reforzo e de ampliación

Son fichas fotocopiáveis que reforzan ou amplían contidos traballados na Unidade.

Atención a alumnos con necesidade específica de apoio educativo.

O concepto de necesidades educativas especiais non só fai referencia á persoa que as padece, senón tamén ao contexto, ás persoas que actúan co suxeito, aos materiais, ao proceso de aprendizaxe...

As orientacións xerais e específicas que se ofrecen neste apartado, en todas as Unidades dos tres niveis, van dirixidas aos profesores que teñen nas súas clases alumnos con características especiais ou específicas. Son orientacións prácticas e funcionais para atendelos mellor.

Algúns destes alumnos necesitarán Reforzo Educativo, ou apoios especializados dentro ou fóra da clase, dado por especialistas de Pedagogía terapéutica, Audición e linguaxe, Compensatoria... que será aconsellado polo departamento de orientación que atende o centro.

Pasos previos

O primeiro que temos que facer é informarnos das características psicopedagógicas do alumnado que temos matriculado na clase, a través dos informes que obren no seu expediente e da súa historia escolar, se a tiver.

Cando temos un alumno que se considera puidese ter necesidades educativas especiais e necesítase dunha atención especial e non tivese diagnóstico, derivarase ao Equipo Psicopedagógico para a súa valoración. E, se necesítase unha adaptación curricular, realizarase co apoio do profesor de Pedagogía terapéutica ou Audición e linguaxe, e o equipo psicopedagógico.

Como elaborar a adaptación curricular

Partirase do currículo da clase, priorizando os aspectos de autonomía persoal e de linguaxe. Terase en conta a metodoloxía específica que imos empregar, os materiais compartidos coa programación da clase e os

específicos para traballar aspectos concretos.

Faremos fincapé nos criterios de avaliación para co alumno, que serán respectados á hora de avalialo, e que o faremos segundo os obxectivos, contidos e criterios de avaliación da súa adaptación curricular.

Tamén debe quedar establecida a dispoñibilidade de atención individualizada, os tempos de apoio na aula ordinaria ou fóra dela e os tempos de atención en momentos puntuais.

CLASIFICACIÓN

1. Alumnos con necesidades educativas especiais

– Discapacidade:

Motórica: é a causada por unha lesión cerebral.

Sensorial: por causas visuais e auditivas.

Psíquica: a súa intelixencia está afectada e pode ser: leve, moderada, grave e profunda.

– Graves trastornos de personalidade e do desenvolvemento: psicótico, neurótico...

– Trastornos de conduta: hiperactivos, déficit de atención, autismo, síndrome de Asperger...

– Sobredotación: alumnos que posúen unha intelixencia superior.

2. Alumnos con necesidades de compensación

– Alumnos con desigualdades sociais, familiares, económicas, culturais e étnicas, que comprende os nenos de etnia xitana, familias con privación social, familias desestruturadas, alumnos inmigrantes...

– Alumnos con dificultades de aprendizaxe e ritmo lento, que poden ter un desfase curricular de dous ou máis cursos de diferenza co seu nivel de competencia curricular e co nivel no que están matriculados. Dentro deste apartado englobanse os alumnos con absentismo escolar, así como os de escolarización tardía.

– Alumnos de hospitalización ou convalecencia no seu domicilio; cando é superior a máis dun mes, son atendidos a través do «Programa de atención domiciliaria a alumnos convalecentes».

3. Alumnos con trastornos de linguaxe

– Por deficiencia auditiva: *xordomudez*.

– Por patoloxía da integración da linguaxe: *afasias, disfasias, discalculia, disortografía*.

– Por trastornos da fala: *disartria, disfemia, dislalia, disglosia, disfemias*.

– Por alteracións da voz: *disfonías*.

4. Alumnos con outras problemáticas

– Control de esfínteres, fobia ao colexio, agresividade, maltrato entre iguais (*bullying*), trastornos emocionais, inadaptación social, falta de motivación e desinterese...

8. Concreción Curricular de Educación Primaria.

PRIMERIO CICLO

AREA DE MATEMÁTICAS

OBXECTIVOS DE ÁREA

- Apreciar o papel das matemáticas na vida cotiá, gozar co seu uso e recoñecer o valor de actitudes como a exploración de distintas alternativas, a conveniencia da precisión ou a perseveranza na busca de solucións.
- Recoñecer situacións do medio habitual do alumnado que requiran, para a súa comprensión ou tratamento, de operacións elementais de cálculo; formulalas mediante formas sinxelas de expresión matemática ou resolvelas empregando os algoritmos correspondentes; valorar o sentido dos resultados, a presentación ordenada e clara e a explicación oral e por escrito dos procesos seguidos.
- Empregar o coñecemento matemático para comprender, valorar e producir informacións e mensaxes sobre feitos e situacións da vida cotiá e recoñecer o seu carácter instrumental para outros campos de coñecemento.
- Coñecer, valorar e adquirir seguridade nas propias habilidades matemáticas para afrontar situacións diversas que permitan gozar dos aspectos creativos, estéticos ou utilitarios e confiar nas súas posibilidades de uso.
- Empregar e elaborar instrumentos e estratexias persoais de cálculo mental e de medida, así como procedementos de orientación espacial, en contextos de resolución de problemas, decidindo, en cada caso, as vantaxes do seu uso e valorando a coherencia dos resultados.
- Utilizar de forma axeitada as tecnoloxías da información e da comunicación, a biblioteca e calquera outro recurso pertinente do que se dispoña, tanto no cálculo como na busca, tratamento e representación de informacións diversas.
- Identificar formas xeométricas do contorno natural e cultural, empregando o coñecemento dos seus elementos e propiedades para describir a realidade e desenvolver novas posibilidades de acción.
- Empregar técnicas elementais de recollida de datos para obter información sobre fenómenos e situacións do contorno do alumnado; representala de xeito gráfico e numérico e formarse un xuízo sobre ela mesma.

CONTIDOS.

Bloque 1. Espazos e formas.

- * Interpretación de mensaxes que conteñan informacións sobre relacións espaciais contrastando significados con compañeiras e compañeiros.
- * Utilización do vocabulario topolóxico elemental (esquerda-dereita, diante-detrás, arriba-abaxo, preto-lonxe, próximo-afastado...) para describir relacións de situación dos obxectos do espazo próximo.
- * Descrición de posicións e de movementos, en relación a si mesmo, a si mesma e a outros puntos de referencia.
- * Interpretación e descrición verbal de planos de itinerarios e elaboración elemental e

non convencional destes, unha vez vivenciados.

- * Recoñecemento de aspectos xeométricos básicos (liñas, puntos, rectángulos, cadrados, triángulos, círculos, esferas e cubos) no contorno inmediato.

Interpretación e emisión de informacións sobre espazos e sobre obxectos familiares, usando vocabulario xeométrico sobre estes aspectos.

- * Construción de figuras xeométricas sinxelas, previa análise e recoñecemento das súas características, recorrendo a materiais manipulables.

* Experimentación lúdica con formas xeométricas para buscar elementos de regularidade, identificar, comparar, clasificar e descubrir as súas propiedades.

* Experimentación a partir de composición e des- composición de figuras planas e de corpos xeométricos para formar outros.

- * Resolución de problemas xeométricos explicando oralmente e por escrito o significado dos datos, a situación planificada, o proceso seguido e as solucións obtidas.

* Curiosidade pola exploración de materiais e de obxectos diversos coa finalidade de descubrir as formas e os seus elementos.

- * Confianza nas propias posibilidades e valoración positiva das contribucións alleas.

* Interese e constancia na busca de solucións a problemas variados da vida cotiá.

Bloque 2. Cantidades.

* Recoñecemento dos usos dos números para solucionar problemas en contextos próximos (contar, medir, ordenar, nomear...).

- * Reconto, comparación, ordenación e expresión de cantidades en situacións da vida cotiá.

* Representación, lectura, escritura e descomposición de números amosando coñecemento da grafía, do nome e do valor.

* Recoñecemento e utilización dos números ordinais para resolver problemas da vida diaria.

- * Comparación de números en contextos familiares e expresión de relacións entre eles (maior ca, menor ca, diferente a, igual ca...) usando a simboloxía adecuada. Situación dos números na recta numérica.

* Manipulación dos números para atopar intuitivamente as súas propiedades e regularidades. Ensaio de estratexias para contar rapidamente.

* Disposición para utilizar os números, así como as súas relacións e operacións, para obter e expresar información, para a interpretación de mensaxes e para resolver problemas en

situacións reais.

* Resolución de problemas da vida cotiá que impliquen a aplicación de sumas e de restas e a utilización de estratexias procesuais adecuadas (interpretación da situación problemática, confrontación de puntos de vista, determinación de datos útiles, selección da operación axeitada, emprego do algoritmo correspondente, verificación do resultado, expresión ordenada do resultado, explicitación do proceso de resolución).

* Confianza nas propias posibilidades e curiosidade, interese e perseveranza na busca de solucións.

* Uso do erro como mecanismo de mellora.

* Formulación de problemas variados da vida cotiá.

* Emprego da suma para xuntar ou engadir e da resta para separar ou quitar en situacións familiares. Recoñecemento do significado de cada operación.

* Utilización de procedementos diversos e de estratexias persoais (de estimación de resultados, de aplicación intuitiva das propiedades das operacións e de cálculo mental) para realizar, en situacións cotiás, sumas e restas. Explicación oral dos razoamentos e das estratexias desenvolvidas.

* Cálculo de sumas e de restas, escollendo o método máis adecuado (mentalmente, con algoritmos, coa calculadora, co ordenador...), segundo o caso.

* Desenvolvemento de estratexias persoais de cálculo mental para a busca do complemento dun número á decena inmediatamente superior e para resolver problemas de sumas e de restas.

* Cálculo aproximado. Estimación e redondeo do resultado dun cálculo ata a decena máis próxima escollendo entre varias solucións e valorando as respostas razoables.

* Familiarización co uso da calculadora para a xeración de series, composición e descomposición de números e comprobación dos resultados das operacións de suma e de resta.

* Aplicación da multiplicación a contextos cotiáns en que a operación signifique suma de sumandos repetidos.

* Construción das táboas de multiplicar do 2, do 5 e do 10 apoiándose en número de veces, suma repetida, disposición en cuadrículas...

* Interese pola presentación ordenada e limpa dos cálculos e dos seus resultados.

* Utilización de obxectos e de instrumentos do contexto cotián do alumnado para medir obxectos, espazos e tempos, e para resolver problemas relacionados con tarefas habituais da aula ou con situacións familiares.

* Comparación de obxectos segundo lonxitude, peso ou capacidade, de xeito directo ou indirecto.

- * Medición con instrumentos e estratexias non convencionais (palmo, pé, brazos, paso, baldosas, culleradas, vasos, cuncas, mancheas, chiscos...).
- * Experimentación con unidades non convencionais para comparar valores, atopar equivalencias...
- * Utilización de unidades usuais (quilogramo, litro, metro e centímetro, día, semana, mes) e instrumentos convencionais para medir en situacións cotiás.
- * Introducción á medida do tempo co uso do reloxo (as horas en punto, as medias).
- * Resolución de problemas de medida con selección do «instrumento» adecuado, con estimación de resultados de medidas (distancias, tamaños, pesos, capacidades...) en contextos familiares, coa explicación oral do proceso seguido e da estratexia empregada na medición. Expresión do resultado da medida indicando o número e a unidade utilizada.
- * Resolución de problemas sinxelos da vida cotiá do alumnado en que haxa que manexar prezos de obxec- tos. Identificación das distintas moedas e billetes que se corresponderían con eses prezos.
- * Curiosidade por coñecer e empregar a medida dalgúns obxectos e tempos familiares e interese pola interpretación de mensaxes que conteñan informa- cións sobre medidas.
- * Coidado na realización de medidas.

Bloque 3. Tratamento da información e azar.

- * Lectura e interpretación de información matemática rexistrada nunha gráfica sinxela (convencional ou non convencional) relativa a fenómenos próximos.
- * Utilización de técnicas elementais para a recollida e ordenación de datos de contextos familiares e próximos.
- * Representación e organización guiada de datos relacionados coa vida cotiá mediante gráficos sinxelos (representación non convencional, liñas temporais, pictogramas...).
- * Resolución de problemas do contexto cotián en que interveñan a lectura de gráficas elementais, as descrições orais, o contraste de opinións, a planificación do proceso de resolución, a comparación de procesos e a resolución e valoración de resultados.
- * Distinción entre seguro, posible e imposible, partindo da experiencia diaria e incorporando este vocabulario á súa linguaxe habitual.
- * Participación e colaboración activa no traballo en equipo e na aprendizaxe organizada a partir da investigación sobre situacións reais. Respecto polo traballo e polas estratexias das outras persoas.

OBXECTIVOS

1. Formular problemas sinxelos en que se precise contar, ler, ordenar e escribir números ata o 999. Interpretar a función que teñen os números cando aparecen nun contexto real e usalos de acordo coas súas características.
2. Comparar cantidades pequenas (de obxectos, feitos ou situacións familiares), interpretando e expresando os resultados da comparación e redondeando, se a situación o require, ata a decena máis próxima.
3. Resolver problemas relativos á vida cotiá en que sexa pertinente aplicar operacións de suma e de resta, empregando os algoritmos básicos correspondentes ou outros procedementos de resolución e explicando oralmente o proceso seguido.
4. Utilizar procedementos diversos e estratexias persoais para realizar, en situacións cotiás e funcionais, cálculos numéricos básicos coas operacións de suma e de resta.
5. Aplicar a multiplicación a contextos cotiás en que a operación signifique suma de sumandos repetidos.
6. Utilizar obxectos, instrumentos... do contexto habitual do alumnado para medir obxectos, espazos e tempos coa finalidade de resolver problemas relacionados con tarefas habituais da aula ou con situacións cotiás.
7. Describir e representar dun xeito elemental a situación dun obxecto do espazo próximo, un desprazamento en relación a si mesma ou a si mesmo e a situación do propio alumnado en relación a obxectos e ás demais persoas da clase usando vocabulario topolóxico elemental.
8. Utilizar o coñecemento das formas rectangulares, triangulares, circulares, cadradas, esféricas e cúbicas para describir e resolver situacións cotiás que as requiran.
9. Resolver e formular problemas en que interveña a lectura de gráficas sinxelas de situacións familiares, interpretándoas a nivel básico.
10. Diferenciar situacións da vida cotiá en función de que sexan ou non previsibles os resultados. Manexar termos relacionados co azar como seguro, posible e imposible.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Comprobar a capacidade de aplicar a situacións variadas os coñecementos adquiridos sobre o uso dos números (expresar cantidades, identificar datas, indicar medidas, sinalar intervalos...). Avaliarase a capacidade de emitir e de interpretar informacións en situacións cotiás empregando os números. Así mesmo, valorarase o dominio do alumnado sobre o valor de posición que teñen os números e a asociación entre escritura cifrada e o seu nome e viceversa. En resumo, trátase de comprobar se as nenas e os nenos manexan os números en situacións da vida cotiá, operan con eles e interpretan o seu valor.

2. Avaliar a capacidade para comparar, relacionar... cantidades, buscando, segundo a situación, un resultado exacto ou aproximado. Valorarase a habilidade para estimar cantidades pequenas, expresándoas oralmente ou mediante escritura cifrada, como paso previo á acción de contar e á determinación do número exacto. Tamén se valorará a capacidade de contrastar o resultado exacto co valor estimado previamente. Comprobarase, así mesmo, se as nenas e os nenos son quen de efectuar redondeo, no resultado da apreciación, ata a decena máis próxima.
3. Comprobar a capacidade do alumnado de interpretar unha situación problemática, de confrontar puntos de vista, de determinar os datos útiles, de seleccionar a operación axeitada, de aplicala, de elaborar unha solución, de verificar os resultados obtidos, de expresar de forma ordenada e clara os datos (tanto para detectar erros como para explicar o razoamento seguido) e de expresar oralmente o proceso de resolución usando linguaxe matemática elemental propia do ciclo. Tamén se observará a capacidade de empregar máis dun procedemento e a actitude de perseveranza na busca de solucións.
4. Avaliarase a capacidade para poñer en marcha procesos persoais para resolver en contextos familiares sumas e restas en cálculo mental e escrito: indicando coñecemento do significado básico das operacións, usando estratexias para facer estimacións sobre os resultados, escollendo cal é o método máis conveniente para facer un cálculo concreto (mentalmente, con algoritmos, con calculadora...), desenvolvendo estratexias propias de cálculo mental, usando a calculadora para comprobacións. Valorarase a aplicación intuitiva das propiedades das operacións e a capacidade de explicar oralmente os razoamentos e estratexias desenvolvidos.
5. Avaliar a capacidade para utilizar a nivel introdutorio a multiplicación como operación equivalente á suma de varios sumandos iguais en situacións cotiás e funcionais de resolución.
6. Valorar a habilidade para resolver problemas cotiás: facer unha receita, construír unha figura, deseñar e construír un circuíto... que precisen da medida de obxectos, de espazos e de tempos empregando unidades de medida non convencionais (palmo, pé, brazas, paso, baldosas, culleradas, vasos, cuncas, manchea, chiscos...) e convencionais (quilo- gramo, litro, metro e centímetro, día, semana, mes); escollendo os diversos « instrumentos » en función do que cumpra medir e deseñando algún instrumento non convencional de medida se for necesario; estimando o resultado da medida; explicando oralmente o proceso de medición; expresando o resultado da medida mediante indicación do número e da unidade utilizada e observando intuitivamente algunhas equivalencias entre as medidas non convencionais.
7. Trátase de avaliar se o alumnado ten a capacidade de interpretar e usar conceptos como esquerda-dereita, diante-detrás, arriba-abaixo, preto-lonxe, próximo-afastado, dentro-fóra, enriba-debaixo, dirección ou distancia en tarefas de orientación e de representación espacial variadas. Valorarase a habilidade para orientarse no espazo

próximo e para describir itinerarios sinxelos con relación a obxectos, ás demais persoas e a si mesmo.

8. Valorar a capacidade de recoñecer no contorno inmediato (construcións, natureza, arte...) as formas xeométricas elementais e a de interpretar e emitir informacións orais ou escritas sobre espazos familiares, obxectos... usando termos xeométricos propios do ciclo. Así mesmo, preténdese constatar a habilidade de construír formas de dúas dimensións para deseñar aspectos da realidade e a de experimentar ludicamente con elas coa finalidade de descubrir intuitivamente propiedades e características delas.
9. Comprobar que o alumnado é quen de comprender a información matemática rexistrada nunha gráfica (non convencional, pictográfica, liñas temporais ou de barras) e de utilizar esa información na resolución e formulación de problemas relacionados co contexto cotián. Así mesmo, observarase a habilidade guiada de representar datos da vida cotiá mediante gráficos sinxelos.
10. Avaliarase se o alumnado utiliza os termos seguro, posible e imposible cando analiza acontecementos da vida cotiá. Téntase verificar se o alumnado, partindo da súa experiencia diaria, comeza a decatarse de que hai sucesos imposibles, sucesos que se producen con seguridade e sucesos que poden suceder.

OBXECTIVOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN
1. Formular problemas sinxelos en que se precise contar, ler, ordenar e escribir números ata o 999. Interpretar a función que teñen os números cando aparecen nun contexto real e usalos de acordo coas súas características.	Comprobar a capacidade de aplicar a situacións variadas os coñecementos adquiridos sobre o uso dos números (expresar cantidades, identificar datas, indicar medidas, sinalar intervalos...). Avaliarase a capacidade de emitir e de interpretar informacións en situacións cotiás empregando os números. Así mesmo, valorarase o dominio do alumnado sobre o valor de posición que teñen os números e a asociación entre escritura cifrada e o seu nome e viceversa. En resumo, trátase de comprobar se as nenas e os nenos manexan os números en situacións da vida cotiá, operan con eles e interpretan o seu valor.
2. Comparar cantidades pequenas (de obxectos, feitos ou situacións familiares),	Trátase de avaliar a capacidade para comparar, relacionar... cantidades, buscando,

<p>interpretando e expresando os resultados da comparación e redondeando, se a situación o require, ata a decena máis próxima.</p>	<p>segundo a situación, un resultado exacto ou aproximado.</p> <p>Valorarase a habilidade para estimar cantidades pequenas, expresándoas oralmente ou mediante escritura cifrada, como paso previo á acción de contar e á determinación do número exacto.</p> <p>Tamén se valorará a capacidade de contrastar o resultado exacto co valor estimado previamente.</p> <p>Comprobarase, así mesmo, se as nenas e os nenos son quen de efectuar redondeo, no resultado da apreciación, ata a decena máis próxima.</p>
<p>3. Resolver problemas relativos á vida cotiá en que sexa pertinente aplicar operacións de suma e de resta, empregando os algoritmos básicos correspondentes ou outros procedementos de resolución e explicando oralmente o proceso seguido.</p>	<p>Compróbase a capacidade do alumnado de interpretar unha situación problemática, de confrontar puntos de vista, de determinar os datos útiles, de seleccionar a operación axeitada, de aplicala, de elaborar unha solución, de verificar os resultados obtidos, de expresar de forma ordenada e clara os datos (tanto para detectar erros como para explicar o razoamento seguido) e de expresar oralmente o proceso de resolución usando linguaxe matemática elemental propia do ciclo.</p> <p>Tamén se observará a capacidade de empregar máis dun procedemento e a actitude de perseveranza na busca de solucións.</p>
<p>4. Utilizar procedementos diversos e estratexias persoais para realizar, en situacións cotiás e funcionais, cálculos numéricos básicos coas operacións de suma e de resta.</p>	<p>Avaliarase a capacidade para poñer en marcha procesos persoais para resolver en contextos familiares sumas e restas en cálculo mental e escrito: indicando coñecemento do significado básico das operacións, usando estratexias para facer estimacións sobre os resultados, escollendo cal é o método máis conveniente para facer un cálculo concreto (mentalmente, con algoritmos, con calculadora...), desenvolvendo estratexias propias de cálculo mental, usando a calculadora para comprobacións. Valorarase a aplicación intuitiva das propiedades das operacións e a capacidade de explicar oralmente os razoamentos e estratexias desenvolvidos.</p>
<p>5. Aplicar a multiplicación a contextos cotiáns en que a operación signifique suma de sumandos repetidos.</p>	<p>Avaliar a capacidade para utilizar a nivel introdutorio a multiplicación como operación equivalente á suma de varios sumandos iguais en situacións cotiás e funcionais de resolución.</p>

<p>6. Utilizar obxectos, instrumentos... do contexto habitual do alumnado para medir obxectos, espazos e tempos coa finalidade de resolver problemas relacionados con tarefas habituais da aula ou con situacións cotiás.</p>	<p>Preténdese valorar a habilidade para resolver problemas cotiás: facer unha receita, construír unha figura, deseñar e construír un circuíto... que precisen da medida de obxectos, de espazos e de tempos empregando unidades de medida non convencionais (palmo, pé, brazas, paso, baldosas, culleradas, vasos, cuncas, manchea, chiscos...) e convencionais (quilo-gramo, litro, metro e centímetro, día, semana, mes); escollendo os diversos « instrumentos» en función do que cumpra medir e deseñando algún instrumento non convencional de medida se for necesario; estimando o resultado da medida; explicando oralmente o proceso de medición; expresando o resultado da medida mediante indicación do número e da unidade utilizada e observando intuitivamente algunhas equivalencias entre as medidas non convencionais.</p>
<p>7. Describir e representar dun xeito elemental a situación dun obxecto do espazo próximo, un desprazamento en relación a si mesma ou a si mesmo e a situación do propio alumnado en relación a obxectos e ás demais persoas da clase usando vocabulario topolóxico elemental.</p>	<p>Trátase de avaliar se o alumnado ten a capacidade de interpretar e usar conceptos como esquerda-dereita, diante-detrás, arriba-abaxo, preto-lonxe, próximo-afastado, dentro-fóra, enriba-debaixo, dirección ou distancia en tarefas de orientación e de representación espacial variadas. Valorarase a habilidade para orientarse no espazo próximo e para describir itinerarios sinxelos con relación a obxectos, ás demais persoas e a si mesmo.</p>
<p>8. Utilizar o coñecemento das formas rectangulares, triangulares, circulares, cadradas, esféricas e cúbicas para describir e resolver situacións cotiás que as requiran.</p>	<p>Valorar a capacidade de recoñecer no contorno inmediato (construcións, natureza, arte...) as formas xeométricas elementais e a de interpretar e emitir informacións orais ou escritas sobre espazos familiares, obxectos... usando termos xeométricos propios do ciclo. Así mesmo, preténdese constatar a habilidade de construír formas de dúas dimensións para deseñar aspectos da realidade e a de experimentar ludicamente con elas coa finalidade de descubrir intuitivamente propiedades e características delas.</p>
<p>9. Resolver e formular problemas en</p>	

<p>que interveña a lectura de gráficas sinxelas de situacións familiares, interpretándoas a nivel básico.</p>	<p>Trátase de comprobar que o alumnado é quen de comprender a información matemática rexistrada nunha gráfica (non convencional, pictográfica, liñas temporais ou de barras) e de utilizar esa información na resolución e formulación de problemas relacionados co contexto cotián.</p> <p>Así mesmo, observarase a habilidade guiada de representar datos da vida cotiá mediante gráficos sinxelos.</p>
<p>10. Diferenciar situacións da vida cotiá en función de que sexan ou non previsibles os resultados. Manexar termos relacionados co azar como seguro, posible e imposible.</p>	<p>Avaliarase se o alumnado utiliza os termos seguro, posible e imposible cando analiza acontecementos da vida cotiá.</p> <p>Téntase verificar se o alumnado, partindo da súa experiencia diaria, comeza a decatarse de que hai sucesos imposibles, sucesos que se producen con seguridade e sucesos que poden suceder.</p>

COÑECEMENTO DO MEDIO

OBXECTIVOS DE AREA

- Comportarse de acordo cos hábitos de saúde e coidado persoal que derivan do coñecemento do corpo humano, amosando unha actitude de aceptación e de respecto polas diferenzas individuais (idade, sexo, etnia, características físicas, personalidade).
- Identificar e analizar as características, organización e interaccións de aspectos relevantes do contorno natural, social e cultural, progresando no dominio de ámbitos espaciais cada vez máis complexos.
- Promover un sentimento positivo de pertenza aos grupos sociais de referencia: a unha familia, a unha escola... a unha comunidade nacional (Galicia), a un Estado (España), a unha cultura europea e a unha universal, desde posicións solidarias e respectuosas con outras culturas a partir da propia identidade.
- Identificar o patrimonio natural, cultural, histórico e artístico galego diferenciándoo do doutras comunidades, identidades e Estados e participando na súa defensa e conservación.
- Recoñecer, valorar e apreciar a existencia de identidades sociais e culturais diversas con características propias e singulares (costumes, lingua, intereses, celebracións...), tomando conciencia e respectando as outras no marco dos dereitos recoñecidos ás persoas nas declaracións universais e nos documentos lexislativos.

- Identificar, suscitar e resolver interrogantes e problemas relacionados co contorno usando estratexias de busca, selección e tratamento da información, formulación de hipóteses, comprobación delas, exploración de solucións alternativas e reflexión sobre o propio proceso de aprendizaxe, e tamén mantendo unha actitude crítica ante as fontes de información.
- Expresar e comunicar os contidos da área de xeito persoal e creativo, seleccionando e interpretando datos, procesos, feitos, etc. e integrando códigos diversos (numéricos, gráficos, cartográficos, artísticos, lingüísticos) procedentes das diferentes linguaxes.
- Participar activamente no traballo de grupo planificando e realizando tarefas conxuntas, dialogando e argumentando as propias opinións e contrastándoas coas das outras persoas e adoptando un comportamento responsable, construtivo, comprometido e solidario, respectando as regras de organización pactada se os principios básicos do funcionamento democrático.
- Identificar, analizar e valorar criticamente a intervención humana no medio e o seu impacto a curto e a longo prazo, adoptando o compromiso individual e colectivo de actuar na defensa, conservación e recuperación do medio natural e do patrimonio cultural.
- Recoñecer no medio natural, social e cultural, cambios e transformacións relacionados co paso do tempo e indagar algunhas relacións de simultaneidade e sucesión para aplicar estes coñecementos á comprensión doutros momentos históricos.
- Planificar e realizar proxectos e aparellos sinxelos relacionados coa vida cotiá e familiar cunha finalidade previamente establecida, coñecementos das propiedades elementais dalgúns materiais, substancias e obxectos.
- Analizar máquinas e aparellos diversos do contorno (de uso doméstico, laboral...) identificando algúns elementos constitutivos e formas de enerxía necesarias, valorando a contribución da ciencia e da técnica na mellora das condicións de vida familiares e sociais.
- Utilizar de xeito responsable e creativo as TIC e o material relacionado coa experimentación e co traballo de campo para aprender a aprender, para obter información e para compartir coñecementos.

COMPETENCIAS

- **Competencia en comunicación lingüística.**
- **Competencia matemática.**
- **Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.**
- **Tratamento da información e competencia dixital.**
- **Competencia social e cidadá.**
- **Competencia cultural e artística.**
- **Competencia para aprender a aprender.**
- **Autonomía e iniciativa persoal.**

OBXECTIVOS DO 1º CICLO

- Identificar semellanzas e diferenzas entre as persoas valorando a diversidade.

- Recoñecer e clasificar con criterios elementais os seres vivos máis relevantes do contorno do alumnado, utilizando instrumentos e procedementos adecuados
- Valorar positivamente a práctica de determinados hábitos asociados á hixiene, á alimentación equilibrada, ao exercicio físico e ao descanso.
- Recoñecer, identificar e poñer exemplos sinxelos sobre as principais profesións e responsabilidades que desempeñan as persoas do contorno.
- Recoñecer algunhas manifestacións culturais presentes no ámbito escolar, local e galego, valorando a súa diversidade e riqueza.
- Identificar algúns dos medios de transporte máis comúns do contorno e valorar o seu uso, respectando as normas básicas de seguridade viaria.
- Ordenar temporalmente algúns feitos relevantes da vida persoal, familiar ou do contorno próximo.
- Identificar e observar diferenzas na composición dos materiais, experimentando e usando instrumentos sinxelos.
- Montar e desmontar obxectos e aparellos simples domésticos e escolares, describindo o seu funcionamento e o xeito de utilizalos con seguridade.
- Realizar de maneira guiada experimentos sinxelos relacionados co medio familiar e próximo.

CONTIDOS

Bloque 1. Os seres humanos e a saúde.

- Identificación do home e da muller como seres vivos.
- Comparación cos outros seres vivos. Identificación das partes do corpo humano.
- Observación das partes do corpo que permiten a relación co medio.
- * Observación de igualdades e diferenzas entre as persoas. Aceptación do propio corpo e do das demais persoas coas súas limitacións e posibilidades.
- Recoñecemento da respiración e da nutrición como funcións vitais.
- Identificación e descrición de alimentos diarios necesarios. Análise de usos e costumes na alimentación diaria.
- Valoración de aspectos que inflúen nunha vida saudable: a correcta respiración, alimentación variada e equilibrada, a hixiene persoal, o exercicio, o descanso e a adecuada utilización do tempo de lecer.
- Identificación e verbalización de emocións (medo, tristeza, enfado, ledicia) e sentimentos propios e alleos.
- Fomento de hábitos de prevención de enfermidades e de accidentes domésticos e identificación de comportamentos apropiados de actuación cando se producen.

Bloque 2. As plantas e os animais.

- Identificación das características dos seres vivos e das súas funcións vitais. Diferenzas entre seres vivos e obxectos inertes.

- Observación dun ser vivo no seu medio natural ou reproducindo o medio na aula (acuario, plantación), rexistro elemental da observación e contraste dos datos entre compañeiras e compañeiros.
- Observación directa de animais e de plantas con instrumentos apropiados e con medios audiovisuais e tecnolóxicos.
- Identificación de animais e de plantas do contorno. Clasificación dos seres vivos do contorno segundo criterios observables e variables. * Identificación das características e comportamentos de animais e de plantas para adaptarse ao seu medio.
- Valoración da responsabilidade no coidado de plantas e de animais domésticos. Respecto polos seres vivos do contorno.
- Comunicación das experiencias realizadas utilizando diferentes linguaxes (oral, escrita, gráfica non convencional, iconográfica, fotográfica).

Bloque 3. A vida en sociedade.

- Identificación dos diferentes ámbitos aos cales se pertence: familia, escola, aldea/vila/barrio e cidade, Galicia.
- Recoñecemento da diversidade de familias. Valoración da importancia da participación e da corresponsabilidade nas tarefas domésticas.
- Identificación das persoas que compoñen a comunidade educativa: recoñecemento das súas tarefas e responsabilidades. Valoración da importancia da participación activa na aula e no centro.
- Valoración da importancia do intercambio comunicativo no grupo, do diálogo como recurso para a xestión dos conflitos e do respecto aos acordos adoptados. Recoñecemento dos dereitos e deberes das persoas.
- Descubrimento e observación das manifestación e do patrimonio cultural galego como mostra de diversidade e riqueza.
- Participación en festas, xogos e costumes populares propios da localidade, da bisbarra e de Galicia.
- Recoñecemento de diferentes profesións evitando estereotipos sexistas.
- Identificación de elementos da organización e de funcionamento da escola e valoración da importancia da participación na aula e no centro.
- Descubrimento de formas de organización no contorno próximo.
- Identificación dos medios de transporte. Responsabilidade no cumprimento das normas básicas de seguridade viaria.
- Iniciación á recolla de datos e de información e análise de imaxes relacionadas co contorno social próximo para ampliar o coñecemento sobre o medio; realizar un cartafol, un mural, unha exposición de centro, unha maqueta..

Bloque 4. O medio físico: espazo e materiais.

- Utilización de técnicas sinxelas para orientarse mediante a observación do medio físico e humano.
- Observación, descrición e representación sinxela do espazo habitual. Introducción ao uso de planos da escola, da casa ou da localidade. Deseño de planos non convencionais. Elaboración de maquetas simples con identificación de espazos e funcións.
- Observación da paisaxe próxima e identificación dalgunhas formas de relevo. Representación do observado mediante debuxos e maquetas sinxelas.

Identificación dalgúns exemplos familiares da acción humana no contorno (presas, devasas, canteiras, estradas, pontes).

- Observación e exploración dalgún aspecto do contorno próximo a partir dun tema de interese consensuado polo alumnado coa finalidade de realizar un *dossier*, un texto expositivo curto, un folleto, un mapa mental.
- Observación directa dalgúns fenómenos atmosféricos e busca das primeiras formas de representación. Elaboración de gráficos non estandarizados de temperaturas e de datos climáticos.
- Observación e descrición da lúa, das estrelas e do sol.
- Percepción do paso do tempo: o día e a noite, as estacións do ano.
- Exploración de materiais e obxectos do contorno para descubrir a súa orixe, a súa utilidade, as súas propiedades (cor, dureza, fragilidade, flexibilidade, flotación), clasificalos, analízalos, etc.
- Realización de experiencias con algunhas propiedades da auga e comunicación dos resultados utilizando diferentes linguaxes.
- Recoñecemento da presenza da auga e do aire no medio físico. Uso responsable da auga na vida cotiá e valoración da importancia dun aire limpo para a vida.
- Participación en tarefas de redución, reutilización e reciclaxe de residuos da escola para contribuír á conservación e mellora do medio natural.
- Observación e exploración para obter información e realizar traballos sinxelos sobre algún ecosistema acuático ou terrestre do contorno próximo.
- Observación dos efectos da aplicación dunha forza. Realización de experiencias sinxelas para analizar efectos das forzas sobre obxectos e movementos cotiáns.
- Identificación de fontes sonoras no contorno próximo. Valoración da importancia do silencio. Identificación do ruído como unha forma de contaminación (acústica).

Bloque 5. O paso do tempo.

- Utilización das nocións básicas de tempo (antesdespois, pasado-presente-futuro, duración) e das unidades de medida (día, semana, mes, ano) en feitos cotiáns e propios.
- Observación dos cambios nas persoas ao longo do tempo. Recoñecemento das diversas etapas da vida.
- Realización de traballos sobre a historia persoal e familiar previa, investigación na propia familia utilizando fontes orais e iconográficas e/ou fotográficas. Utilización de fotos ou outras imaxes, para investigación sobre outros tempos. Ordenación delas seguindo criterio temporal e elaboración de álbums.
- Observación dos cambios sociais, ciclos agrícolas, hábitos e costumes ao longo do ano.

Bloque 6. Máquinas, aparellos e tecnoloxías.

- Observación e clasificación (con criterios variados e consensuados) de aparellos e máquinas sinxelas do contorno identificando a súa utilidade.
- Observación do funcionamento de aparellos domésticos e da escola, das partes que os compoñen e da enerxía que necesitan para funcionar. Identificación de elementos que poidan xerar risco e adopción de comportamentos que contribúan á seguridade persoal e das demais persoas.

- Hábito de consulta de fontes de información variadas (dicionarios, enciclopedias, revistas, monografías) para resolver situacións problemáticas da vida cotiá (guía telefónica, teléfonos habituais de emerxencia, planos da poboación, rede de autobuses, etc.).
- Manexo de aparellos sinxelos (teléfono, espremedor, crebanoces, etc.). Valoración das habilidades manuais implicadas no manexo de ferramentas e aparellos domésticos superando os estereotipos sexistas.
- Identificación de materiais de obxectos e aparellos de uso cotián (lapis, xoguete, tesoiras, afillapis).
- Recoñecemento de aspectos tecnolóxicos no ambiente doméstico, na escola e no contorno.
- Identificación dos compoñentes básicos dun ordenador. Iniciación no seu uso. Coidado dos recursos informáticos.
- Montaxe e desmontaxe de xogos e obxectos sinxelos relacionados coa vida cotiá. Construción de estruturas simples a partir de pezas modulares (pontes, escaleiras, obxectos de decoración, caixas, etc.).

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Recoñecer partes do propio corpo, aceptándoo e respectando as diferenzas. Identificar e describir algúns recursos fundamentais para os seres vivos (auga, aire), e a súa relación coa vida das persoas, tomando conciencia da necesidade do seu uso responsable.

Este criterio de avaliación pretende coñecer a capacidade para observar, describir e explicar algúns compoñentes do medio (aire, auga...) recoñecendo a súa importancia para a vida das persoas. Apreciarase tamén a capacidade do alumnado para valorar a necesidade da adopción de medidas de protección do medio por parte de todas as persoas.

- .Establecer criterios elementais de clasificación (tamaño, cor, forma de desprazarse, alimentación) e identificar animais e plantas pola súa pertenza a algunha das categorías establecidas, utilizando instrumentos adecuados e amosando respecto pola natureza e polo material. Valorarase tamén a utilización guiada de diversas fontes de información e a capacidade de usala para realizar esas clasificacións. Transferindo os datos a outros seres vivos..
- Comprobar que as alumnas e os alumnos identifican e valoran a relación entre o benestar e a práctica de determinados hábitos: alimentación variada, hixiene persoal e exercicio físico.
- Avaliar o grao de coñecemento sobre os traballos das persoas do contorno, a importancia das diferentes profesións, a súa contribución social e a responsabilidade que todas elas requiren, superando os estereotipos sexistas
- Coñecer as principais manifestacións culturais (festas, xogos, folclore, costumes) da propia localidade e de Galicia, así como percibir o valor cultural da diversidade. Valorarase, así mesmo, o interese e o respecto ante a presenza doutras linguas e outras realidades culturais no medio escolar.

- Coñecer os medios de transporte que se utilizan no contorno próximo, así como coñecer e respectar as normas básicas de seguridade viaria.
- Medir a capacidade para describir aspectos característicos da vida persoal e familiar con criterios temporais.
- Comprobar que as alumnas e os alumnos son quen de identificar propiedades físicas observables como cheiro, sabor, textura, peso/masa, cor, dureza, estado ou capacidade de disolución na auga, así como de explicar con exemplos concretos e familiares a relación entre as características dalgúns materiais e os usos a que se destinan, partindo dun proceso que implique planificación, experimentación, formulación de hipóteses e obtención de conclusións relevantes.
- Desenvolver habilidades manuais para montar e desmontar obxectos simples de uso cotián nos ámbitos doméstico e escolar. Tamén se terá en conta a capacidade para explicar o seu funcionamento, a súa utilidade e os riscos que se deben evitar na súa manipulación
- Ser quen para enfrontarse a unha experimentación sinxela, logo de planificación, observación, formulación de interrogantes que permitan obter información relevante utilizando, se cómpre, instrumentos sinxelos tanto para realizar a observación como para a recolla da información. Valorarase tamén a elaboración guiada de textos escritos básicos, murais, paneis, esquemas ou presentacións para recoller as conclusións.

LINGUA CASTELÁ

OBXECTIVOS DE ÁREA

- Comprender e expresarse oralmente e por escrito de xeito adecuado nos diferentes contextos da actividade social e cultural cotiá.
- Utilizar a lingua oral de xeito adecuado na actividade social e cultural adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.
- Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar tanto para buscar, recoller, seleccionar, contrastar, transformar e procesar información, como para escribir textos propios do ámbito académico.
- Usar, en situacións relacionadas coa escola e coa súa actividade, as diversas clases de escritos coa axuda dos que se produce a comunicación, tanto entre as persoas como destas coas institucións públicas ou privadas.
- Utilizar os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información e da comunicación para obter, interpretar e valorar información e opinións diferentes.
- Utilizar adecuadamente a biblioteca e os seus diferentes departamentos como fonte de recursos variados para o desfrute e o pracer de ler, así como para a obtención de informacións variadas.
- Utilizar a lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal, e aproximarse a obras relevantes da tradición literaria para desenvolver hábitos lectores.
- Comprender textos literarios de xéneros diversos procedentes da literatura infantil e xuvenil adecuados en canto á temática e a complexidade e iniciarse no coñecemento das convencións específicas da linguaxe literaria.

- Facer uso dos coñecementos sobre a lingua e das normas de uso lingüístico para escribir e falar de maneira adecuada, coherente e correcta e para comprender textos orais e escritos.
- Reflexionar sobre os diferentes usos sociais das linguas para evitar estereotipos lingüísticos que supoñan xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.

COMPETENCIAS BÁSICAS

- Competencia en comunicación lingüística.
- Competencia matemática.
- Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.
- Tratamento da información e competencia dixital.
- Competencia social e cidadá.
- Competencia cultural e artística.
- Competencia para aprender a aprender.
- Autonomía e iniciativa persoal.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Avaliar a capacidade do alumnado de participar en diferentes situacións de comunicación da vida escolar e a progresiva interiorización daquelas normas e hábitos básicos que facilitan a comunicación e a relación social.
- Avaliar a capacidade do alumnado para captar a información e as mensaxes de textos orais de uso cotián e dalgúns procedentes da radio, da televisión e de webs infantís, así como o uso de estratexias para mellorar a comprensión.
- Avaliar a capacidade para expresarse progresivamente con maior claridade e adecuación á situación e á intención de comunicación, usando a entoación, a pronuncia e o léxico máis adecuados para cada contexto; é dicir, avalíase a capacidade para achegar información comprensible..
- Avaliar a capacidade de identificar, recoñecer, reproducir e valorar textos relacionados co contorno e a de dramatizar aspectos concretos dos destes.
- Avaliar a capacidade para identificar e extraer ideas puntuais e datos concretos indicados nos textos de maneira explícita, relacionándoos coas propias vivencias do alumnado e cos seus coñecementos
- previos.
- Avaliar o nivel de adquisición do código escrito. Observarase se a composición de textos propios relacionados con aspectos de aula ou sociais ou literarios (poemas e contos), garda coherencia coas regras do sistema da lingua.
- Avaliar o proceso de produción e utilización guiada das fases de planificación e de revisión.
- Avaliar a capacidade de ler comprensivamente en voz alta, logo de lectura silenciosa, textos coñecidos, facendo fincapé fundamentalmente na entoación e na expresividade.
- Avaliar o interese amosado pola lectura. Comprobarase a iniciativa e a progresiva autonomía para ler e usar as fontes que proporciona a biblioteca da escola a internet.
- Avaliar a habilidade para observar e recoñecer, de forma guiada, os efectos que se producen cando nun texto, enunciado ou palabra se fan cambios de orde, substitucións, supresións e insercións coa finalidade de reflexionar sobre a linguaxe.
- Avaliar que, en actividades de produción e de comprensión de textos, o alumnado identifique algunha terminoloxía elemental que lle poida axudar a facer melloras na linguaxe escrita.

CONTIDOS

Bloque 1. *Escoitar e falar.*

- Participación e cooperación en situacións comunicativas da aula (peticións, anuncios, ordes, explicacións sinxelas, avisos, instrucións, conversas ou narracións de feitos vitais, emocións e sentimentos), con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (quendas de palabra, ton adecuado, mantemento do tema, mostra de interese, mirar a quen fala, actitude receptiva de escoita e respecto ás opinións das demais persoas).
- Uso de fórmulas e de tratamento adecuado para saudar, despedirse, presentarse, felicitar, agradecer, escusarse e solicitar axuda.
- Comprensión e valoración de textos orais procedentes da radio e da televisión para obter información xeral e relevante sobre feitos e acontecementos próximos á experiencia infantil.
- Comprensión e produción de textos orais para aprender, tanto os producidos con finalidade didáctica como os cotiáns (breves exposicións ante a clase, conversas sobre contidos de aprendizaxe e explicacións sobre a organización do traballo).
- Comprensión de informacións audiovisuais procedentes de diferentes soportes establecendo relacións de identificación, de clasificación e de comparación entre elas.
- Escoita de textos procedentes da literatura oral.
- Comprensión, memorización e recitado de poemas co ritmo, pronuncia e entoación adecuados.
- Dramatización de situacións presentadas en textos literarios.
- Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida.
- Interese por expresarse oralmente con pronuncia e entoación adecuadas.
- Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas, en especial as referencias ao xénero, ás razas ou ás etnias.

Bloque 2. *Ler e escribir.*

- Comprensión de informacións concretas en textos de uso cotián como invitacións, felicitacións, notas, avisos e SMS.
- Comprensión de información xeral sobre feitos e acontecementos próximos á experiencia do alumnado en textos procedentes dos medios de comunicación social, especialmente noticias.
- Localización de informacións en textos para aprender, vinculados á experiencia, tanto en textos producidos con finalidade didáctica como nos de uso cotián (folletos, descrições, instrucións e explicacións).
- Utilización e valoración de aspectos iconográficos e tipográficos como axuda á localización e comprensión de información textual.
- Integración de coñecementos e de informacións procedentes de diferentes soportes textuais para aprender, identificando, clasificando e comparando.
- Produción e reescritura de textos relativos a situacións cotiás infantís como invitacións, felicitacións, notas ou avisos, utilizando as características usuais deses xéneros.
- Composición de textos propios dos medios de comunicación social e/ou dos seus elementos e aspectos (novas, titulares, pés de foto...) sobre acontecementos próximos á experiencia do alumnado en soportes habituais no ámbito escolar.
- Composición de textos relacionados coa escola para obter, organizar e comunicar información (cuestionarios, listaxes, descrições, explicacións elementais).
- Lectura guiada de textos adecuados aos intereses infantís para chegar progresivamente á expresividade e autonomía lectoras.
- Valoración da autonomía lectora, interese pola elección de temas e de textos, pola comunicación das preferencias persoais e pola apreciación do texto literario como recurso de disfrute persoal.

- Recreación e reescritura de textos narrativos (contos) e de carácter poético (adiviñas, refráns, trabalinguas, cantigas, xogos de sortes...) usando modelos.
- Adquisición progresiva das convencións do código escrito.
- Iniciación á utilización de programas informáticos de procesamento de textos.
- Interese pola escritura como instrumento de relación e de aprendizaxe.
- Interese pola presentación coidada e polo uso de normas ortográficas en textos escritos.
- Iniciación ao uso dirixido das tecnoloxías da información e da comunicación como instrumento cotián de busca de información e fonte de recursos textuais diversos.
- Introducción ao uso das bibliotecas do centro e da aula, como un medio máis de aproximación á literatura e como espazo privilexiado de recursos para a diversión e para o coñecemento.
- Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias e de regulación da convivencia.

Bloque 3. Reflexionar sobre a lingua.

- Recoñecemento do papel das situacións sociais como factor condicionante dos intercambios comunicativos.
- Identificación dos contextos en que a comunicación se produce mediante textos escritos e valoración da escritura en determinados ámbitos.
- Identificación de textos de uso cotián na aula a partir de elementos paratextuais e textuais.
- Observación das diferenzas entre lingua oral e escrita.
- Recoñecemento da relación entre son e grafía no sistema lingüístico.
- Identificación da palabra como instrumento básico para a segmentación da escritura.
- Coñecemento das normas ortográficas máis sinxelas.
- Substitución, inserción, supresión, cambio de orde e segmentación de elementos lingüísticos no funcionamento dos enunciados e textos para adquirir novos recursos.
- Inicio á reflexión sobre as estratexias de planificación, textualización e revisión como partes do proceso escritor.
- Inicio na identificación implícita e uso dos termos seguintes en actividades de produción e de interpretación: denominación dos textos traballados, enunciado, palabra e sílaba, nome común e nome propio.
- Observación das variacións morfolóxicas (de singular e plural, feminino e masculino).
- Localizar información concreta e realizar inferencias directas na lectura de textos.

LINGUA GALEGA

OBXECTIVOS DE ÁREA

- Comprender e expresarse oralmente e por escrito de xeito adecuado nos diferentes contextos da actividade social e cultural cotiá.
- Utilizar a lingua oral de xeito adecuado na actividade social e cultural adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.
- Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar tanto para buscar, recoller, seleccionar, contrastar, transformar e procesar información, como para escribir textos propios do ámbito académico.

- Usar, en situacións relacionadas coa escola e coa súa actividade, as diversas clases de escritos coa axuda dos cales se produce a comunicación, tanto entre as persoas como destas coas institucións públicas ou privadas.
- Utilizar os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información e da comunicación para obter, interpretar e valorar informacións e opinións diferentes.
- Utilizar adecuadamente a biblioteca e os seus diferentes departamentos como fonte de recursos variados para o desfrute e o pracer de ler, así como para a obtención de informacións variadas.
- Utilizar a lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal, e aproximarse a obras relevantes da tradición literaria galega para desenvolver hábitos lectores.
- Comprender textos literarios de xéneros diversos procedentes da literatura infantil e xuvenil galega adecuados en canto á temática e complexidade e iniciarse no coñecemento das convencións específicas da linguaxe literaria.
- Valorar e estimar a lingua galega como lingua propia como mostra de identidade de Galicia e recoñecer a existencia da diversidade lingüística como feito cultural enriquecedor.
- Facer uso dos coñecementos sobre a lingua e sobre as normas de uso lingüístico para escribir e falar de maneira adecuada, coherente e correcta e para comprender textos orais e escritos.
- Reflexionar sobre os diferentes usos sociais das linguas para evitar estereotipos lingüísticos que supoñan xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.

PRIMEIRO CICLO

CONTIDOS

Bloque 1. escoitar e falar.

- Participación e cooperación en situacións comunicativas da aula (peticións, anuncios, ordes, explicacións sinxelas, avisos, instrucións, conversas ou narracións de feitos vitais, emocións e sentimentos), con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (quendas de palabra, ton adecuado, mantemento do tema, mostra de interese, mirar a quen fala, actitude receptiva de escoita e respecto ás opinións das demais persoas).
- Uso de fórmulas e de tratamento adecuado para saudar, despedirse, presentarse, felicitar, agradecer, escusarse e solicitar axuda.
- Comprensión e valoración de textos orais procedentes da radio e da televisión para obter información xeral e relevante sobre feitos e acontecementos próximos á experiencia infantil.

- Comprensión e produción de textos orais para aprender, tanto os producidos con finalidade didáctica coma os cotiáns (breves exposicións ante a clase, conversas sobre contidos de aprendizaxe e explicacións sobre a organización do traballo).
- Comprensión de informacións audiovisuais procedentes de diferentes soportes establecendo relacións de identificación, de clasificación e de comparación entre elas.
- escoita de textos procedentes da literatura oral galega.
- Comprensión, memorización e recitado de poemas co ritmo, pronuncia e entoación adecuados.
- Dramatización de situacións presentadas en textos literarios.
- Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida.
- Interese por expresarse oralmente con pronuncia e entoación adecuadas.
- Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas, en especial as referentes ao xénero, ás razas ou ás etnias.

Bloque 2. Ler e escribir.

- Comprensión de informacións concretas en textos de uso cotián como invitacións, felicitacións, notas e avisos ou SMS.
- Comprensión de información xeral sobre feitos e acontecementos próximos á experiencia do alumnado en textos procedentes dos medios de comunicación social, especialmente noticias.
- Localización de informacións en textos para aprender, vinculados á experiencia, tanto en textos producidos con finalidade didáctica como nos de uso cotián (folletos, descrições, instrucións e explicacións).
- Utilización e valoración de aspectos iconográficos e tipográficos como axuda á localización e comprensión de información textual.
- Integración de coñecementos e informacións procedentes de diferentes soportes textuais para aprender, identificando, clasificando e comparando.
- Produción e reescritura de textos relativos a situacións cotiás infantís como invitacións, felicitacións, notas ou avisos, utilizando as características usuais deses xéneros.
- Composición de textos propios dos medios de comunicación social e /ou dos seus elementos (novas, titulares, pés de foto...) sobre acontecementos próximos á experiencia do alumnado en soportes habituais no ámbito escolar.

- Composición de textos relacionados coa escola para obter, organizar e comunicar información (cuestionarios, listaxes, descrições, explicacións elementais).
- Lectura guiada de textos adecuados aos intereses infantís para chegar progresivamente á expresividade e autonomía lectoras.
- Valoración da autonomía lectora, interese pola elección de temas e de textos, pola comunicación das preferencias persoais, e pola apreciación do texto literario como recurso de desfrute persoal.
- Recreación e reescritura de textos narrativos (contos) e de carácter poético (adiviñas, refráns, trabalinguas, cantigas, xogos de sortes...) usando modelos.
- Adquisición progresiva das convencións do código escrito.
- Iniciación á utilización de programas informáticos de procesamento de textos.
- Interese pola escritura como instrumento de relación e de aprendizaxe.
- Interese pola presentación coidada e polo uso de normas ortográficas en textos escritos.
- Iniciación ao uso dirixido das tecnoloxías da información e da comunicación como instrumento cotián de busca de información e fonte de recursos textuais diversos.
- Introducción ao uso das bibliotecas do centro e da aula, como un medio máis de aproximación á literatura e como espazo privilexiado de recursos para a diversión e para o coñecemento.
- Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias e de regulación da convivencia.

Bloque 3. Reflexionar sobre a lingua.

- Recoñecemento do papel das situacións sociais como factor condicionante dos intercambios comunicativos.
- Identificación dos contextos nos cales a comunicación se produce mediante textos escritos e valoración da escritura en determinados ámbitos.
- Identificación de textos de uso cotián na aula a partir de elementos paratextuais e textuais.
- Observación das diferenzas entre a lingua oral e a escrita.
- Recoñecemento da relación entre son e grafía no sistema lingüístico galego.

- Identificación da palabra como instrumento básico para a segmentación da escritura.
- Coñecemento das normas ortográficas máis sinxelas.
- Substitución, inserción, supresión, cambio de orde e segmentación de elementos lingüísticos no funcionamento dos enunciados e textos para adquirir novos recursos.
- Inicio á reflexión sobre as estratexias de planificación, textualización e revisión como partes do proceso escritor.
- Inicio na identificación implícita e uso dos termos seguintes en actividades de produción e de interpretación: denominación dos textos traballados, enunciado, palabra e sílaba, nome común e nome propio.
- Observación das variacións morfolóxicas (de singular e plural, feminino e masculino) en textos.

OBXECTIVOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN
1. Participar en situacións comunicativas da aula tomando en consideración os hábitos e as regras que rexen estas situacións. Usar fórmulas e tratamento adecuados para saudar, despedirse, presentarse, escusarse e solicitar axuda.	Avaliar a capacidade do alumnado de participar en diferentes situacións de comunicación da vida escolar e a progresiva interiorización daquelas normas e hábitos básicos que facilitan a comunicación e a relación social.
2. Comprender textos orais de uso habitual procedentes de diferentes soportes, identificando a información máis relevante. Usar estratexias elementais para comprender as mensaxes que se escoitan, atendendo a sinais relevantes como o ton de voz ou os xestos e formulando preguntas sobre o que non se comprende ben.	Avaliar a capacidade do alumnado para captar a información e as mensaxes de textos orais de uso cotián e dalgúns procedentes da radio, da televisión e de webs infantís, así como o uso de estratexias para mellorar a comprensión.
3. Expresar oralmente vivencias, feitos, sentimentos ou emocións, e comunicar mensaxes de xeito organizado.	Avaliase a capacidade para expresarse progresivamente con maior claridade e adecuación á situación e á intención de comunicación, usando a entoación, a pronuncia e o léxico máis adecuados para cada contexto, é dicir, avalíase a capacidade para achegar información comprensible.
4. Coñecer e reproducir textos de literatura oral, especialmente a popular.	Trátase de avaliar a capacidade de identificar, recoñecer, reproducir e valorar textos do patrimonio cultural galego relacionados co contorno do alumnado e de

	dramatizar aspectos concretos destes.
5. Localizar información concreta e realizar inferencias directas na lectura de textos.	Este criterio pretende avaliar a capacidade para identificar e extraer ideas puntuais e datos concretos indicados nos textos de maneira explícita, relacionándooos coas propias vivencias do alumnado e cos seus coñecementos previos.
6. Producir e reescribir textos diferentes e diversos con variados obxectivos comunicativos, seguindo modelos e observando estratexias de planificación, textualización (coidando as normas ortográficas elementais e os aspectos básicos da organización textual) e revisión de escritos. Iniciar o uso do procesador de texto para composicións sinxelas	Téntase avaliar o nivel de adquisición do código escrito. Observarase se a composición de textos propios, relacionados con aspectos da aula ou sociais ou literarios (poemas e contos), garda coherencia coas regras do sistema da lingua. Así mesmo, avaliarase o proceso de produción e utilización guiada das fases de planificación e de revisión.
7. Ler textos diversos dos traballados e creados na aula, con descodificación e entoación axeitada, coa finalidade de desfrutar e/ou aprender coa escoita lectora.	Preténdese avaliar a capacidade de ler comprensivamente en voz alta, logo de lectura silenciosa, textos coñecidos, facendo fincapé fundamentalmente na entoación e na expresividade.
8. Amosar iniciativa e interese pola lectura.	Avaliarase o interese amosado pola lectura. Comprobarase a iniciativa e a progresiva autonomía para ler e usar as fontes que proporciona a biblioteca da escola e a internet.
9. Identificar mudanzas que se producen nas palabras, enunciados e textos facendo substitucións, supresións, cambios de orde e observar as modificacións que se poden dar na comprensión e na expresión escrita.	Trátase de avaliar a habilidade para observar e recoñecer, de forma guiada, os efectos que se producen cando nun texto, enunciado ou palabra se fan cambios de orde, substitucións, supresións e insercións coa finalidade de reflexionar sobre a linguaxe.
10. Identificar intuitivamente texto, enunciado, palabra, nome común, nome propio, masculino e feminino, singular e plural en actividades relacionadas coa produción e comprensión de textos.	Téntase que, en actividades de produción e de comprensión de textos, o alumnado identifique algunha terminoloxía elemental que o poida axudar a facer melloras na linguaxe escrita.

OBXECTIVOS

1. Participar en situacións comunicativas da aula tomando en consideración os hábitos e as regras que rexen estas situacións. Usar fórmulas e tratamento adecuados para

- saudar, despedirse, presentarse, escusarse e solicitar axuda.
2. Comprender textos orais de uso habitual procedentes de diferentes soportes, identificando a información máis relevante. Usar estratexias elementais para comprender as mensaxes que se escoitan, atendendo a sinais relevantes como o ton de voz ou os xestos e formulando preguntas sobre o que non se comprende ben.
  3. Expresar oralmente vivencias, feitos, sentimentos ou emocións, e comunicar mensaxes de xeito organizado.
  4. Coñecer e reproducir textos de literatura oral, especialmente a popular.
  5. Localizar información concreta e realizar inferencias directas na lectura de textos.
  6. Producir e reescribir textos diferentes e diversos con variados obxectivos comunicativos, seguindo modelos e observando estratexias de planificación, textualización (coidando as normas ortográficas elementais e os aspectos básicos da organización textual) e revisión de escritos. Iniciar o uso do procesador de texto para composicións sinxelas
  7. Ler textos diversos dos traballados e creados na aula, con descodificación e entoación axeitada, coa finalidade de desfrutar e/ou aprender coa escoita lectora.
  8. Amosar iniciativa e interese pola lectura.
  9. Identificar mudanzas que se producen nas palabras, enunciados e textos facendo substitucións, supresións, cambios de orde e observar as modificacións que se poden dar na comprensión e na expresión escrita.
  10. Identificar intuitivamente texto, enunciado, palabra, nome común, nome propio, masculino e feminino, singular e plural en actividades relacionadas coa produción e comprensión de textos.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. Avaliar a capacidade do alumnado de participar en diferentes situacións de comunicación da vida escolar e a progresiva interiorización daquelas normas e hábitos básicos que facilitan a comunicación e a relación social.
2. Avaliar a capacidade do alumnado para captar a información e as mensaxes de textos orais de uso cotián e dalgúns procedentes da radio, da televisión e de webs infantís, así como o uso de estratexias para mellorar a comprensión.
3. Avaliase a capacidade para expresarse progresivamente con maior claridade e adecuación á situación e á intención de comunicación, usando a entoación, a pronuncia e o léxico máis adecuados para cada contexto, é dicir, avalíase a capacidade para achegar información comprensible.
4. Trátase de avaliar a capacidade de identificar, recoñecer, reproducir e valorar textos do patrimonio cultural galego relacionados co contorno do alumnado e de dramatizar aspectos concretos destes.
5. Este criterio pretende avaliar a capacidade para identificar e extraer ideas puntuais e datos concretos indicados nos textos de maneira explícita, relacionándoos coas propias vivencias do alumnado e cos seus coñecementos previos.
6. Téntase avaliar o nivel de adquisición do código escrito. Observarase se a composición de textos propios, relacionados con aspectos da aula ou sociais ou

literarios (poemas e contos), garda coherencia coas regras do sistema da lingua. Así mesmo, avaliarase o proceso de produción e utilización guiada das fases de planificación e de revisión.

7. Preténdese avaliar a capacidade de ler comprensivamente en voz alta, logo de lectura silenciosa, textos coñecidos, facendo fincapé fundamentalmente na entoación e na expresividade.
8. Avaliarase o interese amosado pola lectura. Comprobarase a iniciativa e a progresiva autonomía para ler e usar as fontes que proporciona a biblioteca da escola e a internet.
9. Trátase de avaliar a habilidade para observar e recoñecer, de forma guiada, os efectos que se producen cando nun texto, enunciado ou palabra se fan cambios de orde, substitucións, supresións e insercións coa finalidade de reflexionar sobre a linguaxe.
10. Téntase que, en actividades de produción e de comprensión de textos, o alumnado identifique algunha terminoloxía elemental que o poida axudar a facer melloras na linguaxe escrita.

LINGUA INGLESA OBXECTIVOS DE ÁREA

- escoitar e comprender mensaxes en interaccións verbais variadas, utilizando as informacións transmitidas para a realización de diversas tarefas concretas relacionadas coa experiencia do alumnado.
- expresarse e interactuar oralmente en situacións sinxelas e habituais que teñan un contido e desenvolvemento coñecidos, utilizando procedementos verbais e non verbais e adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.
- escribir textos diversos con finalidades variadas sobre temas previamente tratados na aula e coa axuda de modelos.
- ler de xeito comprensivo textos diversos, relacionados coas experiencias e intereses do alumnado, extraendo información xeral e específica de acordo cunha finalidade previa.
- aprender a usar con progresiva autonomía medios variados, incluídas as TIC, para obter información e para comunicarse en lingua estranxeira.
- valorar a lingua estranxeira, e as linguas en xeral, como medio de comunicación e entendemento entre as persoas de procedencias e culturas diversas e como ferramenta de aprendizaxe de distintos contidos.
- manifestar unha actitude receptiva, interesada e de confianza na propia capacidade de aprendizaxe e de uso da lingua estranxeira.
- coñecer aspectos doutras culturas que utilizan a lingua estudada e amosar unha actitude de respecto cara as mesmas.
- utilizar os coñecementos e as experiencias previas coas linguas galega e castelá para unha adquisición máis rápida, eficaz e autónoma da lingua estranxeira.
- identificar aspectos fonéticos, de ritmo, de acentuación e de entoación, así como estruturas lingüísticas e aspectos léxicos da lingua estranxeira e usalos como elementos básicos da comunicación.

COMPETENCIAS BÁSICAS

- Competencia en comunicación lingüística.
- Competencia matemática.
- Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.
- Tratamento da información e competencia dixital.
- Competencia social e cidadá.
- Competencia cultural e artística.
- Competencia para aprender a aprender.
- Autonomía e iniciativa persoal.

LINGUA INGLESA OBXECTIVOS DE ÁREA

- Valorar a lingua estranxeira como instrumento para comunicarse e para achegarse a nenos e nenas doutras culturas que teñen formas de vida diferentes da propia e para descubrir algúns aspectos comúns (xogos de sortes, xogos tradicionais e festas...).
- Amosar unha actitude positiva cara á aprendizaxe da nova lingua mostrando interese por imitar, escoitar e reproducir rimas, cancións, xogos, elementos repetitivos dos contos e de cancións.
- Comprender mensaxes verbais, significativas e contextualizadas coa axuda de elementos lingüísticos e non lingüísticos.
- Participar comprensivamente, empregando formas lingüísticas e non lingüísticas, en producións orais moi sinxelas relativas a situacións e a temas de interese para o alumnado: xogos, dramatizacións de contos, instrucións para realizar actividades da aula.
- Amosar comprensión, mediante respostas verbais sinxelas e básicas, en situacións de comunicación cotiás (saúdo, despedida, presentación, expresión de estados de ánimo e outros) e iniciarse nas fórmulas orais da expresión cotiá.
- Imitar sons, repetir producións orais sinxelas e breves de uso diario na aula e memorizar fórmulas breves e sinxelas de comunicación oral de interese para os nenos e as nenas (xogos de sortes, retrousos de cancións e contos, fórmulas verbais para iniciar unha actividade, lerías, xogos de mans...)
- Identificar e interpretar palabras e enunciados curtos contextualizados en situacións de comunicación significativas para os nenos e para as nenas, como mensaxes multimedia, contos, tarxetas de felicitación, anuncios e carteis aprendidos con anterioridade na súa forma oral.
- Producir mensaxes significativas sinxelas de xeito guiado en papel ou en formato dixital cunha finalidade comunicativa e con axuda de modelos que previamente fosen aprendidos oralmente.
- Utilizar recursos e estratexias moi sinxelos para aprender a aprender, identificando as que son máis apropiadas para o alumnado (axudas xestuais, repetición sonora en voz alta ou de movemento, asociación, emprego de dicionarios visuais, utilización da internet...).
- Amosar curiosidade e interese por buscar información a través de diferentes medios sobre a cultura que están a estudar as alumnas e os alumnos (busca de imaxes, xogos, fotografías, personaxes de debuxos animados...) con diversas finalidades (exposición na aula no rexistro de aprendizaxe, clasificación na carpeta de favoritos, utilización como salvapantallas, álbums...)

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

- Comprobar o interese por iniciar relacións con nenos e nenas falantes da lingua estranxeira, a actitude positiva de respecto cara á aprendizaxe dunha nova cultura e de interese por descubrir semellanzas coa propia.
- Comprobar a aceptación da nova lingua como fonte de pracer e de diversión e a valoración desta como vehículo de xogo e de comunicación.
  - Avaliar a capacidade progresiva de captar ideas e mensaxes en situacións de comunicación oral significativas en que se utilicen linguaxes diversas (xestos, mímica, sons, imaxes e recursos multimedia).
- Avaliar a participación oral activa en situacións de dificultade progresiva utilizando fórmulas sinxelas de interacción social e mediante respostas non verbais.
- Comprobar que o alumnado comprende e participa en interaccións orais sociais básicas de saúdo, de despedida, de presentación e de manifestación sinxela de estados de ánimo e que ten capacidade de responder verbalmente nas ditas situacións de comunicación.
- Valorar o grao de aprendizaxe dos aspectos fonéticos máis básicos da nova lingua mediante a observación da capacidade de imitación do alumnado e a repetición de sons, de palabras e de enunciados con pronunciación, ritmo e entoación intelixibles.
- Valorar a capacidade do alumnado de relacionar a forma escrita coa forma oral, recorrendo ás diversas linguaxes que acompañarán ás palabras e enunciados (imaxes, xestos, sons). A identificación das mesmas mensaxes noutros contextos será clave para a valoración positiva da aprendizaxe.
- Avaliar a capacidade de escribir palabras e frases sinxelas a partir dun modelo substituíndo unha palabra ou expresión por outra para unha funcionalidade ou tarefa determinada (felicitar, informar, saudar, escribir un cartel...) tanto de forma manuscrita como en formato dixital.
- Comprobar o grao de consciencia dos logros do alumnado e a capacidade de recoñecer as estratexias de aprendizaxe.
- Valorar con este criterio a curiosidade por coñecer diferentes aspectos da vida e da cultura relacionadas coa lingua estranxeira, así como o interese por aprendelos e compartilos co resto da clase.

CONTIDOS

Bloque 1. *Escoitar e falar.*

- Comprensión de mensaxes orais sinxelas (instrucións) para realizar tarefas dentro ou fóra da aula.
- Comprensión de textos orais sinxelos -contos, cancións, rimas...- conectados cos intereses das nenas e dos nenos e apoiados con imaxes, sons e xestos.
- Escoita e comprensión de mensaxes sinxelas significativas para o alumnado procedentes de diferentes soportes multimedia.
- Achegamento, a través do xogo e da expresión corporal e musical, a algúns aspectos fonéticos, do ritmo, da acentuación e da entoación da nova lingua.
- Participación en situacións de comunicación reais ou simuladas, empregando respostas verbais ou non verbais (movemento, accións, debuxo, modelado, mímica).
- Imitación de situacións de comunicación breves e sinxelas a través de dramatizacións e de xogos de sortes, de rutinas de comezo e fin da clase, de leiras, de retrosos e de contos.
- Memorización de producións orais breves significativas e apoiadas con axuda visual, auditiva e xestual (cancións, rutinas para iniciar ou manter o xogo, fórmulas orais breves para manter a atención, leiras...).

- Participación con actitude de colaboración en xogos e dramatizacións que precisen de breves intervencións orais.
- Interese por empregar a lingua estranxeira en situacións variadas de comunicación (saúdo, despedida, presentacións, felicitación ás persoas da aula nos seus aniversarios, estados de ánimo...).
- Valoración positiva das intervencións orais propias e alleas.
- Recoñecemento e aprendizaxe de formas básicas de relación social en lingua estranxeira.
- Iniciación ás estratexias básicas que favorecen a comprensión e a expresión oral: uso do contexto visual e non-verbal e dos coñecementos previos sobre o tema ou sobre a situación de comunicación transferidos desde as linguas que coñece o alumnado á lingua estranxeira.
- Valoración da lingua estranxeira como instrumento para comunicarse e para achegarse a nenos e nenas doutras culturas.

Bloque 2. *Ler e escribir.*

- Asociación de imaxes con palabras coñecidas e relacionadas con temas próximos ao alumnado -contos, personaxes de debuxos animados- e identificación delas, empregando diferentes recursos visuais e informáticos.
- Asociación de grafía, fonema e significado de palabras en contextos reais ou simulados procedentes de diversas fontes, traballadas previamente a través de diversos medios, e sempre con apoio visual.
- Lectura de palabras e de enunciados moi sinxelos en recursos variados (audiovisuais e informáticos, tiras de cómic, karaoke, xogos de ordenador).
- Escritura de palabras e de enunciados moi sinxelos e traballados previamente en producións orais utilizando distintos medios (xogos visuais e informáticos en que o alumnado teña que formar palabras e asocia-las con imaxes, modelos, textos para completar...) coa intención de compartir información ou cunha intención lúdica e/ou funcional.
- Iniciación ao uso de programas informáticos educativos para ler e escribir mensaxes sinxelas.
- Interese polo coidado na presentación dos textos escritos.
- Valoración positiva dos textos escritos propios e os do resto das persoas da aula, colaborando na súa produción e exposición e integrándoas na rutina diaria (carteis para identificar os recantos, calendario, cartafol colectivo...).

Bloque 3. *Reflexión sobre a lingua e consciencia intercultural.*

- Iniciación a algunhas diferenzas de sons e de ritmo respecto da primeira lingua.
- Iniciación á utilización de estratexias de lectura: uso do contexto visual e verbal e dos coñecementos previos sobre o tema ou a situación transferidos desde as linguas que coñece o alumnado.
- Familiarización con algunhas estratexias básicas da produción de textos a partir dun modelo: selección da persoa destinataria, da intención e do contido.
- Uso de habilidades e de procedementos (repetición, memorización, asociación de palabras e de expresións con elementos xestuais e visuais e observación de modelos) para a adquisición de léxico e de estruturas elementais da lingua.
- Iniciación ao uso de dicionarios visuais, contos, webs infantís e produtos multimedia e achegamento ás posibilidades que achegan na busca de información e de coñecemento.
- Seguridade na propia capacidade para aprender unha lingua estranxeira e gusto polo traballo cooperativo.

- Iniciación ao emprego dun cartafol (rexistro de aprendizaxe) colectivo da aula, onde se irán acumulando os traballos de cada neno e cada nena previamente acordados no grupo-clase.
- Achegamento a algúns aspectos culturais semellantes á nosa realidade a través de producións multimedia e de manifestacións artísticas da cultura dos países onde se fala a lingua estranxeira.
- Actitude receptiva cara ás persoas que falan outra lingua e teñen unha cultura ou forma de vida diferentes.

ÁREA DE EDUCACIÓN ARTÍSTICA

OBXECTIVOS DE ÁREA.

- Desenvolver mecanismos de sensibilidade estética e a creación artísticas para promover a percepción e a expresión de ideas, emocións, sentimentos e vivencias.
- Formar progresivamente o sentido estético persoal como recurso para apreciar e valorar elementos constitutivos das artes e obras verdadeiramente artísticas; desenvolver o xuízo crítico e o posicionamento pluralista na aproximación ás obras artísticas e ás autoras e autores.
- Indagar nas posibilidades do son, da imaxe e do movemento como elementos de representación e de comunicación e utilízalas para expresar ideas e sentimentos, contribuíndo con iso ao equilibrio afectivo e á relación coas demais persoas.
- Explorar e coñecer materiais e instrumentos diversos e adquirir códigos e técnicas específicas das diferentes linguaxes artísticas para utilízalos con fins expresivos e comunicativos.
- Aplicar os coñecementos artísticos na observación e na análise de situacións e de obxectos da realidade cotiá e de diferentes manifestacións do mundo da arte e da cultura para comprendelos mellor e formar un gusto propio.
- Manter unha actitude de busca persoal e colectiva, articulando a percepción, a imaxinación, a indagación e a sensibilidade e reflexionando á hora de realizar e desfrutar de diferentes producións artísticas.
- Recoñecer que as diversas manifestacións da arte e da cultura son fonte de coñecemento, foron realizadas por homes e por mulleres e reflicten a súa experiencia e percepción da vida.
- Coñecer algunhas das posibilidades dos medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e da comunicación en que interveñen a imaxe e o son, e empregalas como recursos para a observación, para a busca de información e para a elaboración de producións propias, xa sexa de forma autónoma ou en combinación con outros medios e materiais.
- Valorar e compartir manifestacións artísticas do patrimonio cultural galego apreciando a súa riqueza e diversidade e comprometéndose na súa defensa, conservación e difusión.
- Coñecer e valorar diferentes manifestacións artísticas do patrimonio cultural doutros pobos, colaborando na conservación e renovación das formas de expresión locais e nacionais e estimando o enriquecemento que supón o intercambio con persoas de diferentes culturas que comparten un mesmo contorno.

- Desenvolver unha relación de autoconfianza coa produción artística persoal, respectando as creacións propias e as das outras persoas, cunha actitude de interese e de admiración polo distinto e/ou novo, sabendo recibir e expresar críticas e opinións, e utilizándoas como recurso para a mellora.
- Participar activamente en producións artísticas de forma cooperativa, asumindo distintas funcións e colaborando na resolución dos problemas que se presenten para conseguir un produto final o máis satisfactorio posible.
- Coñecer algunhas das profesións dos ámbitos artísticos, interesándose polas características do traballo das artistas e dos artistas e desfrutando como público na observación e recreación das súas propias producións.
- Valorar no contorno próximo as intervencións artísticas das que cumpriría dispor co fin de crear espazos esteticamente agradables que contribúan a mellorar a calidade de vida.

◆ **COMPETENCIAS.**

- Competencia en comunicación lingüística.
- Competencia matemática.
- Competencia no coñecemento e na interacción co mundo físico.
- Tratamento da información e competencia dixital.
- Competencia social e cidadá.
- Competencia cultural e artística.
- Competencia para aprender a aprender.
- Autonomía e iniciativa persoal.

◆ **OBXECTIVOS DE CICLO.**

■ **1º CICLO.**

- Percibir algunhas calidades e características de materiais, obxectos e instrumentos presentes no contorno natural e artificial como resultado dunha exploración lúdica e sensorial, e recoñecer neles algunhas posibilidades de transformación artística.
- Usar termos sinxelos para comentar as obras plásticas e musicais observadas e escoitadas.
- Identificar e expresar, a través de diferentes linguaxes, algúns dos elementos (velocidade, voces, instrumentos) dunha obra musical.
- Reproducir patróns de movemento, esquemas rítmicos e melódicos coa voz, co corpo, cos obxectos sonoros e cos instrumentos.
- Seleccionar e combinar sons producidos pola voz, polo corpo, polos obxectos e polos instrumentos para sonorizar relatos ou imaxes entre varios dados.
- Identificar diferentes formas de representar o espazo e a figura humana.

- Probar en producións propias as posibilidades que adoptan as formas, texturas e cores.
- Realizar composicións plásticas que representen o mundo imaxinario, afectivo e social.

◆ **CONTIDOS.**

▪ **1º CICLO.**

MÚSICA

➤ **Bloque 1. Escoita.**

* Percepción da diferenza entre son, silencio e ruído e das distintas calidades do son.

* Escoita, exploración e discriminación dos sons presentes no contorno natural, cultural e artístico: elementos do contorno que producen son; sons que se poden producir co propio corpo.

* Reacción espontánea ou dirixida a estímulos sonoros.

* Interese e curiosidade pola escoita activa dunha selección de pezas instrumentais e vocais breves coñecidas polo alumnado e interpretadas de diversos xeitos.

* Uso de diferentes recursos para o seguimento dunha obra musical: corporais, plásticos, musicogramas...

* Iniciación ao recoñecemento visual e auditivo dalgúns instrumentos musicais, así como de voces masculinas, femininas e infantís, en audicións musicais.

* Identificación de esquemas rítmicos sinxelos e interese e esforzo na súa repetición utilizando diferentes medios (percusión corporal, voz, instrumentos de percusión...).

* Asociación intuitiva dos sons a unha representación gráfica mediante símbolos non convencionais.

* Interese por coñecer e interpretar pequenas pezas de música e de danza do patrimonio galego, así como por ensinárllelas a outras persoas e por aprender as que outras persoas coñecen.

* Expresión oral de emocións e de sentimentos que esperta unha audición.

* Recoñecemento e observancia das normas de comportamento en audicións e noutras actividades musicais.

➤ **Bloque 2. Interpretación e creación musical.**

* Exploración das posibilidades sonoras e expresivas da voz, do corpo e dos obxectos do contorno.

- * Interpretación e memorización de cancións, de lerias, de refráns, de adiviñas... da propia cultura ou doutras ao unísono, con e sen acompañamento rítmico.
- * Utilización progresiva da voz, da percusión corporal e dos instrumentos de pequena percusión como recursos para o acompañamento de textos recitados, de cancións e de danzas sinxelas.
- * Realización de movementos, de xogos motores e de danzas sinxelas, acompañados de secuencias sonoras, de cancións e de obras musicais, tentando desenvolver a coordinación tanto individual como colectiva.
- * Incorporación e utilización progresiva de grafías non convencionais (puntos, liñas, debuxos, símbolos...) na lectura e na interpretación de partituras sinxelas.
- * Utilización de obxectos de uso cotián, como instrumentos, e disfrute co seu uso nas diferentes producións.
- * Improvisación de esquemas rítmicos e melódicos sinxelos (pregunta/resposta, formas dadas...).
- * Improvisación de movementos como resposta a diferentes estímulos sonoros e busca de sons que acompañen movementos predeterminados, atendendo á velocidade.
- * Sonorización de situacións, relatos breves... empregando sons vocais, obxectos e instrumentos.
- * Confianza e seguridade progresivas nas propias posibilidades de produción musical.
- * Valoración da atención, da escoita e do respecto nas interpretacións propias e alleas.
- * Interese e respecto polas obras musicais e polas persoas que as compoñen.

PLÁSTICA

➤ Bloque 3. Observación plástica.

- * Observación e exploración sensorial dos elementos presentes no contorno integrando actividades de tocar, ulir, oír e ver.
- * Diálogo ante unha obra de arte expresando verbalmente sensacións, emocións e ideas que suxire, así como indicando o que gusta e non gusta.
- * Comentario de obras plásticas e visuais presentes no contorno e en exposicións, museos ou saídas.
- * Curiosidade por descubrir as posibilidades artísticas que ofrece o contorno: festas, esculturas, pintura, decoración...

- * Recoñecemento de elementos artísticos ou de certos aspectos das obras de arte (previamente traballadas na clase) na vida cotiá.
- * Coñecemento e observancia das normas de comportamento nos lugares dedicados a manifestacións artísticas.
- * Iniciación ao coñecemento de identificadores artísticos da cultura galega e doutras culturas e valoración deles.
- * Observación e identificación de imaxes presentes en contextos próximos: historietas, bandas de deseño, ilustracións, fotografías, etiquetas, cromos, carteis, adhesivos, debuxos animados, marcas, propaganda, cine, encaixes, bordados, cerámica...
- * Vivenciación do espazo e achegamento á súa representación de maneira intuitiva.
- * Observación e comparación de diferentes representacións artísticas (pintura, escultura...) dun mesmo motivo.
- * Establecemento de relacións entre unha manifestación plástica e un conto, unha lenda, unha canción...
- * Comparación de mostras de diversos materiais e observación destes transformados en producións artísticas. Fomento da fantasía a través da visualización do que podería ser un determinado material (un anaco de madeira, de metal, de cristal...).
- * Discriminación de materiais, cores, formas, volumes ou liñas, nas imaxes, nos obxectos e nas obras artísticas.

➤ Bloque 4. Expresión e creación plástica.

- * Experimentación con mesturas e con manchas de cor utilizando diferentes tipos de pintura e útiles sobre soportes diversos.
- * Experimentación das posibilidades expresivas do trazo espontáneo e con intencionalidade, das liñas que delimitan contornos e do espazo que define a forma.
- * Interese pola manipulación e pola exploración de materiais e de técnicas diversas.
- * Busca sensorial de texturas naturais e artificiais e das calidades e posibilidades de diversos materiais (follas, pedras, area, sal, plastilina, madeira, arxila...) e transformación deles para a elaboración de producións plásticas.
- * Composición individual e en grupo de debuxos, pinturas, colaxes, estampados, cosido, ilustracións, volumes, modelaxe e pregamento de formas utilizando materiais de refugallo e materiais e elementos plásticos. Reflexión sobre os resultados para mellorar as producións.
- * Manipulación e transformación de obxectos para o seu uso en representacións teatrais e noutras manifestacións artísticas.

- * Construción e uso de máscaras e de monicreques sinxelos para dramatizacións significativas.
- * Composicións plásticas empregando diferentes materiais e técnicas partindo dunha planificación previa guiada, elaboracións seguindo o plan e valoración dos resultados.
- * Uso progresivo de imaxes de diferentes fontes (fotografías, revistas, prensa, cromos, historietas, adhesivos...) nas producións propias.
- * Aproximación á exploración de recursos dixitais para a creación de obras artísticas.
- * Organización progresiva do proceso de elaboración concretando o tema xurdido desde a percepción sensorial, a imaxinación, a fantasía ou a realidade, prevendo os recursos necesarios para a realización, explorando as posibilidades de materiais e de instrumentos e mostrando confianza nas posibilidades de creación.
- * Recreación de obras de arte significativas para as nenas e os nenos.
- * Investigación e experimentación de diferentes modos de representar a figura humana.

◆ **CRITERIOS DE AVALIACIÓN.**

▪ **1º CICLO.**

- Avaliar se, despois de realizar unha manipulación lúdica e unha exploración sensorial de materiais, de obxectos e de instrumentos do contorno, as nenas e os nenos son capaces de nomear algunhas das súas principais características (forma, cor, peso, textura...) e calidades sonoras (intensidade, duración...), verbalizar as súas impresións e describir sinxelamente o descuberto.
- Avaliarase a capacidade de alumnas e alumnos para imaxinar posibilidades de transformación deses materiais e de usos de forma creativa.
- Avaliarase a capacidade para identificar e describir algunhas das características máis evidentes en distintas obras plásticas e musicais e para expresar as ideas e os sentimentos que estas suscitan. Así mesmo, valorarase a actitude positiva e de respecto cara ás opinións das outras persoas.
- Avaliar se as nenas e os nenos son quen de recoñecer os compoñentes nunha obra musical e de representalos a través do movemento, da elaboración de debuxos ou da linguaxe verbal.
- Avaliarase a capacidade de atención e de retención a curto prazo de mensaxes sonoras e corporais e o emprego das técnicas necesarias para a súa interpretación. Así mesmo, comprobarase a capacidade de resposta a estímulos sensoriais e a naturalidade espontánea e máis a expresividade na reprodución.
- Avaliar se son capaces de usar os datos obtidos na exploración sonora para sonorizar unha imaxe, conto ou situación, seleccionando os sons máis

axeitados e combinándoos de forma apropiada para lograr o efecto desexado, utilizando a imaxinación e propondo solucións orixinais.

- Avaliarase se o alumnado ten interiorizadas as diversas posibilidades de representación do espazo e da figura humana, así como a utilización axeitada desa variedade nas súas producións.
- Avaliar, no contexto dunha expresión espontánea, o interese e a curiosidade que o alumnado manifesta por incorporar ás súas producións o percibido na exploración sensorial de materiais, de obxectos e de instrumentos e na observación efectuada de imaxes do seu contorno próximo.
- Avaliarase se o alumnado se serve da representación plástica para plasmar as súas vivencias, as situacións da vida cotiá, as súas ideas imaxinarias... empregando diversos materiais. Así mesmo, valorarase se as nenas e os nenos comezan a percibir que a elaboración plástica lles é útil tanto para expresarse como para comunicarse coas demais persoas.

EDUCACIÓN FÍSICA

OBXECTIVOS DE ÁREA

- Coñecer, aceptar e valorar o propio corpo e a actividade física como medio de exploración e de gozo das propias posibilidades motrices, de relación coas demais persoas e como recurso para organizar o tempo de lecer.
- Utilizar as propias capacidades motrices, habilidades e destrezas e o coñecemento que o alumnado posúe da estrutura e funcionamento do corpo para adaptar o movemento ás circunstancias e condicións de cada situación.
- Utilizar os recursos expresivos do corpo e do movemento de xeito estético e creativo, comunicando sensacións, emocións, ideas e estados de ánimo.
- Regular e dosificar o esforzo, asumindo un nivel de auto exixencia acorde coas posibilidades de cadaquén e coa natureza da tarefa que se está a realizar.
- Apreciar a actividade física para o benestar, manifestando unha actitude responsable cara a si e cara ao resto das persoas e recoñecendo os efectos da actividade física, da hixiene corporal, da alimentación e dos hábitos posturais sobre a saúde e a calidade de vida.
- Participar en actividades físico-deportivas compartindo proxectos, establecendo relacións de cooperación para acadar obxectivos comúns, resolvendo por medio do diálogo os conflitos que poidan xurdir e evitando discriminacións por características persoais, de xénero, sociais e culturais.
- Coñecer e valorar a diversidade de actividades físicas, lúdicas e deportivas como elementos culturais, amosando unha actitude crítica, tanto desde a óptica de participante como desde a de público.
- Adquirir, elixir e aplicar principios e regras para resolver problemas motores e actuar de xeito eficaz e autónomo na práctica de actividades físicas, deportivas e artístico-expresivas.
- Coñecer e practicar xogos, deportes e/ou bailes tradicionais propios da cultura galega, amosando interese pola indagación neste eido e pola súa difusión e valorando as repercusións que teñen na nosa sociedade.

COMPETENCIAS BÁSICAS.

OBXECTIVOS - PRIMEIRO CICLO.

- Reaccionar corporalmente ante estímulos visuais, auditivos e táctiles, dando respostas motrices axeitadas ás características deses estímulos.
- Adoptar diferentes posturas corporais, amosando coñecemento do corpo e mantendo o equilibrio e o control respecto á tensión/relaxación musculares e á respiración.
- Reproducir cos diferentes segmentos corporais ou con instrumentos unha estrutura rítmica sinxela.
- Desprazarse e saltar coordinadamente, variando a amplitude, a frecuencia, a dirección e o sentido do movemento e mais amosando unha axeitada orientación no espazo.
- Realizar lanzamentos, recepcións e outras habilidades que impliquen o manexo de obxectos, coordinando os segmentos corporais e situando o corpo axeitadamente.
- Simbolizar personaxes, obxectos e situacións utilizando o corpo e materiais variados, amosando desinhibición e mais respectando e valorando as execucións alleas.
- Amosar interese pola adquisición de hábitos axeitados de alimentación, de hixiene corporal, postural e de seguridade na práctica da actividade física.
- Participar e gozar dos xogos, axustando a propia actuación ás características da actividade e experimentando relacións positivas coas outras persoas participantes.
- Coñecer e practicar xogos populares tradicionais galegos, interesándose pola súa busca e valorando a súa importancia.

CONTIDOS - PRIMEIRO CICLO.

Bloque 1. *O corpo: imaxe e percepción.*

- Exploración do corpo, das sensacións e das propias posibilidades de movemento.
- Concienciación do propio corpo en relación coa tensión, coa relaxación e coa respiración.
- Experimentación de posturas corporais diferentes.
- Realización de actividades encamiñadas á afirmación da lateralidade.
- Experimentación de situacións de equilibrio e de desequilibrio.
- Nocións asociadas a relacións espaciais e temporais: orientación espacial (diante, detrás, lonxe, preto...) e temporal (antes, despois...).
- Aceptación da propia realidade corporal.
- Interese por aumentar a autonomía.

Bloque 2. *Habilidades motrices.*

- Exploración das habilidades e das propias posibilidades de movemento.
- Experimentación de diferentes xeitos de execución e de control das habilidades motrices básicas.
- Resolución de problemas motores sinxelos.
- Realización de coordinacións globais diversas.
- Interese por coñecer as propias posibilidades de movemento e de acción.
- Disposición favorable a participar en actividades variadas, esforzándose e aceptando a existencia de diferenzas no nivel de habilidade.

Bloque 3. *Actividades físicas artístico-expresivas.*

- Descubrimento e exploración das posibilidades expresivas do corpo e do movemento.
- Imitación de personaxes coñecidos e de situacións cotiás.
- Exteriorización de emocións e de sentimentos a través do corpo, do xesto e do movemento.
- Realización de representacións e de dramatizacións sinxelas con obxectos e con materiais.
- Sincronización do movemento con pulsacións e estruturas rítmicas sinxelas.
- Vivenciación de tarefas lúdico-motrices con base musical.

- Participación desinhibida en situacións que supoñan comunicación corporal, recoñecendo as diferenzas no xeito de expresarse.
- Desfrute mediante a expresión a través do propio corpo.

Bloque 4. *Actividade física e saúde.*

- Adquisición de hábitos básicos de hixiene corporal e práctica de tarefas encamiñadas á hixiene postural.
- Coñecemento de pautas de alimentación básicas en relación coa actividade física.
- Comprensión da relación da actividade física co benestar.
- Realización de actividades motrices orientadas á mellora da saúde.
- Adopción de medidas de seguridade na actividade física.
- Respecto das normas de uso de materiais e de espazos na práctica da actividade física.
- Actitude favorable cara á actividade física con relación á saúde.

Bloque 5. *Xogos e deportes.*

- Consideración do xogo como actividade común a todas as culturas.
- Comprensión e cumprimento das regras do xogo.
- Realización de xogos libres e organizados.
- Coñecemento e práctica de xogos populares tradicionais galegos.
- Descubrimento das estratexias básicas de cooperación e de oposición en determinados xogos.
- Respecto ás persoas participantes no xogo, aceptando os diferentes papeis, valorando o esforzo e confiando nas propias posibilidades.
- Valoración do xogo como medio de desfrute e de relación coas demais persoas.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN - PRIMEIRO CICLO.

- Reaccionar corporalmente ante estímulos visuais, auditivos e táctiles, dando respostas motrices axeitadas ás características deses estímulos.

Trátase de comprobar se as nenas e os nenos son quen de responder a estímulos dados en tres canles: visual, auditivo e táctil. Verificarase que poidan descubrir a procedencia e características dalgúns sons, discriminar co tacto obxectos ou texturas habituais e seguir visualmente ou interpretar traxectorias de obxectos, de persoas e de móbiles. Teranse en conta a memoria auditiva e visual.

- Adoptar diferentes posturas corporais, amosando coñecemento do corpo e mantendo o equilibrio e o control respecto á tensión/relaxación musculares e á respiración.

Preténdese avaliar se o alumnado pode manter o equilibrio e o control da respiración ao experimentar posicións corporais variadas. Ademais, comprobarase se coñece as partes máis importantes do seu corpo e os movementos que se poden realizar con elas, se é capaz de contraelas e de relaxalas en función da postura que deba adoptar.

- Reproducir cos diferentes segmentos corporais ou con instrumentos unha estrutura rítmica sinxela.

Inténtase saber se as nenas e nenos son quen de reproducir unha determinada estrutura rítmica por medio do movemento corporal con tarefas motrices globais (desprazamentos, saltos...) ou finas (palmas, golpes cos pés no chan...); tamén con variedade de instrumentos de percusión ou materiais propios da educación física (pelotas, picas, mazas...).

- Desprazarse e saltar coordinadamente, variando a amplitude, a frecuencia, a dirección e o sentido do movemento e mais amosando unha axeitada orientación no espazo.

Preténdese comprobar nas alumnas e alumnos a capacidade de executaren dúas habilidades básicas: os desprazamentos e os saltos. Realizaranse en posicións corporais variadas e adaptaranse aos requisitos e condicións de cada xogo ou situación motriz presentada. Avaliarase a ocupación do espazo (dirección e sentido), así como as múltiples posibilidades de execución (amplitude e frecuencia).

- Realizar lanzamentos, recepcións e outras habilidades que impliquen o manexo de obxectos, coordinando os segmentos corporais e situando o corpo axeitadamente.

Búscase verificar se as nenas e os nenos son capaces de manexar móbiles e diferentes obxectos con certa habilidade, utilizando ambos os lados do corpo e as súas distintas partes (mans, pés, xeonllos...). Débese atender á colocación do corpo de forma coordinada para facilitar o xesto e a adaptación ás situacións lúdicas que se ofrezan.

- Simbolizar personaxes, obxectos e situacións utilizando o corpo e materiais variados, amosando desinhibición e mais respectando e valorando as execucións alleas.

Preténdese valorar a capacidade do alumnado para referirse a sensacións, personaxes, animais, obxectos... tanto co propio corpo coma con axuda doutros materiais en situacións variadas. Prestarase atención ao esforzo e á espontaneidade, así como ao rexeitamento de estereotipos.

Terase en conta o interese polo descubrimento das posibilidades do propio corpo e o grao de respecto ás execucións das outras persoas participantes.

- Amosar interese pola adquisición de hábitos axeitados de alimentación, de hixiene corporal, postural e de seguridade na práctica da actividade física.

Avalíase a predisposición cara aos hábitos relacionados coa saúde e co benestar. Constatarse se as alumnas e os alumnos son conscientes da necesidade de alimentarse e de hidratarse ben, sobre todo antes da práctica da actividade física; de manter a hixiene do corpo; de usar roupa e calzado axeitados para a práctica física; de adoptar determinadas posturas corporais para evitar problemas; así como de identificar os riscos asociados a algunhas actividades motrices.

- Participar e gozar dos xogos, axustando a propia actuación ás características da actividade e experimentando relacións positivas coas outras persoas participantes.

Neste caso valóranse especialmente as relacións axeitadas cos compañeiros e coas compañeiras, o respecto polas normas e a aceptación de distintos papeis. Ao atender á participación nos xogos, farase fincapé na posta en acción das habilidades básicas (desprazamentos, saltos, xiros e lanzamentos/ recepcións) e na percepción do propio corpo, do espazo e do tempo.

- Coñecer e practicar xogos populares tradicionais galegos, interesándose pola súa busca e valorando a súa importancia.

Quérese comprobar o coñecemento e a práctica por parte do alumnado dalgúns aspectos da tradición galega, tales como os xogos ou incluso os xoguetes e os bailes. Valorarase a busca por medio da linguaxe oral, da biblioteca de centro e da aula ou das tecnoloxías da información e da comunicación.

SEGUNDO CICLO

AREA DE MATEMÁTICAS

OBXECTIVOS DE ÁREA

Aplicar a situacións variadas e familiares os coñecementos adquiridos sobre o uso dos números de ata seis cifras e resolver problemas sinxelos en que se precise lelos, escribilos, ordenalos, comparalos, representalos, serialos, descompoñelos... interpretando o valor de cada unha das súas cifras.

Resolver problemas diversos relacionados co contorno que esixan certa planificación, control procesual e actitude favorable, aplicando unha ou dúas operacións numéricas, contidos básicos de xeometría ou tratamento da información e usando estratexias persoais de resolución.

Realizar cálculos con números naturais, utilizando o coñecemento do sistema de numeración decimal, o procedemento máis axeitado, os recursos máis convenientes e as propiedades das operacións (suma, resta, multiplicación e división por unha cifra), en situacións cotiás e funcionais de resolución de problemas.

Realizar medicións e estimacións (para resolver problemas relacionados cos contextos próximos e reais) escollendo, entre as unidades (lonxitude, capacidade, peso, tempo e as derivadas do sistema monetario) e instrumentos de medida usuais, os que mellor se axusten ao que se vaia medir.

Obter información puntual dunha representación espacial (bosquexo dun itinerario, plano dunha pista, maqueta do patio...), describirla e representala sinxelamente tomando como referencia obxectos familiares coa finalidade de resolver problemas elementais do contorno próximo. Utilizar as nocións básicas de movementos xeométricos para describir e comprender situacións da vida cotiá e para valorar expresións artísticas.

Usar o coñecemento das formas e corpos xeométricos do espazo (polígonos, círculos, cubos, prismas, cilindros, esferas) para describir e resolver problemas do contexto próximo.

Resolver e formular problemas en que interveña a lectura de gráficas e de táboas de datos sobre situacións cotiás. Resolver problemas en que se precise: recoller datos sobre feitos e sobre obxectos da vida cotiá usando técnicas sinxelas de reconto, ordenar estes datos atendendo a un criterio de clasificación e expresar o resultado en forma de táboa ou de gráfica.

Empregar en situacións da vida cotiá e en xogos expresións típicas para describir incerteza seguro, posible e imposible. Identificar algúns sucesos aleatorios do contorno do alumnado.

COMPETENCIAS

O traballo nas áreas e materias do currículo para contribuír ao desenvolvemento das competencias básicas debe complementarse con diversas medidas organizativas e funcionais, imprescindibles para o seu desenvolvemento. Así, a organización e o funcionamento dos centros e as aulas, a participación do alumnado, as normas de réxime interno, o uso de determinadas metodoloxías e recursos didácticos, ou a concepción, organización e funcionamento da biblioteca escolar, entre outros aspectos, poden favorecer ou dificultar o desenvolvemento de competencias asociadas á comunicación, a análise do contorno físico, a creación, a convivencia e a cidadanía ou a alfabetización dixital. Igualmente, a acción tutorial permanente pode contribuír de modo determinante á adquisición de competencias relacionadas coa regulación das aprendizaxes, o desenvolvemento emocional ou as habilidades sociais. A planificación das actividades complementarias e extraescolares pode reforzar o desenvolvemento do conxunto das competencias básicas.

No marco da proposta realizada pola Unión Europea, e de acordo coas consideracións que se acaban de expoñer, identificáronse oito competencias básicas:

1. Competencia en comunicación lingüística.
2. Competencia matemática.
3. Competencia no coñecemento e na interacción co mundo físico.
4. Tratamento da información e competencia dixital.
5. Competencia social e cidadá.
6. Competencia cultural e artística.
7. Competencia para aprender a aprender.
8. Autonomía e iniciativa persoal.

CONTIDOS

SEGUNDO CICLO

Bloque 1. Espazos e formas.

- * Interpretación e elaboración de mensaxes que conteñan informacións sobre relacións espaciais.
- * Descrición de posicións e de movementos en relación a unha mesma ou a un mesmo e a outros puntos de referencia.
- * Descrición de itinerarios empregando unha linguaxe matemática o máis correcta posible coa incorporación de conceptos como rectas, curvas, paralelas e intersección de rectas.
- * Recoñecemento de simetrías e de translacións en manifestacións e expresións artísticas.
- * Interpretación, descrición e elaboración de planos de itinerarios, en maquetas e en bosquejos de contornos próximos.
- * Identificación de figuras planas e de corpos xeométricos (cubos, esferas, prismas, pirámides e cilindros) en obxectos e en espazos cotiáns. Descrición da súa forma, utilizando o vocabulario xeométrico básico (lados, arestas, caras, ángulos e vértices, segundo corresponda).
- * Manipulación e experimentación con figuras e con corpos xeométricos para buscar elementos de regularidade neles, identificar as súas propiedades, comparalas e clasificalas con criterios elementais, formar figuras planas e corpos xeométricos a partir doutras por composición e descomposición.
- * Resolución de problemas xeométricos interpretando o enunciado, recoñecendo os datos, identificando a información útil, planificando o proceso, poñéndoo en práctica e verbalizando para detectar erros e poder rectificar.
- * Interese pola elaboración e presentación coidadosa das construcións xeométricas.

* Confianza nas propias posibilidades; curiosidade, interese e constancia para empregar as construcións xeométricas, os obxectos e as relacións espaciais.

* Participación activa e responsable no traballo en equipo. Gusto por compartir os procesos de resolución e os resultados obtidos.

Bloque 2. Cantidades.

* Busca e contraste de información relativa a aspectos matemáticos variados (como o número ou a medida ao longo da historia e en diferentes culturas, os conceptos traballados na aula...), utilizando diversas fontes: libros, a internet, persoas expertas...

* Identificación do papel das matemáticas na vida cotiá e da necesidade de usalas en múltiples contextos escolares e familiares.

* Uso dos números en situacións variadas e familiares para solucionar problemas relacionados con cantidades recoñecendo o valor de posición das cifras.

* Lectura, escritura, ordenación, comparación (usando termos como maior ca, menor ca, diferente de, igual a, aproximadamente igual, maior ca e menor ca...), seriación, descomposición e representación na recta numérica de diversos números.

* Expresión de particións e de relacións en contextos familiares coa utilización de números fraccionarios comparándoos mediante a ordenación e a súa representación gráfica.

* Confianza nas propias posibilidades e perseveranza para utilizar os números, as súas relacións e as operacións na obtención e expresión de informacións, manifestando iniciativa persoal nos procesos de resolución de problemas da vida cotiá.

* Resolución de problemas sinxelos da vida cotiá: interpretando o enunciado, recoñecendo os datos, atopando a información relevante, planificando o proceso, elaborando hipóteses sobre o resultado, empregando estratexias persoais de resolución e as operacións numéricas (suma, resta, multiplicación e división por unha cifra) que cumpran, comprobando as solucións e verbalizando o proceso.

* Formulación de problemas relacionados coa vida cotiá que precisen da aplicación de coñecementos numéricos e de operacionais para resolvelos.

* Valoración do contraste coas compañeiras e compañeiros, tanto do resultado final como das estratexias e procesos seguidos para chegar a el.

* Interpretación do erro como incentivo de mellora.

* Valoración da constancia na realización do traballo operacional e do feito de non desanimarse ante as dificultades.

* Utilización en contextos familiares, para resolver situacións problemáticas, de: a suma como incremento; a resta como diminución, comparación e complemento; a multiplicación como suma abreviada, repetición e operador multiplicativo e a división como repartición e agrupación.

- * Interese para a utilización dos números e do cálculo numérico na resolución de problemas en situacións reais.
- * Descomposición aditiva e multiplicativa dos números. Construción (empregando diferentes estratexias) e memorización das táboas de multiplicar.
- * Realización de cálculos con números naturais indicando o coñecemento do significado das operacións, realizando estimacións sobre os resultados e valorando se a resposta é razoable, seleccionando o método máis conveniente para facer o cálculo (mentalmente, con algoritmos, con calculadora, con ordenador) e explicando as estratexias utilizadas.
- * Interese pola presentación limpa, ordenada e clara dos cálculos e dos seus resultados.
- * Mellora progresiva da seguridade, autonomía e iniciativa persoal nas aprendizaxes numéricas e algorítmicas
- * Realización de medicións para resolver problemas en contextos reais empregando unidades de medida convencionais (múltiplos e submúltiplos máis usuais), elixindo e usando adecuadamente os instrumentos, seleccionando as unidades axeitadas, usando estratexias persoais para medir e estimar, controlando e verbalizando o proceso de medida, contrastando resultados e expresándoos correctamente manifestando as unidades utilizadas.
- * Comparación, establecemento de equivalencias funcionais e ordenación de unidades e de cantidades dunha mesma magnitude (tanto de lonxitude, de peso, de capacidade e de tempo como das derivadas do sistema monetario).
- * Confianza nas propias posibilidades e interese por compartir coas demais persoas os procesos que utilizan a medida para obter e expresar informacións e para resolver problemas en situacións reais.
- * Interese pola presentación limpa e ordenada do proceso e pola expresión de medidas.
- * Valorar a importancia de dispoñer dun sistema convencional de medidas.

Bloque 3. Tratamento da información e azar.

- * Resolución e formulación de problemas en que se precise a interpretación de gráficas sinxelas (diagrama de barras e pictogramas) e de táboas de datos.
- * Recollida e rexistro de datos (táboas de dobre entrada e gráficas) sobre obxectos, fenómenos e situacións familiares utilizando técnicas elementais de enquisas, de observación e de medición.
- * Lectura, descrición e interpretación de táboas de dobre entrada e de gráficos de uso habitual na vida cotiá con propósitos funcionais.
- * Interese pola elaboración e pola presentación de gráficos e de táboas de forma ordenada e clara.

- * Confianza nas propias posibilidades, curiosidade, interese e constancia na interpretación de datos presentados de forma gráfica.
- * Utilización de expresións como posible, imposible, máis ou menos probable, seguro na valoración de resultados de experiencias lúdicas e cotiás en que intervéñen o azar.
- * Colaboración activa no traballo de grupo respectando o traballo, os procesos e as estratexias das outras persoas.
- * Valoración do uso das novas tecnoloxías nos ámbitos gráficos en que son precisas.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

SEGUNDO CICLO

Avaliarase a habilidade de usar os números en contextos cotiáns para resolver problemas interpretando o valor posicional das cifras. Verificarase a capacidade de comparar cantidades: interpretando e expresando os resultados da comparación, exactos ou por tenteo, segundo a situación; amosando coñecemento da simboloxía das relacións numéricas (maior ca, menor ca, diferente de, igual a, aproximadamente igual); situando na recta numérica.

Téntase avaliar a capacidade de resolver problemas variados: interpretando o enunciado e decatándose de ata onde comprende; recoñecendo os datos, tanto cifrados directamente como os datos en gráficas; diferenciando a información útil da superflua; imaxinando o camiño mental que leve á solución a modo de planificación do que se realizará; elaborando hipóteses sobre o resultado; empregando estratexias persoais de resolución; recoñecendo as funcións das diferentes operacións; realizando as operacións por escrito ou con axuda da calculadora en función dos cálculos que cumpra realizar; comprobando as solucións; verbalizando o proceso seguido e expresando claramente o resultado; rectificando a solución segundo os resultados obtidos e os contrastes realizados co resto do grupo de alumnas e alumnos; aceptando a necesidade de rectificar a partir do erro; amosando actitude de perseveranza na busca de solucións.

Avaliarase a capacidade para poñer en marcha procesos persoais para resolver, en contextos familiares, sumas, restas, multiplicacións e divisións en cálculo mental e escrito: indicando coñecemento do significado básico das operacións; realizando estimacións sobre os resultados e valorando se a resposta é razoable; seleccionando o método máis conveniente para facer un cálculo concreto (mentalmente, mediante algoritmos, con calculadora, con ordenador...) en función da complexidade deste; desenvolvendo e utilizando con axilidade estratexias persoais de cálculo mental; usando a calculadora para comprobacións; considerando o erro como un estímulo para novos cálculos e explicando as estratexias aplicadas.

Trátase de valorar a capacidade de medir para resolver problemas de contextos próximos (construír figuras planas, calcular itinerarios, confrontar capacidades, calcular intervalos, facer orzamentos, facer horarios...) empregando medidas

convencionais (múltiplos e submúltiplos máis usuais); elixindo o instrumento axeitado para efectuar medicións ou construíndo o instrumento sinxelo que se precisa; seleccionando a unidade de medida máis adecuada; elaborando e utilizando estratexias persoais de estimación e facendo estimacións máis ou menos razoables; empregando adecuadamente o instrumento; controlando o proceso de medida; usando, en situacións cotiás, as conversións dunhas noutras; expresando os resultados na unidade adecuada; contrastando resultados da medición; comprendendo funcionalmente que a medida é unha aproximación e que a unidade escollida afecta a precisión; explicando oralmente ou por escrito o proceso e razoamento seguido.

Este criterio pretende avaliar a capacidade de interpretar e de expresar información concreta contida nun bosquejo, maqueta ou plano e para resolver problemas sinxelos, empregando unha linguaxe matemática o máis correcta posible.

Valórase a capacidade de: recoñecer as formas xeométricas; analizar as súas propiedades; comparar e clasificar figuras e corpos atendendo a diversos criterios (formais e persoais), compartíndoos co resto das compañeiras e dos compañeiros; construílas; experimentar para transformalas, coa finalidade última de describir usando vocabulario xeométrico básico; razoar e resolver problemas relacionados co contexto próximo.

Trátase de valorar se o alumnado describe e interpreta a información matemática contida en táboas de datos e en gráficas sinxelas (diagrama de barras, pictogramas...) e utiliza esa información na resolución e na formulación de problemas do seu contorno habitual.

Así mesmo, é motivo de avaliación a capacidade de resolución de problemas en que cumpra realizar: unha observación de fenómenos da vida cotiá; unha efectiva recollida e reconto de datos; unha análise e ordenación deses datos atendendo a criterios variados; unha representación do resultado utilizando os gráficos estatísticos máis adecuados á situación, acompañándoos da lenda oportuna..

Avaliarase se o alumnado utiliza, en situacións de xogo ou da vida real, expresións relacionadas con situacións incertas: é posible, é imposible, é seguro.

Téntase comprobar se, partindo da experiencia, o alumnado distingue fenómenos aleatorios e fenómenos seguros.

AREA DE COÑECEMENTO DO MEDIO

OBXECTIVOS DE ÁREA

- Comportarse de acordo cos hábitos de saúde e coidado persoal que derivan do coñecemento do corpo humano, amosando unha actitude de aceptación e de respecto polas diferenzas individuais (idade, sexo, etnia, características físicas, personalidade).
- Identificar e analizar as características, organización e interaccións de aspectos relevantes do contorno natural, social e cultural, progresando no dominio de ámbitos espaciais cada vez máis complexos.
- Promover un sentimento positivo de pertenza aos grupos sociais de referencia: a unha familia, a unha escola... a unha comunidade nacional (Galicia), a un Estado (España), a unha cultura europea e a unha universal, desde posicións solidarias e respectuosas con outras culturas a partir da propia identidade.
- Identificar o patrimonio natural, cultural, histórico e artístico galego diferenciándoo do doutras comunidades, identidades e Estados e participando na súa defensa e conservación.
- Recoñecer, valorar e apreciar a existencia de identidades sociais e culturais diversas con características propias e singulares (costumes, lingua, intereses, celebracións...), tomando conciencia da súa pertenza a unha delas e respectando as outras no marco dos dereitos recoñecidos ás persoas nas declaracións universais e nos documentos lexislativos.
- Identificar, suscitar e resolver interrogantes e problemas relacionados co contorno usando estratexias de busca, selección e tratamento da información, formulación de hipóteses, comprobación delas, exploración de solucións alternativas e reflexión sobre o propio proceso de aprendizaxe, e tamén mantendo unha actitude crítica ante as fontes de información.
- Expresar e comunicar os contidos da área de xeito persoal e creativo, seleccionando e interpretando datos, procesos, feitos, etc. e integrando códigos diversos (numéricos, gráficos, cartográficos, artísticos, lingüísticos) procedentes das diferentes linguaxes.
- Participar activamente no traballo de grupo planificando e realizando tarefas conxuntas, dialogando e argumentando as propias opinións e contrastándoas coas das outras persoas e adoptando un comportamento responsable, construtivo, comprometido e solidario, respectando as regras de organización pactadas e os principios básicos do funcionamento democrático.
- Identificar, analizar e valorar criticamente a intervención humana no medio e o seu impacto a curto e a longo prazo, adoptando o compromiso individual e colectivo de actuar na defensa, conservación e recuperación do medio natural e do patrimonio cultural.
- Recoñecer no medio natural, social e cultural, cambios e transformacións relacionados co paso do tempo e indagar algunhas relacións de simultaneidade e sucesión para aplicar estes coñecementos á comprensión doutros momentos históricos.
- Planificar e realizar proxectos e aparellos sinxelos relacionados coa vida cotiá e familiar cunha finalidade previamente establecida, utilizando os coñecementos das propiedades elementais dalgúns materiais, substancias e obxectos.
- Analizar máquinas e aparellos diversos do contorno (de uso doméstico, laboral...) identificando algúns elementos constitutivos e formas de enerxía necesarias, valorando a contribución da ciencia e da técnica na mellora das condicións de vida familiares e sociais.

- Utilizar de xeito responsable e creativo as TIC e o material relacionado coa experimentación e co traballo de campo para aprender a aprender, para obter información e para compartir coñecementos.

COMPETENCIAS.

- Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.
- Competencia cultural e artística.
- Competencia en matemáticas.
- Competencia dixital e tratamento da información.
- Competencia para aprender a aprender.
- Autonomía e iniciativa persoal.
- Competencia social e cidadá.

OBXECTIVOS DE CICLO.

2º CICLO.

- Coñecer as partes externas do corpo e algúns órganos importantes para o seu funcionamento.
- Identificar, valorar e explicar as consecuencias para a saúde e o desenvolvemento persoal de determinados hábitos de alimentación, hixiene, exercicio físico, descanso...
- Recoñecer e explicar, recollendo datos e utilizando aparellos de medida, as relacións entre algúns factores do medio físico (relevo, solo, clima, vexetación...) e as formas de vida e actuacións das persoas, amosando unha actitude respectuosa cara á conservación do medio e cara ao mantemento do equilibrio ecolóxico.
- Identificar e clasificar animais, plantas e rochas, recoñecendo as características básicas de determinadas especies de acordo con criterios científicos.
- Identificar, a partir de exemplos da vida cotiá, algúns dos principais usos que as persoas fan dos recursos naturais e algunhas das consecuencias negativas dos usos inadecuados. Analizar o proceso seguido desde a súa orixe ata o seu consumo..
- Sinalar algunhas funcións das organizacións e institucións municipais e do contorno próximo e a súa contribución ao funcionamento da sociedade, valorando a importancia da participación activa nelas a través de mecanismos democráticos
- Valorar os costumes, tradicións e trazos de identidade do patrimonio galego. Participar activamente en festas, xogos e costumes populares propios da bisbarra e de Galicia.
- Usar as nocións espaciais e a referencia aos puntos cardinais para situarse no contorno, para localizar e describir a situación dos obxectos en espazos concretos e para utilizar planos e mapas para desprazarse e localizar determinados aspectos xeográficos, patrimoniais...
- Utilizar as nocións de duración, sucesión e simultaneidade para situar feitos históricos relevantes relacionados con algún aspecto da vida cotiá.
- Manipular e identificar algunhas máquinas e aparellos sinxelos, analizando o seu funcionamento, fixándose especialmente na enerxía que utilizan e valorando a importancia de facer un uso responsable da enerxía do planeta.
- Montar, desmontar ou planificar e realizar un proceso sinxelo de construción dalgún obxecto ou aparello simple, amosando actitudes de cooperación no traballo en equipo e de coidado pola seguridade.

- Responder preguntas e resolver problemas do contorno relacionados con feitos e fenómenos naturais e sociais, facendo predicións ou establecendo conxecturas, obtendo información relevante por medio da observación e/ou do manexo de fontes diversas e comunicando os resultados.

CONTIDOS.

2º CICLO.

➤ Bloque 1. Os seres humanos e a saúde.

- * Recoñecemento dos cambios físicos e persoais nas diferentes etapas da vida das persoas.
- * Identificación das partes externas do corpo e algúns órganos importantes para o funcionamento do corpo humano.
- * Valoración da importancia dos sentidos na relación co medio e co resto dos seres humanos. Descrición do seu papel e formas para o seu coidado habitual.
- * Valoración dos hábitos de hixiene persoal, de descanso, de alimentación equilibrada e de exercicio físico adecuado para unha vida saudable. Actitude crítica ante prácticas e mensaxes que non favorecen o correcto desenvolvemento persoal e da saúde.
- * Recoñecemento dalgúns factores que producen as enfermidades máis habituais (caries, catarros, gripe) para favorecer a súa prevención.
- * Análise de dietas equilibradas. Clasificación dos alimentos en función dos nutrientes principais e identificación de sistemas de conservación alimentaria.
- * Recoñecemento e valoración das habilidades persoais. Identificación e descrición de emocións e sentimentos propios e alleos.
- * Planificación de forma autónoma e creativa de actividades de lecer, individuais ou colectivas.

➤ Bloque 2. As plantas e os animais.

- * Identificación de animais e de plantas como seres vivos. Observación e comparación das diversas maneiras en que os seres vivos realizan as funcións vitais utilizando instrumentos apropiados e medios audiovisuais e tecnolóxicos da maneira máis precisa e rigorosa posible.
- * Identificación de cambios observables que se producen nos seres vivos e na natureza ao longo do ano. Observación e rexistro sistemático do crecemento de plantas e animais do contorno próximo. Elaboración de esquemas que permitan resumir as informacións observadas.
- * Recoñecemento das principais características dos animais vertebrados e dalgúns invertebrados. Clasificación de animais a partir de características observables.
- * Recoñecemento das características das plantas. Clasificación das plantas (herbas, arbustos e árbores) a partir de características observables.
- * Valoración da importancia da existencia de animais e plantas para as persoas: a agricultura e a gandaría. Estudo dalgúns animais e cultivos típicos de Galicia.
- * Interese pola observación e o estudo dos seres vivos, planificando a observación ou preparando visitas- saídas, empregando os instrumentos e materiais necesarios (lupa, termómetro, diario de campo, etc.) e rexistrando o observado, contrastando os rexistros propios cos doutras persoas, comparando as observación con informacións doutras fontes,

elaborando unha documentación final que recolla todo o proceso (informe, cartafol, presentación, gráficas...).

* Interese e compromiso pola conservación e coidado de plantas e animais do contorno.

➤ **Bloque 3. A vida en sociedade.**

* Identificación e representación gráfica da organización da comunidade educativa. Recoñecemento e uso das canles de participación democrática activa na vida e nas actividades do centro.

* Identificación das relacións interpersoais presentes nun grupo ou nunha comunidade (veciñanza, compañeirismo), e valoración da cooperación e do diálogo como forma de construír plans comúns e de evitar e resolver conflitos. Recoñecemento dos dereitos e deberes das persoas. Responsabilidade ante a elaboración e o cumprimento das normas de convivencia.

* Identificación das manifestacións culturais do contorno, recoñecendo a súa evolución no tempo e valorándoas como elementos de cohesión social. Recoñecemento de costumes, de tradicións e de trazos diferenciais do patrimonio galego.

* Participación activa en festas, xogos e costumes populares propios da bisbarra e de Galicia.

* Planificación de xeito autónomo e creativo de actividades de lecer individuais e colectivas.

* Observación, identificación e descrición dalgúns características demográficas e económicas do contorno propio. Uso de datos e de representacións gráficas para a súa análise e comparación sobre contornos rurais e urbanos.

* Identificación das formas da actividade económica do contorno próximo (traballo, profesións, produción): observación e análise de produtos de consumo habitual no contorno e dos lugares da súa comercialización (mercados, lonxas, feiras, supermercados, tendas), seguimento do proceso de elaboración dun produto e das profesións relacionadas. Realización conxunta de murais, cartafoles, etc. coa información obtida, planificando previamente, contrastando a información, usando diferentes linguaxes e valorando a correcta presentación final do traballo.

* Desenvolvemento de actitudes de consumo responsable e comercio xusto. Análise crítica dalgúns mensaxes publicitarias, relacionando a súa incidencia na toma de decisións.

* Identificación e representación gráfica da estrutura básica de organización do concello propio. Valoración da participación cidadá e da contribución ao funcionamento das institucións.

* Recoñecemento dos referentes colectivos que manteñen a identidade da propia aldea, parroquia, vila, barrio, cidade, área metropolitana (símbolos, lugares de interese, monumentos emblemáticos, personaxes, institucións, tradicións, nomes das rúas e prazas...).

* Localización da propia aldea, concello, cidade e doutras agrupacións de poboación nun mapa da provincia, de Galicia, de España, etc., ou noutros medios (SIGPAC, Google Earth...).

* Identificación dos servizos públicos do concello, vila, localidade... para satisfacer as necesidades

humanas. Descrición da súa orixe e transformación. Responsabilidade individual e social na conservación e uso adecuado destes servizos. Recoñecemento e prevención de situacións que poden comportar risco, especialmente as relativas á mobilidade viaria.

* Utilización de diversas fontes de información (libros, documentos, información oral, medios de comunicación, TIC) para a obtención, selección e contraste de información sobre aspectos da realidade local, municipal e galega e comunicación dela a través de diferentes soportes (visuais, auditivos, dixitais, escritos...) elaborados individual ou colectivamente, valorando o seu contido e a súa presentación.

* Identificación da organización territorial de Galicia e do Estado español e localización das diferentes comunidades autónomas de España. Aproximación ao coñecemento dalgunhas institucións de goberno galegas.

➤ **Bloque 4. O medio físico: espazo e materiais.**

* Utilización de técnicas de orientación no espazo relacionadas cos puntos cardinais.

* Recoñecemento e uso de aspectos básicos (cromatografía, signos convencionais, lendas) que lle permitan ao alumnado, de xeito elemental, situarse no lugar onde vive a través da lectura de mapas e planos.

* Iniciación ao uso de planos e mapas da aldea, vila, localidade, cidade.

* Identificación dalgúns elementos xeográficos e do relevo do contorno (montañas, ríos, rías, lagoas). Confección de maquetas despois da observación directa da paisaxe.

* Observación e descrición de diferentes tipos de paisaxe. Análise dos cambios que a influencia humana provoca na paisaxe a curto e a longo prazo.

* Valoración da necesidade da conservación do patrimonio (paisaxe, bosques, montañas, praias, monumentos) e das actuacións responsables de defensa e respecto cara ao contorno.

* Elaboración de cartafol ou carpetas en ordenador sobre lugares, paisaxes, o relevo galego, vilas, Galicia ou lugares do mundo, usando fotos, recortes de xornal, deseños, esquemas, artigos e textos expositivos.

* Observación dalgunhas variables meteorolóxicas: temperatura, vento, precipitacións. Uso de aparellos meteorolóxicos (termómetro, catavento...) e iniciación ao rexistro e representación gráfica de temperatura e datos climáticos elementais. Comparación cos datos meteorolóxicos achegados polos medios de comunicación.

* Realización guiada de experiencias sinxelas para estudar as propiedades dalgúns aspectos do medio físico próximo, partindo dunha pregunta ou problema de interese para o alumnado (formulando respostas intuitivas ou hipóteses, confrontándoas co resto da clase, planificando conxuntamente o proceso de comprobación, prevendo os medios e os instrumentos necesarios, seleccionando os datos útiles, explorando solucións alternativas, tirando conclusións, comunicando os resultados e reflexionando sobre o proceso desenvolvido).

* Recoñecemento dos movementos da Terra e da Lúa e as súas consecuencias (as estacións). Manexo de programas de simulación no ordenador que modelicen o sistema Sol-Terra-Lúa.

* Comparación, clasificación e ordenación de diferentes obxectos e materiais a partir de propiedades físicas observables (estado, volume, cor, textura, olor, atracción magnética), orixe deses obxectos e posibilidades de uso.

* Experimentación cos cambios de estado da auga. Recoñecemento e representación gráfica do ciclo da auga na terra. Valoración dos usos sociais da auga (vivenda, regadío, industria...) e da importancia da súa utilización responsable.

* Identificación das características e propiedades do aire e das actuacións necesarias para evitar a súa contaminación.

* Valoración da importancia da boa calidade da auga e do aire para a nosa saúde e o mantemento da vida.

* Comprobación experimental para a análise e identificación de forzas coñecidas que fan que os obxectos se movan ou se deformen.

* Observación da intervención da enerxía nos cambios da vida cotiá. Identificación do sol e da auga como fontes de enerxía. Valoración do uso responsable da enerxía no noso planeta. Recoñecemento da responsabilidade individual e colectiva no aforro enerxético.

- * Busca de información en fontes variadas sobre algúns problemas urbanísticos e ambientais máis comúns en Galicia e elaboración de murais coa información recollida, logo de análise, contraste e valoración dela.
- * Reflexión sobre as posibles solucións e actuacións coherentes para a conservación do medio natural ante a produción de residuos e a contaminación.
- * Identificación e preparación de mesturas de diferentes substancias relacionadas coa vida doméstica e do contorno (con zume, leite...)
- * Realización de experiencias sinxelas sobre o comportamento dos corpos (lupas, espellos, auga, prismas) ante a luz.
- * Planificación e realización de experiencias sinxelas para estudar as propiedades de materiais de uso común e o seu comportamento ante a calor facendo predicións explicativas sobre resultados. Utilización de técnicas elementais de busca e rexistro sistemático de datos utilizando diversas estratexias de comunicación das conclusións.

➤ **Bloque 5. O paso do tempo.**

- * Utilización de unidades de medida temporal (década, século) e aplicación das nocións de sucesión, ordenación e simultaneidade na análise da evolución dalgún aspecto da vida cotiá ao longo do tempo (vivenda, transporte, vestuario, alimentación, xogos infantís, festas), diferenciando o tempo biolóxico do tempo histórico.
- * Utilización de documentos escritos, dixitais e audiovisuais para obter información histórica, coa posterior selección e contraste da información, uso de técnicas de rexistro e representación e elaboración de distintos traballos sobre o pasado familiar e próximo, comunicando a información con diversas estratexias.
- * Recoñecemento e valoración do significado dalgunhas pegadas antigas no contorno (tradicións, edificios, obxectos, manifestacións artísticas). Identificación dalgunhas evidencias do pasado no contorno propio (na aldea, na localidade, na vila, na cidade...): os vestixios e os museos.
- * Aproximación a sociedades dalgunhas épocas históricas a partir do coñecemento de aspectos da vida cotiá.
- * Identificación do papel de homes e mulleres na historia. Realización de traballos sobre a historia de mulleres e homes (personaxes significativos da localidade, de Galicia...) empregando fontes variadas, confrontando datos e elaborando un esquema, un texto expositivo... coa información atopada e seleccionada.
- * Realización de cronogramas para a clasificación de imaxes referentes a feitos relevantes da historia da localidade e de Galicia en diferentes épocas históricas. Elaboración de álbums ou preparación conxunta de exposicións.
- * Utilización da información oral, da prensa e da internet para investigar feitos importantes ocorridos no contorno próximo nas últimas décadas ou no último século, uso de eixes cronolóxicos para representalos e elaboración de cartafoles, carpetas dixitais... Valoración do intercambio interxeracional de experiencias.
- * Sensibilidade cara á conservación dos restos artístico- culturais presentes no propio contorno.

➤ **Bloque 6. Máquinas, aparellos e tecnoloxías.**

- * Realización de gráficos que relacionen oficios e profesións (modista-modisto, cocineira-cocineiro, albanel, etc.) cos materiais, ferramentas e máquinas (máquina de coser, tesoiras, forno, paleta...) que utilizan.
- * Identificación da enerxía que fai funcionar as máquinas de uso cotián e doméstico e algúns operadores mecánicos (eixe, roda, polea, plano inclinado, engrenaxe, freo, panca, manivela, etc.).

- * Manipulación e observación do funcionamento de obxectos, aparellos e máquinas sinxelas (bicicleta, xoguetes móbiles, tesoiras, rodas, manivelas, espresador, batedor, reloxo, pinzas, culleres de xeador, inxeccións, triturador, alicate).
- * Planificación e realización dalgún obxecto ou máquina de construción sinxela incluíndo operadores mecánicos.
- * Valoración da influencia da tecnoloxía nas condicións de vida e no traballo.
- * Relevancia dos inventos de mulleres e homes e valoración da súa contribución á mellora das condicións de vida. Realización de traballos sobre inventoras e inventores utilizando fontes variadas de información.
- * Apreciación da importancia das habilidades manuais implicadas no manexo de ferramentas, aparellos e máquinas de uso doméstico e non doméstico, superando estereotipos sexistas.
- * Recoñecemento dos riscos que poden xerar diferentes aparellos e ferramentas cotiás en función das súas características. Reflexión sobre a prevención de riscos e elaboración conxunta de folletos sobre as normas necesarias para previlos.
- * Interese por coidar a presentación dos traballos en papel ou en soporte dixital.
- * Uso das TIC de xeito cada vez máis autónomo para buscar información e para a súa comunicación, usando a nivel básico o tratamento de textos (titulación, formato, arquivo e recuperación dun texto, cambios, substitucións e impresión) e o seguimento dunha secuencia dada para atopar unha información na internet.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

2º CICLO.

- Avaliarase se o alumnado recoñece o funcionamento do corpo humano nun sentido global, identificando as partes que permiten o movemento e a relación co medio.
- Preténdese avaliar a capacidade para discernir entre as actividades que prexudican e as que favorecen a saúde e o desenvolvemento equilibrado da personalidade. Así mesmo, valorarase se van definindo un estilo de vida propio adecuado á súa idade e constitución, no cal tamén se prevexa a súa capacidade para resolver conflitos, a súa autonomía, o coñecemento de si mesma e de si mesmo, ou a súa capacidade de decisión na adopción de condutas saudables no tempo de lecer.
- Avaliarase se as nenas e os nenos son quen de apreciar relacións entre tipo de vivenda, cultivos, paisaxe, vestiario, alimentación... co clima, o relevo, a presenza de determinadas especies animais e vexetais... como aproximación ao concepto de hábitat, observando e recollendo datos no contorno próximo. Así mesmo, avaliarase se valoran a importancia da conservación do medio e o mantemento do equilibrio ecolóxico.
- Trátase de saber se coñecen algúns criterios científicos para clasificar seres vivos ou inertes. Valorarase que poidan activar os coñecementos que os sustentan.
- Preténdese avaliar o coñecemento dos recursos fundamentais do medio físico, a súa relación coa vida das persoas, así como o equilibrio existente entre os

diferentes elementos do medio físico e as consecuencias derivadas do uso inadecuado do medio e dos recursos.

Avaliarase se valora os usos sociais da auga e se se decata da importancia do seu uso responsable.

Da mesma maneira, avaliarase o grao de coñecemento dalgúns procesos de produción de alimentos, das técnicas e procedementos de conservación deles e da súa comercialización, a partir da confección de esquemas nos cales se analice o proceso seguido.

Así mesmo, valorarase se sabe poñer exemplos da relevancia que ten para a economía mundial a introdución das tecnoloxías para o desenvolvemento da sociedade do benestar.

- Avaliarase o grao de coñecemento dalgunha organización próxima e se se identifican os servizos públicos que garanten a mellora das condicións de vida cidadá, valorando a importancia da responsabilidade social e individual no seu mantemento.
- Avaliarase a participación activa en festas, xogos infantís e costumes populares propios da bisbarra e de Galicia. Observarase se reconece os costumes, tradicións e trazos diferenciais do patrimonio galego, valorándoos como sinais de identidade.
- Avaliar a interiorización das nocións espaciais e se son quen de utilizar planos e mapas, así como algúns mecanismos de orientación espacial para situarse no contorno, localizar determinados aspectos del (ríos, montañas, monumentos, poboacións...) e desprazarse con seguridade e autonomía.
- Avaliarase o grao de adquisición das nocións básicas de tempo histórico: presente-pasadofuturo, anterior-posterior, duración e simultaneidade.
- Preténdese avaliar se as nenas e os nenos identifican máquinas e aparellos habituais na vida cotiá, reconecendo a enerxía que utilizan (sol, electricidade, combustible, vento...) Así mesmo, valorarase que sexan quen de poñer exemplos de comportamentos individuais e colectivos que utilicen de forma responsable a enerxía.
- Avaliase o coñecemento sobre as partes dun aparello, obxecto ou máquina sinxela e a aplicación deses coñecementos á construción dalgún obxecto ou aparello, planificando previamente a elaboración.
Valorarase o traballo cooperativo e a desenvoltura manual, apreciando o coidado pola seguridade persoal e o coidado das ferramentas.
- Avaliar a capacidade para formular e responder preguntas ou para resolver problemas respecto de sucesos que ocorren dunha forma natural, así como a capacidade de cooperar coas compañeiras e compañeiros valorando as súas achegas.
Comprobarase a capacidade de establecer conxecturas, facer predicións, obter información por medio da observación ou noutras fontes, seleccionando a información relevante, contrastando datos, comunicando os resultados de forma correcta, variada e coherente.

AREA DE LENGUA CASTELÁ

OBXECTIVOS DE ÁREA

- * Comprender e expresarse oralmente e por escrito de xeito adecuado nos diferentes contextos da actividade social e cultural cotiá.
- * Utilizar a lingua oral de xeito adecuado na actividade social e cultural adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.
- * Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar tanto para buscar, recoller, seleccionar, contrastar, transformar e procesar información, como para escribir textos propios do ámbito académico.
- * Usar, en situacións relacionadas coa escola e coa súa actividade, as diversas clases de escritos coa axuda dos que se produce a comunicación, tanto entre as persoas como destas coas institucións públicas ou privadas.
- * Utilizar os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información e da comunicación para obter, interpretar e valorar informacións e opinións diferentes.
- * Utilizar adecuadamente a biblioteca e os seus diferentes departamentos como fonte de recursos variados para o desfrute e o pracer de ler, así como para a obtención de informacións variadas.
- * Utilizar a lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal, e aproximarse a obras relevantes da tradición literaria para desenvolver hábitos lectores.
- * Comprender textos literarios de xéneros diversos procedentes da literatura infantil e xuvenil adecuados en canto á temática e a complexidade e iniciarse no coñecemento das convencións específicas da linguaxe literaria.
- * Facer uso dos coñecementos sobre a lingua e das normas de uso lingüístico para escribir e falar de maneira adecuada, coherente e correcta e para comprender textos orais e escritos.
- * Reflexionar sobre os diferentes usos sociais das linguas para evitar estereotipos lingüísticos que supoñan xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.

COMPETENCIAS

Competencia en comunicación lingüística.
Competencia no coñecemento e interacción co mundo físico.
Tratamento da información e competencia dixital
Autonomía e iniciativa persoal
Competencia para aprender a aprender

Competencia cultural e artística
Competencia social e cidadá.

OBXETIVOS DE CICLO

Segundo ciclo.

* Participar en situacións comunicativas que se dan na aula (reais ou simuladas) e que correspondan a diversa tipoloxía (conversa, expresión espontánea, asemblea, debate) e a diversos obxectivos comunicativos, respectando as normas que rexen estas situacións.

* Comprender textos orais de uso cotián, extraendo o senso global das mensaxes orais. Usar estratexias elementais para comprender as mensaxes que escoitan as nenas e os nenos atendendo a sinais relevantes como o ton de voz, a entoación, os xestos e formulando preguntas coherentes que axuden á comprensión.

* Producir textos orais (explicacións sinxelas, exposicións, narracións...) presentando coherentemente ideas, estados de ánimo, sentimentos, emocións, feitos, vivencias e opinións.

* Memorizar e reproducir textos orais propios da literatura popular empregando a pronuncia e entoación adecuadas.

* Detectar e comprender a información explícita en textos escritos (en soporte papel ou dixital) realizando inferencias directas sobre o seu contido.

* Interpretar as ideas contidas nos textos escritos habituais (expositivos, informativos, instrutivos e literarios), tanto en formato impreso como multimedia, integrándoas nos seus propios esquemas de coñecemento.

* Elaborar e reescribir textos escritos de diferente tipoloxía e formato (impreso e/ou multimedia) acordes a diversas situacións funcionais cotiás (cartas, avisos, solicitudes, instrucións, normas, anuncios, noticias) e literarias (contos, poesías, cómics) empregando estratexias de planificación, de textualización e de revisión de escritos.

* Ler expresivamente textos de tipoloxía variada (entre os traballados e/ou elaborados na aula) con fluidez e entoación adecuadas vinculadas á puntuación e á intencionalidade e coa velocidade apropiada segundo o tipo de texto e o obxectivo lector (ler para deleitar outras persoas, ler para dar a coñecer un texto propio, ler para compartir información dun texto único na aula).

* Coñecer textos de literatura infantil (poesía, cómics, contos...) adecuados ao ciclo, coa finalidade de gozo coa lectura e de uso como modelo para as súas reescrituras, reelaboracións e producións escritas.

* Empregar as bibliotecas de aula e de centro con certa autonomía como fonte de información e como lugar que proporciona recursos relacionados coa lectura por pracer.

* Identificar en textos orais e escritos de uso cotián temas e usos que poidan supoñer discriminación.

- * Reflexionar sobre como algúns cambios nas palabras, enunciados e textos producen modificacións comprensivas e expresivas.
- * Utilizar de xeito intuitivo terminoloxía relacionada coa tipoloxía textual, os tempos verbais (presente, futuro e pasado), os adxectivos cualificativos, os determinantes e algúns aspectos relativos á semántica como antónimos e sinónimos, cando se realicen actividades de comprensión e de expresión orais e escritas.
- * Usar as experiencias coas diversas linguas que coñece ou está a aprender para realizar análises e comparacións que lle permitan establecer melloras na súa expresión e comprensión.

CONTIDOS

Segundo ciclo.

Bloque 1. escoitar e falar.

- * Participación e cooperación nas situacións comunicativas habituais (expresión espontánea, asemblea, informacións, conversas reguladoras da convivencia, debates, discusións ou instrucións) con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (petición e quendas de palabra, mantemento de tema, respecto ás opinións das demais persoas, papeis diversos no intercambio comunicativo, ton de voz, posturas e xestos adecuados).
- * Comprensión e valoración de textos orais procedentes da radio, da televisión ou da internet, con especial incidencia na noticia, para obter información xeral sobre feitos e acontecementos que resulten significativos.
- * Comprensión e produción de textos orais para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso cotián, de carácter informal (conversas entre iguais e no equipo de traballo) e dun maior grao de formalización (exposicións na clase).
- * Produción de textos orais para expresar ideas, sentimentos, emocións, desexos, opinións e vivencias, e para elaborar plans.
- * Uso de estratexias elementais para comprender as mensaxes orais: ton de voz, entoación, xestualidade e formulación de preguntas coherentes.
- * Utilización de estratexias para potenciar a expresividade das mensaxes orais.
- * Actitude de escoita adecuada ante situacións comunicativas (respecto das opcións de quen fala, non interrupcións inadecuadas, contacto visual).
- * escoita, memorización e reprodución de textos procedentes da literatura popular oral (adiviñas, lendas, contos, poemas, cancións, ditos).
- * Valoración e aprecio do texto literario oral como fonte de coñecemento da cultura e como recurso de gozo persoal.
- * Sensibilidade estética ante elementos imaxinativos, emotivos e creativos da literatura

oral.

- * Dramatización de situacións e de textos literarios diversos.
- * Utilización de documentos audiovisuais para obter, seleccionar e relacionar informacións relevantes identificando, clasificando e comparando.
- * Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida.
- * Interese por expresarse oralmente con claridade, exposición ordenada, pronuncia e entoación adecuadas.
- * Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.

Bloque 2. Ler e escribir.

- * Comprensión de información relevante en textos de situacións cotiás de relación social, como correspondencia escolar, normas da clase, normas do comedor, normas do transporte, normas de uso da biblioteca ou regras de xogos.
- * Comprensión de información xeral en textos procedentes de medios de comunicación social (incluídas webs infantís) con especial incidencia na noticia e nas cartas á dirección do xornal, localizando informacións destacadas en portadas, titulares, subtítulos, entradas.
- * Comprensión de información relevante en textos para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso cotián (folletos, descrições, instrucións e explicacións).
- * Integración de coñecementos e de informacións procedentes de diferentes soportes para aprender e contrastar información identificando, clasificando, comparando e interpretando.
- * Composición de textos propios de situacións cotiás de relación social (correspondencia escolar, normas de convivencia, avisos, solicitudes, instrucións...) de acordo coas características propias destes xéneros.
- * Composición de textos de información e de opinión característicos dos medios de comunicación social sobre acontecementos significativos, con especial incidencia na noticia e nas cartas á dirección do xornal, en situacións reais ou simuladas, así como nos SMS.
- * Producción de textos relacionados co ámbito académico para obter, organizar e comunicar información (cuestionarios, resumos, informes sinxelos, descrições, explicacións...)
- * Uso das estratexias de planificación, de textualización e de revisión como partes do proceso escritor.
- * Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias e de regulación da convivencia.
- * Utilización de elementos gráficos e paratextuais, con grao crecente de dificultade, para facilitar a comprensión (ilustracións, subliñados, gráficos e tipografía).

- * Lectura persoal, silenciosa e en voz alta, de obras adecuadas á idade e aos intereses das alumnas e dos alumnos.
- * Introducción ás estratexias de control do proceso lector (anticipación, hipotetización, relectura...)
- * Lectura guiada e expresiva de textos narrativos de literatura infantil, adaptacións de obras literarias clásicas e literatura actual en diversos soportes.
- * Comprensión, memorización e recitado de poemas, co ritmo, a pronuncia e a entoación adecuados.
- * Recreación e composición de poemas e de relatos para comunicar sentimentos, emocións, preocupacións, desexos, estados de ánimo ou lembranzas, recoñecendo as características dalgúns modelos.
- * Valoración da escritura como instrumento de relación social, de obtención e de reelaboración da información e dos coñecementos.
- * Desenvolvemento da autonomía lectora, da capacidade de elección de temas e de textos e de expresión das preferencias persoais.
- * Valoración e aprecio do texto literario como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas, e como recurso de gozo persoal.
- * Elaboración e reescritura de textos literarios (contos, cómics, poesías) e non literarios.
- * Interese polo coidado e pola presentación dos textos escritos, así como atención ás normas ortográficas.
- * Utilización de estratexias de resolución de dificultades léxicas e/ou ortográficas (uso de dicionarios variados en diversos soportes).
- * Dramatización e lectura dramatizada de situacións e de textos diversos.
- * Coñecemento do funcionamento da biblioteca do centro e participación en actividades literarias.
- * Iniciación á creación dunha biblioteca persoal.
- * Uso guiado de programas informáticos de procesamento de textos.
- * Uso dirixido das tecnoloxías da información e da comunicación e das bibliotecas para obter información e modelos para a composición escrita e para a lectura.

Bloque 3. Reflexionar sobre a lingua.

- * Recoñecemento dos elementos do contexto comunicativo como factores que inciden na selección das formas orais ou escritas de intercambio comunicativo.
- * Identificación de estruturas narrativas, descritivas, instrutivas e explicativas sinxelas para a comprensión e composición de textos.

- * Recoñecemento das diferenzas máis relevantes entre lingua oral e escrita.
- * Coñecemento das regras ortográficas, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas nos escritos.
- * Conciencia positiva da variedade lingüística existente no contexto escolar e social.
- * Coñecemento da diversidade lingüística e valoración positiva desta riqueza.
- * Comparación de textos orais e escritos producidos en diferentes variedades de lingua.
- * Comparación e transformación de enunciados, mediante inserción, supresión, cambio de orde, segmentación e recomposición, para xulgar a gramaticalidade dos resultados e facilitar o desenvolvemento dos conceptos lingüísticos e da metalinguaxe.
- * Uso e definición intuitiva nas actividades de produción e interpretación da terminoloxía seguinte: denominación dos textos traballados, enunciado, palabra e sílaba, xénero e número, determinantes, cuantificadores, tempos verbais (pasado, presente, futuro).
- * Identificación de palabras compostas e derivadas, de sinónimos e de antónimos en relación coa comprensión e coa produción de textos
- * Comparación de estruturas sintácticas elementais para observar a súa equivalencia semántica ou posibles alteracións do significado.
- * Inserción e coordinación de oracións como instrumento na mellora da composición escrita.
- * Exploración das posibilidades do uso de diversos enlaces entre oracións (adición, causa, oposición, contradición...) en relación coa composición de textos.
- * Identificación funcional das modalidades oracionais declarativa, interrogativa e exhortativa.
- * Identificación intuitiva de suxeito e predicado e dalgúns papeis semánticos do suxeito (axente, paciente).

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Segundo ciclo.

Avaliarase a capacidade e a actitude de intervención en situacións variadas de aula nas cales se produce linguaxe oral, así como a adaptación á diversa tipoloxía e a diversos obxectivos comunicativos.

Observarase especialmente o respecto das normas.

Preténdese avaliar o desenvolvemento da capacidade de comprensión de producións orais cotiás.

Avaliase especialmente o recoñecemento de ideas principais, a habilidade de seleccionar a información necesaria segundo o obxectivo e a capacidade para facer algunhas deducións a partir do escoitado.

Téntase constatar a capacidade para expresarse en diferentes contextos comunicativos usando o léxico, as formas lingüísticas, o ton, a entoación e a pronuncia axeitados, e a de iniciar e soste unha interacción comunicativa.

Atenderase á coherencia e á potenciación da mensaxe con aspectos non verbais como xestos, posturas ou movementos.

Observarase a habilidade para narrar situacións reais ou imaxinadas con certa desinhibición.

Quérese observar o coñecemento dalgúns textos da literatura oral (adiviñas, lendas, contos, poemas, cancións, ditos) adecuados ao seu interese, nivel e contorno.

Pretendese avaliar a capacidade de localizar e extraer a información relevante de textos escritos variados, así como de elaborar inferencias directas a partir de datos presente neles.

Comprobarase se o alumnado establece relacións entre os seus coñecementos previos e as súas experiencias e a información contida no texto.

Verificarase o uso de estratexias de comprensión baseadas na anticipación, na formulación de hipóteses, na explicitación dos obxectivos ou propósitos lectores, na interpretación de indicadores textuais, paratextuais e contextuais e de estratexias de resolución de dificultades léxicas (uso de dicionarios, dedución polo contexto...) e de integración (reler, retroceder).

Así mesmo, observarase se a nena ou o neno é quen de formular xuízos persoais sobre os textos lidos, contrastar a información procedente de textos de contido similar e esquematizar, con axuda de modelos, a información.

Trátase de avaliar a capacidade de producir textos escritos instrutivos, expositivos, informativos, literarios... relativos a situacións cotiás, escolares e sociais. Valoraranse: un plan establecido, unha textualización que recolla a corrección ortográfica e unha revisión do escrito.

Tamén se valorará o uso dos medios informáticos.

Preténdese constatar a capacidade de ler comprensivamente en voz alta, logo de lectura silenciosa, textos variados, facendo fincapé fundamentalmente na entoación, na fluidez e na expresividade que poida axudar á interpretación do texto.

Trátase de valorar o uso da literatura infantil adecuada á idade e aos intereses do alumnado como fonte de pracer e como fonte de modelos pertinentes para a expresión escrita literaria. Avaliarase tamén a capacidade de explorar os recursos de cada texto para servir de modelos en reescrituras, dramatizacións e recreacións.

Comprobarase a presenza dunha actitude positiva cara á lectura e o uso cada vez máis autónomo dela.

Trátase de avaliar a participación do alumnado en actividades de biblioteca e o uso desta.

Valorarase que sexa quen de localizar aquilo que precisa de acordo con necesidades concretas, así como o respecto polas normas de uso e a colaboración no bo funcionamento dese espazo.

Préstase atención á capacidade de detectar algunhas manifestacións discriminatorias (sexuais, étnicas, sociais...) na linguaxe e á busca de alternativas para corrixilas.

Procúrase avaliar a capacidade do alumnado para xogar coa linguaxe observando os cambios semánticos e expresivos que se producen en textos, enunciados e palabras cando se practican omisións, insercións, cambios de orde, segmentacións.

Avalíase, así mesmo, a habilidade para usar as súas producións escritas e orais considerando o texto de xeito crítico e creativo, o que lle permitirá analízalo en diferentes aspectos (formato, estrutura, vocabulario, recursos literarios).

Téntase avaliar se, en actividades de produción e de comprensión de textos, o alumnado identifica algunha terminoloxía lingüística e gramatical que lle poida axudar a facer melloras na comprensión e na expresión escrita. Non se trata de avaliar illadamente os conceptos gramaticais senón a súa funcionalidade para mellorar o uso da linguaxe.

Preténdese que poidan identificar similitudes e diferenzas entre as linguas da comunidade como fórmula de análise de aspectos da lingua (gráficos, sintácticos, léxicos, semánticos) que os axuden a mellorar na súa expresión e comprensión correctas.

AREA DE LINGUA GALEGA

OBXECTIVOS DE ÁREA

▶ Comprender e expresarse oralmente e por escrito de xeito adecuado nos diferentes contextos da actividade social e cultural cotiá.

▶ Utilizar a lingua oral de xeito adecuado na actividade social e cultural adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.

▶ Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar tanto para buscar, recoller, seleccionar...como para escribir textos propios do ámbito académico.

▶ Usar, en situacións relacionadas coa escola as diversas clases de escritos coa axuda dos cales se produce a comunicación, tanto entre as persoas como destas coas institucións.

▶ Utilizar os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información e da comunicación para obter, interpretar e valorar informacións e opinións diferentes.

▶ Utilizar adecuadamente a biblioteca e os seus diferentes departamentos como fonte de recursos variados para o desfrute e o pracer de ler, así como para obtención de informacións variadas.

▶ Utilizar a lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal, e aproximarse a obras relevantes da tradición literaria galega para desenvolver hábitos lectores.

▶ Comprender textos literarios de xéneros diversos procedentes da literatura infantil e xuvenil galega adecuados en canto á temática e complexidade e iniciarse no coñecemento das convencións específicas da linguaxe literaria.

▶ Valorar e estimar a lingua galega como lingua propia como mostra de identidade de Galicia e recoñecer a existencia da diversidade lingüística como feito cultural enriquecedor.

▶ Facer uso dos coñecementos sobre a lingua e sobre as normas de uso lingüístico para escribir e falar de maneira adecuada, coherente e correcta e para comprender textos orais e escritos.

▶ Reflexionar sobre os diferentes usos sociais das linguas para evitar estereotipos lingüísticos que supoñan xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.

◆ **COMPETENCIAS.**

▶ **Competencia en comunicación Lingüística.**

Esta competencia refírese á utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento e de organización e autorregulación do pensamento, das emocións e da conduta.

Os coñecementos, destrezas e actitudes propios desta competencia permiten expresar pensamentos, emocións, vivencias e opinións, así como dialogar, formar un xuízo crítico e ético, xerar ideas, estruturar o coñecemento, dar coherencia e cohesión ao discurso e ás propias accións e tarefas, adoptar decisións e desfrutar escoitando, lendo ou expresándose de forma oral e escrita, todo o cal contribúe ademais ao desenvolvemento da autoestima e da autoconfianza.

A competencia de comunicación lingüística está presente na capacidade efectiva de convivir e de resolver conflitos.

A lingua, como ferramenta de comprensión e representación da realidade, debe ser instrumento para a igualdade; para a construción de relacións, en termos de igualdade, entre mulleres e homes; para a eliminación de estereotipos e expresións machistas ou xenófobas.

A comunicación será o eixe da resolución pacífica de conflitos na comunidade escolar.

Escoitar, expoñer e dialogar implica ser consciente dos principais tipos de interacción verbal, ser progresivamente competente na expresión e comprensión das mensaxes orais que se intercambian en situacións comunicativas diversas e adaptar a comunicación ao contexto. Supón tamén a utilización activa e efectiva de códigos e habilidades lingüísticas e non lingüísticas e das regras propias do intercambio comunicativo en diferentes situacións, para producir textos orais adecuados a cada situación de comunicación.

Ler e escribir son accións que supoñen e reforzan as habilidades que permiten buscar, recompilar e procesar información, e ser competente á hora de comprender, compoñer e utilizar distintos tipos de textos con intencións comunicativas ou creativas diversas. A lectura facilita a interpretación e comprensión do código que permite facer uso da lingua escrita e é, ademais, fonte de pracer, de descubrimento doutros contornos, idiomas e culturas, de fantasía e de saber, todo o cal contribúe, pola súa vez, a conservar e mellorar a competencia comunicativa.

A habilidade para seleccionar e aplicar determinados propósitos ou obxectivos ás accións propias da comunicación lingüística (o diálogo, a lectura, a escritura, etc.) está vinculada a algúns trazos fundamentais desta competencia, como as habilidades para representarse mentalmente, interpretar e comprender a realidade, e organizar e autorregular o coñecemento e a acción dotándoos de coherencia.

Comprender e saber comunicar son saberes prácticos que se deben apoiar no coñecemento reflexivo sobre o funcionamento da lingua e as súas normas de uso, e implican a capacidade de tomar a lingua como obxecto de observación e de análise. Expresar e interpretar diferentes tipos de discurso acordes á situación comunicativa en diferentes contextos sociais e culturais implica o coñecemento e aplicación efectiva das regras de funcionamento do sistema da lingua e das estratexias necesarias para interactuar lingüísticamente dun xeito adecuado.

Dispoñer desta competencia implica ter conciencia das convencións sociais, dos valores e aspectos culturais e da versatilidade da lingua en función do contexto e da intención comunicativa. Implica a capacidade empática de poñerse no lugar doutras persoas; de ler, de escoitar, de analizar e de ter en conta opinións distintas á propia con sensibilidade e espírito crítico; de expresar adecuadamente -en fondo e forma- as propias ideas e emocións, e de aceptar e realizar críticas con espírito construtivo.

En síntese, o desenvolvemento da competencia lingüística ao final da educación obrigatoria comporta o dominio da lingua oral e escrita en múltiples contextos, e o uso funcional de, polo menos, unha lingua estranxeira.

▶ **Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.**

É a habilidade para interactuar co mundo físico, tanto nos seus aspectos naturais como nos xerados pola acción humana, de tal modo que se posibilite a comprensión de sucesos, a predición de consecuencias e a actividade dirixida á mellora e preservación das condicións de vida propia, das demais persoas e do resto dos seres vivos. En definitiva, incorpora habilidades para desenvolverse adecuadamente, con autonomía e iniciativa persoal, en ámbitos da vida e do coñecemento moi diversos (saúde, actividade produtiva, consumo, ciencia, procesos tecnolóxicos, etc.) e para interpretar o mundo, o que exige a aplicación dos conceptos e principios básicos que permiten a análise dos fenómenos desde os diferentes campos de coñecemento científico involucrados.

▶ **Tratamento da información e competencia dixital.**

Esta competencia consiste en dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información, e para transformala en coñecemento. Incorpora diferentes habilidades, que van desde o acceso á información ata a súa transmisión en distintos soportes unha vez tratada, incluíndo a utilización das tecnoloxías da información e da comunicación como elemento esencial para informarse, aprender e comunicarse.

A competencia dixital comporta facer uso habitual dos recursos tecnolóxicos disponibles para resolver problemas reais de modo eficiente. Ao mesmo tempo, posibilita avaliar e seleccionar novas fontes de información e innovacións tecnolóxicas a medida que van aparecendo, en función da súa utilidade para acometer tarefas ou obxectivos específicos.

▶ **Competencia social e cidadá.**

Esta competencia fai posible comprender a realidade social en que se vive, cooperar, convivir e exercer a cidadanía democrática nunha sociedade plural, así como comprometerse a contribuír á súa mellora. Nela están integrados coñecementos diversos e habilidades complexas que permiten participar, tomar decisións, elixir como comportarse en determinadas situacións e responsabilizarse das eleccións e decisións adoptadas.

En consecuencia, entre as habilidades desta competencia destacan coñecerse e valorarse, saber comunicarse en distintos contextos, expresar as propias ideas e escoitar as alleas, ser capaz de poñerse no lugar do outro e comprender o seu punto de vista aínda que sexa diferente do propio, e tomar decisións nos distintos niveis da vida comunitaria, valorando conxuntamente os intereses individuais e os do grupo.

Ademais, implica a valoración das diferenzas á vez que o recoñecemento da igualdade de dereitos entre os diferentes colectivos, en particular entre homes e mulleres. Igualmente, a práctica do diálogo e da negociación para chegar a acordos como forma de resolver os conflitos, tanto no ámbito persoal como no social.

▶ **Competencia cultural e artística**

Esta competencia supón coñecer, comprender, apreciar e valorar criticamente diferentes manifestacións culturais, artísticas e deportivas, utilízalas como fonte de enriquecemento e disfrute e considéralas como parte do patrimonio dos pobos.

Apreciar o feito cultural en xeral, e o feito artístico en particular, leva implícito dispoñer daquelas habilidades e actitudes que permiten acceder ás súas distintas manifestacións, así como habilidades de pensamento, perceptivas e comunicativas, sensibilidade e sentido estético para poder comprendelas, valoralas, emocionarse e disfrutalas.

▶ **Competencia para aprender a aprender.**

Aprender a aprender supón dispoñer de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continuar aprendendo de xeito cada vez máis eficaz e autónomo de acordo cos propios obxectivos e necesidades aprender a aprender implica a consciencia, xestión e control das propias capacidades e coñecementos desde un sentimento de competencia ou eficacia persoal, e inclúe tanto o pensamento estratéxico como a capacidade de cooperar, de autoavaliarse, e o manexo eficiente dun conxunto de recursos e técnicas de traballo intelectual, todo o cal se desenvolve a través de experiencias de aprendizaxe conscientes e gratificantes, tanto individuais coma colectivas.

▶ **Autonomía e iniciativa persoal.**

Esta competencia refírese, por unha banda, á adquisición da consciencia e aplicación dun conxunto de valores e actitudes persoais interrelacionadas, como a responsabilidade, a perseveranza, o coñecemento de si mesmo e a autoestima, a creatividade, a autocrítica, o control emocional, a capacidade de elixir, de calcular riscos e de afrontar os problemas, así como a capacidade de demorar a necesidade de satisfacción inmediata, de aprender dos erros e de asumir riscos.

A autonomía e a iniciativa persoal supoñen ser capaz de imaxinar, emprender, desenvolver e avaliar accións ou proxectos individuais ou colectivos con creatividade, confianza, responsabilidade e sentido crítico.

◆ ***OBXECTIVOS DE CICLO.***

▪ **2º CICLO**

▶ Participar en situacións comunicativas que se dan na aula e que correspondan a diversas tipoloxías e a diversos obxectivos comunicativos.

▶ Comprender textos orais de uso cotián, extraendo o senso global das mensaxes orais.

▶ Producir textos orais presentando coherentemente ideas, estados de ánimo, sentimentos, emocións, feitos, vivencias e opinións.

▶ Memorizar e reproducir textos orais propios da literatura popular galega empregando a pronuncia e entoación adecuadas.

▶ Detectar e comprender a información explícita en textos escritos realizando inferencias directas sobre o seu contido.

▶ Interpretar as ideas contidas nos textos habituais, tanto en formato impreso como multimedia, integrándoas nos seus propios esquemas de coñecemento.

▶ Elaborar e reescribir textos escritos de diferentes tipoloxías e formato acordes a diversas situacións funcionais cotiás e literarias empregando estratexias de planificación, de textualización e de revisión de escritos.

▶ Ler expresivamente textos de tipoloxias variada con fluidez e entonación adecuadas vinculadas á puntuación e á intencionalidade e coa velocidade apropiada segundo o tipo de texto e o obxectivo lector.

▶ Coñecer textos de literatura infantil galega adecuados ao ciclo.

▶ Empregar as bibliotecas de aula e de centro con certa autonomía, como fonte de información e como lugar que proporciona recursos relacionados coa lectura por pracer.

▶ Identificar e textos orais e escritos de uso cotián termos e usos que poidan supoñer discriminación.

▶ Comparar textos orais e escritos producidos en diferentes variedades da lingua galega.

▶ Reflexionar sobre como algúns cambios nas palabras, enunciados e textos producen modificacións comprensivas e expresivas.

▶ Utilizar, de xeito intuitivo, terminoloxía relacionada coa tipoloxía textual, os tempos verbais, os adxectivos cualificativos, os determinantes e algúns aspectos relativos á semántica, como antónimos e sinónimos, cando se realicen actividades de comprensión e de expresión orais e escritas.

Usar as experiencias coas diversas linguas que o alumno coñece ou está a aprender para realizar análises e comparacións que lle permitan establecer melloras na súa expresión e comprensión en lingua galega.

◆ **CONTIDOS.**

▪ **2º CICLO.**

▶ **Bloque 1. escoitar e falar.**

* Participación e cooperación nas situacións comunicativas habituais (expresión espontánea, asemblea, informacións, conversas reguladoras da convivencia, debates, discusións ou instrucións) con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (petición e quendas de palabra, mantemento de tema, respecto ás opinións das demais persoas, papeis diversos no intercambio comunicativo, ton de voz, posturas e xestos adecuados).

* Comprensión e valoración de textos orais procedentes da radio, da televisión ou da internet, con especial incidencia na noticia, para obter información xeral sobre feitos e acontecementos que resulten significativos.

* Comprensión e produción de textos orais para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso cotián, de carácter informal (conversas entre iguais e no equipo de traballo) e dun maior grao de formalización (exposicións na clase).

* Produción de textos orais para expresar ideas, sentimentos, emocións, desexos, opinións e vivencias, e para elaborar plans.

* Uso de estratexias elementais para comprender as mensaxes orais: ton de voz, entoación, xestualidade e formulación de preguntas coherentes.

* Utilización de estratexias para potenciar a expresividade das mensaxes orais.

- * Actitude de escoita adecuada ante situacións comunicativas (respecto das opcións de quen fala, non interrupcións inadecuadas, contacto visual).
- * Escoita, memorización e reprodución de textos procedentes da literatura popular oral (adiviñas, lendas, contos, poemas, cancións, ditos).
- * Valoración e aprecio do texto literario oral como fonte de coñecemento da cultura e como recurso de gozo persoal.
- * Sensibilidade estética ante elementos imaxinativos, emotivos e creativos da literatura oral.
- * Dramatización de situacións e de textos literarios diversos.
- * Utilización de documentos audiovisuais para obter, seleccionar e relacionar informacións relevantes identificando, clasificando e comparando.
- * Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida.
- * Interese por expresarse oralmente con claridade, exposición ordenada, pronuncia e entoación adecuadas.
- * Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.

► **Bloque 2. Ler e escribir.**

- * Comprensión de información relevante en textos de situacións cotiás de relación social, como correspondencia escolar, normas da clase, normas do comedor, normas do transporte, normas de uso da biblioteca ou regras de xogos.
- * Comprensión de información xeral en textos procedentes de medios de comunicación social (incluídas webs infantís) con especial incidencia na noticia e nas cartas á dirección do xornal, localizando informacións destacadas en portadas, titulares, subtítulos, entradas.
- * Comprensión de información relevante en textos para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso cotián (folletos, descrições, instrucións e explicacións).
- * Integración de coñecementos e de informacións procedentes de diferentes soportes para aprender e contrastar información identificando, clasificando, comparando e interpretando.
- * Composición de textos propios de situacións cotiás de relación social (correspondencia escolar, normas de convivencia, avisos, solicitudes, instrucións...) de acordo coas características propias destes xéneros.
- * Composición de textos de información e de opinión característicos dos medios de comunicación social sobre acontecementos significativos, con especial incidencia na noticia e nas cartas á dirección do xornal, en situacións reais ou simuladas, así como nos SMS.
- * Produción de textos relacionados co ámbito académico para obter, organizar e comunicar información (cuestionarios, resumos, informes sinxelos, descrições, explicacións...)
- * Uso das estratexias de planificación, de textualización e de revisión como partes do proceso escritor.
- * Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias e de regulación da convivencia.
- * Utilización de elementos gráficos e paratextuais, con grao crecente de dificultade, para facilitar a comprensión (ilustracións, subliñados, gráficos e tipografía).
- * Lectura persoal, silenciosa e en voz alta, de obras adecuadas á idade e aos intereses das alumnas e dos alumnos.
- * Introducción ás estratexias de control do proceso lector (anticipación, hipotetización, relectura...)
- * Lectura guiada e expresiva de textos narrativos de literatura infantil, adaptacións de obras literarias clásicas e literatura actual en diversos soportes.

- * Comprensión, memorización e recitado de poemas, co ritmo, a pronuncia e a entoación adecuados.
- * Recreación e composición de poemas e de relatos para comunicar sentimentos, emocións, preocupacións, desexos, estados de ánimo ou lembranzas, recoñecendo as características dalgúns modelos.
- * Valoración da escritura como instrumento de relación social, de obtención e de reelaboración da información e dos coñecementos.
- * Desenvolvemento da autonomía lectora, da capacidade de elección de temas e de textos e de expresión das preferencias persoais.
- * Valoración e aprecio do texto literario como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas, e como recurso de gozo persoal.
- * Elaboración e reescritura de textos literarios (contos, cómics, poesías) e non literarios.
- * Interese polo coidado e pola presentación dos textos escritos, así como atención ás normas ortográficas.
- * Utilización de estratexias de resolución de dificultades léxicas e/ou ortográficas (uso de dicionarios variados en diversos soportes).
- * Dramatización e lectura dramatizada de situacións e de textos diversos.
- * Coñecemento do funcionamento da biblioteca do centro e participación en actividades literarias.
- * Iniciación á creación dunha biblioteca persoal.
- * Uso guiado de programas informáticos de procesamento de textos.
- * Uso dirixido das tecnoloxías da información e da comunicación e das bibliotecas para obter información e modelos para a composición escrita e para a lectura.

► **Bloque 3. Reflexionar sobre a lingua.**

- * Recoñecemento dos elementos do contexto comunicativo como factores que inciden na selección das formas orais ou escritas de intercambio comunicativo.
- * Identificación de estruturas narrativas, descritivas, instrutivas e explicativas sinxelas para a comprensión e composición de textos.
- * Recoñecemento das diferenzas máis relevantes entre lingua oral e escrita.
- * Coñecemento das regras ortográficas, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas nos escritos.
- * Conciencia positiva da variedade lingüística existente no contexto escolar e social.
- * Coñecemento da diversidade lingüística e valoración positiva desta riqueza.
- * Comparación de textos orais e escritos producidos en diferentes variedades de lingua.
- * Comparación e transformación de enunciados, mediante inserción, supresión, cambio de orde, segmentación e recomposición, para xulgar a gramaticalidade dos resultados e facilitar o desenvolvemento dos conceptos lingüísticos e da metalinguaxe.
- * Uso e definición intuitiva nas actividades de produción e interpretación da terminoloxía seguinte: denominación dos textos traballados, enunciado, palabra e sílaba, xénero e número, determinantes, cuantificadores, tempos verbais (pasado, presente, futuro).
- * Identificación de palabras compostas e derivadas, de sinónimos e de antónimos en relación coa comprensión e coa produción de textos.
- * Comparación de estruturas sintácticas elementais para observar a súa equivalencia semántica ou posibles alteracións do significado.
- * Inserción e coordinación de oracións como instrumento na mellora da composición escrita.
- * Exploración das posibilidades do uso de diversos enlaces entre oracións (adición, causa, oposición, contradición...) en relación coa composición de textos.

- * Identificación funcional das modalidades oracionais declarativa, interrogativa e exhortativa.
- * Identificación intuitiva de suxeito e predicado e dalgúns papeis semánticos do suxeito.

◆ **CRITERIOS DE AVALIACIÓN.**

▪ **2º CICLO.**

▶ Avaliarase a capacidade e a actitude de intervención en situacións variadas de aula nas cales se produce linguaxe oral, así como a adaptación á diversa tipoloxía e a diversos obxectivos comunicativos.

Observarase especialmente o respecto das normas.

- ▶ Avaliar o desenvolvemento da capacidade de comprensión de producións orais cotiás.

Avalíase especialmente o recoñecemento de ideas principais, a habilidade de seleccionar a información necesaria segundo o obxectivo e a capacidade para facer algunhas deducións a partir do escoitado.

▶ Avaliar a capacidade para expresarse en diferentes contextos comunicativos usando o léxico, as formas lingüísticas, o ton, a entoación e a pronuncia axeitados, e a de iniciar e soste unha interacción comunicativa.

Atenderase á coherencia e á potenciación da mensaxe con aspectos non verbais como xestos, posturas ou movementos.

Observarase a habilidade para narrar situacións reais ou imaxinadas con certa desinhibición.

▶ Avaliar o coñecemento dalgúns textos da literatura oral (adiviñas, lendas, contos, poemas, cancións, ditos) adecuados ao seu interese, nivel e contorno.

▶ Avaliar a capacidade de localizar e extraer a información relevante de textos escritos variados, así como de elaborar inferencias directas a partir de datos presente neles.

▶ Avaliarase se o alumnado establece relacións entre os seus coñecementos previos e as súas experiencias e a información contida no texto.

Verificarase o uso de estratexias de comprensión baseadas na anticipación, na formulación de hipóteses, na explicitación dos obxectivos ou propósitos lectores, na interpretación de indicadores textuais, paratextuais e contextuais e de estratexias de resolución de dificultades léxicas (uso de dicionarios, dedución polo contexto...) e de integración (reler, retroceder).

Así mesmo, observarase se a nena ou o neno é quen de formular xuízos persoais sobre os textos lidos, contrastar a información procedente de textos de contido similar e esquematizar, con axuda de modelos, a información.

▶ Avaliar a capacidade de producir textos escritos instrutivos, expositivos, informativos, literarios... relativos a situacións cotiás, escolares e sociais. Valoraranse: un plan establecido, unha textualización que recolla a corrección ortográfica e unha revisión do escrito. Tamén se valorará o uso dos medios informáticos.

▶ Avaliarase a capacidade de ler comprensivamente en voz alta, logo de lectura silenciosa, textos variados, facendo fincapé fundamentalmente na entoación, na fluidez e na expresividade que poida axudar á interpretación do texto.

▶ Avaliarase o uso da literatura infantil adecuada á idade e aos intereses do alumnado como fonte de pracer e como fonte de modelos pertinentes para a expresión escrita literaria. Avaliarase tamén a capacidade de explorar os recursos de cada texto para servir de modelos en reescrituras, dramatizacións e recreacións.

Comprobarase a presenza dunha actitude positiva cara á lectura e o uso cada vez máis autónomo dela.

- ▶ Avaliar a participación do alumnado en actividades de biblioteca e o uso desta.

Valorarase que sexa quen de localizar aquilo que precisa de acordo con necesidades concretas, así como o respecto polas normas de uso e colaboración no bo funcionamento dese espazo.

▶ Avaliar a capacidade de detectar algunhas manifestacións discriminatorias (sexuais, étnicas, sociais...) na linguaxe e á busca de alternativas para corrixilas.

▶ Avaliar a capacidade do alumnado para xogar coa linguaxe observando os cambios semánticos e expresivos que se producen en textos, enunciados e palabras cando se practican omisións, insercións, cambios de orde, segmentacións.

Avalíase, así mesmo, a habilidade para usar estes recursos nas propias producións escritas e orais.

▶ Avaliar se, en actividades de produción e de comprensión de textos, o alumnado identifica algún elemento lingüístico e gramatical que o poida axudar a facer melloras na comprensión e na expresión escrita. Non se trata de avaliar illadamente o coñecemento dos conceptos gramaticais, senón a súa funcionalidade, para mellorar o uso da linguaxe.

Avaliar a capacidade de identificar similitudes e diferenzas entre as linguas da comunidade como fórmula de análise, de reforzo de aspectos de lingua (gráficos, sintáticos, léxicos e semánticos) e, polo tanto, de mellora na súa expresión e comprensión.

AREA DE INGLÉS

OBXECTIVOS DE ÁREA

- * Escoitar e comprender mensaxes en interaccións verbais variadas, utilizando as informacións transmitidas para a realización de diversas tarefas concretas relacionadas coa experiencia do alumnado.
- * Expresarse e interactuar oralmente en situacións sinxelas e habituais que teñan un contido e desenvolvemento coñecidos, utilizando procedementos verbais e non verbais e adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.
- * Escribir textos diversos con finalidades variadas sobre temas previamente tratados na aula e coa axuda de modelos.
- * Ler de xeito comprensivo textos diversos, relacionados coas experiencias e intereses do alumnado, extraendo información xeral e específica de acordo cunha finalidade previa.
- * Aprender a usar con progresiva autonomía medios variados, incluídas as TIC, para obter información e para comunicarse en lingua estranxeira.
- * Valorar a lingua estranxeira, e as linguas en xeral, como medio de comunicación e entendemento entre as persoas de procedencias e culturas diversas e como ferramenta de aprendizaxe de distintos contidos.
- * Manifestar unha actitude receptiva, interesada e de confianza na propia capacidade de aprendizaxe e de uso da lingua estranxeira.

- * Coñecer aspectos doutras culturas que utilizan a lingua estudada e amosar unha actitude de respecto cara as mesmas.
- * Utilizar os coñecementos e as experiencias previas coas linguas galega e castelá para unha adquisición máis rápida, eficaz e autónoma da lingua estranxeira.
- * Identificar aspectos fonéticos, de ritmo, de acentuación e de entoación, así como estruturas lingüísticas e aspectos léxicos da lingua estranxeira e usalos como elementos básicos da comunicación.

COMPETENCIAS

Competencia en comunicación lingüística.

Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico

Tratamento da información e competencia dixital

Competencia social e cidadá

Competencia cultural e artística

Competencia para aprender a aprender

Autonomía e iniciativa persoal

OBXECTIVOS DE CICLO

Segundo ciclo

- * Valorar a lingua estranxeira como instrumento para comunicarse, para achegarse a nenos e nenas doutras culturas que teñen formas de vida diferentes da propia e para descubrir algúns aspectos culturais diferentes e semellantes á identidade galega (simboloxía, música, festas e xogos tradicionais).
- * Amosar comprensión mediante respostas non verbais (xestos, movemento, actividades artísticas) a instrucións básicas dadas en situacións habituais na aula e no centro.
- * Captar a información máis relevante e identificar información global en mensaxes diversas que inclúan textos orais, sobre temas familiares e de interese para os nenos e as nenas.
- * Participar comprensivamente en situacións de comunicación (da vida da aula ou simuladas), respectando as normas básicas dos intercambios orais e empregando formas lingüísticas e non lingüísticas.
- * Memorizar e producir textos orais coñecidos previamente e de interese para os nenos e

as nenas mediante a participación activa en representacións, cancións, recitados, dramatizacións e interaccións dirixidas.

- * Comprender o significado global e algunhas informacións específicas de textos sinxelos, en soporte papel e dixital, sobre temas diversos, motivadores e adaptados á competencia lingüística de nenos e de nenas.
- * Producir mensaxes escritas significativas en que aparezan enunciados e textos curtos a partir de modelos, cunha finalidade determinada e cun formato preestablecido, tanto en soporte papel como dixital.
- * Usar formas e estruturas propias da lingua estranxeira en diferentes contextos comunicativos e motivadores de forma significativa.
- * Coñecer e empregar funcionalmente algunhas estratexias para aprender a aprender e identificar algunhas características persoais que axudan a aprender mellor.
- * Amosar curiosidade e interese por buscar información a través de diferentes medios sobre a cultura que están a estudar as nenas e os nenos con diversas finalidades: exposición na aula no rexistro de aprendizaxe, inclusión no cartafol propio, achegas a un determinado traballo colectivo en rede, ou outros do seu interese.
- * Respetar as diferenzas de todo tipo adoptando unha actitude positiva ante culturas e opinións alleas.
- * Amosar confianza e interese por transmitir algúns aspectos da nosa cultura a outros nenos e outras nenas, empregando o idioma estranxeiro a través de formatos e linguaxes diversas e valorando positivamente o que podemos ofrecer.
- * Producir mensaxes sinxelas propias a partir dun contexto concreto utilizando a educación artística, as tecnoloxías da información e da comunicación...

CONTIDOS

Segundo ciclo

Bloque 1. escoitar e falar.

- * Comprensión de mensaxes orais (instrucións e peticións) de progresiva complexidade para realizar tarefas dentro ou fóra da aula.
- * Comprensión de textos orais de dificultade crecente -contos, anuncios, información meteorolóxica, localización dunha persoa, obxecto ou lugar, cancións, rimas...- conectados cos intereses das nenas e dos nenos en soporte audiovisual e multimedia para extraer información global e algunha específica.
- * Participación en situacións reais ou simuladas de comunicación dando respostas verbais e non verbais que supoñan unha elección entre un repertorio limitado de posibilidades, en contextos progresivamente menos dirixidos.
- * Participación activa en situacións funcionais de comunicación (conversas telefónicas;

peticións; autopresentación e presentación doutras persoas; compravenda; saúdos; identificación e localización de persoas, de obxectos e de lugares...) respectando e empregando as convencións propias do proceso comunicativo: prestar atención á persoa que fala, respectar as quendas de palabra, manter contacto visual, amosar actitude positiva e presentar adecuación da resposta á intervención das outras persoas.

* Producción de textos orais coñecidos previamente mediante a participación activa en representacións, cancións, recitados, dramatizacións, interaccións dirixidas... ou ben preparados mediante un traballo previo con axudas e modelos, amosando interese por expresarse oralmente en actividades individuais e de grupo.

* Utilización progresiva de estratexias básicas para apoiar a comprensión e a expresión oral: uso do contexto visual e non verbal e dos coñecementos previos sobre o tema ou a situación transferidos desde as linguas que coñece á lingua estranxeira.

* Valoración positiva das intervencións orais propias e alleas na lingua estranxeira como instrumento para comunicarse e coñecer outras culturas.

* Identificación e dominio progresivo de aspectos fonéticos, do ritmo, da acentuación e da entoación da lingua estranxeira como aspectos fundamentais para a comprensión e produción de breves textos orais a través do xogo e da expresión corporal e musical.

* Interese por facerse comprender, por entender e por empregar a lingua estranxeira en situacións variadas de comunicación.

Bloque 2. Ler e escribir.

* Asociación de grafía, pronunciación e significado a partir de modelos escritos e de expresións orais coñecidas, así como consolidación dalgunhas asociacións grafía-son básicas en situacións contextualizadas ben definidas para as nenas e os nenos.

* Lectura e comprensión de diferentes mensaxes de interese para os nenos e as nenas (contos, menús, instrucións dun xogo, mensaxes de correo electrónico, xogos de pistas, anuncios publicitarios...) adaptadas á súa competencia lingüística, en soporte papel e dixital, para utilizar información global e específica no desenvolvemento dunha tarefa ou polo simple pracer da lectura.

* Uso guiado de estratexias de lectura (utilización das imaxes, dos títulos e doutras informacións visuais, así como dos coñecementos previos sobre o tema ou sobre a situación de comunicación transferidos desde as linguas que coñece o alumnado), identificando a información máis importante e deducindo o significado de palabras e de expresións non coñecidas.

* Lectura expresiva e escritura de textos propios de situacións cotiás próximas como invitacións, felicitacións, notas, avisos, billetes de transporte, entradas, etiquetas ou xogos.

* Composición de textos sinxelos a partir de modelos, empregando expresións e enunciados moi coñecidos oralmente para transmitir información, ou con intencións comunicativas propias da vida diaria.

- * Utilización das tecnoloxías da información e da comunicación para ler e transmitir información (webs, programas multimedia, correo electrónico)
- * Interese polo coidado e a presentación dos textos escritos valorando o seu sentido estético.
- * Interese por cooperar na utilización da lingua estranxeira na súa forma escrita na aula, por expoñela como recordatorio visual e para á aprendizaxe de novas palabras e expresións (carteis para identificar os obxectos e os espazos da aula, calendario, normas de xogos, cartafol colectivo...)
- * Iniciación ao coñecemento e uso das estratexias básicas para producir textos (elección da persoa destinataria, finalidade, planificación, redacción do borrador, revisión do texto e versión final) a partir de modelos moi estruturados e con axuda.
- * Presenza da lingua estranxeira no contorno próximo.

Bloque 3. Reflexión sobre a lingua e consciencia intercultural.

- * Autonomía no emprego dun cartafol colectivo de aula e iniciación e interese na utilización dun individual para seleccionar de forma guiada os mellores traballos propios.
- * Uso de estratexias (repetición, imitación, memorización, asociación de palabras e expresións con xestos, imaxes ou sons, observación de modelos, lectura de textos, utilización de soportes multimedia) para a adquisición de novo léxico, formas e estruturas da lingua.
- * Reflexión sobre a utilización progresiva de diferentes medios (dicionarios visuais e bilingües, internet, materiais audiovisuais e multimedia...) como instrumentos de axuda para a aprendizaxe.
- * Confianza na propia capacidade para aprender unha lingua estranxeira, aceptación do erro como parte do proceso e valoración do traballo cooperativo como forma de acadar obxectivos de aprendizaxe.
- * Utilización de recursos de compensación de insuficiencias no uso da lingua oral: xestos, definicións, debuxos.
- * Identificación de aspectos lingüísticos e culturais pouco complexos diferentes e semellantes á nosa realidade a través de producións audiovisuais ou multimedia e de manifestacións artísticas (diferentes horarios, festas, hábitos...)
- * Recoñecemento do valor da nova lingua para achegarse a nenos e nenas doutras culturas que teñen formas de vida e formas de pensar diferentes da propia.
- * Actitude receptiva cara ás persoas que falan outra lingua e teñen culturas, hábitos, crenzas e formas de vida diferentes.
- * Interese por coñecer información sobre as persoas e a cultura dos países onde se fala a lingua estranxeira.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Segundo ciclo

Avaliarase a actitude positiva de respecto cara á aprendizaxe dunha nova cultura e o interese e a curiosidade por descubrir semellanzas e diferenzas coa identidade propia.

Preténdese comprobar o grao de comprensión do alumnado sen que interfira a súa capacidade de expresión oral ou escrita.

Trátase de avaliar a capacidade de captar o sentido global dunha mensaxe oral con apoio de elementos lingüísticos e non lingüísticos presentes na situación de comunicación, así como a habilidade para recoñecer e extraer palabras e expresións coñecidas dun texto máis extenso, aínda que este non se comprenda na súa totalidade.

Avalíase a capacidade de interaccionar en situacións comunicativas imprescindibles na vida diaria. Atenderase tamén á actitude con que participa nos intercambios: respectando convencións do proceso comunicativo como escoitar con atención e interese, mirar a quen fala, valorar as intervencións das outras persoas...

Avaliarase a capacidade de producir breves textos orais intelixibles pola súa adecuación fonética e do seu ritmo e entoación, así como a participación activa.

Avalíase a capacidade de extraer información global e específica, con axuda de estratexias fundamentais de comprensión escrita, como usar elementos do contexto lingüístico e non lingüístico e transferir coñecementos das linguas que coñece o alumnado, así como a adquisición do léxico previamente traballado.

Intentase valorar a capacidade para escribir textos diversos como notas, instrucións ou normas, cartas, carteis, folletos, cómics ou descricións sinxelas con corrección ortográfica. Avaliarase a capacidade de utilizar o modelo ou guía para producir un texto con certo grao de autonomía, atenderase tamén ao interese pola presentación limpa e ordenada do texto.

Trátase de comprobar que as nenas e os nenos recoñecen e reproducen de xeito comprensible aspectos sonoros, de ritmo, de acentuación e de entoación cando participan activamente escoitando, repetindo e anticipando expresións en actividades previas a dramatizacións, cancións...

Pretendese avaliar se identifican e usan estratexias básicas que favorecen o proceso de aprendizaxe, como a utilización de recursos visuais e xestuais, a petición de axuda e aclaracións, o uso cada vez máis autónomo de dicionarios visuais e bilingües e dalgúns medios tecnolóxicos básicos, a busca e recompilación de información sobre temas coñecidos en diferentes soportes... Avaliarase tamén a capacidade de ir valorando os progresos do alumnado e de poñer exemplos sobre estratexias que usa para aprender mellor, así como a adquisición de certa autonomía na utilización espontánea de formas e de estruturas sinxelas e cotiás.

Valorarase a curiosidade por coñecer diferentes aspectos da vida e da cultura relacionadas coa lingua estranxeira, así como o interese por compartilos co resto da clase.

Trátase de comprobar que o alumnado vai coñecendo a realidade plural do mundo onde vive e que amosa unha actitude aberta e positiva cara ás diferenzas físicas, familiares, de horarios, de comidas, de tradicións, de festividades e de formas de relacionarse das persoas.

Trátase de comprobar que o alumnado é consciente da importancia da súa propia identidade e amosa confianza ao transmitir aspectos significativos desta na lingua estranxeira.

Búscase comprobar o grao de autonomía na creación das propias producións.

ÁREA DE EDUCACIÓN ARTÍSTICA

OBXECTIVOS DE ÁREA.

- Desenvolver mecanismos de sensibilidade estética e a creación artísticas para promover a percepción e a expresión de ideas, emocións, sentimentos e vivencias.
- Formar progresivamente o sentido estético persoal como recurso para apreciar e valorar elementos constitutivos das artes e obras verdadeiramente artísticas; desenvolver o xuízo crítico e o posicionamento pluralista na aproximación ás obras artísticas e ás autoras e autores.
- Indagar nas posibilidades do son, da imaxe e do movemento como elementos de representación e de comunicación e utilízalas para expresar ideas e sentimentos, contribuíndo con iso ao equilibrio afectivo e á relación coas demais persoas.
- Explorar e coñecer materiais e instrumentos diversos e adquirir códigos e técnicas específicas das diferentes linguaxes artísticas para utilízalos con fins expresivos e comunicativos.
- Aplicar os coñecementos artísticos na observación e na análise de situacións e de obxectos da realidade cotiá e de diferentes manifestacións do mundo da arte e da cultura para comprendelos mellor e formar un gusto propio.
- Manter unha actitude de busca persoal e colectiva, articulando a percepción, a imaxinación, a indagación e a sensibilidade e reflexionando á hora de realizar e desfrutar de diferentes producións artísticas.
- Recoñecer que as diversas manifestacións da arte e da cultura son fonte de coñecemento, foron realizadas por homes e por mulleres e reflicten a súa experiencia e percepción da vida.
- Coñecer algunhas das posibilidades dos medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e da comunicación en que interveñen a imaxe e o son, e empregalas como recursos para a observación, para a busca de información e para a elaboración de producións propias, xa sexa de forma autónoma ou en combinación con outros medios e materiais.
- Valorar e compartir manifestacións artísticas do patrimonio cultural galego apreciando a súa riqueza e diversidade e comprometéndose na súa defensa, conservación e difusión.
- Coñecer e valorar diferentes manifestacións artísticas do patrimonio cultural doutros pobos, colaborando na conservación e renovación das formas de

expresión locais e nacionais e estimando o enriquecemento que supón o intercambio con persoas de diferentes culturas que comparten un mesmo contorno.

➤ Desenvolver unha relación de autoconfianza coa produción artística persoal, respectando as creacións propias e as das outras persoas, cunha actitude de interese e de admiración polo distinto e/ou novo, sabendo recibir e expresar críticas e opinións, e utilizándoas como recurso para a mellora.

➤ Participar activamente en producións artísticas de forma cooperativa, asumindo distintas funcións e colaborando na resolución dos problemas que se presenten para conseguir un produto final o máis satisfactorio posible.

➤ Coñecer algunhas das profesións dos ámbitos artísticos, interesándose polas características do traballo das artistas e dos artistas e desfrutando como público na observación e recreación das súas propias producións.

➤ Valorar no contorno próximo as intervencións artísticas das que cumpriría dispor co fin de crear espazos esteticamente agradables que contribúan a mellorar a calidade de vida.

◆ **COMPETENCIAS.**

- Competencia en comunicación lingüística.
- Competencia matemática.
- Competencia no coñecemento e na interacción co mundo físico.
- Tratamento da información e competencia dixital.
- Competencia social e cidadá.
- Competencia cultural e artística.
- Competencia para aprender a aprender.
- Autonomía e iniciativa persoal.

◆ **OBXECTIVOS DE CICLO.**

▪ **2º CICLO.**

- Identificar e describir as características de elementos presentes no contorno e as sensacións que as obras artísticas provocan, sinalando algunhas das estratexias plásticas e musicais que usaron as creadoras e os creadores das obras.
- Usar axeitadamente algúns dos termos propios da linguaxe plástica e musical en contextos precisos, intercambios comunicativos, descrición de procesos e argumentacións.
- Utilizar distintos recursos gráficos durante a audición dunha peza musical.

- Memorizar e interpretar un repertorio básico de cancións, de pezas instrumentais e de danzas relacionadas cos seus intereses individuais e colectivos.
- Explorar estruturas musicais e seleccionar e combinar ideas musicais dentro de estruturas sinxelas entre varias dadas.
- Interpretar e compartir con compañeiras e compañeiros o contido de imaxes presentes no contorno.
- Clasificar texturas, formas, calidades e cores atendendo a criterios de similitude ou diferenza.
- Empregar instrumentos, técnicas e materias axeitados ao produto artístico que se pretende.
- Amosar respecto e responsabilidade no traballo individual e colectivo con actividades plásticas e musicais.
- Identificar manifestacións artísticas propias de Galicia.

◆ **CONTIDOS.**

■ **2º CICLO.**

MÚSICA

➤ **Bloque 1. Escoita.**

* Identificación e comentario da variedade de sons, de músicas, de movementos do corpo e de tecnoloxías que se poden utilizar cando se fai expresión musical, partindo da observación no contorno e incorporando unha terminoloxía cada vez máis adecuada.

* Audición activa dunha selección de pezas instrumentais e vocais de distintos estilos e culturas adaptadas á idade do alumnado e recoñecemento dalgúns trazos característicos, utilizando diferentes recursos para o seu seguimento: corporais, plásticos, instrumentais, musicogramas...

* Utilización de obxectos e de instrumentos para percibir, diferenciar, explorar e identificar os parámetros do son (intensidade, duración, altura e timbre).

* Recoñecemento de calidades dos sons e dos instrumentos en pezas musicais.

* Identificación visual e auditiva dalgúns instrumentos: da orquestra, da música popular galega e dos utilizados por outras culturas, tentando aproximarse a unha clasificación por familias.

* Interese polas cancións e polos bailes tradicionais de Galicia e das zonas de procedencia de compañeiras e de compañeiros.

* Interese por coñecer o traballo de artistas e de persoas que traballan na

composición e na interpretación de música e de danza tradicional galega.

* Interese por obter información sobre compositoras e compositores, intérpretes, festivais de música e representacións musicais e de danza, empregando diferentes fontes (biblioteca, a internet...).

* Interese pola escoita de obras musicais de distintas características e procedencias.

* Valoración positiva da diversidade de opinións, de xuízos, de gustos e de argumentos relacionados coa música.

* Actitude atenta e silenciosa, respecto ás normas de comportamento durante a audición de música e/ou na asistencia a diferentes representacións.

➤ **Bloque 2. Interpretación e creación musical.**

* Exploración das posibilidades sonoras e expresivas da voz, do corpo, dos obxectos e dos instrumentos.

* Interpretación, memorización e improvisación guiada de cancións a unha ou varias voces.

* Memorización e interpretación de xogos motrices, de secuencias de movementos fixados ou inventados e de danzas, procurando unha progresiva coordinación tanto individual como colectiva.

* Iniciación á interpretación de danzas e de cancións tradicionais galegas e das zonas de orixe de compañeiras e compañeiros.

* Identificación dalgunhas cantigas galegas que acompañaban os momentos de traballo e celebracións (cantigas de arada, de seitura, de esfolia, cantos de reis...) e relación destas coa finalidade para a cal foron concibidas.

* Inicio ao uso das grafías convencionais na lectura e na interpretación de cancións e de pezas instrumentais sinxelas.

* Interese e responsabilidade nas actividades de interpretación e de creación.

* Improvisación de esquemas rítmicos e melódicos sobre bases musicais dadas mediante instrumentos de percusión e percusión corporal.

* Estratexia de repetición e imitación como recursos da improvisación.

* Creación de acompañamentos sinxelos para cancións e pezas instrumentais.

* Recreación musical e sonorización dun texto oral ou escrito.

* Creación de pezas musicais sinxelas a partir de elementos dados.

* Iniciación á creación de coreografías sinxelas para cancións e pezas musicais

breves a partir da combinación de elementos dados e que teñan relación con ideas, emocións e experiencias propias ou alleas.

* Adquisición progresiva de responsabilidade para favorecer a dinámica de traballo cooperativo na aula.

* Desenvolvemento progresivo de hábitos de coidado da voz, do corpo, dos instrumentos e dos materiais de traballo.

PLÁSTICA

➤ Bloque 3. Observación plástica.

* Clasificación de texturas e de tonalidades e apreciación de formas naturais e artificiais exploradas sensorialmente e desde diferentes ángulos e posicións.

* Elaboración conxunta de protocolos e de pautas para seguir o procedemento de observación e a súa comunicación oral ou escrita, incorporando unha terminoloxía cada vez máis adecuada.

* Identificación de elementos artísticos, de obras de arte ou de certos aspectos relativos a algunhas delas previamente traballadas na clase na vida cotiá.

* Identificación da variedade de materiais, de técnicas e de tecnoloxías sinxelas que se utilizan na creación de obxectos e de imaxes mediante a observación de producións do contorno artístico e cultural e dos medios de comunicación.

* Valoración e identificación dalgunhas producións artísticas que forman parte do patrimonio cultural galego (xoguetes, disfraces, olaría, cestaría, encaixes, bordados, petróglifos, xoiaría, alfombras florais, maios, máscaras de Entroido, edificacións...).

* Respecto e coidado do contorno, das obras que constitúen o patrimonio cultural, das producións propias e das demais persoas.

* Interese por buscar información sobre producións artísticas, autoras e autores para a elaboración de traballos diversos (exposicións, cartafolios individuais ou da clase, colaboración en eventos culturais...).

* Interese por dialogar ante unha obra de arte, expresando o que gusta e o que non gusta, así como as emocións que a obra esperta en cadaquén, intentando asociar aspectos da obra coas sensacións producidas (significado das cores, das liñas, das formas, da representación do espazo...).

* Apreciación dos diferentes significados que pode ter unha obra de arte para cada persoa.

* Análise de imaxes en diferentes formatos identificando elementos variados (enfoque, simetría, repetición, distribución espacial, plano, xestos...).

- * Apreciación da incidencia da cultura visual do contorno nas reaccións, nas preferencias e na forma de pensar.
- * Comparación de mostras de diversos materiais e observación destes transformados en producións artísticas, reflexionando sobre o proceso de transformación.
- * Fomento da fantasía a través da visualización do que podería ser unha representación imprecisa (unha mancha, unha engurra, unha luz, un xogo de liñas...).
- * Indagación sobre diferentes maneiras de representar o espazo e aproximación á idea de proporción.
- * Exploración de diferentes formas, texturas e obxectos utilizando o tacto, o gusto, o oído e o olfacto, e representación plástica das sensacións que producen.
- * Valoración do traballo desenvolvido por mulleres e por homes na produción artística e artesanal.
- * Recoñecemento de identificadores artísticos de diferentes culturas e valoración deles (máscaras africanas, sombras chinesas...).

➤ **Bloque 4. Expresión e creación plástica.**

- * Busca das posibilidades da cor (tonalidades, gamas...) en contrastes, variacións e combinacións, mesturando diversas clases de pintura, utilizando variados instrumentos e apreciando os resultados sobre diferentes soportes.
- * Experimentación das posibilidades de transformación dos materiais plásticos no referente á ductilidade, á transparencia, á consistencia, á solubilidade... Comportamento dalgúns materiais en contacto con outros. Aproveitamento destas experiencias nas producións plásticas.
- * Experimentación con liñas diversas e formas en diferentes posicións iniciándose no emprego de instrumentos convencionais e non convencionais para deseñalas.
- * Elaboración individual e colectiva de imaxes en bandas de deseño, historietas, carteis, murais, mosaicos, tapices e impresións, cunha planificación previa e unha revisión posterior.
- * Construción de móbiles, de estruturas, de maquetas e de xoguets populares galegos.
- * Construción de decorados, de máscaras, de vestuario e de personaxes (monicreques, sombras...) e elaboración de maquillaxes para dramatizacións.
- * Utilización de fotografías (enfoque e planos) para enriquecer un texto expositivo, para a realización dun álbum ou dunha fotonovela.
- * Utilización de diferentes recursos (dos medios de comunicación, informáticos, libros, láminas, teas, materiais de refugallo e naturais...) á súa disposición para a elaboración individual e colectiva de producións artísticas.

- * Aplicación, en producións propias, de aspectos observados en obras artísticas galegas e de artistas de renome.
- * Interese por axustar o proceso de creación, individual ou en grupo, ás intencións previstas, planificando, seleccionando apropiadamente os materiais e instrumentos segundo as súas posibilidades plásticas, decidindo a técnica máis adecuada, usando responsablemente instrumentos, materiais e espazos, asumindo as tarefas, respectando as normas que o grupo estableza e valorando o resultado final.
- * Valoración do coñecemento de diferentes códigos artísticos como medios de expresión de sentimentos e de ideas.
- * Recreación de obras de arte significativas da cultura galega e doutras culturas, reflexionando sobre o proceso seguido pola persoa que o realizou.
- * Seguridade no uso progresivo de materiais e de obxectos do contorno para expresar e comunicar aspectos do propio mundo: da vida cotiá, da historia da poboación ou do barrio, da historia persoal e familiar.

◆ **CRITERIOS DE AVALIACIÓN.**

▪ **2º CICLO.**

- Avaliar se as nenas e os nenos son capaces de amosar os coñecementos adquiridos na observación por medio de descricións e de informacións relevantes sobre elementos da linguaxe visual e musical presentes nas manifestacións artísticas e no contorno. Observarase se saben expresar oralmente as súas apreciacións persoais sobre o feito artístico e se son quen de descubrir semellanzas e diferenzas entre esas manifestacións artísticas e as sensacións, impresións, sentimentos... que lles provocan.
- Avaliar se o alumnado incorporou algúns dos termos técnicos propios das linguaxes artísticas nas súas explicacións e descricións, se os emprega nas situacións apropiadas e se traslada eses coñecementos a outros contextos nos cales lle poden ser útiles. Comprobarase, pois, se identifica e verbaliza, cunha terminoloxía o máis adecuada posible, as posibilidades plásticas, sonoras e corporais que usan as artistas e os artistas e os medios de comunicación.
- Avaliar se as rapazas e os rapaces son capaces de establecer unha relación entre o que oen e o representado en musicogramas ou partituras sinxelas con distintos tipos de grafías, así como se son quen de representar graficamente (mediante debuxos ou empregando signos gráficos que coñecen ou inventan) os trazos característicos da música escoitada.
- Avaliar en que medida o alumnado ten memorizada e é capaz de recordar algunha das cancións, pezas instrumentais e danzas aprendidas por imitación no contexto da aula, interpretándoas con desinhibición e

amosando progresiva responsabilidade para favorecer a dinámica de traballo cooperativo na aula.

- Avaliar se son capaces de seguir un proceso (planificar, producir, revisar) o máis ordenado posible e se son quen de utilizar criterios axeitados para crear unha peza musical sinxela a partir da selección, combinación e organización dunha serie de elementos dados previamente, coñecidos e/ou manexados. Valorarase tamén a capacidade creativa do alumnado para dar solucións orixinais que se afasten o máis posible de estereotipos.
- Avaliarase se o alumnado pode explicar a información que conteñen os sinais, os signos, os símbolos e as imaxes máis habituais no seu medio, e se é quen de usar esas interpretacións na produción de mensaxes propias que transmitan unha información básica do contorno, compartindo coas compañeiras e cos compañeiros os significados.
- Avaliar se na observación e manipulación de materiais, de obxectos, de instrumentos... obtiveron datos abondo para establecer algunha pauta sobre as súas características; se poden especificalas, comentalas e organizar clasificacións elementais, ben sexa por semellanza, ben por oposición ou diferenza.
- Avaliar se as alumnas e os alumnos son capaces de servirse dos datos obtidos na exploración de instrumentos, de técnicas e de materiais para realizar en nunha obra persoal, non estereotipada. Valorarase a diversidade de solucións dadas en diferentes contextos, a variedade de soportes empregados e a orixinalidade no uso dos materiais, así como a intencionalidade en función da persoa destinataria.
- Avaliarase a capacidade do alumnado para participar en diferentes tipos de traballo de aula e de centro relacionados coa educación artística. Avaliar, tamén, o seu grao de compromiso nas actividades colectivas e de respecto ante as contribucións das demais persoas.
- Avaliarase se o alumnado é quen de recoñecer algunhas manifestacións típicas do patrimonio cultural e artístico galego.

AREA DE EDUCACIÓN FÍSICA

OBXECTIVOS DE ÁREA

- Coñecer, aceptar e valorar o propio corpo e a actividade física como medio de exploración e de gozo das propias posibilidades motrices, de relación coas demais persoas e como recurso para organizar o tempo de lecer.
- Utilizar as propias capacidades motrices, habilidades e destrezas e o coñecemento que o alumnado posúe da estrutura e funcionamento do corpo para adaptar o movemento ás circunstancias e condicións de cada de cada situación.
- Utilizar os recursos expresivos do corpo e do movemento de xeito estético e creativo, comunicando sensacións, emocións, ideas e estados de ánimo.

- Regular e dosificar o esforzo, asumindo un nivel de auto exixencia acorde coas posibilidades de cadaquén e coa natureza da tarefa que se está a realizar.
- Apreciar a actividade física para o benestar, manifestando unha actitude responsable cara a sí e cara ao resto das persoas e recoñecendo os efectos da actividade física, da hixiene corporal, da alimentación e dos hábitos posturais sobre a saúde e a calidade de vida.
- Participar en actividades físico-deportivas compartindo proxectos, establecendo relacións de cooperación para acadar obxectivos comúns, resolvendo por medio do diálogo os conflitos que poidan xurdir e evitando discriminacións por características persoais, de xénero, sociais e culturais.
- Coñecer e valorar a diversidade de actividades físicas, lúdicas e deportivas como elementos culturais, amosando unha actitude crítica, tanto desde a óptica de participante como desde a de público.
- Adquirir, elixir e aplicar principios e regras para resolver problemas motores e actuar de xeito eficaz e autónomo na práctica de actividades físicas, deportivas e artístico-expresivas.
- Coñecer e practicas xogos, deportes e/ou bailes tradicionais propios da cultura galega, amosando interese pola indagación neste eido e pola súa difusión e valorando as repercusións que teñen na nosa sociedade..

➤ **COMPETENCIAS**

- Competencia en comunicación lingüística.
- Competencia matemática.
- Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.
- Tratamento da información e competencia dixital.
- Competencia social e cidadá.
- Competencia cultural e artística.
- Competencia para aprender a aprender.
- Autonomía e iniciativa persoal.

➤ **OBXECTIVOS DE CICLO**

▪ **SEGUNDO CICLO**

- Amosar un axeitado coñecemento do corpo, dos seus elementos e funcionalidade, controlándoo en situacións variadas en relación coa tensión/relaxación musculares e coa respiración.
- Propoñer estruturas rítmicas sinxelas e reproducilas corporalmente ou con instrumentos.
- Desprazarse e saltar, combinando as habilidades de maneira equilibrada e coordinada, axustando os movementos corporais eficazmente aos cambios das condicións da actividade.
- Xirar sobre os eixes lonxitudinal e transversal, mantendo o equilibrio nas execucións e achegando respostas motrices acordes coas prácticas solicitadas.

- Lanzar, pasar e recibir pelotas ou outros móbiles con certo control e adaptándose ás traxectorias.
- Utilizar recursos expresivos do corpo, os obxectos e os materiais para a comunicación de ideas, de emocións e de sentimentos e mais para a representación de personaxes e de historias, reais ou imaxinarias, individualmente ou en grupo.
- Manter unha predisposición positiva cara a práctica da actividade física, valorando os seus beneficios para a calidade de vida e amosando interese na hixiene, na alimentación e na adquisición de hábitos saudables.
- Participar en xogos e en actividades deportivas con coñecemento das normas, resolvendo os retos cooperativamente e amosando unha actitude de aceptación cara as demais persoas.
- Buscar información sobre xogos populares tradicionais galegos en diferentes medios, interesarse polo seu coñecemento e practicalos.

➤ **CONTIDOS**

▪ **SEGUNDO CICLO**

○ **Bloque 1. O corpo: imaxe e percepción.**

- Interiorización do esquema corporal e utilización dos elementos orgánicos-funcionais no movemento.
- Conciencia e control do corpo en relación coa tensión, coa relaxación global e segmentaria e coa respiración.
- Adecuación da postura ás necesidades expresivas e motrices.
- Consolidación da lateralidade e da súa proxección no espazo.
- Práctica de equilibrio estático, dinámico e con obxectos en situacións coñecidas.
- Estruturação espacial e temporal en diversas situacións.
- Valoración e aceptación da propia realidade corporal e da do resto das persoas.
- Autonomía persoal e confianza nas propias posibilidades.

○ **Bloque 2. Habilidades motrices.**

- Práctica das habilidades motrices básicas: desprazamentos, saltos, xiros e lanzamentos/recepcións.
- Uso eficaz das habilidades e das destrezas en situacións motrices coñecidas e tarefas lúdico-motrices.
- Control motor e dominio corporal, adaptándose a medios diversos: natural, acuático...
- Mellora das capacidades físicas básicas de forma xenérica e orientada á execución motriz.
- Execución de movementos coordinados desde un punto de vista motor.
- Reflexión sobre a competencia motriz de alumnado e interese por melloralas.
- Disposición favorable a participar en actividades diversas, esforzándose e aceptando as diferenzas individuais en canto á habilidade para executalas.

○ **Bloque 3. actividades físicas artístico-expresivas.**

- Utilización do corpo e do movemento como instrumento de expresión e de comunicación.
- Representación de obxectos e de personaxes reais e ficticios en diferentes situacións.

- Expresión de ideas, de emocións e de sentimentos a través do corpo, do xesto e do movemento.
- Utilización de obxectos e de materiais para a dramatización e para a comunicación.
- Adecuación do movemento a ritmos diversos e a estruturas espazo-temporais.
- Execución de danzas, bailes e de coreografías simples.
- Participación desinhibida en situacións que supoñan comunicación corporal, valorando as diferenzas no xeito de expresarse.
- Gozo mediante a expresión e a comunicación a través do propio corpo.

○

Bloque 4. Actividade física e saúde.

- Consolidación dos hábitos de hixiene corporal e adquisición de hábitos corporais correctos na práctica física.
- Interiorización de hábitos alimentarios saudables relacionados coa actividade física.
- Recoñecemento dos beneficios da actividade física en relación coa saúde e co benestar.
- Práctica de actividades que mellaren de xeito xenérico a condición física orientada á saúde.
- Adquisición de hábitos que proporcionen seguridade na práctica da actividade física.
- Uso correcto dos materiais e dos espazos, adoptando medidas básicas de seguridade e prevención durante a práctica da actividade física.
- Actitude favorable cara á actividade física con relación a saúde.

○

Bloque 5. Xogos e deportes.

- Apreciación do xogo e do deporte como elementos da realidade social.
- Comprensión, aceptación e cumprimento das regras e das normas de xogo e actitude responsable con relación ás estratexias acordadas.
- Participación e práctica de xogos diversos e de actividades de iniciación predeportiva.
- Busca de información sobre xogos populares, autóctonos e tradicionais de Galicia e práctica destes.
- Experimentación das estratexias básicas de xogo relacionadas coa cooperación, coa oposición e coa cooperación/oposición.
- Respecto cara as persoas participantes no xogo, valorando o esforzo e rexeitando os comportamentos antisociais.
- Valoración do xogo e das actividades deportivas como medio de gozo, de relación e de emprego do tempo de lecer.

➤ CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

▪ SEGUNDO CICLO

- Valórase se as nenas e nenos destas idades son capaces de diferenciar e de controlar as partes do seu corpo e as súas posibilidades de movemento en situación motrices coñecidas e descoñecidas. Para comprobalo cómpre ofrecer cantidades e

variedade de estímulos. Daráselle importancia á economía e á fluidez nos movementos, logradas en parte grazas a un bo control da tensión e relaxación musculares.

- Avaliarase se o alumnado é quen de inventar estruturas rítmicas, de acordo cun número de pulsacións ou a unha secuencia, e de reproducilas de diferentes maneiras. Reproducións realizadas con tarefas motrices globais (desprazamentos, saltos...) ou finas (palmas, percusións en zonas corporais...); tamén con instrumentos de percusión ou materiais propios da educación física (pelotas, mazas, picas...).
- Verificarase nos alumnos e alumnas a habilidade de saltar e desprazarse de diferentes maneiras (en cuadrupedia, reptando, gabeando...); con distintas velocidades; con cambios de dirección e de sentido e adaptándose as condicións externas variables (por exemplo, a outras persoas que igualmente se desprazan). Atenderase ao equilibrio e reequilibrio nas combinacións das habilidades, así como a unha correcta coordinación.
- Comprobarase se as nenas e os nenos realizan xiros sobre o eixo transversal (viravolta adiante ou atrás) e loxitudinal (rolar, facer un medio xiro no aire). Avaliarase o control correcto do corpo desde un punto de vista postural e o mantemento do equilibrio, evitando riscos innecesarios.
- Valorarase a coordinación global e segmentaria no manexo de móbiles, ben sexa ao manipulalos co corpo ou con algún tipo de axuda material (pa, raqueta, stick...), amosando unha axeitada percepción espacio-temporal para adaptar o propio movemento ás súas traxectorias. Esta avaliación realizarase por medio de xogos e verificarase atendendo aos pases, recepcións, conducións, lanzamentos...
- Comprobarase a capacidade de alumno e da alumna para representar e comunicar por medio da linguaxe non verbal determinadas situacións, ideas, emocións, sentimentos, estados de ánimo... individualmente ou en grupo. Nas producións grupais terase en conta a predisposición ao diálogo e a responsabilidade na organización e na preparación da proposta.
- Avaliarase se as nenas e nenos son quen de valorar os beneficios que a actividade física ten sobre o organismo, especialmente no relativo á mellora das habilidades, da percepción e da condición física, así como a necesidade de evitar riscos innecesarios na práctica de xogos e da actividades motrices. Avaliarase tamén as prácticas saudables tales como manter unha hixiene axeitada despois das sesións de educación física, adoptar posturas correctas e ter bos hábitos alimentarios para poder realizar a actividade física con garantías.
- Verificarase se o alumnado participa nos xogos e nas actividades aceptando o papel que lle corresponde desempeñar; tendo en conta o resto das persoas; rexeitando os comportamentos antisocial; evitando discriminacións, estereotipos, prexuízos... Valorarase a actitude cooperativa cos membros do mesmo equipo e o respecto cara aos do equipo contrario, así como o esforzo e a implicación na actividade.
- Valorarase se os alumnos e alumnas buscan información sobre aspectos relacionados coa área de educación física que son propios de Galicia, como xogos populares, xoguetes e bailes. Buscar información na biblioteca ou en internet, favorecendo o uso das TIC. Prestarase atención o interese que amosan os alumnos e alumnas por practicar e difundir estes xogos, xoguetes e danzas.

TERCEIRO CICLO

AREA DE MATEMÁTICAS

OBXECTIVOS DE ÁREA

- Apreciar o papel das matemáticas na vida cotiá, gozar co seu uso e recoñecer o valor de actitudes como a exploración de distintas alternativas, a conveniencia da precisión ou a perseveranza na busca de solucións.
- Recoñecer situacións do medio habitual do alumnado que requiran, para a súa comprensión ou tratamento, de operacións elementais de cálculo; formulalas mediante formas sinxelas de expresión matemática ou resolvelas empregando os algoritmos correspondentes; valorar o sentido dos resultados, a presentación ordenada e clara e a explicación oral e por escrito dos procesos seguidos.
- Empregar o coñecemento matemático para comprender, valorar e producir informacións e mensaxes sobre feitos e situacións da vida cotiá e recoñecer o seu carácter instrumental para outros campos de coñecemento.
- Coñecer, valorar e adquirir seguridade nas propias habilidades matemáticas para afrontar situacións diversas que permitan gozar dos aspectos creativos, estéticos ou utilitarios e confiar nas súas posibilidades de uso.
- Empregar e elaborar instrumentos e estratexias persoais de cálculo mental e de medida, así como procedementos de orientación espacial, en contextos de resolución de problemas, decidindo, en cada caso, as vantaxes do seu uso e valorando a coherencia dos resultados.
- Utilizar de forma axeitada as tecnoloxías da información e da comunicación, a biblioteca e calquera outro recurso pertinente do que se dispoña, tanto no cálculo como na busca, tratamento e representación de informacións diversas
- Identificar formas xeométricas do contorno natural e cultural, empregando o coñecemento dos seus elementos e propiedades para describir a realidade e desenvolver novas posibilidades de acción.
- Empregar técnicas elementais de recollida de datos para obter información sobre fenómenos e situacións do contorno do alumnado; representala de xeito gráfico e numérico e formarse un xuízo sobre ela mesma.

COMPETENCIAS

Competencia en comunicación lingüística.

Competencia matemática.

Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.

Tratamento da información e competencia dixital.

Competencia social e cidadá.

Competencia cultural e artística.

Competencia de aprender a aprender.

Autonomía e iniciativa persoal.

CONTIDOS

TERCEIRO CICLO

Bloque 1. Espazos e formas.

* Interpretación, análise e representación elemental (bosquexos, planos e maquetas) do espazo próximo. Introducción ao concepto de escalas.

* Comprensión e emisión de informacións relativas ao contorno físico, aos obxectos e á arte utilizando o vocabulario básico relativo a formas, relacións (paralelismo, perpendicularidade, simetría), posicións ou elementos referenciais (coordenadas, puntos, distancias, ángulos e xiros) e outras nocións xeométricas (perímetro e superficie).

* Experimentación con ampliacións e con reducións de figuras como introdución á noción de semellanza, así como coa realización de simetrías por dobramento e con espellos.

* Interese e perseveranza na busca de solucións ante situacións de incerteza relacionadas coa organización e utilización do espazo.

* Utilización de instrumentos de debuxo (regra, escuadro, transportador, compás...) e programas informáticos para a construción e exploración de formas e de elementos xeométricos.

* Obtención experimental (mediante varios procedementos como a descomposición ou o debuxo en cuadrícula), para a resolución de problemas en situacións funcionais, de perímetros e áreas de figuras xeométricas. Contraste de estratexias e conclusións.

* Manipulación de figuras planas (polígonos, circunferencia e círculo) e de corpos xeométricos (cubo, prisma, pirámide, cono, cilindro e esfera) para formalas a partir doutras por composición e descomposición, atopar relacións entre os seus elementos, establecer pautas para a súa construción e atopar regularidades e simetrías.

* Comparación, descrición e clasificación de figuras e de corpos xeométricos atendendo a diferentes criterios e elementos.

* Sensibilidade para apreciar a xeometría no mundo real.

* Interese pola precisión na descrición e na representación de formas xeométricas e pola presente.

* Confianza nas propias posibilidades para utilizar as construcións xeométricas, os obxectos e as relacións espaciais para resolver problemas en situacións reais.

Bloque 2. Cantidades.

* Uso de diferentes fontes e recursos (libros, ordenador, persoas expertas...) para atopar informacións sobre as relacións entre as necesidades sociais, os descubrimentos matemáticos e as mulleres e os homes que os produciron.

- * Busca e recollida de información sobre os sistemas de numeración en culturas anteriores e sobre a súa influencia na actualidade.
- * Recoñecemento do papel da matemática na vida cotiá, tanto en contextos escolares e en diferentes áreas como noutros ámbitos próximos.
- * Identificación de aspectos cuantitativos da vida cotiá que se poden expresar empregando diferentes tipos e sistemas (romano, arábigo) de números.
- * Resolución de problemas co uso de diferentes tipos de números, interpretando o seu valor e as súas funcións (contar, medir, ordenar, expresar particións, codificar informacións, distinguir elementos...).
- * Lectura, escritura, seriación, ordenación, descomposición, comparación (e expresión dos resultados da comparación, exactos ou por tanteo, segundo a situación) e representación na recta numérica de distintos tipos de números (naturais, enteiros, fraccións, decimais ata as centésimas) en contextos reais.
- * Manipulación de números diversos explorando as regularidades, atopando equivalencias e correspondencias entre eles.
- * Recoñecemento das propiedades dos números: múltiplos, divisores, números primos e números compostos. Clasificación de números en primos e compostos buscando divisores. Utilización da táboa de multiplicar para identificar múltiplos e divisores.
- * Valoración da utilización dunha linguaxe numérica e cuantitativa cada vez máis precisa e rigorosa.
- * Resolución de problemas da vida cotiá en que se observen as fases de decodificación, modelización, verificación e explicitación, que implican: planificación, anticipación, hipotetización e contraste de opinións, verbalización, xuízo crítico, consciencia-control-revisión do proceso, emprego de máis dun procedemento de resolución, presentación de datos con orde e claridade, utilización da calculadora en función da complexidade dos cálculos e formulación de razoamentos que argumenten a validez dunha solución (identificando, se é o caso, os erros).
- * Desenvolvemento de estratexias persoais para medir perímetros e superficies de figuras e de obxectos de maneira exacta e aproximada. Comparación de superficies de figuras planas por superposición, descomposición e medición.
- * Identificación dalgunhas medidas tradicionais usadas na bisbarra e de ámbito local.
- * Medición do tempo (analóxica ou dixitalmente), busca de maior precisión co emprego dos minutos e dos segundos. Cálculo das equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos, en situacións cotiás.
- * Medición de aberturas e de xiros co uso de ángulos, así como utilización de instrumentos convencionais para medir graos.
- * Utilización da medición e das medidas para resolver problemas, comprender e transmitir

informacións, validando o resultado de medida en contraste coas propias hipóteses e co obtido por compañeiras e compañeiros.

* Interese por utilizar con coidado e precisión diferentes instrumentos de medida e ferramentas tecnolóxicas e mais por empregar unidades adecuadas.

* Valoración das vantaxes de dispor dun sistema convencional de medida e comprensión de que a medida é unha aproximación e que a unidade escollida afecta a precisión.

Bloque 3. Tratamento da información e azar.

* Resolución e formulación de problemas en que interveñan a lectura, a interpretación e a análise crítica de representacións gráficas de datos do contorno.

* Recollida, selección, análise, organización e rexistro de datos utilizando técnicas elementais de enquisa, de observación e de medición.

* Representación gráfica da información mediante táboas de datos, diagramas de barras, diagramas lineais, diagramas de sectores...

* Interpretación e extracción da información que fornecen a media aritmética, a moda e o rango, e aplicación destas a situacións familiares e concretas.

* Disposición á elaboración e á presentación de gráficos e de táboas de forma ordenada e clara.

* Valoración da importancia de analizar criticamente as informacións que se presentan a través de gráficos estatísticos e da tendencia a explorar todos os elementos das gráficas evitando interpretacións parciais e precipitadas.

* Obtención e emprego de información para a realización de gráficos.

* Valoración do uso das novas tecnoloxías nos ámbitos gráficos en que son precisas.

* Recoñecemento da presenza do azar na vida cotiá. Distinción entre situacións aleatorias e as que non o son.

* Estimación e predición de resultados posibles en situacións aleatorias (xogos ou cotiás) e uso de terminoloxía básica para describir situacións e experiencias de azar (posibles, imposibles, probables, seguros...). Comparación de resultados posibles cos obtidos en experiencias aleatorias cotiás.

* Valoración da necesidade de reflexión, razoamento e perseveranza para superar as dificultades implícitas na resolución de problemas.

* Confianza nas propias posibilidades e interese por empregar as ferramentas tecnolóxicas na comprensión dos contidos funcionais.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Terceiro ciclo

*Avaliarase a capacidade de recoñecer aspectos cuantitativos da vida cotiá que se poden expresar empregando números e de comparar cantidades lendo con seguridade e soltura os números; interpretando e expresando os resultados da comparación exactos ou por tenteo, segundo a situación; amosando coñecemento da simboloxía das relacións numéricas; representándoos na recta numérica e explorando regularidades nos números.

*Pretenderase valorar a capacidade de identificar e utilizar diferentes tipos de números como operadores na interpretación e na resolución de problemas. Comprobarase a utilización deses números en contextos reais (situacións de compra, gastos, orzamentos...), establecendo equivalencias e correspondencias entre eles.

*Tratarase de verificar que, ante un problema, as alumnas e os alumnos tentan resolvelo de forma lóxica e reflexiva.

*Comprobarase que comprenden a importancia que a orde e a claridade teñen na presentación de datos e na busca da solución correcta para detectar os posibles erros, para explicar o razoamento seguido e para argumentar sobre a validez dunha solución.

*Trátase de comprobar a capacidade de operar cos números coñecendo a xerarquía das operacións, amosando automatismo dos algoritmos das operacións básicas, utilizando as propiedades das operacións (cando facilitan a realización de cálculos) e as estratexias persoais, usando diferentes procedementos (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo, estimación, calculadora, ordenador) segundo a natureza do cálculo e a súa complexidade, coidando o emprego dos instrumentos de cálculo, decidindo sobre a razoabilidade dun resultado obtido e mais presentando os cálculos e resultados de xeito ordenado e claro.

*Tratarase de comprobar a capacidade de operar cos números coñecendo a xerarquía das operacións, amosando automatismo dos algoritmos das operacións básicas, utilizando as propiedades das operacións (cando facilitan a realización de cálculos) e as estratexias persoais, usando diferentes procedementos (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo, estimación, calculadora, ordenador) segundo a natureza do cálculo e a súa complexidade, coidando o emprego dos instrumentos de cálculo, decidindo sobre a razoabilidade dun resultado obtido e mais presentando os cálculos e resultados de xeito ordenado e claro.

*Pretenderase detectar a capacidade de solucionar problemas de medida planificando e controlando o proceso; escollendo os instrumentos máis pertinentes en cada caso; usando eses instrumentos de medida adecuadamente; desenvolvendo estratexias persoais para medir: estimando a medida de magnitudes de lonxitude, de capacidade, de peso... e de tempo facendo previsións razoables; utilizando con corrección as unidades de medida máis usuais en función do obxecto de medición e identificando algunhas medidas tradicionais usadas na bisbarra, pero valorando as vantaxes de dispor dun sistema convencional de medida; convertendo, se cumprir, unhas unidades noutras da mesma magnitude; expresando os resultados das medicións que se realicen nas unidades de medida máis adecuadas; comprendendo que a medida é unha aproximación e que a unidade escollida afecta a precisión e mais explicando oralmente e por escrito, con progresiva autonomía, os razoamentos e procesos levados a cabo.

*Pretenderase avaliar o desenvolvemento da capacidade de interpretar bosquexos, planos e maquetas sinxelas que representan espazos familiares para resolver problemas.

*Valorarase a situación e a descrición de figuras nunha representación espacial por medio de coordenadas, de puntos de referencia e de distancias.

*Comprobarase a utilización de sistemas cada vez máis convencionais de representación espacial para obter ou comunicar información relacionada co espazo próximo.

*Detectarase se o alumnado coñece as nocións xeométricas de paralelismo, perpendicularidade, simetría, perímetro e superficie e sabe usar os termos correspondentes para comprender e emitir informacións sobre a vida cotiá, a natureza e a arte, e en particular se son utilizadas no razoamento e na resolución de problemas xeométricos do contorno.

*Valorarase a capacidade de usar medios pertinentes para medir perímetros e áreas de figuras xeométricas e a de calculalos experimentalmente ou mediante a descomposición noutras máis sinxelas realizando, se cómpre, estimacións acordes coa idade do alumnado e amosando razoamento espacial na análise de propiedades das figuras.

*Tratarase de comprobar, en actividades de resolución e de formulación de problemas, a capacidade do alumnado para recoller (a través de enquisas, de observación, de medición) e para rexistrar unha información que se poida cuantificar; de utilizar algúns recursos sinxelos de representación gráfica (como táboas de datos, barras, diagramas lineais) e de comprender, analizar criticamente e comunicar a información así expresada.

*Valorarase tamén o uso de programas informáticos para deseñar gráficas sinxelas. Así mesmo, observarase se o alumnado valora a expresividade da linguaxe gráfica como forma de representar datos e se se inicia na tendencia a explorar todos os elementos das gráficas evitando interpretacións parciais e precipitadas.

*Comprobarase que as nenas e os nenos comezan a facer predicións sinxelas e estimacións en situacións aleatorias; a constatar en situacións cotiás e de xogos de azar que hai sucesos imposibles, sucesos que con case toda seguridade se producen, ou que se repiten, sendo esa repetición máis ou menos probable; a usar terminoloxía de azar acorde coa súa idade.

ÁREA DE COÑECEMENTO DO MEDIO

OBXECTIVOS DE ÁREA

* Comportarse de acordo cos hábitos de saúde e coidado persoal que derivan do coñecemento do corpo humano, amosando unha actitude de aceptación e de respecto polas diferenzas individuais (idade, sexo, etnia, características físicas, personalidade).

* Identificar e analizar as características, organización e interaccións de aspectos relevantes do contorno natural, social e cultural, progresando no dominio de ámbitos espaciais cada vez máis complexos.

* Promover un sentimento positivo de pertenza aos grupos sociais de referencia: a unha familia, a unha escola... a unha comunidade nacional (Galicia), a un Estado (España), a unha cultura europea e a unha universal, desde posicións solidarias e respectuosas con outras culturas a partir da propia identidade.

* Identificar o patrimonio natural, cultural, histórico e artístico galego diferenciándoo do doutras comunidades, identidades e Estados e participando na súa defensa e conservación.

- * Recoñecer, valorar e apreciar a existencia de identidades sociais e culturais diversas con características propias e singulares (costumes, lingua, intereses, celebracións...), tomando conciencia da súa pertenza a unha delas e respectando as outras no marco dos dereitos recoñecidos ás persoas nas declaracións universais e nos documentos lexislativos.
- * Identificar, suscitar e resolver interrogantes e problemas relacionados co contorno usando estratexias de busca, selección e tratamento da información, formulación de hipóteses, comprobación delas, exploración de solucións alternativas e reflexión sobre o propio proceso de aprendizaxe, e tamén mantendo unha actitude crítica ante as fontes de información.
- * Expresar e comunicar os contidos da área de xeito persoal e creativo, seleccionando e interpretando datos, procesos, feitos, etc. e integrando códigos diversos (numéricos, gráficos, cartográficos, artísticos, lingüísticos) procedentes das diferentes linguaxes.
- * Participar activamente no traballo de grupo planificando e realizando tarefas conxuntas, dialogando e argumentando as propias opinións e contrastándoas coas das outras persoas e adoptando un comportamento responsable, constructivo, comprometido e solidario, respectando as regras de organización pactadas e os principios básicos do funcionamento democrático.
- * Identificar, analizar e valorar criticamente a intervención humana no medio e o seu impacto a curto e a longo prazo, adoptando o compromiso individual e colectivo de actuar na defensa, conservación e recuperación do medio natural e do patrimonio cultural.
- * Recoñecer no medio natural, social e cultural, cambios e transformacións relacionados co paso do tempo e indagar algunhas relacións de simultaneidade e sucesión para aplicar estes coñecementos á comprensión doutros momentos históricos.
- * Planificar e realizar proxectos e aparellos sinxelos relacionados coa vida cotiá e familiar cunha finalidade previamente establecida, utilizando os coñecementos das propiedades elementais dalgúns materiais, substancias e obxectos.
- * Analizar máquinas e aparellos diversos do contorno (de uso doméstico, laboral...) identificando algúns elementos constitutivos e formas de enerxía necesarias, valorando a contribución da ciencia e da técnica na mellora das condicións de vida familiares e sociais.
- * Utilizar de xeito responsable e creativo as TIC e o material relacionado coa experimentación e co traballo de campo para aprender a aprender, para obter información e para compartir coñecementos.

COMPETENCIAS

1. Competencia en comunicación lingüística.
2. Competencia matemática.
3. Competencia no coñecemento e na interacción co mundo físico.
4. Tratamento da información e competencia dixital.
5. Competencia social e cidadá.
6. Competencia cultural e artística.
7. Competencia para aprender a aprender.
8. Autonomía e iniciativa persoal.

OBXECTIVOS DE CICLO

3º Ciclo

- * Identificar algúns dos usos que as persoas fan dos recursos naturais e da enerxía, así como algunhas das consecuencias negativas dos usos inadecuados, valorando o seu impacto a curto e longo prazo. Propor exemplos dos efectos da contaminación sobre as

persoas, as plantas, os animais e os seus contornos, así como diferentes formas de previr ou reducir a contaminación do aire, da auga e da terra.

.
* Recoñecer a diversidade de paisaxes de Galicia e de España e a necesidade de preservar a riqueza paisaxística e patrimonial. Analizar algúns axentes físicos e humanos que conforman as paisaxes, e poñer exemplos do impacto das actividades humanas no territorio ao longo do tempo.

* Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano, establecendo algunhas relacións fundamentais entre eles e determinados hábitos de saúde.

.
* Identificar, describir e analizar procesos de cambio e transformacións (sociais, culturais, económicas e tecnolóxicas) no contorno, provocadas polo incremento das comunicacións e dos bens e servizos, reflexionando sobre as causas da desigualdade no acceso a eles.

* Recoñecer e valorar a diversidade cultural e lingüística de Galicia e de España.

* Describir os mecanismos de funcionamento e de participación propios das sociedades democráticas aplicados aos principais órganos de goberno de diferentes institucións (escolares, municipais, autonómicas, estatais e comunitarias), valorando o interese da xestión dos servizos públicos para a cidadanía.

* Utilizar e interpretar planos e mapas para orientarse, situar aspectos do contorno e desprazarse adecuadamente. Elaborar planos, maquetas e esquemas sinxelos como un medio de análise do territorio próximo.

* Obter información para identificar características significativas da sociedade nalgúns épocas pasadas e situar os feitos relevantes utilizando liñas do tempo, cronogramas, utilizando diferentes tipos de fontes (orais, escritas, dixitais, patrimoniais...)

.
* Planificar e realizar sinxelas investigacións para estudar o comportamento dos corpos ante a luz, a electricidade, o magnetismo, a calor ou o son e saber comunicar os resultados.

* Planificar a construción de obxectos e aparellos cunha finalidade previa, utilizando fontes enerxéticas, operadores e materiais apropiados, e realizala coa habilidade manual necesaria, combinando o traballo individual e en equipo, velando pola propia seguridade e a das demais persoas.

* Resolver problemas e responder preguntas sobre aspectos do medio galego usando diferentes fontes, elaborando a información, tirando conclusións e comunicando as posibles solucións e respostas.

* Elaborar un traballo, utilizando soporte papel e dixital, sobre aspectos ou situacións sinxelas, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, a internet), establecendo un plan de traballo e comunicando a información e as conclusións finais

CONTIDOS

Terceiro ciclo.

Bloque 1. Os seres humanos e a saúde.

- * Identificación dos diferentes aparellos e sistemas do corpo humano recoñecendo as súas funcións principais.
- * Recoñecemento da nutrición como unha función vital para os seres humanos. Identificación dos aparellos relacionados con ela (aparellos respiratorio, dixestivo, circulatorio e excretor).
- * Recoñecemento das características básicas do sistema reprodutor humano e das diferenzas entre sexos, identificando, a grandes trazos, en que consiste a fecundación e os procesos que se dan durante o embarazo, parto e nacemento dun ser humano, e apreciando na sexualidade humana a función afectiva e reprodutora.
- * Descrición dos sentidos e do sistema nervioso e valoración da súa importancia na relación co medio e co resto dos seres humanos.
- * Valoración positiva dos hábitos de hixiene e dos estilos de vida saudable.
- * Actitude crítica ante os factores e prácticas sociais que favorecen ou dificultan un desenvolvemento saudable e un comportamento responsable. Valoración do impacto que producen sobre a saúde as accións dos seres humanos no medio (son e contaminación acústica, contaminación do aire...).
- * Identificación dos riscos do consumo de alcohol, tabaco, drogas... Busca de información, expresión razoada da propia opinión contrastándoa coas opinións das compañeiras e dos compañeiros, recollida da información e conclusións en folletos, murais, carteis, páxina web...
- * Aceptación e práctica das normas sociais referidas á saúde, hixiene, alimentación, protección e seguridade persoal. Coñecemento de actuacións relacionadas cos primeiros auxilios para saber axudarse e axudar as demais persoas.
- * Recoñecemento e análise da relación existente entre os cambios que comporta o crecemento e as relacións coas outras persoas: amizades, familia...
- * Identificación das características persoais e dos trazos de identidade propios. Coñecemento de si mesma e de si mesmo para facilitar o equilibrio emocional valorándose como diferente e respectando a diversidade. Desenvolvemento da autoestima, da autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e da iniciativa na toma de decisións.

Bloque 2. As plantas e os animais.

- * Elaboración cooperativa de traballos sobre os seres vivos do contorno próximo e sobre as súas condicións de vida, indicando as concepcións previas e formulando hipóteses, buscando información en fontes variadas -persoas expertas, a internet, enciclopedias, observación directa, monografías...-, seleccionando, tratando e esquematizando esa información, reflexionando sobre o proceso, confrontando coas compañeiras e compañeiros a información e mantendo unha actitude crítica ante as fontes.
- * Observación do desenvolvemento das principais funcións vitais de plantas e animais do medio próximo. Identificación da estrutura e dos órganos grazas aos cales poden realizar esas funcións.
- * Utilización guiada de claves e de guías de animais e de plantas para a clasificación e identificación dalgúns especies existentes en Galicia.
- * Observación e rexistro dalgún proceso asociado á vida dos seres vivos, logo de planificación do proceso, elección de instrumentos adecuados, tratamento dos datos obtidos e contraste de observacións. Comunicación oral e escrita de resultados empregando soportes textuais variados.
- * Sensibilidade pola precisión e o rigor na observación de animais e de plantas.
- * Identificación da célula como unidade fundamental dos seres vivos. Uso guiado de medios tecnolóxicos e do microscopio para a observación dalgúns delas.

- * Utilización de lupas binoculares e doutros aparellos de laboratorio para observar animais e plantas ou algunha das súas partes, respectando as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e dos materiais de traballo.
- * Preparación conxunta de itinerarios e saídas para a observación de seres vivos do contorno, utilización básica de diarios de campo, elaboración guiada de documentos que recollan o observado empregando linguaxes variadas (despois de poñer en común as observacións realizadas). Valoración da orde e da estética na presentación de documentos e traballos.
- * Diferenciación entre as plantas e animais e outras formas de vida presentes no contorno (bacterias, virus, algas e fungos).
- * Valoración da biodiversidade, interese pola súa conservación.

Bloque 3. A vida en sociedade.

- * Participación activa na escola como unha aprendizaxe para a vida en democracia. Recoñecemento da diversidade de opinións e da necesidade do seu intercambio e da difusión de informacións por variadas canles.
- * Análise do funcionamento de organizacións próximas. Comparación coa organización de Galicia e do Estado español. Valoración da participación cidadá nos ámbitos local, autonómico e estatal.
- * Elaboración dun organigrama simple onde se reflicta o funcionamento dunha das entidades públicas estudadas.
- * Aproximación ao coñecemento das institucións españolas e europeas a partir da análise das institucións máis próximas.
- * Observación, identificación e descrición dalgunhas características culturais, demográficas e económicas da sociedade galega e da española. Recoñecemento e valoración da diversidade cultural e lingüística de España.
- * Identificación das raíces propias e dos trazos da cultura (lingua, institucións, festas, xogos, tradicións). Participación en festas, xogos e costumes populares propios de Galicia e interese pola súa conservación como sinais de identidade social.
- * Uso de diferentes fontes de información para coñecer algunhas características elementais dos países europeos e para aproximarse ao coñecemento da Unión Europea, intercambiando información coas compañeiras e cos compañeiros para elaborar esquemas (mapas mentais, mapas conceptuais...).
- * Recoñecemento da importancia da emigración no mundo actual.
- * Respecto polas diferenzas e rexeitamento dos estereotipos, dos prexuízos e de calquera tipo de discriminación (por razón de sexo, etnia, cultura, crenza, orixe...), desenvolvendo sentimentos de empatía e respecto cara ás outras persoas.
- * Reflexión sobre as desigualdades no acceso aos bens de consumo no contorno próximo e no mundo.
- * Resolución de problemas relacionados co contorno, usando estratexias de formulación de hipóteses, comprobación destas mediante a busca, a selección e o tratamento da información, exposición de conclusións provisionais, exploración de solucións alternativas e reflexión sobre o proceso seguido, mantendo unha actitude crítica ante as fontes de información.
- * Identificación das responsabilidades das distintas institucións de goberno na resolución de problemas sociais, ambientais, económicos, etc.
- * Identificación e utilización de fontes orais, dixitais, audiovisuais e escritas de xeito progresivamente máis autónomo para informarse sobre aspectos problemáticos do contorno próximo e do mundo (desigualdade de acceso aos bens de consumo, pobreza, traballo infantil...), analizando criticamente as informacións, reflexionando e debatendo sobre as desigualdades e sobre a necesidade do compromiso social e o papel dos dereitos e deberes da cidadanía na construción dun mundo máis xusto.

- * Actitude crítica ante a influencia da publicidade sobre o consumo.
- * Recoñecemento do papel das comunicacións, do transporte e doutros servizos nas actividades persoais, económicas e sociais.
- * Uso das formas de comportamento adecuado (respecto, interese, lectura de avisos, contribución á limpeza...) segundo os espazos (rúa, lugares de lecer, museos, parques...).

Bloque 4. O medio físico: espazo e materiais.

- * Identificación e diferenciación de diferentes representacións (planos, fotografías aéreas, maquetas, mapas, globo...) sobre un espazo.
- * Utilización guiada de planos e de mapas para orientarse e desprazarse, para localizar lugares e itinerarios, aspectos do mundo físico e político, interpretando o cromatismo, as lendas e os signos convencionais máis habituais.
- * Preparación conxunta de visitas e realización de itinerarios para recoñecer elementos da paisaxe e do relevo.
- * Identificación, localización en diferentes representacións cartográficas e descrición dos principais e máis relevantes elementos xeográficos do contorno, de Galicia, de España e do mundo.
- * Recoñecemento da influencia de factores como a actividade humana, os fenómenos meteorolóxicos, a erosión, terremotos e erupcións volcánicas sobre a paisaxe.
- * Valoración da diversidade e riqueza das paisaxes do territorio galego e español e interese por coñecer paisaxes doutros lugares.
- * Utilización das TIC e doutras fontes para recoller información sobre outros lugares, comunicar con outras comunidades ou poboacións da mesma comunidade, para comparar diferentes ambientes, paisaxes, modos de vida, costumes... e esquematizar a información con diversas estratexias.
- * Lectura e interpretación do tempo atmosférico en distintas representacións. Diferenciación entre tempo meteorolóxico e clima. Influencia do clima na paisaxe e na actividade humana. Recoñecemento das principais características do clima galego.
- * Valoración de actuacións que contribúen á conservación do medio e á sustentabilidade.
- * Exploración do territorio na busca de actuacións humanas axeitadas ou rexeitables.
- * Identificación da Terra como un planeta do sistema solar. Manexo de programas de simulación no ordenador que o mostren.
- * Realización de experiencias sinxelas para estudar as propiedades dalgúns aspectos do medio físico, partindo dunha pregunta ou problema de interese para o alumnado (formulando hipóteses, confrontándoas co resto da clase, planificando cooperativamente o proceso de comprobación, previndo os medios e os instrumentos necesarios, seleccionando os datos útiles, explorando solucións alternativas, predicindo resultados, tirando conclusións, comunicando os resultados e reflexionando sobre o proceso desenvolvido e a aprendizaxe realizada).
- * Respecto polas normas de uso, de seguridade e de conservación dos instrumentos e dos materiais de traballo.
- * Comparación e clasificación dalgúns materiais polas súas propiedades (dureza, solubilidade, estado de agregación, condutividade térmica...).
- * Busca de información sobre rochas e minerais presentes en Galicia. Identificación e clasificación de rochas e minerais polas características observables.
- * Uso de técnicas sinxelas para a separación de compoñentes en mesturas: filtración, destilación, disolución e evaporación.
- * Reflexión sobre as actuacións necesarias para o aproveitamento da auga e o seu uso responsable. Análise dos procesos de depuración e potabilización da auga para o seu uso.

- * Experimentación da flotabilidade dos materiais e obxectos nos líquidos. Utilización de diferentes procedementos experimentais para a medida e comparación de masas e volumes de materiais diversos.
- * Planificación conxunta e realización de experiencias sinxelas e variadas para estudar propiedades dos materiais habituais no contorno e de uso común e o seu comportamento ante a luz, o son, a calor, a humidade, a electricidade, o magnetismo, comunicando o proceso levado a cabo e as conclusións por linguaxes e medios diversos.
- * Observación directa e experimentación dalgúns efectos e cambios que provoca a calor nos materiais: cambios de estado, dilatación e cambio de temperatura.
- * Experimentación coa transmisión do son nos diferentes medios. Sensibilidade ante a contaminación acústica.
- * Predición de cambios no movemento, na forma ou no estado dos corpos por efecto das forzas ou das achegas de enerxía.
- * Recoñecemento das formas de enerxía máis usadas na sociedade actual e a súa clasificación en enerxías renovables e non renovables. Identificación e experimentación de transformacións simples de enerxía.
- * Valoración da importancia de conservar os recursos enerxéticos e non malgastalos. Identificación dalgunhas estratexias de aforro enerxético no contorno propio. O desenvolvemento enerxético sustentable e equitativo.
- * Observación e experimentación de reaccións químicas da vida cotiá e doméstica (combustión, oxidación e fermentación).
- * Identificación de produtos químicos habituais no fogar e os posibles riscos para o organismo (queimaduras, intoxicacións...). Identificación na etiquetaxe dos símbolos de perigo máis comúns.
- * Identificación dos diferentes tipos de residuos que producimos na sociedade actual. Recoñecemento dos sistemas de redución, reutilización e reciclaxe.

Bloque 5. O paso do tempo.

- * Uso da periodización convencional (idades) e das convencións de datación (antes da nosa era, despois da nosa era).
- * Uso representacións para situar diversos momentos evolutivos e históricos, e para percibir a duración, a simultaneidade e a relación entre acontecementos.
- * Elaboración de ficheiro de vocabulario colectivo específico relacionado cos cambios ao longo do tempo.
- * Identificación e análise dalgúns acontecementos e de mulleres e homes relevantes da historia de Galicia.
- * Caracterización dalgunhas sociedades de épocas históricas: prehistórica, clásica, medieval, dos descubrimentos, do desenvolvemento industrial e do mundo no século XX, a partir da análise dos diferentes modos de vida.
- * Identificación dalgúns acontecementos e personaxes (mulleres e homes) relevantes da historia de España.
- * Valoración e respecto polo patrimonio histórico e cultural como fonte de información do pasado e como signo de identidade.
- * Recoñecemento das contribucións da muller ao longo da historia. Identificación do papel dos homes e das mulleres como suxeitos da historia.
- * Utilización de distintas fontes históricas (orais, documentais, patrimoniais), xeográficas, artísticas e outras fontes (prensa, a internet, enciclopedias, biografías, atlas...) para a busca de información de contido histórico, uso de estratexias para a súa organización sistemática e para a súa representación (cronogramas, liña do tempo...), contraste da información coas compañeiras e cos compañeiros, elaboración de informes orais, dixitais ou escritos, bandas de deseño e outros traballos para a comunicación do investigado.

- * Planificación conxunta de visitas a museos ou lugares con vestixios do pasado (castros, mámoas, petróglifos...) como parte do proceso de utilización de fontes históricas para a elaboración de traballos sobre algún aspecto histórico.
- * Realización de arquivos con fotografías, fichas, documentos, imaxes, música, notas de prensa... sobre temas de actualidade. Análise dunha mesma información en diferentes medios.

Bloque 6. Máquinas, aparellos e tecnoloxías.

- * Distinción de modos de produción artesanal e industrial e observación das ferramentas, aparellos, útiles e máquinas implicadas.
- * Investigación sobre a evolución dun obxecto, aparello (teléfono, radio, televisión, ordenador, neveira...) ao longo da historia.
- * Recoñecemento das aplicacións dos obxectos e das máquinas, e da súa utilidade para facilitar a realización de determinadas actividades humanas.
- * Planificación e construción cooperativa de estruturas sinxelas a partir de pezas moduladas que cumpran unha función ou condición para resolver un problema.
- * Elaboración de textos instrutivos e explicativos sobre o manexo seguro dalgún aparello ou obxecto de uso cotián.
- * Interpretación de gráficos e instrucións para a montaxe de obxectos ou aparellos sinxelos.
- * Construción de circuitos eléctricos simples. Identificación dos seus compoñentes e funcións.
- * Comparación de formas de vida e de traballo de diferentes épocas históricas ou sociedades.
- * Valoración da influencia do desenvolvemento tecnolóxico nas condicións de vida e do traballo.
- * Valoración das habilidades manuais implicadas no manexo de ferramentas e aparellos domésticos e non-domésticos superando os estereotipos sexistas.
- * Detección de avarías habituais no funcionamento de aparellos cotiáns e domésticos. Identificación dos comportamentos máis adecuados para evitar accidentes (escapes de gas, incendios, inundacións...).
- * Control de riscos no manexo de aparellos e de máquinas. Elaboración de protocolos de uso.
- * Utilización de recursos sinxelos proporcionados polas tecnoloxías da información para comunicar conclusións sobre os traballos realizados, para elaborar informes, para buscar información e para colaborar. Uso progresivamente autónomo de tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións ou notas, etc.). Busca guiada de información na rede e xestión de ficheiros.
- * Uso responsable das TIC. Valoración da necesidade de controlar o tempo destinado ás tecnoloxías da información e da comunicación e o seu poder de adición.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Terceiro ciclo.

Avaliar o grao de coñecemento da utilización humana dos recursos naturais e da enerxía, os cambios ocasionados no medio natural, os efectos dalgúns tipos comúns de contaminación e a capacidade de prevención con condutas responsables

Medir o coñecemento sobre as características das paisaxes (relevo, clima, vexetación...) de Galicia e de España e a capacidade para establecer comparacións (semellanzas e diferenzas) entre paisaxes, distinguir os elementos fundamentais, coñecer os principais

tipos de asentamento humano e comprender a importancia da intervención humana na modificación ou na conservación das paisaxes naturais.

Valorar se as nenas e os nenos posúen unha visión xeral do funcionamento do corpo humano, indicando os órganos, aparellos e sistemas (a súa localización, forma, estrutura, funcións principais, cuidados, etc.). Do mesmo xeito, valorarase se relacionan determinadas prácticas e hábitos co adecuado funcionamento do corpo. Avaliarase se recoñecen as repercusións dos hábitos incorrectos sobre a saúde

Avaliar a capacidade do alumnado para analizar os cambios de todo tipo que as comunicacións e os transportes teñen provocado nas actividades persoais, económicas e sociais do contorno e os cambios que sobre a vida das persoas introduciron as novas actividades económicas. Tamén a capacidade de recoñecer as diferenzas que aínda persisten nas formas de vida entre un medio rural e un medio urbano, entre comunidades e entre uns países e outros, e a necesidade de superar as desigualdades que o acceso a bens e servizos provocan. Valorarase a capacidade de reflexionar sobre as múltiples relacións que permiten as TIC.

Avaliar se as alumnas e os alumnos valoran a importancia da participación democrática, e se recoñecen os órganos de goberno dalgunhas instancias administrativas públicas, a súa organización básica e as funcións que cumpren na vida da cidadanía. Así mesmo, valorarase os comportamentos de participación e asunción de responsabilidades para favorecer a convivencia na aula e a participación nos órganos de goberno do centro.

Avaliar a competencia para interpretar representacións gráficas do espazo e a aplicación que o alumnado fai dos seus coñecementos. Terase en conta a capacidade para elaborar planos, maquetas e esquemas como un medio para analizar elementos do territorio e comunicar os resultados desas observacións e interpretacións.

Téntase comprobar se o alumnado é quen de buscar información para identificar algúns restos, usos, costumes, actividades, ferramentas... como indicadores de formas de vida características de determinadas épocas históricas concretas

Avaliar a aptitude para realizar de forma guiada experiencias sinxelas e pequenas investigacións sobre diferentes fenómenos físicos e químicos controlando, planificando e compartindo o proceso coas compañeiras e cos compañeiros e reflexionando sobre o proceso desenvolvido.

Avaliar a capacidade para planificar e realizar proxectos de construción dalgún obxecto ou aparello, seleccionando, se cómpre, as fontes enerxéticas máis idóneas para o seu funcionamento e os materiais pertinentes, amosando coñecemento dalgúns operadores (roda, freo, interruptor, engrenaxe, resorte, polea, manivela, panca, etc.) e a habilidade manual necesaria. Así mesmo, valorarase se o alumnado amosa una actitude cooperativa, non-discriminatoria e igualitaria no traballo en equipo, apreciando o cuidado pola seguridade propia e a das demais persoas.

Avaliar a capacidade de recoñecer as manifestacións de identidade propia e de valorar a diversidade cultural, identificando e respectando as manifestacións culturais do contorno como formas de cohesión social e de pertenza a grupos concretos. Trátase de avaliar a

capacidade do alumnado para, partindo das súas concepcións previas sobre temas ou aspectos do contorno, buscar, seleccionar, analizar, contrastar, tratar, esquematizar e organizar información concreta e relevante, comparar o que se atopou coas compañeiras e cos compañeiros, comunicar a información utilizando diversas linguaxes e reflexionar sobre o proceso.

Atenderase especialmente á presentación ordenada, clara e limpa do traballo, ao uso de linguaxes variadas, así como á capacidade para colaborar durante as diferentes fases do seu proceso de elaboración

ÁREA DE LINGUA CASTELÁ

OBXECTIVOS DE ÁREA.

* Comprender e expresarse oralmente e por escrito de xeito adecuado nos diferentes contextos da actividade social e cultural cotiá.

* Utilizar a lingua oral de xeito adecuado na actividade social e cultural adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.

*Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar tanto para buscar, recoller, seleccionar, contrastar, transformar e procesar información, como para escribir textos propios do ámbito académico.

*Usar, en situacións relacionadas coa escola e coa súa actividade, as diversas clases de escritos coa axuda dos que se produce a comunicación, tanto entre as persoas como destas coas institucións públicas ou privadas.

* Utilizar os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información e da comunicación para obter, interpretar e valorar informacións e opinións diferentes.

*Utilizar adecuadamente a biblioteca e os seus diferentes departamentos como fonte de recursos variados para o desfrute e o pracer de ler, así como para a obtención de informacións variadas.

* Utilizar a lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal, e aproximarse a obras relevantes da tradición literaria para desenvolver hábitos lectores.

* Comprender textos literarios de xéneros diversos procedentes da literatura infantil e xuvenil adecuados en canto á temática e a complexidade e iniciarse no coñecemento das convencións específicas da linguaxe literaria.

* Facer uso dos coñecementos sobre a lingua e das normas de uso lingüístico para escribir e falar de maneira adecuada, coherente e correcta e para comprender textos orais e escritos.

* Reflexionar sobre os diferentes usos sociais das linguas para evitar estereotipos lingüísticos que supoñan xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.

COMPETENCIAS

- . Competencia en comunicación lingüística.
- . Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.
- . Tratamento da información e competencia dixital.
- . Competencia social e cidadá.
- . Competencia cultural e artística.
- . Competencia para aprender a aprender.
- . Autonomía e iniciativa persoal.

OBXECTIVOS DE CICLO

TERCEIRO CICLO:

* Participar nas diversas situacións de intercambio oral que se producen na aula observando as actitudes adecuadas e autorregulando as estratexias que fan efectiva a comunicación. Aposar interese por expresarse en público coherentemente, sen contradicións, sen repeticións innecesarias e usando nexos adecuados.

* Comprender textos orais diversos interpretando as intencións explícitas, así como as intencións, valores e opinións non explícitas.

*Expresarse oralmente con corrección, usando diferentes textos orais segundo a situación comunicativa de que se trate e empregando os recursos lingüísticos e non lingüísticos que sexan precisos.

*Producir textos orais a partir de textos preexistentes da literatura oral popular (refrás, ditos, conxuros, lendas, contos, adiviñas, cantigas, cancións, romances) co ritmo e a entoación adecuados.

* Buscar, localizar e seleccionar información explícita en textos escritos de soportes variados (webs, libros, carteis) e realizar inferencias determinando intencións e dotes sentidos.

*Interpretar e integrar as concepcións previas e ideas propias coas contidas nos textos, comparando e contrastando informacións variadas.

*Producir textos de diferente tipoloxía que permitan narrar, describir, resumir, explicar e expoñer opinións, emocións e informacións relacionadas con situacións cotiás da aula de

xeito coherente, usando o máis adecuadamente posible estratexias de planificación, de textualización e de revisión e empregando soportes variados, incluídos os dixitais.

* Ler expresivamente textos de diversa tipoloxía con fluidez e precisión atendendo á dicción, entoación, intensidade de voz, ritmo e velocidade adecuados ás diversas situacións funcionais da lectura en voz alta (ler para que alguén goce escoitando, ler para dar a coñecer un texto descoñecido, ler para compartir información que se acaba de localizar), facendo participar á audiencia da interpretación dela.

* Coñecer textos de literatura infantil adecuados ao ciclo coa finalidade de que sirvan de modelos para a escritura creativa e de recursos para a lectura por pracer.

* Usar as bibliotecas da aula e do centro e os seus diferentes departamentos con autonomía abonda, comprendendo como se organiza, e colaborando no seu coidado e mellora.

* Analizar criticamente os textos e hipertextos e reflexionar sobre o seu contido, identificando a estrutura, o uso da linguaxe e o punto de vista da autora ou do autor a partir dos cambios que se poden producir nos elementos textuais efectuando modificacións variadas neles.

*Utilizar terminoloxía lingüística e gramatical básica, implícita e funcionalmente, e como apoio á comprensión e á produción de textos.

*Establecer relacións entre as diversas linguas que utiliza ou está a aprender o alumnado para reflexionar sobre como mellorar os seus procesos comunicativos.

CONTIDOS

TERCEIRO CICLO:

Bloque 1. escoitar e falar.

* Participación e cooperación nas situacións comunicativas de relación social especialmente as destinadas a favorecer a convivencia (debates, exposicións curtas, conversas, expresións espontáneas, discusións, asembleas, narracións orais, entrevistas), con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (quendas de palabra, papeis diversos no intercambio, respecto ás opinións e opcións lingüísticas das demais persoas, ton de voz, posturas e xestos adecuados).

* Comprensión de textos orais procedentes da radio, da televisión ou da internet con especial incidencia na noticia, na entrevista, na reportaxe infantil e nos debates e comentarios de actualidade, para obter información xeral sobre feitos e acontecementos que resulten significativos e distinguindo información de opinión.

* Interpretación elemental en textos orais da retransmisión, da ironía e dos dobres sentidos.

* Comprensión e produción de textos orais para aprender e para informarse, tanto os creados con finalidade didáctica como os de uso cotián, de carácter informal (conversas entre iguais e no equipo de traballo) e dun maior grao de formalización (exposicións da clase, entrevistas ou debates).

- * Produción de textos orais propios dos medios de comunicación social mediante simulación ou participación para ofrecer e compartir información e opinión.
- * Uso de estratexias elementais para comprender e facer comprender as mensaxes orais: fluidez, claridade, orde, léxico apropiado, pronuncia correcta, ton de voz, entoación, xestualidade. Incorporación das intervencións das demais persoas, formulación de preguntas coherentes e percepción das reaccións.
- * Utilización de estratexias para potenciar a expresividade das mensaxes orais (acenos, miradas, posturas corporais).
- * Actitude de escoita adecuada ante situacións comunicativas (tolerancia ás opinións, escoita atenta, respecto das opcións de quen fala sen interrupcións inadecuadas, contacto visual).
- * Escoita, memorización e produción de textos procedentes da literatura popular oral (refrás, adiviñas, lendas, contos, poemas, conxuros, cancións, ditos, romances, cantigas).
- * Valoración e aprecio do texto literario oral como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal.
- * Valoración dos medios de comunicación social como instrumento de aprendizaxe e de acceso a informacións e a experiencia doutras persoas.
- * Uso de documentos audiovisuais como medio de obter, identificar, seleccionar, clasificar, comparar e relacionar con progresiva autonomía informacións relevantes para aprender.
- * Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida.
- * Interese por expresarse oralmente coa pronuncia e coa entoación adecuadas.
- * Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.

Bloque 2. Ler e escribir.

- * Comprensión da información relevante en textos das situacións cotiás de relación social: correspondencia, normas, programas de actividades, convocatorias, plans de traballo ou regulamentos.
- * Comprensión de textos procedentes dos medios de comunicación social (incluídas webs infantís e xuvenís) con especial incidencia na noticia, na entrevista e nas cartas á dirección do xornal, para obter información xeral, localizando o máis destacado.
- * Comprensión de textos do ámbito escolar en soporte papel ou dixital para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso social (folletos informativos ou publicitarios, prensa, programas, fragmentos literarios).
- * Utilización de elementos gráficos e paratextuais para facilitar a comprensión (ilustracións, gráficos, táboas e tipografía).

- * Integración de coñecementos e de informacións procedentes de diferentes soportes para aprender, comparando, clasificando, identificando e interpretando con especial atención aos datos que se transmiten mediante gráficos, esquemas e ilustracións.
- * Esquemización da información relevante dun texto.
- * Uso das estratexias de planificación, de textualización (formato, estrutura, ortografía e normas lingüísticas...) e de revisión como partes do proceso escritor.
- * Composición de textos propios de situacións cotiás de relación social (correspondencia, normas, programas, convocatorias, plans de traballo, SMS) de acordo coas características propias destes xéneros.
- * Composición de textos de información e de opinión característicos dos medios de comunicación social sobre feitos e acontecementos significativos, con especial incidencia na noticia, na entrevista, no comentario breve sobre libros ou música, en situacións reais ou simuladas.
- * Produción de textos relacionados co ámbito académico para obter, organizar e comunicar información (cuestionarios, enquisas, resumos, esquemas, informes, descricións, explicacións).
- * Realización de diferentes tipos de lectura: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal, de resolución de problemas.
- * Lectura:
  - Expresiva de textos de diferente tipoloxía textual non literaria.
  - Persoal, silenciosa e en voz alta de obras adecuadas á idade e aos intereses (conto, cómic, novela).
  - Guiada de textos narrativos da literatura infantil, adaptacións de obras literarias clásicas e literatura actual en diversos soportes.
  - Comentada de poemas, de relatos e de obras teatrais tendo en conta as convencións literarias (xéneros, figuras) e a presenza de certos temas e motivos repetitivos e tópicos.
- * Uso das estratexias de control do proceso lector (anticipación, formulación de hipóteses, relectura).
- * Desenvolvemento da autonomía lectora, da capacidade de elección de temas e de textos e de expresión das preferencias persoais.
- * Valoración e aprecio do texto literario como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal.
- * Recreación e composición de poemas e de relatos para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo, lembranzas, recoñecendo as características dalgúns modelos.
- * Interese polo coidado e a presentación dos textos escritos e respecto pola norma ortográfica.

- * Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias e de regulación da convivencia.
- * Valoración da escritura como instrumento de relación social, de obtención e de reelaboración da información e dos coñecementos.
- * Uso dirixido das tecnoloxías da información e da comunicación para a localización, selección, interpretación e organización da información.
- * Uso progresivamente autónomo de programas informáticos de procesamento de textos e de corrección ortográfica.
- * Uso da biblioteca do centro, amosando coñecemento da súa organización (catalogación, funcionamento) e participación en actividades literarias e na elaboración de propostas.
- * Creación da biblioteca persoal.
- * Utilización das bibliotecas, incluíndo as virtuais, de xeito cada vez máis autónomo, para obter información e modelos para a produción escrita.
- * Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios e non literarios diversos.

Bloque 3. Reflexionar sobre a lingua.

- * Identificación das relacións entre os elementos do contexto e as formas lingüísticas en que se manifestan os discursos orais e escritos.
- * Identificación en situacións comunicativas de participantes, lugares, xeitos de proceder, para reflexionar sobre as diferentes variables que inciden na comunicación.
- * Recoñecemento de estruturas narrativas, descritivas, instrutivas e explicativas para a comprensión e composición.
- * Identificación dos mecanismos que favorecen e controlan a comprensión lectora.
- * Coñecemento das normas ortográficas, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas nos escritos.
- * Uso de procedementos de derivación, comparación e contraste para xulgar sobre a corrección das palabras e xeneralizar as normas ortográficas.
- * Comparación e transformación de enunciados, mediante inserción, supresión, cambio de orde, segmentación e recomposición, para xulgar sobre a gramaticalidade dos resultados e facilitar o desenvolvemento dos conceptos lingüísticos e da metalinguaxe.
- * Comparación entre aspectos das linguas que coñece e/ou está a aprender para mellorar os procesos comunicativos e recoñecer as interferencias das linguas existentes na comunidade autónoma.
- * Uso e identificación intuitiva da terminoloxía seguinte nas actividades de produción e

interpretación: denominación dos textos traballados; sílaba tónica e átona; enunciados: frase e oración; tipos de enunciado: declarativo, interrogativo, exclamativo, imperativo; enlaces: preposición e conxunción; grupo de palabras: núcleo e complementos; adxectivo; tempo verbal; persoa gramatical; modo imperativo e infinitivo; suxeito e predicado; complementos do nome e complementos do verbo.

- * Comparación de estruturas sintácticas diversas para observar a súa equivalencia semántica ou posibles alteracións do significado.
- * Observación da inserción e coordinación de oracións como procedementos propios da explicación, tanto na escritura como na expresión oral.
- * Exploración das posibilidades do uso de diversos enlaces entre oracións (causa, consecuencia, finalidade, contradición, condición...) en relación coa composición de textos.
- * Identificación, en oracións, de suxeito e predicado, así como do papel semántico do suxeito (axente paciente, causa).
- * Transformación de oracións de activa en pasiva e viceversa para mellorar a comprensión de determinados textos.
- * Práctica do paso de estilo directo a estilo indirecto na narración.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

TERCEIRO CICLO:

- * Trátase de avaliar a capacidade de intervir nas situacións comunicativas da aula respectando os hábitos de correcta participación, empregando as calidades que debe posuír quen fala, recoñecendo as calidades de quen escoita e mais usando adecuadamente os recursos non verbais e as estratexias elementais para percibir reaccións.
- * Preténdese avaliar a capacidade de obter e seleccionar informacións e a de establecer relacións entre as informacións orais procedentes da escola e dos medios de comunicación transcendendo da literalidade do texto para facer deducións e inferencias elementais, así como para interpretar aspectos implícitos como a ironía, a retranca ou o dobre sentido, e entrever mensaxes subliminais.
- * Así mesmo, avalíase a capacidade de distinguir información de opinión e a de reflexionar sobre os mecanismos que se relacionan coa comprensión, de cara a aprender a aprender.
- * Constatárase a capacidade das nenas e dos nenos para producir textos orais de tipoloxía variada adecuados ás diferentes situacións (formais e informais) e necesidades con progresiva coherencia, corrección léxica, organización e control de dicción, empregando o rexistro lingüístico adecuado e usando os recursos non verbais apropiados como medios de potenciar a expresividade. Valorárase: a capacidade de producir oralmente relatos, noticias, anuncios, exposicións, explicacións sinxelas e reflexións; a capacidade de comunicar do xeito máis claro e correcto posible; a capacidade de recoñecer a utilidade de

técnicas non verbais diversas con vistas a facerse entender mellor; a habilidade para iniciar, soste e finalizar as conversas entre iguais nas relacións sociais.

* Preténdese avaliar o uso da lingua oral desfrutando de textos de tradición oral popular, así como a capacidade de usar recursos expresivos e creativos en tarefas de dramatización, de recreación ou de memorización destes textos.

* Téntase avaliar a capacidade do alumnado para localizar e extraer a información en textos escritos de diversa tipoloxía e formato para comprender o sentido do texto ou hipertexto e as relacións esenciais entre os diferentes elementos: discernindo a información principal da secundaria; analizando elementos que inflúen na comprensión (estrutura, vocabulario, contexto, soporte); utilizando estratexias para resolver dúbidas (uso de dicionarios, busca de información complementaria, ampliación de datos, relectura, contraste coas compañeiras e compañeiros); usando diferentes tipos de lectura (rápida, selectiva, integral...) e estratexias diferenciadas para determinar o relevante (subliñado, esquematización).

* Comprobarase se o alumnado manexa con autonomía informacións contidas en textos de diferente tipoloxía e en hipertextos: utilizando estratexias para resolver dúbidas, confrontando información procedente destes coa propia, contrastando os datos obtidos, elaborando esquemas simples que recollan a información fundamental, formulando xuízos persoais sobre o lido con argumentos e amosando actitude crítica ante calquera texto que comporte algún tipo de discriminación.

* Verificarase que as alumnas e os alumnos sexan capaces de expresarse por escrito en progresión de cohesión e de coherencia seguindo os pasos da produción textual (planificación, textualización adecuada)

* Avaliarase a importancia que o alumnado lle dá á lingua escrita no intercambio social, así como a capacidade de elaborar textos diversos.

* Farase fincapé na observación dunha presentación definitiva adecuada e correcta en relación coas normas do sistema da lingua.

* Preténdese constatar a capacidade expresiva e comprensiva cando se len textos habituais en voz alta (logo de lectura silenciosa) e a capacidade de realizar lectura dramatizada de textos literarios contando coa improvisación vocal, facendo fincapé fundamentalmente na velocidade, ritmo, intensidade de voz, entoación, pausado e dicción.

* Valorarase a habilidade para controlar o proceso lector. Este criterio avalía a capacidade de gozar autonomamente con diferentes textos literarios escritos adecuados aos seus intereses e ao ciclo.

* Avaliarase a capacidade de usar as diferentes bibliotecas e os espazos específicos destas de xeito autónomo, amosando coñecemento básico de usuaria e usuario e observando as normas.

* Valorarase a capacidade de colaboración no coidado, dinamización e mantemento da biblioteca e a manifestación de preferencias na selección de lecturas expresando as propias opinións sobre elas.

* Tratarase de observar a capacidade de recoñecer os efectos na comprensión e expresión

que se produzan en elementos do texto cando, xogando con diferentes aspectos deste, se realizan modificacións como: cambios de orde, insercións, supresións, recomposicións, modificacións léxicas.

* Pretenderase avaliar o coñecemento de terminoloxía específica (nome, verbo, tempo verbal, determinante, adxectivo e nexos) que lle permita ao alumnado debater sobre a súa produción oral e escrita, explicar o que aprende e falar da propia lingua.

ÁREA DE LINGUA GALEGA

OBXECTIVOS DE ÁREA

- * Comprender e expresarse oralmente e por escrito de xeito adecuado nos diferentes contextos da actividade social e cultural cotiá.
- * Utilizar a lingua oral de xeito adecuado na actividade social e cultural adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.
- * Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar tanto para buscar, recoller, seleccionar, contrastar, transformar e procesar información, como para escribir textos propios do ámbito académico.
- * Usar, en situacións relacionadas coa escola e coa súa actividade, as diversas clases de escritos coa axuda dos cales se produce a comunicación, tanto entre as persoas como destas coas institucións públicas ou privadas.
- * Utilizar os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información e da comunicación para obter, interpretar e valorar informacións e opinións diferentes.
- * Utilizar adecuadamente a biblioteca e os seus diferentes departamentos como fonte de recursos variados para o desfrute e o pracer de ler, así como para a obtención de informacións variadas.
- * Utilizar a lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal, e aproximarse a obras relevantes da tradición literaria galega para desenvolver hábitos lectores.
- * Comprender textos literarios de xéneros diversos procedentes da literatura infantil e xuvenil galega adecuados en canto á temática e complexidade e iniciarse no coñecemento das convencións específicas da linguaxe literaria.
- * Valorar e estimar a lingua galega como lingua propia como mostra de identidade de Galicia e recoñecer a existencia da diversidade lingüística como feito cultural enriquecedor.
- * Facer uso dos coñecementos sobre a lingua e sobre as normas de uso lingüístico para escribir e falar de maneira adecuada, coherente e correcta e para comprender textos orais e escritos.

* Reflexionar sobre os diferentes usos sociais das linguas para evitar estereotipos lingüísticos que supoñan xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.

COMPETENCIAS

Competencia en comunicación lingüística.
Competencia matemática.
Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.
Tratamento da información e competencia dixital.
Competencia social e cidadá.
Competencia cultural e artística.
Competencia de aprender a aprender.
Autonomía e iniciativa persoal.

CONTIDOS

TERCEIRO CICLO

Bloque 1. escoitar e falar.

* Participación e cooperación nas situacións comunicativas de relación social especialmente as destinadas a favorecer a convivencia (debates, exposicións curtas, conversas, expresións espontáneas, discusións, asembleas, narracións orais, entrevistas), con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (quendas de palabra, papeis diversos no intercambio, respecto ás opinións e opcións lingüísticas das demais persoas, ton de voz, posturas e xestos adecuados).

* Comprensión de textos orais procedentes da radio, da televisión ou da internet con especial incidencia na noticia, na entrevista, na reportaxe infantil e nos debates e comentarios de actualidade, para obter información xeral sobre feitos e acontecementos que resulten significativos e distinguindo información de opinión.

* Interpretación elemental en textos orais da retranscrición, da ironía e dos dobres sentidos.

* Comprensión e produción de textos orais para aprender e para informarse, tanto os creados con finalidade didáctica como os de uso cotián, de carácter informal (conversas entre iguais e no equipo de traballo) e dun maior grao de formalización (exposicións da clase, entrevistas ou debates).

* Produción de textos orais propios dos medios de comunicación social mediante simulación ou participación para ofrecer e compartir información e opinión.

* Uso de estratexias elementais para comprender e facer comprender as mensaxes orais: fluidez, claridade, orde, léxico apropiado, pronuncia correcta, ton de voz, entoación, xestualidade. Incorporación das intervencións das demais persoas, formulación de preguntas coherentes e percepción das reaccións.

- * Utilización de estratexias para potenciar a expresividade das mensaxes orais (acenos, miradas, posturas corporais).
- * Actitude de escoita adecuada ante situacións comunicativas (tolerancia ás opinións, escoita atenta, respecto das opcións de quen fala sen interrupcións inadecuadas, contacto visual).
- * Escoita, memorización e produción de textos procedentes da literatura popular oral (refrás, adiviñas, lendas, contos, poemas, conxuros, cancións, ditos, romances, cantigas).
- * Valoración e aprecio do texto literario oral como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal.
- * Valoración dos medios de comunicación social como instrumento de aprendizaxe e de acceso a informacións e a experiencia doutras persoas.
- * Uso de documentos audiovisuais como medio de obter, identificar, seleccionar, clasificar, comparar e relacionar con progresiva autonomía informacións relevantes para aprender.
- * Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida.
- * Interese por expresarse oralmente coa pronuncia e coa entoación adecuadas.
- * Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.

Bloque 2. Ler e escribir.

- * Comprensión da información relevante en textos das situacións cotiás de relación social: correspondencia, normas, programas de actividades, convocatorias, plans de traballo ou regulamentos.
- * Comprensión de textos procedentes dos medios de comunicación social (incluídas webs infantís e xuvenís) con especial incidencia na noticia, na entrevista e nas cartas á dirección do xornal, para obter información xeral, localizando o máis destacado.
- * Comprensión de textos do ámbito escolar en soporte papel ou dixital para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso social (folletos informativos ou publicitarios, prensa, programas, fragmentos literarios).
- * Utilización de elementos gráficos e paratextuais para facilitar a comprensión (ilustracións, gráficos, táboas e tipografía).
- * Integración de coñecementos e de informacións procedentes de diferentes soportes para aprender, comparando, clasificando, identificando e interpretando con especial atención aos datos que se transmiten mediante gráficos, esquemas e ilustracións.

- * Esquematización da información relevante dun texto.
- * Uso das estratexias de planificación, de textualización (formato, estrutura, ortografía e normas lingüísticas...) e de revisión como partes do proceso escritor.

- * Composición de textos propios de situacións cotiás de relación social (correspondencia, normas, programas, convocatorias, plans de traballo, SMS) de acordo coas características propias destes xéneros.

- * Composición de textos de información e de opinión característicos dos medios de comunicación social sobre feitos e acontecementos significativos, con especial incidencia na noticia, na entrevista, no comentario breve sobre libros ou música, en situacións reais ou simuladas.

- * Producción de textos relacionados co ámbito académico para obter, organizar e comunicar información (cuestionarios, enquisas, resumos, esquemas, informes, descrições, explicacións).

- * Realización de diferentes tipos de lectura: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal, de resolución de problemas.

- *Lectura:
  - Expresiva de textos de diferente tipoloxía textual non literaria.

  - Persoal, silenciosa e en voz alta de obras adecuadas á idade e aos intereses (conto, cómic, novela).
  - Guiada de textos narrativos da literatura infantil, adaptacións de obras literarias clásicas e literatura actual en diversos soportes.

  - Comentada de poemas, de relatos e de obras teatrais tendo en conta as convencións literarias (xéneros, figuras) e a presenza de certos temas e motivos repetitivos e tópicos.

- * Uso das estratexias de control do proceso lector (anticipación, formulación de hipóteses, relectura).

- * Desenvolvemento da autonomía lectora, da capacidade de elección de temas e de textos e de expresión das preferencias persoais.

- * Valoración e aprecio do texto literario como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal.

- * Recreación e composición de poemas e de relatos para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo, lembranzas, recoñecendo as características dalgúns modelos.

- * Interese polo coidado e a presentación dos textos escritos e respecto pola norma ortográfica.

- * Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias e de regulación da convivencia.

- * Valoración da escritura como instrumento de relación social, de obtención e de reelaboración da información e dos coñecementos.
- * Uso dirixido das tecnoloxías da información e da comunicación para a localización, selección, interpretación e organización da información.
- * Uso progresivamente autónomo de programas informáticos de procesamento de textos e de corrección ortográfica.
- * Uso da biblioteca do centro, amosando coñecemento da súa organización (catalogación, funcionamento) e participación en actividades literarias e na elaboración de propostas.
- * Creación da biblioteca persoal.
  - * Utilización das bibliotecas, incluíndo as virtuais, de xeito cada vez máis autónomo, para obter información e modelos para a produción escrita.
- * Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios e non literarios diversos.

Bloque 3. Reflexionar sobre a lingua.

- * Identificación das relacións entre os elementos do contexto e as formas lingüísticas en que se manifestan os discursos orais e escritos.
- * Identificación en situacións comunicativas de participantes, lugares, xeitos de proceder, para reflexionar sobre as diferentes variables que inciden na comunicación.
- * Recoñecemento de estruturas narrativas, descritivas, instrutivas e explicativas para a comprensión e composición.
- * Identificación dos mecanismos que favorecen e controlan a comprensión lectora.
- * Coñecemento das normas ortográficas, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas nos escritos.
- * Uso de procedementos de derivación, comparación e contraste para xulgar sobre a corrección das palabras e xeneralizar as normas ortográficas.
- * Comparación e transformación de enunciados, mediante inserción, supresión, cambio de orde, segmentación e recomposición, para xulgar sobre a gramaticalidade dos resultados e facilitar o desenvolvemento dos conceptos lingüísticos e da metalinguaxe.
- * Comparación entre aspectos das linguas que coñece e/ou está a aprender para mellorar os procesos comunicativos e recoñecer as interferencias das linguas existentes na comunidade autónoma.
- * Uso e identificación intuitiva da terminoloxía seguinte nas actividades de produción e interpretación: denominación dos textos traballados; sílaba tónica e átona; enunciados: frase e oración; tipos de enunciado: declarativo, interrogativo,

exclamativo, imperativo; enlaces: preposición e conxunción; grupo de palabras: núcleo e complementos; adxectivo; tempo verbal; persoa gramatical; modo imperativo e infinitivo; suxeito e predicado; complementos do nome e complementos do verbo.

* Comparación de estruturas sintácticas diversas para observar a súa equivalencia semántica ou posibles alteracións do significado.

* Observación da inserción e coordinación de oracións como procedementos propios da explicación, tanto na escritura como na expresión oral.

* Exploración das posibilidades do uso de diversos enlaces entre oracións (causa, consecuencia, finalidade, contradición, condición...) en relación coa composición de textos.

* Identificación, en oracións, de suxeito e predicado, así como do papel semántico do suxeito (axente paciente, causa).

* Transformación de oracións de activa en pasiva e viceversa para mellorar a comprensión de determinados textos.

* Práctica do paso de estilo directo a estilo indirecto na narración.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

Terceiro ciclo.

* Tratarase de avaliar a capacidade de intervir nas situacións comunicativas da aula respectando os hábitos de correcta participación, empregando as calidades que debe posuír quen fala, recoñecendo as calidades de quen escoita e mais usando adecuadamente os recursos non verbais e as estratexias elementais para percibir reaccións.

* Pretenderase avaliar a capacidade de obter e seleccionar informacións e a de establecer relacións entre as informacións orais procedentes da escola e dos medios de comunicación transcendendo da literalidade do texto para facer deducións e inferencias elementais, así como para interpretar aspectos implícitos como a ironía, a retranca ou o dobre sentido, e entrever mensaxes subliminais.

* Avaliarase a capacidade de distinguir información de opinión e a de reflexionar sobre os mecanismos que se relacionan coa comprensión, de cara a aprender a aprender.

* Constatarse a capacidade das nenas e dos nenos para producir textos orais de tipoloxía variada adecuados ás diferentes situacións (formais e informais) e necesidades con progresiva coherencia, corrección léxica, organización e control de dicción, empregando o rexistro lingüístico adecuado e usando os recursos non verbais apropiados como medios de potenciar a expresividade. Valorarase: a capacidade de producir oralmente relatos, noticias, anuncios, exposicións, explicacións sinxelas e reflexións; a capacidade de comunicar do xeito máis claro e correcto posible; a capacidade de recoñecer a utilidade de técnicas non verbais diversas con vistas a

facerse entender mellor; a habilidade para iniciar, soste e finalizar as conversas entre iguais nas relacións sociais

*Pretenderase avaliar o uso da lingua oral desfrutando de textos de tradición oral popular, así como a capacidade de usar recursos expresivos e creativos en tarefas de dramatización, de recreación ou de memorización destes textos.

*Tentarase avaliar a capacidade do alumnado para localizar e extraer a información en textos escritos de diversa tipoloxía e formato para comprender o sentido do texto ou hipertexto e as relacións esenciais entre os diferentes elementos: discernindo a información principal da secundaria; analizando elementos que inflúen na comprensión (estrutura, vocabulario, contexto, soporte); utilizando estratexias para resolver dúbidas (uso de dicionarios, busca de información complementaria, ampliación de datos, relectura, contraste coas compañeiras e compañeiros); usando diferentes tipos de lectura (rápida, selectiva, integral...) e estratexias diferenciadas para determinar o relevante (subliñado, esquematización).

* Comprobarase se o alumnado manexa con autonomía informacións contidas en textos de diferente tipoloxía e en hipertextos: utilizando estratexias para resolver dúbidas, confrontando información procedente destes coa propia, contrastando os datos obtidos, elaborando esquemas simples que recollan a información fundamental, formulando xuízos persoais sobre o lido con argumentos e amosando actitude crítica ante calquera texto que comporte algún tipo de discriminación.

*Verificarase que as alumnas e os alumnos sexan capaces de expresarse por escrito en progresión de cohesión e de coherencia seguindo os pasos da produción textual (planificación, textualización adecuada).

*Avaliarase a importancia que o alumnado lle dá á lingua escrita no intercambio social, así como a capacidade de elaborar textos diversos.

*Farase fincapé na observación dunha presentación definitiva adecuada e correcta en relación coas normas do sistema da lingua.

*Pretenderase constatar a capacidade expresiva e comprensiva cando se len textos habituais en voz alta (logo de lectura silenciosa) e a capacidade de realizar lectura dramatizada de textos literarios contando coa improvisación vocal, facendo fincapé fundamentalmente na velocidade, ritmo, intensidade de voz, entoación, pausado e dicción.

*Valorarase a habilidade para controlar o proceso lector.

*Pretenderase avaliar a capacidade de gozar autonomamente con diferentes textos literarios escritos adecuados aos seus intereses e ao ciclo.

*Avaliarase a capacidade de usar as diferentes bibliotecas e os espazos específicos destas de xeito autónomo, amosando coñecemento básico de usuaria e usuario e observando as normas.

*Valorarase a capacidade de colaboración no coidado, dinamización e mantemento da biblioteca e a manifestación de preferencias na selección de lecturas expresando as propias opinións sobre elas.

*Tratarase de observar a capacidade de recoñecer os efectos na comprensión e expresión que se producen en elementos do texto cando, xogando con diferentes aspectos deste, se realizan modificacións como: cambios de orde, insercións, supresións, recomposicións, modificacións léxicas...

*Pretenderase avaliar o coñecemento de terminoloxía específica (nome, verbo, tempo verbal, determinante, adxectivo e nexos) que lle permita ao alumnado debater sobre a súa produción oral e escrita, explicar o que aprende e falar da propia lingua.

*Quererase avaliar se o alumnado pode atopar relacións e interferencias doutros idiomas e se é quen de observar regularidades sintácticas, ortográficas, morfolóxicas... en diferentes textos e hipertextos procedentes das linguas que se falan en Galicia.

AREA DE INGLÉS

OBXECTIVOS DE ÁREA.

- * escoitar e comprender mensaxes en interaccións verbais variadas, utilizando as informacións transmitidas para a realización de diversas tarefas concretas relacionadas coa experiencia do alumnado.
- * Expresarse e interactuar oralmente en situacións sinxelas e habituais que teñan un contido e desenvolvemento coñecidos, utilizando procedementos verbais e non verbais e adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.
- * Escribir textos diversos con finalidades variadas sobre temas previamente tratados na aula e coa axuda de modelos.
- * Ler de xeito comprensivo textos diversos, relacionados coas experiencias e intereses do alumnado, extraendo información xeral e específica de acordo cunha finalidade previa.
- * Aprender a usar con progresiva autonomía medios variados, incluídas as TIC, para obter información e para comunicarse en lingua estranxeira.
- * Valorar a lingua estranxeira, e as linguas en xeral, como medio de comunicación e entendemento entre as persoas de procedencias e culturas diversas e como ferramenta de aprendizaxe de distintos contidos.
- * Manifestar unha actitude receptiva, interesada e de confianza na propia capacidade de aprendizaxe e de uso da lingua estranxeira.
- * Coñecer aspectos doutras culturas que utilizan a lingua estudada e amosar unha actitude de respecto cara as mesmas.
- * Utilizar os coñecementos e as experiencias previas coas linguas galega e castelá para unha adquisición máis rápida, eficaz e autónoma da lingua estranxeira.

* Identificar aspectos fonéticos, de ritmo, de acentuación e de entoación, así como estruturas lingüísticas e aspectos léxicos da lingua estranxeira e usalos como elementos básicos da comunicación.

COMPETENCIAS.

- Competencia en comunicación Lingüística.
- Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.
- Tratamento da información e competencia dixital.
- Competencia social e cidadá.
- Competencia para aprender a aprender.
- Autonomía e iniciativa persoal.

OBXECTIVOS DE CICLO.

3º CICLO

-* Valorar a lingua estranxeira como instrumento para comunicarse e para achegarse a rapaces e rapazas doutras culturas que teñen formas de vida diferentes da propia e para descubrir algúns aspectos culturais diferentes e semellantes á identidade galega través de diferentes canles de comunicación.

* Empregar a lingua estranxeira como instrumento para a construción de novas aprendizaxes que non sexan puramente lingüísticas (obradoiro de solidariedade, de educación viaria, aprendizaxe e práctica dun xogo deportivo, dunha técnica artística...).

* Comprender o sentido global de mensaxes orais significativas e identificar informacións específicas destas emitidas en diferentes situacións de comunicación, procedentes de distintas fontes e en diversos formatos.

* Manter conversas cotiás sobre temas de interese coñecidos e traballados con anterioridade en situacións de comunicación funcionais, respectando as normas básicas dos intercambios, como esperar a quenda, escoitar e mirar a quen fala e interesarse polas intervencións alleas.

* Localizar en mensaxes escritas en diversos formatos, e relacionadas cos intereses dos rapaces e das rapazas, información explícita e realizar inferencias directas baseadas no contexto.

* Compoñer mensaxes escritas significativas atendendo ás persoas a quen van dirixidas, ao tipo de texto e á finalidade, tanto en soporte papel como dixital, e elaboradas de forma cooperativa.

* Usar formas e estruturas básicas propias da lingua estranxeira, incluíndo aspectos de ritmo, de acentuación, e de entoación en diferentes contextos comunicativos de forma significativa.

* Empregar algunhas estratexias para aprender a aprender, como facer preguntas pertinentes para obter información, pedir aclaracións, utilizar dicionarios bilingües e monolingües, acompañar a comunicación con xestos, buscar, recompilar e organizar información en diferentes soportes, utilizar as TIC para contrastar e comprobar

información e identificar algúns aspectos que axudan ao alumnado a aprender mellor.

* Amosar comprensión, tolerancia e respecto cara ás diferenzas de todo tipo, adoptando unha actitude positiva ante culturas e opinións alleas.

* Aplicar estratexias que favorezan a creatividade na produción de mensaxes próximas ao alumnado a partir dun contexto concreto e utilizando a educación artística, as tecnoloxías da comunicación e da información.

* Recoñecer, identificar e valorar algúns aspectos socioculturais do país ou países onde se fala a lingua estudada, identificando semellanzas e diferenzas coa nosa realidade. Demostrar curiosidade e interese por buscar información a través de diferentes medios

* Amosar confianza e interese por transmitir diferentes aspectos da propia cultura a outros nenos e nenas empregando o idioma estranxeiro oralmente e por escrito e valorando positivamente o que desde a nosa cultura podemos ofrecer.

CONTIDOS

3º CICLO

Bloque 1. escoitar e falar.

* Comprensión de mensaxes orais (instrucións, peticións e explicacións) de progresiva complexidade para realizar tarefas dentro ou fóra da aula, emitidas polas persoas presentes ou a través de gravacións nos diferentes soportes.

* Comprensión de mensaxes orais de progresiva complexidade relacionadas cos intereses dos rapaces e das rapazas e cos seus sentimentos, desexos e gustos (entrevistas a persoas coñecidas; contos; lendas; sucesos; adiviñas; relato oral do que se está facendo, vendo ou escoitando; relato da vida diaria doutros nenos e doutras nenas da súa idade que viven de xeito diferente...), emitidas en soporte audiovisual e informático, para obter información global e específica.

* Exploración das posibilidades expresivas de textos orais a través da imitación, da recitación, da dramatización e da representación.

* Participación en situacións reais de comunicación ou simuladas empregando expresións cada vez máis complexas baseadas en modelos e en estruturas lingüísticas coñecidas (para falar da familia e doutras persoas, do tempo atmosférico, da roupa, dos libros, dos xogos, das películas...), con adecuación ao contexto, con progresiva autonomía e con reforzo de linguaxe non verbal.

* Participación activa en situacións cotiás de comunicación producidas dentro da aula (decidir sobre un asunto, facer peticións, organizar a actividade, traballar en equipo, pedir aclaracións ou axuda, expoñer un tema...), respectando e empregando as convencións propias do proceso comunicativo: prestar atención á persoa que fala, usar adecuadamente das quendas de palabra, manter o contacto visual, amosar actitude positiva e adecuar a resposta á intervención.

* Recoñecemento de estruturas para afirmar, negar, cuantificar...

- * Sensibilidade ante a importancia da comunicación oral en linguas estranxeiras.
- * Valoración do diálogo entre iguais como medio de aprendizaxe compartida.
- * Emprego da lingua estranxeira como instrumento para unha aprendizaxe integrada, coa finalidade de acadar novos coñecementos non puramente lingüísticos (taller de solidariedade, obradoiro de educación viaria, aprendizaxe e práctica dun novo deporte, dunha nova técnica artística...).

- * Afianzamento e confianza nas estratexias básicas para apoiar a comprensión e a expresión oral: uso do contexto visual e non verbal e dos coñecementos previos sobre o tema ou sobre a situación de comunicación transferidos desde as linguas que coñece o alumnado á lingua estranxeira, así como solicitude de repeticións e de reformulacións para asegurar a comprensión.

- * Valoración positiva das intervencións orais propias e alleas na lingua estranxeira como instrumento para comunicarse e coñecer outras culturas.

- * Interese por empregar a lingua estranxeira e por aprender o seu uso en novas situacións de comunicación de progresiva complexidade, atendendo á corrección e á adecuación das expresións.

- * Interese pola pronuncia coidada, polo ritmo, pola entoación e pola acentuación adecuadas, tanto nas participacións orais como nas imitacións, recitacións e dramatizacións.

- * Valoración das actividades realizadas fóra da aula en que a lingua empregada sexa a lingua estranxeira (asistencia a unha obra de teatro, xantar con persoas doutros países, demostración dalgunha habilidade e explicación...)

- * Valoración das linguas como medio para comunicarse e relacionarse con compañeiros e compañeiras doutros países, como recurso de acceso á información e como instrumento de enriquecemento persoal ao coñecer culturas e maneiras de vivir diferentes.

- * Actitude crítica ante as discriminacións amosadas nas mensaxes procedentes dos diferentes medios de comunicación social, audiovisuais e multimedia.

- * Uso dos coñecementos en lingua estranxeira para interpretar mensaxes presentes no propio medio. Presenza da lingua estranxeira en Galicia.

Bloque 2. ler e escribir.

- * Asociación de grafía, pronunciación e significado a partir de modelos escritos e de expresións orais coñecidas, así como consolidación das asociacións grafía-son das mensaxes empregadas en situacións funcionais de comunicación.

- * Lectura e comprensión de diferentes mensaxes significativas (entrevistas de personaxes de interese, bitácoras, instrucións dun novo xogo, mensaxes de correo, narración dun suceso...) en soporte papel e dixital, adaptadas á competencia lingüística do alumnado, para utilizar información global e específica, no desenvolvemento dunha tarefa ou proxecto ou para gozar da lectura.

- * Uso progresivamente autónomo de estratexias de lectura (utilización dos elementos do contexto visual e dos coñecementos previos sobre o tema ou sobre a situación de

comunicación transferidos desde as linguas que coñece), identificando a información máis importante, deducindo o significado de palabras e de expresións non coñecidas e empregando dicionarios ou tradutores dixitais.

* Exploración das posibilidades expresivas da lectura de mensaxes en que a expresividade sexa ingrediente fundamental para a comprensión e para o gozo destas (breves obras de teatro, chistes, poemas, cancións, conversas da vida cotiá...)

* Actitude crítica ante as mensaxes procedentes dos medios de comunicación social e da internet e identificación de valores e de ideas subliminais que supoñan calquera tipo de discriminación ou manipulación.

* Autonomía lectora e identificación e selección de lecturas (contos, folletos, revistas e cómics en lingua estranxeira) na biblioteca da aula e na do centro.

* Interese pola lectura autónoma de textos en lingua estranxeira para obter información e para gozar con eles.

* Lectura e escritura de textos propios de situacións comunicativas habituais de relación social e dos medios de comunicación, así como de textos para aprender e para informarse.

* Valoración da lingua estranxeira como instrumento para comunicarse por escrito con rapaces e rapazas doutros lugares (chat e correo electrónico) e para aprender costumes e aspectos culturais propios dos países onde se fala a lingua estranxeira e doutros onde esta se estudia (manifestacións artísticas e musicais, danzas, festivais, paisaxe, climatoloxía, patrimonio histórico, comidas, deportes, xogos tradicionais e actividades de lecer...).

* Producción de textos escritos sobre temas de interese elaborados de forma cooperativa, seguindo as secuencias do proceso de produción (planificación, xeración de ideas, textualización e revisión), utilizando as tecnoloxías da información para a súa produción, e asegurando que o resultado se acade a través da negociación entre o grupo. Interese por compartir os textos producidos (exposición na aula ou no centro).

* Interese polo coidado e a presentación dos textos escritos propios e alleos valorando o seu sentido estético.

* Composición de textos de creación propia asociados a distintas situacións de comunicación, progresivamente máis extensos e ricos en léxico e en estruturas, seguindo as secuencias do proceso de produción (planificación, xeración de ideas, textualización -organización en parágrafos-, e revisión), con diversas intencións comunicativas (contar experiencias, sentimentos, preferencias, regular normas, informar de acontecementos, invitar a actuar con responsabilidade ecolóxica...).

* Interese por empregar as TIC para producir textos e presentacións coa finalidade de transmitirlles a outros rapaces e a outras rapazas aspectos relacionados coa nosa identidade cultural (adaptando ou creando poemas, lendas, cancións e describindo lugares do contorno, personaxes da nosa cultura, xogos e festas populares...).

Bloque 3. Reflexión sobre a lingua e consciencia intercultural.

* Autonomía no emprego dun cartafol propio, manuscrito ou en soporte dixital, onde estarán incluídos unha selección dos mellores traballos, unha reflexión propia da mellor

maneira de aprender, autoavaliacións, observacións, curiosidades, fotos, material real... relacionados coa lingua estranxeira.

* Uso de estratexias como a repetición; a imitación; a memorización; a asociación de palabras e de expresións con xestos, imaxes ou sons; a observación de modelos; a lectura de textos; a utilización de soportes multimedia e de dicionarios para a adquisición de novo léxico, formas e estruturas da lingua.

* Interese por revisar e autocorrixir os textos, comparando os procedementos lingüísticos máis frecuentes utilizados coa mesma finalidade nas distintas linguas.

* Confianza na propia capacidade para aprender unha lingua estranxeira, aceptando o erro como parte do proceso e valorando o traballo cooperativo como forma de acadar obxectivos de aprendizaxe individuais e colectivos.

* Activación e reflexión dos coñecementos lingüísticos desenvolvidos nas outras linguas para favorecer a comprensión das mensaxes escritas na lingua estranxeira (relacionar elementos do texto, prescindir de comprender o significado de palabras que non son esenciais, deducir o sentido de palabras e de estruturas).

* Identificación dos propios problemas de comprensión e progresiva superación destes a través de toma de notas en producións orais, da atención ao contexto, da repetición, da memorización...

* Recoñecemento do uso e da funcionalidade dalgunhas formas e estruturas básicas propias da lingua estranxeira previamente utilizadas.

* Actitude receptiva cara ás persoas que falan outra lingua e teñen culturas, hábitos, crenzas, opinións e formas de vida diferentes á propia.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

3º CICLO

-Con este criterio avaliarase a actitude positiva de respecto cara á aprendizaxe dunha nova cultura e o interese por descubrir semellanzas e diferenzas coa identidade propia. Valorarase tamén o esforzo por empregar a lingua estranxeira para establecer relacións persoais a través de correspondencia escolar utilizando as novas tecnoloxías, tanto na interacción oral como na elaboración de comunicacións escritas.

-Trátase de valorar a capacidade para empregar e identificar a lingua estranxeira non só como instrumento de comunicación e de convivencia, senón tamén como medio de acceso ao coñecemento.

-Avalíase con este criterio a capacidade de comprender mensaxes, informacións e conversas claras e sinxelas emitidas en diferentes contextos situacionais e mediante diversos formatos e fontes; mensaxes, informacións e conversas en que se utilicen as expresións e o vocabulario máis frecuente sobre o contorno persoal e familiar básico, os xogos, os deportes, os contidos abordados noutras áreas e outros temas actuais do interese do alumnado. Avaliarase tamén a utilización de estratexias para comprender os textos orais, tales como relacionar elementos do texto e do contexto, prescindir de comprender o

significado de palabras que non son esenciais e deducir o sentido de vocábulos e de estruturas.

-Con este criterio preténdese comprobar se o alumnado é quen de comunicarse en situacións habituais sobre temas coñecidos e traballados previamente para expresar necesidades inmediatas como facer peticións, organizar a actividade, traballar en equipo, pedir aclaracións ou axuda. Avaliase a capacidade de utilizar expresións e enunciados para falar en termos sinxelos sobre a súa familia e outras persoas, sobre o tempo atmosférico, a roupa, os libros, os xogos e sobre contidos das diferentes áreas. Tamén se valorará a actitude coa que participa nos intercambios e se manifesta interese polas intervencións das demais persoas.

-Este criterio avalía a capacidade de ler e de identificar e entender información ou ideas relevantes explícitas en textos, máis complexos e extensos ca nos ciclos anteriores, que traten temas do interese do alumnado. Tamén se valora a habilidade para transcender o significado superficial e facer inferencias directas baseadas no texto e no contexto, así como para transferir coñecementos doutras linguas.

-Avaliar a capacidade do alumnado de producir, a partir de modelos, textos curtos e diversos sobre temas relacionados cos seus intereses atendendo aos diferentes elementos da comunicación. Valorarase especialmente a atención prestada ás fases de produción do texto (planificación, xeración de ideas, textualización-organización en parágrafos e revisión) e a negociación no grupo para chegar ao resultado final.

-Trátase de coñecer a capacidade de producir progresivamente, con maior corrección e intelixibilidade, aspectos fonéticos, de ritmo, de acentuación e de entoación da lingua estranxeira durante a participación activa en actividades diversas a partir de modelos.

-Este criterio pretende avaliar a utilización de estratexias básicas que favorecen o proceso de aprendizaxe. Tamén se avaliará a capacidade de ir valorando os propios progresos e de identificar recursos e estratexias que lle axudan ao alumnado a aprender mellor.

-Trátase de comprobar o coñecemento e a valoración do alumnado sobre a realidade plural do mundo onde vive e a súa actitude aberta e positiva cara ás diferenzas.

-Preténdese avaliar a capacidade dos nenos e das nenas de crear as súas propias mensaxes comunicativas, tomando como exemplo modelos actuais dos diferentes medios e empregando as diversas linguaxes que posibilitan a comunicación: verbal, non verbal, artística, audiovisual e informática.

-Preténdese comprobar se o alumnado coñece, identifica e localiza algúns aspectos socioculturais dos países onde se fala a lingua estranxeira e se é quen de establecer comparacións construtivas coa cultura propia, avanzando nunha conciencia intercultural.

-Trátase de que o alumnado sexa consciente da importancia da súa propia identidade e de que amose confianza ao transmitir aspectos significativos desta.

ÁREA DE EDUCACIÓN ARTÍSTICA

OBXECTIVOS DE ÁREA.

- Desenvolver mecanismos de sensibilidade estética e a creación artísticas para promover a percepción e a expresión de ideas, emocións, sentimentos e vivencias.
- Formar progresivamente o sentido estético persoal como recurso para apreciar e valorar elementos constitutivos das artes e obras verdadeiramente artísticas; desenvolver o xuízo crítico e o posicionamento pluralista na aproximación ás obras artísticas e ás autoras e autores.
- Indagar nas posibilidades do son, da imaxe e do movemento como elementos de representación e de comunicación e utilízalas para expresar ideas e sentimentos, contribuíndo con iso ao equilibrio afectivo e á relación coas demais persoas.
- Explorar e coñecer materiais e instrumentos diversos e adquirir códigos e técnicas específicas das diferentes linguaxes artísticas para utilízalos con fins expresivos e comunicativos.
- Aplicar os coñecementos artísticos na observación e na análise de situacións e de obxectos da realidade cotiá e de diferentes manifestacións do mundo da arte e da cultura para comprendelos mellor e formar un gusto propio.
- Manter unha actitude de busca persoal e colectiva, articulando a percepción, a imaxinación, a indagación e a sensibilidade e reflexionando á hora de realizar e desfrutar de diferentes producións artísticas.
- Recoñecer que as diversas manifestacións da arte e da cultura son fonte de coñecemento, foron realizadas por homes e por mulleres e reflicten a súa experiencia e percepción da vida.
- Coñecer algunhas das posibilidades dos medios audiovisuais e das tecnoloxías da información e da comunicación en que interveñen a imaxe e o son, e empregalas como recursos para a observación, para a busca de información e para a elaboración de producións propias, xa sexa de forma autónoma ou en combinación con outros medios e materiais.
- Valorar e compartir manifestacións artísticas do patrimonio cultural galego apreciando a súa riqueza e diversidade e comprometéndose na súa defensa, conservación e difusión.
- Coñecer e valorar diferentes manifestacións artísticas do patrimonio cultural doutros pobos, colaborando na conservación e renovación das formas de expresión locais e nacionais e estimando o enriquecemento que supón o intercambio con persoas de diferentes culturas que comparten un mesmo contorno.
- Desenvolver unha relación de autoconfianza coa produción artística persoal, respectando as creacións propias e as das outras persoas, cunha actitude de interese e de admiración polo distinto e/ou novo, sabendo recibir e expresar críticas e opinións, e utilizándoas como recurso para a mellora.
- Participar activamente en producións artísticas de forma cooperativa, asumindo distintas funcións e colaborando na resolución dos problemas que se presenten para conseguir un produto final o máis satisfactorio posible.
- Coñecer algunhas das profesións dos ámbitos artísticos, interesándose polas características do traballo das artistas e dos artistas e desfrutando como público na observación e recreación das súas propias producións.

- Valorar no contorno próximo as intervencións artísticas das que cumpriría dispor co fin de crear espazos esteticamente agradables que contribúan a mellorar a calidade de vida.

◆ **COMPETENCIAS.**

- Competencia en comunicación lingüística.
- Competencia matemática.
- Competencia no coñecemento e na interacción co mundo físico.
- Tratamento da información e competencia dixital.
- Competencia social e cidadá.
- Competencia cultural e artística.
- Competencia para aprender a aprender.
- Autonomía e iniciativa persoal.

◆ **OBXECTIVOS DE CICLO.**

■ **3º CICLO.**

- Buscar, seleccionar e organizar informacións sobre manifestacións artísticas do patrimonio cultural propio e doutras culturas, de acontecementos, creadoras e creadores e outras persoas relacionadas coas artes plásticas e a música.
- Formular opinións acerca das manifestacións artísticas ás cales se accede, amosando o coñecemento que se ten delas e a inclinación persoal para gozar e encher o tempo de lecer.
- Recoñecer músicas do medio social e cultural propio e doutras épocas e culturas.
- Axustar a propia acción á das outras persoas do grupo na interpretación de pezas musicais e de danzas.
- Rexistrar a música e os ritmos creados empregando distintos tipos de grafías.
- Producir obras plásticas de forma cooperativa que impliquen organización espacial, uso de materiais diversos e aplicación de diferentes técnicas e instrumentos.
- Comprobar as posibilidades de aplicación de materiais, de texturas, de formas e de cores sobre diferentes soportes.
- Representar de forma persoal ideas, accións e situacións valéndose dos recursos que a linguaxe plástica e visual proporciona.
- Usar adecuadamente as tecnoloxías da información e da comunicación para a creación de producións plásticas e musicais sinxelas.
- Identificar manifestacións musicais e plásticas propias de Galicia.

◆ **CONTIDOS.**

▪ **3º CICLO.**

MÚSICA

➤ **Bloque 1. Escoita.**

* Indagación sobre as posibilidades comunicativas das TIC, da interacción de diferentes medios e linguaxes artísticas, das familias e das agrupacións instrumentais e vocais.

* Identificación e apreciación de formas musicais sinxelas, das calidades dos sons, de agrupacións instrumentais e vocais en pezas musicais.

* Análise dos parámetros do son: altura, intensidade, duración e timbre.

* Gravación, escoita e comentario da música interpretada na aula e suxestión de posibilidades de mellora persoal e colectiva.

* Utilización dos medios de comunicación e da internet para a busca de información, en soporte papel e dixital, sobre instrumentos, compositoras e compositores, intérpretes e eventos musicais de interese.

* Investigación sobre as relacións entre as producións musicais e coreográficas e as realidades persoais e sociais onde naceron.

* Valoración dos instrumentos populares galegos como integrantes do noso patrimonio cultural.

* Valoración e interese pola música de diferentes épocas e culturas.

* Identificación de agresións acústicas e da súa influencia na calidade de vida das persoas, e contribución activa á súa diminución e ao benestar persoal e colectivo.

* Actitude atenta, silenciosa e respectuosa durante a audición de música e/ou na asistencia a diferentes representacións musicais.

➤ **Bloque 2. Interpretación e creación musical.**

* Exploración das posibilidades sonoras e expresivas da voz, do corpo, dos obxectos, dos instrumentos, dos medios audiovisuais e tecnolóxicos para comunicar de forma sonora e corporal pensamentos, sensacións, emocións e experiencias.

* Interpretación, memorización e improvisación guiada de cancións (da cultura galega e doutras) a unha ou varias voces desenvolvendo progresivamente a dicción, a afinación e a técnica vocal.

* Improvisación, individual e/ou colectiva, de motivos, frases e pequenas formas, rítmicas e melódicas, como forma de acompañamento.

- * Interpretación de danzas coidando a coordinación tanto individual coma colectiva.
- * Incorporación e utilización progresiva dalgunha terminoloxía propia da linguaxe musical, adecuándoa á actividade.
- * Creación de mensaxes combinando elementos sonoros e corporais diversos para comunicar emocións, sensacións, experiencias e sentimentos.
- * Interese pola participación en eventos e celebracións de contido musical, formulando opinións sobre eles.
- * Incorporación e utilización progresiva das grafías convencionais na lectura, na escritura e na interpretación de cancións e de pezas instrumentais sinxelas.
- * Asunción de responsabilidades na interpretación en grupo, e respecto ás achegas das demais persoas e á persoa que asuma a dirección.
- * Interese pola mellora do proceso de interpretación e do resultado final, cun nivel progresivo de confianza e de seguridade.
- * Utilización guiada dos medios audiovisuais e dos recursos informáticos para a sonorización de imaxes, de contos, de poesías, de refráns e de ditos, de pezas dramáticas... e para a creación de producións propias.
- * Invención de coreografías sinxelas para cancións e de pezas musicais de diferentes estilos.
- * Traballo cooperativo, asumindo as responsabilidades que lle correspondan e respectando as achegas das demais persoas do grupo.
- * Actitude de constancia e de progresiva exixencia na interpretación musical.

PLÁSTICA

➤ Bloque 3. Observación plástica.

- * Observación e discriminación de materiais, de cores, de formas, de volumes, de texturas, de contornos, de perspectiva, da bidimensionalidade e da tridimensionalidade, de luz, e de movemento nos obxectos, nas imaxes e nas obras artísticas.
- * Elaboración conxunta de protocolos, de forma oral e escrita, para a observación de aspectos, de calidades e de características notorias e sutís de elementos naturais e artificiais.
- * Indagación sobre as posibilidades plásticas e expresivas de elementos naturais.
- * Descubrimento e identificación de elementos artísticos, obras de arte ou certos aspectos

relativos a elas (previamente traballadas na clase) na vida cotiá e nos medios de comunicación, reflexionando sobre o seu uso.

* Exploración das características, elementos, técnicas e materiais que as obras artísticas ofrecen e suxiren para a súa recreación e creación de obras novas.

* Documentación, rexistro e valoración de formas artísticas e artesanais representativas da expresión cultural de Galicia e doutras colectividades.

* Busca de información sobre producións artísticas, autoras e autores para a elaboración e recreación de traballos diversos (exposicións, cartafoles individuais ou da clase, colaboración en eventos culturais...).

* Diálogo ante unha obra de arte expresando o que gusta e non gusta, como se sente cadaquén, o que pensan ou o que lles recorda, identificando o significado que poidan ter certos elementos da obra (a cor, a liña, a técnica empregada, os materiais, a luz, a perspectiva...) coas sensacións producidas.

* Apreciación dos diferentes significados que pode ter unha obra de arte para cada persoa, para cada cultura e para cada época.

* Valoración positiva da diversidade de opinións, de xuízos, de gustos e de argumentos relacionados coa expresión plástica.

* Iniciación á análise das formas de representación de volumes no plano segundo o punto de vista ou a situación no espazo.

* Análise e valoración da intención comunicativa das imaxes nos medios e tecnoloxías da información e da comunicación e xuízo crítico das imaxes que do home e da muller se ofrecen neles.

* Comparación de mostras de diversos materiais e observación destes transformados en producións artísticas, reflexionando sobre o proceso de transformación e posibles resultados alternativos.

* Coñecemento de identificadores artísticos de diferentes culturas e valoración destes como enriquecedores da nosa.

* Valoración e apreciación da obra artística como instrumento de comunicación persoal e de transmisión de valores culturais.

* Interese por coñecer producións artísticas do patrimonio cultural galego e por obter información sobre as persoas que as produciron.

➤ Bloque 4. Expresión e creación plástica.

* Aplicación de cores complementarias e/ou opostas e mais de tonalidades de forma intencionada, como medio de expresión e de representación.

* Experimentación de formas abertas e pechadas e de liñas segundo a súa forma, dirección e situación espacial, e aplicación dos resultados á propia produción artística.

- * Exploración dos cambios que experimentan os volumes, as persoas e os espazos pola incidencia da luz (sombras chinesas, teatro negro...).
- * Exploración de materiais diversos coa finalidade de atopar o máis adecuado para unha produción artística cunha finalidade determinada (expresión de ideas, de accións, de situacións).
- * Elaboración de producións plásticas empregando técnicas mixtas, texturas diferentes, materiais variados, instrumentos diversos e en soportes diversificados.
- * Construción e caracterización de personaxes, recreación de espazos imaxinados, creación de estruturas, de maquetas, de decorados e de exposicións relacionados coa propia experiencia e no desenvolvemento de actividades do centro. Uso durante o proceso, entre outras, de nocións métricas e de perspectiva.
- * Realización de fotografías (enfoque e planos) para enriquecer un informe, para recoller unha saída de campo, para a realización dunha fotonovela, para ilustrar unha noticia ocorrida no centro.
- * Emprego de tecnoloxías da información e da comunicación para o tratamento de imaxes, deseño e animación, e para a difusión dos traballos elaborados.
- * Composición de pezas recreando as obras artísticas analizadas (ou aspectos delas), logo de busca de información sobre a obra, a época de elaboración, a autora ou o autor.
- * Preparación de documentos propios da comunicación artística como carteis, guías ou programas de man para difundir e informar sobre unha exposición, unha representación, un festival.
- * Constancia e exixencia progresiva no proceso de realización aplicando estratexias creativas na composición, asumindo responsabilidades no traballo cooperativo, establecendo momentos de revisión, respectando as achegas das outras persoas e resolvendo as discrepancias con argumentos.
- * Incorporación progresiva e utilización durante o proceso de produción dalgunha terminoloxía propia da linguaxe plástica.
- * Seguimento cada vez máis autónomo dun proceso para chegar á materialización plástica dunha idea.
- * Organización progresiva do proceso de elaboración concretando o tema xurdido desde a percepción sensorial, a imaxinación, a fantasía ou a realidade, previndo os recursos necesarios para a realización, explorando as posibilidades de materiais e de instrumentos e mostrando confianza nas posibilidades de creación.
- * Apreciación da orixinalidade como fundamento da conduta creativa e respecto ás obras doutras persoas.

◆ **CRITERIOS DE AVALIACIÓN.**

▪ **3º CICLO.**

- Avaliar a capacidade de busca e de uso de información en formatos variados. Valorarase especialmente a axeitada selección da información.
- Avaliar o coñecemento que os nenos e as nenas teñen das manifestacións e dos feitos artísticos tanto do contorno máis próximo coma doutros pobos, a súa implicación sensible na observación da realidade e a súa capacidade para formar criterios e opinións propias, así como o interese por compartilos coas compañeiras e cos compañeiros, empregando unha terminoloxía o máis apropiada posible.
- Avaliarase se o alumnado coñece e é capaz de nomear e identificar algúns dos trazos característicos e salientables de exemplos de obras musicais de diferentes épocas e culturas.
- Avaliarase a capacidade do alumnado para atender e concertar a súa propia acción coas outras partes do conxunto. Non se trata de valorar o nivel técnico acadado, senón a actitude con que as nenas e os nenos participan nas actividades de interpretación, observando a súa vontade de adaptarse ao resto do grupo e de responsabilizarse no traballo cooperativo e coordinado.
- Avaliarase a capacidade de relacionar son e grafía. Tamén avaliarase a súa capacidade para representar graficamente os sons dunha obra musical inventada no contexto da aula, individual ou colectivamente.
- Avaliarase a flexibilidade nos argumentos e a disposición a asumir outras opinións na realización dunha obra plástica en grupo a través da calse comprobará se as alumnas e os alumnos aplican os coñecementos adquiridos sobre as técnicas, os materiais, os instrumentos, a distribución dos elementos plásticos na composición, planificando conxuntamente, elaborando e reelaborando e revisando o produto final. Valoraranse especialmente as actitudes de constancia e de exixencia progresiva na elaboración e na asunción de responsabilidades no traballo cooperativo.
- Avaliarase a disposición a experimentar e indagar sobre os elementos da linguaxe plástica, sobre as transformacións que estes experimentan segundo a manipulación que se faga deles e sobre os resultados que se obteñen cando son tratados nun soporte ou noutro. Servirá tamén para comprobar se se teñen interiorizadas aprendizaxes sobre o tratamento dos materiais e sobre o uso que se lles pode dar á forma, á cor e á textura.
- Avaliarase a capacidade de autonomía e de expresión con que as rapazas e os rapaces afrontan a realización plástica, o grao de desenvolvemento da capacidade creadora e imaxinativa ao combinar, suprimir ou transformar os elementos artísticos dunha produción e a súa capacidade de representar situacións vinculadas á experiencia persoal.
- Avaliarase o uso que o alumnado fai das TIC á hora de empregar algunhas aplicacións básicas para o tratamento da imaxe e do son e para a creación de producións propias.
- Avaliarase se o alumnado é quen de recoñecer algunhas manifestacións musicais e plásticas propias do patrimonio cultural e artístico galego, valorándoas e apreciándoas como fórmulas de transmisión de valores culturais.

ÁREA DE EDUCACIÓN FÍSICA

OBXECTIVOS DE ÁREA.

- Coñecer, aceptar e valorar o propio corpo e a actividade física como medio de exploración e de gozo das propias posibilidades motrices, de relación coas demais persoas e como recurso para organizar o tempo de lecer.
- Utilizar as propias capacidades motrices, habilidades e destrezas e o coñecemento que o alumnado posúe da estrutura e funcionamento do corpo para adaptar o movemento ás circunstancias e condicións de cada situación.
- Utilizar os recursos expresivos do corpo e do movemento de xeito estético e creativo, comunicando sensacións, emocións, ideas e estados de ánimo.
- Regular e dosificar o esforzo, asumindo un nivel de auto exixencia acorde coas posibilidades de cadaquén e coa natureza da tarefa que se está a realizar.
- Apreciar a actividade física para o benestar, manifestando unha actitude responsable cara a si e cara ao resto das persoas e recoñecendo os efectos da actividade física, da hixiene corporal, da alimentación e dos hábitos posturais sobre a saúde e a calidade de vida.
- Participar en actividades físico-deportivas compartindo proxectos, establecendo relacións de cooperación para acadar obxectivos comúns, resolvendo por medio do diálogo os conflitos que poidan xurdir e evitando discriminacións por características persoais, de xénero, sociais e culturais.
- Coñecer e valorar a diversidade de actividades físicas, lúdicas e deportivas como elementos culturais, amosando unha actitude crítica, tanto desde a óptica de participante como desde a de público.
- Adquirir, elixir e aplicar principios e regras para resolver problemas motores e actuar de xeito eficaz e autónomo na práctica de actividades físicas, deportivas e artístico-expresivas.
- Coñecer e practicar xogos, deportes e/ou bailes tradicionais propios da cultura galega, amosando interese pola indagación neste eido e pola súa difusión e valorando as repercusións que teñen na nosa sociedade.

B) COMPETENCIAS.

- **Competencia no coñecemento e na interacción co mundo físico.**
  - Valorar a importancia do exercicio físico , a nutrición e a saúde.
  - Valorar a adopción dun estilo de vida saudable
  - Coñecer os aspectos positivos de adoptar un estilo de vida saudable.
- **Competencia social e cidadá.**

- Respectar aos demais.
- Coidar o medio.
- Aprender a comportarse.
- Adquirir hábitos
- Traballar en equipo
- **Competencia para aprender a aprender.**
  - Adoptar unha actitude de superación constante e de mellora persoal.
  - Axudar e colaborar con outras persoas.
  - Valorar o esforzo persoal.
  - Motivarse a si mesmo.
- **Autonomía e iniciativa persoal.**

C) OBXECTIVOS DO 3º CICLO.

- ▶ Percibir o corpo como globalidade integrado por un conxunto de parte independentes entre si, máis relacionados en canto ao seu funcionamento.
- ▶ Recoñecer a esquerda e a dereita dos demais estando en movemento.
- ▶ Continuar mellorando o desenvolvemento global das capacidades físicas.
- ▶ Desenvolver a capacidade de expresión e de creación.
- ▶ Practicar os hábitos de coidado do corpo e as normas de alimentación relacionadas coa práctica da actividade física.
- ▶ Recoñecer e identificar algúns factores ou prácticas que favorecen o desenvolvemento do corpo e diferenciarlos dos non saudables.
- ▶ Coñecer e valorar os contidos do xogo.
- ▶ Profundar na respiración e relaxación muscular e ter un mellor coñecemento dos elementos orgánico – funcionais.
- ▶ Experimentar situacións e problemas de equilibrio nos que se usen posicións inestables, incluíndo os equilibrios invertidos.
- ▶ Analizar as posibilidades expresivas asociadas ao movemento: mímica, dramatización, etc.
- ▶ Usar medidas de seguridade e prevención de accidentes na práctica de actividades físicas e no uso de materiais e espazos.
- ▶ Recoñecer, vivenciar e valorar os xogos e actividades deportivas como forma de facer a actividade física, como forma de goce, de relación cos demais e de emprego de tempo libre.
- ▶ Mellorar a orientación espacial en movemento situando os obxectos con relación a outros obxectos e aos demais.
- ▶ Resolver problemas motrices seleccionando estratexias de resolución.
- ▶ Practicar hábitos de traballo presentes na actividade física: quentamento e relaxación.
- ▶ Aceptar os propios límites en relación coa actividade física.
- ▶ Mellorar as relacións a través dos xogos: uso e entendemento das normas e aceptación de diferentes niveis de execución.

D) CONTIDOS DO 3º CICLO.

Bloque 1. *O corpo: imaxe e percepción.*

- Interiorización da imaxe e do esquema corporal, representación e uso de elementos orgánico-funcionais no movemento.
- Control corporal en situacións motrices complexas: utilización da capacidade de tensión e de relaxación.
- Adquisición dunha axeitada mecánica respiratoria, valorando a súa importancia.
- Adaptación da postura ás necesidades expresivas e motrices de xeito eficiente, fluído e harmónico.
- Execución de movementos de certa dificultade cos segmentos corporais dominantes e non dominantes.
- Realización de equilibrio estático, dinámico e con obxectos en situacións complexas e descoñecidas.
- Estruturación e organización espacio-temporal en accións e en situacións motrices complexas.
- Valoración e aceptación da propia realidade corporal, reflexionando criticamente acerca das mensaxes proporcionadas polos medios de comunicación.
- Seguridade, confianza e autonomía persoal.

Bloque 2. *Habilidades motrices.*

- Adaptación das habilidades motrices básicas e específicas a diferentes situacións.
- Uso das habilidades motrices básicas aplicadas a actividades deportivas e rítmicas complexas con eficiencia e creatividade.
- Aplicación de habilidades específicas en iniciación deportiva de maneira óptima.
- Dominio motor e corporal, seguridade e autonomía en medios diversos: natural, acuático, a neve...
- Acondicionamento físico xeral orientado á mellora da execución das habilidades motrices.
- Práctica de coordinacións globais e específicas en situacións complexas.
- Valoración do traballo ben executado desde o punto de vista motor.
- Disposición favorable para participar en actividades físicas diversas, esforzándose e aceptando as diferenzas no nivel de habilidade.

Bloque 3. *Actividades físicas artístico-expresivas.*

- Concienciación e uso axeitado das posibilidades expresivas e comunicativas da linguaxe corporal.
- Elaboración de composicións grupais representando situacións variadas e atendendo a diferentes estímulos.
- Expresión e comunicación de sentimentos e de emocións individuais e grupais a través do corpo, do xesto e do movemento.
- Representacións e improvisacións artísticas por medio da linguaxe corporal e coa axuda de obxectos e materiais.
- Composición de movementos variados a partir da combinación de estímulos rítmicos e musicais.
- Execución de bailes e de danzas e elaboración de coreografías.
- Participación desinhibida en situacións de comunicación corporal e de respecto ante as execucións alleas.
- Valoración da expresión e da comunicación corporal como importantes para a educación integral.

Bloque 4. *Actividade física e saúde.*

- Autonomía na hixiene corporal e adquisición de hábitos posturais axeitados na vida cotiá e na actividade física.

- Busca de información e análise crítica sobre aspectos alimentarios (proteínas, carbohidratos, lípidos...) para unha vida saudable.
- Recoñecemento dos efectos beneficiosos da actividade física na saúde, identificación e rexeitamento das prácticas pouco saudables.
- Incremento da condición física co obxectivo de mellorar a saúde.
- Prevención de lesións na actividade física: quecemento, dosificación do esforzo, recuperación/relaxación, primeiros auxilios...
- Utilización correcta e respectuosa do contorno, adoptando medidas de seguridade e de prevención de accidentes na actividade física.
- Actitude favorable cara á actividade física con relación á saúde.

Bloque 5. Xogos e deportes.

- Recoñecemento do xogo e do deporte como fenómenos sociais e culturais: tipos de xogos e de actividades deportivas.
- Aceptación e respecto cara ás normas, cara aos regulamentos, cara ás estratexias e cara ás persoas que participan no xogo, así como cara ao papel que corresponda desempeñar.
- Realización de xogos e de actividades deportivas de diversas modalidades e de dificultade crecente.
- Recompilación de información sobre xogos e deportes populares, autóctonos e tradicionais de Galicia e práctica destes.
- Utilización axeitada e valoración das estratexias básicas do xogo: cooperación, oposición e cooperación/oposición.
- Valoración do esforzo persoal e do colectivo nos diferentes tipos de xogos e actividades deportivas á marxe de preferencias e de prexuízos.
- Aprecio do xogo e do deporte como medio de desfrute, de relación, de saúde e de ocupación do tempo de lecer.

E) CRITERIOS DE AVALIACIÓN DO 3º CICLO.

- Axustar as accións do corpo aos cambios nas condicións da actividade, de maneira económica e eficaz, incidindo nos mecanismos de percepción, de decisión e de control motor.
- Adaptar os desprazamentos, saltos e xiros a diferentes contornos que poidan presentar incerteza, sexan coñecidos ou descoñecidos.
- Lanzar, pasar e recibir pelotas ou outros móbiles de maneira controlada nos xogos ou actividades motrices e deportivas que o requiran, axustándose axeitadamente á situación no terreo de xogo, ás distancias e ás traxectorias.
- Incrementar globalmente a condición física, axustando a súa actuación ao coñecemento das propias posibilidades e limitacións corporais e de movemento.
- Construír composicións grupais interaccionando coas demais persoas, utilizando os recursos expresivos do corpo e do movemento, dos materiais e dos obxectos e atendendo a estímulos musicais, plásticos ou verbais.
- Identificar algunhas das relacións que se establecen entre a práctica correcta e habitual da actividade física e a mellora da saúde e da calidade de vida e actuar de acordo con elas.
- Actuar coordinada e cooperativamente coas persoas que compoñen o propio equipo para resolver retos ou opoñerse ás do equipo contrario nun xogo ou actividade deportiva colectiva, establecendo relacións construtivas e equilibradas.
- Identificar como valores fundamentais dos xogos e das actividades deportivas o esforzo persoal e as relacións co grupo, resolvendo de forma crítica as situacións conflitivas que poidan xurdir.
- Coñecer, practicar e valorar xogos e deportes populares tradicionais de Galicia, recompilando información sobre eles e interesándose pola súa conservación.

ÁREA DE EDUCACIÓN PARA A CIDADANÍA

OBXECTIVOS DE ÁREA

- * Identificar e aceptar a propia identidade e desenvolver autoestima, a afectividade e a autonomía persoal a vida cotiá, nas relacións de cada alumna ou alumno coas demais persoas e como integrante dos grupos sociais en que participa.
- * Amosar actitudes contrarias á violencia, aos estereotipos (de xénero, lingüísticos, relixiosos, culturais, físicos...) e aos prexuízos, sendo quen de defender os propios puntos de vista mediante o diálogo e a argumentación.
- * Desenvolver e facer uso de habilidades emocionais, comunicativas e sociais para actuar con progresiva seguridade e autonomía na vida cotiá e para participar activamente nas relacións de grupo, amosando actitudes comprensivas, cooperativas, xenerosas e construtivas e sendo quen de autorregular emocións e condutas.
- * Coñecer e apreciar os valores e normas de convivencia, obrar de acordo con elas asumíndoas como propias e participar activamente na elaboración das normas do centro educativo (da aula, relativas ao uso de instalacións e materiais, nos regulamentos de actividades, etc.).
- * Utilizar estratexias de resolución pacífica dos conflitos desde o diálogo e a mediación.
- * Recoñecer e valorar a diversidade (de xénero, física, cultural, lingüística, étnica, relixiosa, etc.) como feito enriquecedor, valorar a contribución de cada quen ao enriquecemento dun grupo, amosar respecto polos costumes e modos de vida de persoas e de poboacións distintas á propia e esforzarse por contribuír á mellora das relacións, interesándose por compartir espazos, tempos, actividades, materiais, experiencias, etc.
- * Coñecer, asumir e valorar os dereitos e deberes que como neno ou nena lle corresponden ao alumnado e os que lle corresponderán como persoa adulta, manexar os documentos onde están recollidos e interesarse polas iniciativas que os defenden, participando, se existir a posibilidade, nalgunha delas.
- * Coñecer os mecanismos fundamentais de funcionamento das sociedades democráticas, fundamentalmente nos ámbitos máis próximos á realidade do alumnado, valorar o papel das administracións na garantía dos servizos públicos e a obriga dos cidadáns e das cidadás de contribuír ao seu mantemento mediante a asunción dos seus deberes e compromisos sociais.
- * Fomentar iniciativas de participación democrática e responsable no propio centro, asumindo os papeis que correspondan en función da situación e participando, tamén activamente, en actividades fóra do centro.
- * Identificar, analizar e rexeitar situacións de abuso, de inxustiza e de discriminación, na vida cotiá do alumnado e noutras realidades e amosar sensibilidade polas necesidades das persoas e dos grupos máis desfavorecidos, desenvolvendo comportamentos solidarios e favorecedores da convivencia e participando, na medida das súas posibilidades, en iniciativas que buscan cambiar estas situacións.
- * Ser capaz de analizar a situación do medio natural no contorno próximo, tomar conciencia da situación a niveis máis amplos, recoñecer a incidencia das propias accións no seu coidado ou na súa deterioración, desenvolver actitudes comprometidas para a súa conservación e mellora e asumir comportamentos (vida saudable, consumo responsable, seguridade...) que contribúan á sustentabilidade.

COMPETENCIAS

1. Competencia en comunicación lingüística.
5. Competencia social e cidadá.
6. Competencia cultural e artística.
8. Autonomía e iniciativa persoal.

CONTIDOS

Bloque 1. Identidade persoal.

* Identificación das características persoais e dos trazos de identidade (as propias capacidades e necesidades).

* Desenvolvemento da autonomía persoal e da autoestima (seguridade en si mesmo e en si mesma, autonomía para a acción, confianza nas propias posibilidades, sentimento de importancia, valoración da historia persoal e das contribucións alleas á súa construción).

* Análise de situacións na escola e fóra dela que producen sentimentos positivos ou negativos no alumnado. Causas e consecuencias das accións propias (accións que poden facer sentirse ben ou mal a outras persoas). Responsabilidade polos propios actos. Agradecer, desculparse, presentar unha queixa, aprender a dicir non, aprender a recuperarse e responder ao fracaso. A intelixencia emocional.

* Identificación, recoñecemento, verbalización, manexo e control dos sentimentos propios (que me ocorre, por que me ocorre, que poden facer cando me sinto así).

* Valoración da liberdade e da responsabilidade na toma de decisións con criterios de eficacia e de xustiza. Responsabilidade na planificación do futuro inmediato.

* Recoñecemento das diferenzas de sexo como un elemento enriquecedor. Análise de medidas que contribúen a un equilibrio de xénero e a unha auténtica igualdade de oportunidades. A contribución das mulleres ao longo da historia e á situación actual do mundo. A vida das mulleres galegas no pasado e no presente e as súas achegas á sociedade. Redes de apoio de mulleres. Identificación e rexeitamento de desigualdades entre mulleres e homes no mundo laboral e na vida cotiá. Valoración da igualdade de dereitos de homes e de mulleres na familia e no mundo laboral e social. Características de veciñanza.

* Aplicación de condutas responsables no uso das TIC (autonomía, autocontrol, seguridade, sentido ético) e análise da realidade que presentan os medios de comunicación para desenvolver a capacidade de elección crítica e responsable.

* Sensibilización, visibilización e rexeitamento do sexismo, do racismo, da homofobia... dentro da perspectiva da defensa dos dereitos humanos e do respecto á identidade persoal.

Bloque 2. Identidade social.

* Identificación coas colectividades en que se desenvolve a vida do alumnado: escolar, familiar, local, comarcal e autonómica. Recoñecemento das vantaxes que supón pertencer a estes colectivos e das achegas que se poden facer individualmente a cada un deles.

* Importancia do recoñecemento dos dereitos e deberes do alumnado no centro escolar.

* Identificación, recoñecemento e valoración dos dereitos de todas as nenas e de todos os nenos do mundo, así como os dereitos das persoas recoñecidos nas declaracións universais, no Estatuto de autonomía de Galicia e na Constitución. Coñecemento de organizacións que loitan por que eses dereitos se respecten e do traballo que desenvolven.

- * Valoración da convivencia pacífica en sociedade e recoñecemento dos valores en que se apoia: respecto, tolerancia, solidariedade, xustiza, compromiso, cooperación e cultura da paz. Identificación, recoñecemento e análise de actuacións que posibilitan e que dificultan a convivencia e o benestar dos grupos sociais.
- * Aplicación de habilidades, de estratexias e de procedementos que contribúen a xerar relacións de entendemento e de convivencia pacífica. Habilidades de comunicación e de relación tanto interpersoais como intrapersoais. Identificación, recoñecemento e análise de hábitos que facilitan e dificultan a relación e a comunicación.
- * Desenvolvemento da vontade, da flexibilidade e da dispoñibilidade para resolver conflitos. Aplicación do diálogo e da mediación como forma de resolución pacífica dos conflitos.
- * Valoración da colaboración e das diferentes posibilidades de traballo cooperativo. Identificación do proceso de toma de decisións de grupo. Identificación e uso dos mecanismos de participación no funcionamento da aula e da escola.
- * Aplicación dos valores cívicos e do exercicio dos dereitos e deberes nas situacións de convivencia no contorno inmediato entre iguais e nas relacións interxeracionais.
- * Valoración da igualdade dentro das diferenzas. A diversidade física, social, cultural e relixiosa.
- * Recoñecemento, valoración, tolerancia e respecto polos costumes e modos de vida distintos ao propio.
- * Recoñecemento de costumes, de tradicións e de estilos de vida propios e os das compañeiras e compañeiros. Valoración das celebracións e manifestacións culturais como signos de identidade e de cohesión social.
- * Identificación das situacións de marxinação, de discriminación e de inxustiza social.
- * Desenvolvemento de actitudes de comprensión, de superación de prexuízos e de estereotipos, de cooperación e de solidariedade ante problemas e necesidades doutras persoas. Protección e amparo das persoas máis desfavorecidas.

Bloque 3. Compromiso social.

- * Valoración da necesidade de normas compartidas que regulan a convivencia frutífera no ámbito social. Elaboración de normas de convivencia da aula e do centro positivas, facilitadoras e asumidas polo grupo e pola comunidade.
- * Práctica de normas cívicas, como por exemplo as de circulación viaria, e asunción de roles por medio do xogo e da simulación.
- * Recoñecemento dos principios de convivencia que establecen o Estatuto de autonomía de Galicia e a Constitución española.
- * Reflexión sobre as características que debe posuír unha sociedade democrática.
- * Análise de mensaxes, de declaracións, de imaxes, etc. procedentes de medios de comunicación, de páxinas web, de publicidade... diferenciando información veraz e contrastada de simples opinións persoais.
- * Identificación, aprecio, respecto, responsabilidade, coidado e mellora dos bens comúns e dos servizos públicos. Normas de uso e accións que contribúen ao seu axeitado funcionamento.
- * Valoración dos impostos como un medio para corresponsabilizarse socialmente.
- * Identificación e rexeitamento das causas que provocan situacións de marxinação, de discriminación e de inxustiza social.
- * Identificación de servizos e de persoas que interveñen en casos de situacións de emerxencia (accidentes, lumes, inundacións, terremotos, guerras...) e daquelas persoas e organizacións que contribúen desinteresadamente a mellorar situacións de desvantaxe social, de pobreza, de marxinação, de fame, de explotación da infancia, de enfermidade... Busca de formas de apoio a elas e de contribución ao seu funcionamento.

* Reflexión sobre a repercusión social, no presente e no futuro, de accións individuais e colectivas. Identificación de actitudes e de estratexias persoais e colectivas de consumo responsable, de coidado do medio, de prevención de riscos viarios e de promoción de formas de vida saudable. Reflexión sobre as posibilidades de cambio nas rutinas individuais para mellorar a calidade de vida.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

* Amosar respecto polas diferenzas e características persoais propias e dos compañeiros e compañeiras. Valorar as consecuencias das propias accións e responsabilizarse delas.

A través deste criterio preténdese avaliar a capacidade de cada alumno e de cada alumna de recoñecerse como persoa orixinal e única e máis de valorarse axeitadamente a través do coñecemento dos seus puntos fortes e febles. Así mesmo, tamén se avaliará a capacidade de recoñecer e de valorar as características das persoas con que se relaciona, entendendo as diferenzas como formas distintas de ver o mundo que non teñen por que impedir as relacións entre as persoas.

Neste senso, insístese na necesidade de que o alumnado desenvolva o pensamento consecucional (prever as consecuencias que os seus actos poden causar a todos os niveis e asumilas), complementario do causal e do alternativo que xa debería posuír.

* Argumentar e defender as propias opinións, escoitar e valorar criticamente as opinións das demais persoas, amosando unha actitude de respecto e comprendendo que o que se axuíza ou desautoriza son opinións ou actuacións, nunca persoas.

Este criterio pretende avaliar ata que punto os alumnos e as alumnas son quen de manexarse na súa vida cotiá, establecendo comunicacións positivas e construtivas en todas as situacións relacionais (actividade académica, xogos, actividades extraescolares, comedor, transporte escolar...) en que habitualmente desenvolven as súas actividades.

Ademais, preténdese avaliar o modelo comunicativo que utiliza o alumnado habitualmente (pasivo, agresivo ou asertivo), a súa capacidade de recoñecemento (na propia persoa e noutras) e a súa autorregulación, así como a súa evolución cara a unha comunicación cada vez máis eficiente e eficaz como base de relacións positivas que posibilitarán unha convivencia enriquecedora a nivel individual e de grupo (a comunicación implica relación e a relación é a antítese da violencia).

Serán obxecto de avaliación as habilidades sociais tanto intrapersoais (autocontrol, autoestima, superación do malestar, resiliencia...) como interpersoais (escoita activa, mensaxes desde un mesmo e unha mesma, habilidades de comunicación...)

* Participar colaborativamente na elaboración das normas, aceptalas, asumilas como propias e incorporalas aos propios patróns de conduta. Reflexionar sobre as normas existentes na comunidade e sobre a súa importancia.

Con este criterio avaliaremos o coñecemento que ten o alumnado das normas que regulan a súa convivencia cotiá e a capacidade que amosa de participar creativamente na súa elaboración ou revisión.

Preténdese avaliar, así mesmo, o nivel de identificación e de respecto por elas. É moi importante a avaliación do proceso persoal seguido por cada alumno e cada alumna intimamente relacionado co seu nivel de desenvolvemento moral.

* Familiarizarse con algúns dos dereitos humanos recollidos na Declaración universal dos dereitos humanos e na Convención sobre os dereitos da infancia e cos principios de convivencia que recollen o Estatuto de autonomía e a Constitución española. Identificar os deberes máis relevantes asociados a eles. Recoñecer situacións en que non son respectados e participar en iniciativas (reais ou simuladas) de mellora delas.

Con este criterio preténdese avaliar a capacidade de recoñecer situacións cotiás ou das que o alumnado pode ter información por diferentes vías (prensa, TV, a internet, ONG...) en que os dereitos da infancia e das persoas non son respectados, desenvolvendo actitudes

críticas e solidarias e achegando ideas ou propostas de actuación na medida das posibilidades dos rapaces e rapazas desta idade. Así mesmo, preténdese verificar o establecemento de relacións entre os dereitos individuais propios e alleos, os dereitos colectivos e os deberes con eles relacionados.

* Recoñecer e rexeitar prexuízos, situacións de discriminación, de marxinação e de inxustiza e interesarse por identificar os factores sociais, económicos, de orixe, de xénero ou de calquera outro tipo que as provocan, así como por atopar posibles vías de mellora para as persoas que as sofren. Valorar a importancia das accións individuais, pero entendendo que se necesitan accións colectivas.

Téntase avaliar a capacidade de recoñecer que hai persoas e grupos que sofren situacións de inxustiza (desprestixio, marxinação, violencia...) e que isto é debido a múltiples causas. Tamén se pretende que o alumnado desenvolva capacidades críticas cara a elas e cara ao pensamento de perspectiva (capacidade de poñerse na situación da persoa e identificación emocional con ela), sendo quen de buscar, analizar e propor iniciativas que contribúan á súa posible mellora ou solución. Neste senso, cómpre avaliar tamén o nivel de identificación individual coa elaboración e co desenvolvemento de iniciativas de grupo para saber se a alumna ou alumno se sente partícipe e corresponsable destas iniciativas.

* Identificar o funcionamento dos servizos públicos presentes na vida cotiá do alumnado e a súa relación con diferentes institucións e mais recoñecer a necesidade de que toda a poboación contribúa ao seu correcto funcionamento, mantemento e mellora a través de comportamentos responsables e solidarios (uso deses servizos, pagamento de impostos...). Por extensión, familiarizarse con outros servizos non tan próximos ao alumnado, pero tamén presentes de maneira directa ou indirecta na súa vida.

Trátase de avaliar o nivel de identificación do alumnado con aqueles servizos que lle son máis familiares (transporte, recollida de lixo, correos, sanidade, educación...) entendéndoo como propiedade colectiva compartida por toda a poboación. Así mesmo, téntase avaliar o coñecemento sobre como funcionan, sobre as condutas positivas e negativas en relación con eles e sobre o nivel de correlación existente entre o seu correcto funcionamento e o grao de benestar e de calidade de vida que nos proporciona, tanto individual como socialmente. Tamén se avaliará a capacidade de relación destes servizos con que as nenas e os nenos están máis familiarizados con outros que teñen presenza na súa vida aínda que dunha maneira máis difusa.

* Ser consciente da transcendencia presente e futura de accións habituais na vida cotiá do alumnado e da necesidade de realizalas seguindo pautas que teñen a súa base na reflexión e na análise individual e colectiva deses comportamentos.

Téntase avaliar a capacidade de análise de diferentes accións realizadas na actividade diaria do alumnado (uso da auga, gasto de papel, hábitos de consumo persoal e familiar, produción e tratamento do lixo, ris cos viarios, etc.) e a capacidade de relacionar esas accións con situacións prexudiciais para a vida no presente e no futuro. Así mesmo, valorarase a capacidade de ir introducindo melloras nos hábitos de vida propios e o interese por participar na elaboración e na difusión de actuacións preventivas.

* Concienciarse da influencia que poden exercer os medios de comunicación, a internet ou a publicidade nas decisións e opinións das persoas.

Trátase de avaliar que o alumnado se inicie na comprensión das mensaxes subliminares e da ideoloxía encuberta presentes en textos e imaxes de diferente orixe, sendo quen de decatarse de que non sempre son transparentes e de que poden influír decisivamente nas súas condutas habituais e futuras. Así mesmo, avaliarase tamén a capacidade de alumnos e alumnas de analizar criticamente diferenciando información de opinión.

9. Decisións xerais sobre Metodoloxía

Principios metodolóxicos :

- *Aprendizaxes significativas, activas e dinámicas*: Seleccionar aqueles contidos que sexan máis relevantes para acadar competencias; requirirán que o alumnado poida ver, tocar, experimentar, observar, manipular, exemplificar, contrastar, compartir, debater,...
- *Enfoque integrador*, promovendo a globalización., conseguindo que desenvolvan distintos xeitos de actuación e adquiran a capacidade de enfrontarse a situacións novas.
- *Autorregulación das aprendizaxes (Aprender a aprender)*: estratexias de aprendizaxe que proporcionan habilidades para pensar e razoar, para tomar conciencia dos procesos que se están a empregar e para regularlos ou modificarlos.
- *Participación* do alumnado aportando as súas habilidades, destrezas, actitudes, conceptos, intereses,...Favorecer o traballo cooperativo e a práctica vivenciada da *participación*.
- *Atención á diversidade* do alumnado
- Fomentar habilidades para a busca, selección, procesamento, tratamento e comunicación da mesma. Son precisos enfoques didácticos que permitan ao alumnado utilizar cada vez máis autonomamente as bibliotecas e as TIC como recursos de aprendizaxe

Estratexias metodolóxicas básicas:

- *Desenvolvemento en espiral* : presentar os contidos resaltando as súas relacións e vinculándoos ao contexto habitual do alumnado ou a outro contexto significativo, cunha complexidade de interrelacións cada vez maior tanto no espazo como no tempo.
- *Globalización*. Na medida en que se presente o currículo estruturado ao redor a cuestións de interese para o alumnado, a aprendizaxe será máis funcional e significativa.
- O profesorado actuará como guía e mediador para facilitar a construción de aprendizaxes;
- Utilizará contextos cotiás, familiares e habituais para que o alumnado aprenda comprobando o interese e a utilidade do que aprende, podendo transcender do contexto no que se produciron e ser aplicadas a contextos múltiples;
- Crerá un contorno seguro e un ambiente motivador.

Principios didácticos:

Tarefas claras: que hai que facer e como facelo.

Tarefas adecuadas ás capacidades do alumnado, tanto ás súas características psicolóxicas como aos contidos curriculares que desenvolven.

Tarefas progresivas, tanto en canto a *complexidade dos contidos* como aos procedementos de resolución das mesmas.

Tarefas variadas e de diferente tipoloxía, presentadas na forma de expresión, oral, escrita, plástica, dinámica, simbólica, segundo o contido.

Tarefas suficientes, proporcionais e equilibradas en relación cos contidos propostos no proceso de ensinanza-aprendizaxe.

Tarefas gratificadoras, que fagan compatibles a eficacia didáctica e o rigor

científico.

Métodos:

Terase en conta:

1. As secuencias de actividades en unidades de traballo na aula *clase expositiva, por descubrimento, por proxectos, etc.*
2. As relacións e situacións comunicativas *directivas, participativas, cooperativas, etc.*
3. As formas de agrupamento ou organización da clase *gran grupo, equipos fixos, grupos móbeis, etc.*
4. O xeito de distribuír o espazo e o tempo *recunchos, talleres, aulas de área, etc.*
5. O sistema de organización dos contidos *disciplinar, interdisciplinar, globalizador, etc.*
6. O uso dos materiais curriculares *libro de texto, ensino por ordenador, fichas autocorrexibles, etc.*
7. O procedemento para a avaliación *inicial, de resultados, formativa, etc.*

10. Criterios xerais sobre a avaliación, promoción e titulación

PROMOCIÓN DE CICLO (Art. 6)

1. Decidirá o equipo docente de cada grupo de forma colexiada, primando o criterio da persoa titora.
2. O alumnado promocionará ao ciclo seguinte
  - Sempre que alcanzase o desenvolvemento adecuado das competencias básicas.
  - Cando as aprendizaxes non alcanzadas non sexan un obstáculo para seguir o novo ciclo, adoptárase medidas de reforzo e apoio.
3. O alumnado que non cumpra o anterior, permanecerá un ano máis no ciclo.
  - Unha soa vez ao longo de toda a etapa educativa
  - Seguirá un plan específico de reforzo e recuperación das CCBB e das áreas que faciliten a superación das dificultades.
4. Excepción: o alumnado con necesidades educativas especiais poderá permanecer un ano máis na etapa, nos termos previstos no artigo 16.6º do Decreto 130/2007, se favorece a súa integración socioeducativa.

PROMOCIÓN Á EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA (Art. 7)

1. O alumnado promocionará se alcanzou
  - o desenvolvemento correspondente das competencias básicas,
  - os obxectivos da educación primaria e
  - un adecuado grao de madurez.
2. Cando as aprendizaxes non alcanzadas non sexan un obstáculo para seguir satisfactoriamente a nova etapa. Neste caso, a persoa titora, no informe persoal, precisará:
  - as dificultades presentadas
  - os obxectivos da etapa non logrados,
  - as medidas adoptadas ata ese momento.

3. Escolarización do alumnado con altas capacidades intelectuais:
- Poderase adiantar, logo da avaliación psicopedagóxica, o inicio da escolarización na etapa de educación secundaria obrigatoria.

INFORMACIÓN DA AVALIACIÓN. Artigo 8º.

1. Finalizada cada unha das sesións de avaliación a persoa titora establecerá as canles de comunicación coas familias do alumnado e proporcionará información, as nais/pais ou persoas titoras legais do alumnado
- dos seus resultados,
  - da evolución académica dos seus fillos e fillas,
  - das decisións adoptadas para o reforzo e/ou recuperación, se fose o caso.
2. O centro determinará o modelo de documento para tal fin.

MÍNIMOS ESIXIBLES PARA PASAR DE CICLO E DE ETAPA.

1º CICLO

Participar en situacións de comunicación respectando as normas: escoitar, gardar quenda e manter o tema.

Comprender e producir mensaxes orais e escritos ,atendendo a diferentes intencións e contextos de comunicación

Desenvolver unha lectura mecánica e comprensiva de textos sinxelos (carteis, notas , etiquetas, instrucións , contos), interpretando o texto e captando o seu sentido global

Escribir aplicando os coñecementos propios do ciclo: frases e textos breves (empregando oracións con sentido completo e respectando as normas elementais da escritura)

Usar os coñecementos da lingua e normas de uso lingüístico para falar e escribir de forma adecuada.

Recoñecer no seu medio habitual situacións e problemas nos que se requiran operacións elementais de cálculo e de xeometría, formulándoos empregando a linguaxe matemático e resolvelos mediante os algoritmos correspondentes.

Comprender e utilizar a numeración e cantidades propias do ciclo, ordenando, comparando, interpretando o valor posicional para realizar cálculos e estimacións na resolución de problemas.

Comprender e producir mensaxes orais e escritos sinxelos e contextualizados na lingua estranxeira.

Empregar de forma oral a lingua estranxeira para comunicarse cos demais na aula mediante situacións creadas para este fin.

Comprender relacións entre feitos e fenómenos do entorno natural e social e valorar a defensa, conservación e mellora do medio ambiente. Actuar de acordo cos hábitos de saúde e coidado corporal que se derivan do coñecemento do corpo humano e das posibilidades e limitacións , conducíndose progresivamente como seres autónomos e mostrando unha actitude de aceptación e respecto polas diferencias individuais.

Participar en actividades de grupo respectando as normas, valorando as aportacións propias e dos demais, fomentando o cultivo da espontaneidade e da imaxinación.

Recoñecer e apreciar a súa pertenza a uns grupos sociais con

características e rasgos propios, promover un sentimento de pertenza a unha comunidade autónoma, respectando e valorando as diferencias con outros grupos sociais e rexeitando calquera clase de discriminación baseada nestes feitos.

Recoñecer nos elementos do medio sionatural os cambios e transformacións relacionados co paso do tempo.

Empregar o son, a imaxe, o xesto e o movemento como elementos de representación, para expresar ideas, sentimentos e vivencias de forma persoal e autónoma en situacións de comunicación e de xogo.

Empregar a experimentación, a libre expresión e a orixinalidade como medio para desenvolver as capacidades creativas e artísticas.

Coñecer algunhas manifestacións artísticas do entorno, apreciando o seu valor estético e creativo e a súa aportación ao patrimonio cultural Comprender e usar os elementos básicos da notación musical como medio de representación, expresión e coñecemento de ideas musicais propias e alleas.

Coñecer e empregar as capacidades físicas básicas, as destrezas motrices e o coñecemento do corpo para a actividade física e para adaptar o movemento ás circunstancias e condicións de cada situacións Participar en xogos e actividades físicas establecendo relacións equilibradas e construtivas co grupo, aceptando as limitacións propias e alleas, valorando a riqueza das diferencias persoais e evitando a discriminación en función de características persoais, sexuais e sociais, así como os comportamentos agresivos e as actitudes violentas nas actividades deportivas e competicións.

GRAO DE DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

COMPETENCIA EN COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA

- o Aplicación de destrezas comunicativas en diferentes contextos (gardar quenda, conversar, explicarse...)
- o Uso de ferramentas básicas para comunicarse por escrito
- o Uso de linguaxe como medio de aprendizaxe
- o Uso funcional da lingua estranxeira

COMPETENCIA MATEMÁTICA

- o Aplicación do razoamento para interpretar relacións matemáticas sinxelas
- o Uso de destrezas matemáticas sinxelas (contar, ler e escribir números ata 999)
- o Manexo de operacións e de relacións: igual, maior que, menor que, máis, menos...
- o Aplicación de razoamento, cálculos e operacións para resolver problemas sinxelos, que implican un ou dous pasos.
- o Elección e emprego de unidades de medida para medir lonxitudes, masa, capacidade e tempo.
- o Emprego do coñecemento sobre formas xeométricas e sistemas de representación espacial para describir e resolver situacións cotiás

COMPETENCIA NO COÑECEMENTO E A INTERACCIÓN CO MUNDO FÍSICO

- o Comprensión das relacións entre feitos e fenómenos do entorno natural e social
- o Uso responsable dos recursos e coidado do medio

- o Aplicación de habilidades para protexerse: hábitos de saúde e consumo

TRATAMENTO DA INFORMACIÓN E COMPETENCIA DIXITAL

- o Uso de destrezas básicas que requiren utilizar un ordenador
- o Utilización de programas informáticos de presentación da información: debuxos, textos
- o Emprego de aparatos de novas tecnoloxías: audio, vídeo...
- o Utilización guiada de Internet como busca de imaxes, vocabulario...

COMPETENCIA SOCIAL E CIDADÁ

- o Comprensión de situacións sociais (relacións afectivas estables e positivas entre compañeiros)
- o Aplicar as habilidades sociais e normas de convivencia para relacionarse as diferentes culturas, sexos. Busca da igualdade de oportunidades e dereitos e non discriminación
- o Participación en actividades grupais e sociais
- o Coñecemento dun mesmo, autonomía, autorregulación da propia conduta, hábito de traballo....

COMPETENCIA CULTURAL E ARTÍSTICA

- o Representación mediante procedementos plásticos (debuxos en forma e color e equilibrio estático, manualidades...)
- o Aprecio e disfrute de producións artísticas propias e alleas
- o Comprensión e expresión a través de manifestacións artísticas : son ,xestos, movemento, música....
- o Coñecemento e emprego de elementos e pezas musicais (cancións, ritmos , instrumentos...).
- o Apreciación e disfrute de obras culturais e artísticas (pintura, cancións , música...)

COMPETENCIA DE APRENDER A APRENDER

- o Uso apropiado do tempo de traballo individual
- o Seguimento das pautas para a realización de tarefas. Uso de resumos e esquemas básicos.
- o Dominio da lectura comprensiva

AUTONOMÍA E INICIATIVA PERSOAL

- o Desenvolvemento de pequenos proxectos individuais e colectivos
- o Comprensión de erros para lograr superarse
- o Toma de decisións entre varias opcións
- o Expresión de opinións propias e respecto das dos demais
- o Valoración da hixiene e a saúde e aceptación do propio corpo e dos demais

2º CICLO

Recoñecer e explicar, as relacións entre algúns factores do medio físico (relevo, chan, clima, vexetación,...) e as formas de vida e actuacións das persoas, valorando a adopción de actitudes de respecto polo equilibrio ecolóxico.

Identificar e clasificar animais, plantas e rochas, segundo criterios científicos.

Identificar e explicar as consecuencias para a saúde e o desenvolvemento persoal de determinados hábitos de alimentación, hixiene, exercicio físico e descanso.

Explicar con exemplos concretos, a evolución dalgún aspecto da vida cotiá relacionado con feitos históricos relevantes, identificando as nocións de duración, sucesión e simultaneidade.

Describir as características de elementos presentes no ámbito e as sensacións que as obras artísticas provocan.

Utilizar distintos recursos gráficos durante a audición dunha peza musical.

Memorizar e interpretar un repertorio básico de cancións, pezas instrumentais e danzas.

Clasificar texturas, formas e cores atendendo a criterios de similitude ou diferenza.

Desprazarse e saltar, combinado ambas as dúas habilidades de forma coordinada e equilibrada, axustando os movementos corporais a diferentes cambios das condicións da actividade

Actuar de forma coordinada e cooperativa para resolver retos ou para opoñerse a un ou varios adversarios nun xogo colectivo.

Participar do xogo e as actividades deportivas con coñecemento das normas e mostrando unha actitude de aceptación cara ás demais persoas

Participar nas situacións de comunicación da aula, respectando as normas do intercambio: gardar a quenda de palabra, escoitar, expoñer con claridade, entoar axeitadamente

Interpretar e integrar as ideas propias coa información contida nos textos de uso escolar e social, e mostrar a comprensión a través da lectura en voz alta.

Redactar, reescribir e resumir diferentes textos significativos en situacións cotiás e escolares, de forma ordenada e adecuada, utilizando a planificación e revisión dos textos, coidando as normas gramaticais e ortográficas e os aspectos formais, tanto en soporte papel como dixital Usar a biblioteca da aula e do centro, coñecer os mecanismos da súa organización e do seu funcionamento e as posibilidades que ofrece.

Usar formas e estruturas propias da lingua estranxeira incluíndo aspectos sonoros, de ritmo, acentuación e ton en diferentes contextos comunicativos de forma significativa.

Utilizar en contextos cotiáns, a lectura e a escritura de números naturais de ata seis cifras, interpretando o valor posicional de cada unha delas e comparando e ordenando números polo valor posicional e na recta numérica.

Realizar cálculos numéricos con números naturais, utilizando o coñecemento do sistema de numeración decimal e as propiedades das operacións, en situacións de resolución de problemas.

Recoñecer e describir formas e corpos xeométricos do espazo (polígonos, círculos, cubos, prismas, cilindros, esferas).

GRAO DE DESENVOLVEMENTO DE COMPETENCIAS BÁSICAS:

COMPETENCIA EN COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA

Comprender e expresar ideas, sentimentos e necesidades.

Adequar a fala á variedade de situacións comunicativas Utilizar diversas formas de discursos na comunicación Aprender a falar e interactuar en diferentes linguas

Realizar unha correcta lectura expresiva

Comprender o que le.

Gozar da lectura Escribir correctamente

Compoñer e presentar un texto correctamente escrito.

Escribir diversos tipos de textos.

COMPETENCIA MATEMÁTICA

1. Identificar os elementos matemáticos que se presentan nunha situación,
2. Coñecer, comprender e aplicar distintos tipos de números
3. Coñecer os conceptos xeométricos elementais
4. Recoller, presentar e interpretar información sobre situacións da vida cotiá a partir do uso de táboas, gráficos...,
5. Recoñecer situacións e fenómenos próximos nos que intervén a probabilidade
6. Utilizar con sentido crítico ás tecnoloxías da información e a comunicación
7. Utilizar símbolos e fórmulas matemáticos
8. Formular problemas reais
9. Comprender ou enunciado dun problema referido a unha situación real
10. Utilizar con precisión procedementos de cálculo, formas e algoritmos

COMPETENCIA NO COÑECEMENTO E INTERACCIÓN CO MUNDO FÍSICO E SOCIAL.

1. Aplicar coñecementos científicos e tecnolóxicos básicos
2. Recoñecer a relación calidade-prezo nos produtos que compran de xeito habitual
3. Describir e utilizar os principais tratamentos dous desperdicios e lixos para eliminalos, reciclalos ou almacenalos.
4. Aplicar os seus coñecementos científicos para tomar conciencia da importancia de contar con fontes alternativas de enerxía
5. Explicar vos cambios que se producen na natureza, tanto entre os seres vivos como na dinámica da Terra.
6. Procurarse un estado de saúde física e mental óptimo
7. Determinar os aspectos básicos dunha alimentación axeitada
8. Valorar a adopción dun estilo de vida saudable para se mesmo e para os demais.
9. Utilizar os procedementos propios da investigación científica e tecnolóxica,
10. Coñecer e valorar os principais momentos da evolución científica e tecnolóxica ao longo da historia e a súa influencia na vida das poboacións.
11. Aplicar os coñecementos científicos básicos para valorar as informacións científicas nos medios de comunicación e nas mensaxes publicitarias.
12. Valorar e resolver problemas interdisciplinares de diversos tipos, que afectan á vida cotiá do alumnado na sociedade actual
13. Coñecer os principais problemas do mundo actual

COMPETENCIA DIXITAL E TRATAMENTO DA INFORMACIÓN

Uso de sistemas informáticos.

Uso de internet.

Uso de programas básicos: procesadores de textos, folla de

cálculo.....

Utilizar técnicas e estratexias diversas para acceder a información

Coñecer ás linguaxes e soportes máis frecuentes nos que a información adoita expresarse.

Seleccionar e valorar información obtida

COMPETENCIA SOCIAL E CIDADÁ.

Ter capacidade de coñecerse e valorarse a se mesmo. Manter boas relacións cos demais.

Adquirir habilidades para afrontar conflitos persoais ou interpersoais.

Traballar en equipo

Adquirir unha educación cívica básica para participar nunha sociedade democrática.

Adoptar actitudes e comportamentos democráticos na vida cotiá e na participación escolar e social.

Coñecer e interpretar o propio territorio e ás condicións socio-económicas.

Coñecer e interpretar os principais acontecementos históricos.

COMPETENCIA CULTURAL E ARTÍSTICA

Mostrar capacidade de iniciativa e ideas propias e orixinais.

Dispor de habilidades perceptivas dá creación tecnolóxica, artística e cultural.

Deseñar e levar a cabo proxectos artísticos, tecnolóxicos e culturais na contorna escolar de xeito individual ou colaborando en equipo.

Expresarse mediante distintos códigos artísticos e técnicos. Facilitar ou acceso ás manifestacións culturais e artísticas para ser capaz de valoralas.

Comprender e enriquecerse persoalmente con diferentes realidades e producións do mundo dá arte, ou deporte e a cultura.

Interesarse e gozar Coas obras de arte e outras manifestacións culturais,

Familiarizarse cunha ampla variedade de manifestacións tecnolóxicas, artísticas e culturais, tanto do pasado como do presente.

Apreciar mellor ou papel que poden xogar ás manifestacións tecnolóxicas, artísticas e culturais nas súas propias vidas.

COMPETENCIA DE APRENDER A APRENDER

Adquirir habilidades relacionadas Coa toma de conciencia das propias capacidades intelectuais, do proceso e das estratexias empregadas para desenvolvelas.

Coñecer ás características do proceso de aprendizaxe individual e de grupo

Adoptar actitudes positivas cara ou esforzo persoal

Sentir curiosidade e gusto por aprender e por facer ás cousas ben feitas.

Coñecer e utilizar de xeito habitual ás principais estratexias e técnicas que favorecen a aprendizaxe e ou traballo

intelectual:

Lograr e valorar a regularidade e constancia do traballo diario
Coñecer ás principais estratexias para mellorar a atención e a memorización non traballo escolar.

Coñecer e utilizar diversas fontes e recursos de información.
Analizar e avaliar vos erros cometidos non proceso de aprendizaxe persoal.

COMPETENCIA PARA A AUTONOMÍA E INICIATIVA PERSOAL

Elaborar plans de acción que permitan tomar decisións axeitadas tanto non ámbito persoal, como non social, académico e profesional.

Mostrar iniciativas e ideas propias.

Adaptarse a novas situacións e novos retos persoais, académicos e laborais.

Integrarse en proxectos de traballo en equipo. Cultivar un pensamento diverxente, crítico e orixinal

Levar unha iniciativa á práctica con garantías de logro satisfactorio.

3º CICLO

Promocionarán a Educación Secundaria aquel@s alumn@s que acaden os seguintes obxectivos:

MATEMÁTICAS:

Que saiban operar correctamente coas catro operacións básicas: suma, resta, multiplicación e división tanto con naturais como con decimais.

Que empreguen habitualmente o sistema de numeración decimal e utilicen as operacións elementais para resolver problemas da vida cotiá.

Que teñan estratexias de cálculo mental para resolver problemas elementais. Emprego do sistema métrico decimal, recoñecendo a súa importancia como sistema de medida e aplícalo correctamente a situacións e problemas do seu entorno.

Recoñecer e distinguir aspectos xeométricos da realidade.

COÑECEMENTO DO MEDIO:

Que saiban identificar e localiza-las partes fundamentais do corpo e os órganos dos aparatos principais así como a adquisición de hábitos favorables para a saúde.

Que saiban recoñecer, identificar e clasificar os seres vivos e as súas características.

Adquisición de hábitos de respecto e coidado da Natureza.

Que saiban participar en actividades grupais adoptando un comportamento construtivo, responsable e solidario, valorando as aportacións propias e alleas e respectando os principios básicos de funcionamento democrático.

Que saiban recoñecer e aprecia-la súa pertenza a grupos sociais con características propias, respectando e valorando as diferencias con outros grupos e rexeitando calquera clase de discriminación.

LINGUA   GALEGA   E

CASTELÁ:

Que saiban comprender textos curtos extraendo deles as informacións específicas que se lles demanden.

Producir textos escritos breves comprensibles con ortografía correcta adaptados ás características da situación.

Que sexan capaces de ler e comprender textos axeitados ó seu nivel.

Empregar a lingua oral e escrita como instrumento que permita organiza-las tarefas cotiás, tanto no ámbito escolar como fóra del.

LINGUA ESTRANXEIRA:

Recoñecer e produci-los fonemas característicos co ritmo e entoación adecuados.

Capta-lo sentido global de textos tanto orais como escritos nos que aparezan estruturas e vocabulario sinxelo aprendidos previamente polos alumnos. Participar en situacións de comunicación e producir textos escritos breves sobre temas coñecidos con modelo.

Extraer información de textos orais ou escritos de interese para o alumno.

EDUCACIÓN ARTÍSTICA:

Comprende-la posibilidade da imaxe como elemento de representación para expresar ideas, sentimentos e vivencias.

Identificar algunhas das características plásticas para produci-las súas obras. Que saiban realizar representacións plásticas nas que se teña en conta a proporción.

Coñecer e aplica-los elementos básicos da linguaxe musical.

Interpretar melodías sinxelas coa voz e utiliza-la frauta e os instrumentos de percusión coa técnica axeitada.

Ser capaz de sincronizar ritmo e melodía nas danzas e audicións. Que evolucionen de acordo cos súa idade.

11.Medidas de atención á diversidade..

Actividades de reforzo para o alumnado repetidor.

A atención á diversidade supón un concepto amplo de acción educativa que intenta dar resposta ás dificultades de aprendizaxe, ás discapacidades sensoriais, físicas, psíquicas e sociais, aos grupos de risco, ás minorías étnicas, ao alumnado superdotado, aos inmigrantes, ao alumnado con intereses especiais e a calquera outra necesidade educativa diferenciada e especializada.

A diversidade é unha realidade facilmente observable, e a súa adecuada atención é un dos piares básicos no que se fundamenta o sistema educativo. Cada alumno e cada alumna teñen unha ampla gama de necesidades educativas, debidas á presenza de múltiples factores persoais e sociais (xénero, idade, etapa de desenvolvemento madurativo, motivación, intereses, estilos de aprendizaxe, expectativas, procedencia socioeconómica e cultural, orixe étnica, etc.), que deben ser satisfeitas. En consecuencia, todo centro ten que estar en condicións de:

1.º Adaptarse ás características individuais e sociais de cada alumno ou alumna.

- 2.º Ofrecer unha cultura común, respectando as peculiaridades de cada cultura propia.
- 3.º Adoptar una metodoloxía que favoreza a aprendizaxe de todo o alumnado na súa diversidade.
- 4.º Partir dunha avaliación inicial do alumnado en cada núcleo de aprendizaxe que permita detectar os seus coñecementos previos, para facilitar a significatividade dos novos contidos que se deben aprender.

Como consecuencia de la obrigatoriedade de la enseñanza, xorde a escola comprensiva, que ofrece un mesmo currículo básico para todos os alumnos e todas as alumnas minimizando as súas diferenzas a través do principio de igualdade de oportunidades, co fin de compensar así las desigualdades sociais.

Ademais, suscítase como proporcionar unha resposta educativa axeitada a un colectivo de estudantes con necesidades de formación moi diversas, escolarizados dentro dun mesmo centro educativo e cun currículo, en parte, común.

A ley establece que as Administracións educativas disporán os medios necesarios para que todo o alumnado alcance o máximo desenvolvemento persoal, intelectual, social e emocional, así como os obxectivos establecidos con carácter xeral.

Recóllese que nesta etapa faise necesario establecer unha permanente atención á diversidade do alumnado, para o cal os centros docentes e o profesorado deberán fixar nos seus correspondentes proxectos educativos medidas de adaptación do currículo ás características e posibilidades persoais, sociais e culturais do alumnado. Estas medidas serán tanto de tipo organizativo coma de tipo curricular e permitirán que o centro poida acometer, no exercicio da súa autonomía, unha organización flexible das ensinanzas e unha atención personalizada ao alumnado en función das súas necesidades.

Obxectivos do plan de atención á diversidade

As medidas de atención á diversidade en Educación Primaria, coa súa posta en práctica, irán dirixidas á consecución dos seguintes obxectivos:

- Facilitar ao alumnado o máximo desenvolvemento posible das súas capacidades persoais e a adquisición das competencias básicas e dos obxectivos do currículo establecidos para a educación primaria, garantindo así o dereito á educación que o asiste.
- Mellorar o rendemento académico do alumnado e minimizar as situacións de fracaso escolar.
- Establecer os mecanismos axeitados e as medidas de apoio e reforzo precisas que permitan detectar tanto as dificultades de aprendizaxe e superar o atraso escolar que puidese presentar o alumnado, así como o desenvolvemento intelectual do alumnado con altas capacidades.
- Marcar as pautas de actuación na titoría e orientación educativa do alumnado e na relación coas familias para apoiar o proceso educativo dos seus fillos e fillas.

- Garantir a coordinación entre os equipos de orientación educativa ou departamentos de orientación, o profesorado e os centros docentes que imparten a educación primaria e a educación secundaria obrigatoria

Principios xerais de atención á diversidade

A atención á diversidade garantirá o acceso e a permanencia no sistema educativo do **alumnado con necesidade específica de apoio educativo**, entendendo por tal o alumnado con necesidades educativas especiais, que se incorpore de forma tardía ao sistema educativo, que precise de accións de carácter compensatorio e que presente altas capacidades intelectuais.

As **medidas de atención á diversidade** poderán ser tanto organizativas como curriculares, e permitirán ao centro, no exercicio da súa autonomía, unha organización flexible das ensinanzas e dos recursos humanos e materiais que se lles asignen de acordo coa planificación educativa e unha atención personalizada ao alumnado en función das súas necesidades. Estas medidas, deberán poñerse en práctica tan pronto como se detecten no alumnado dificultades de aprendizaxe e estarán orientadas a responder ás necesidades educativas concretas que presenten.

As medidas deberán contemplar a **inclusión escolar e social do alumnado** e, en ningún caso, poderán supoñer unha discriminación que lle impida alcanzar os obxectivos da etapa.

A atención á diversidade do alumnado será a pauta ordinaria da acción educativa no ensino obrigatorio, para o cal se favorecerá unha **organización flexible, variada e individualizada** da ordenación dos contidos e do seu ensino. De acordo con iso, o profesorado terá en consideración nas programacións dos contidos e das actividades as diversas situacións escolares e as características específicas do alumnado ao que atende.

Prestarase especial atención durante todo o ensino básico ás estratexias de apoio e reforzo das **áreas ou materias instrumentais** de Lingua castelá e literatura, Lingua estranxeira e Matemáticas.

O marco habitual para o tratamento do alumnado con dificultades de aprendizaxe, ou con insuficiente nivel curricular en relación con o do curso que lle correspondería por idade, é aquel no que se asegure un enfoque multidisciplinar, asegurándose a **coordinación** de todos os membros do equipo docente que atenda ao alumno ou alumna e do equipo de orientación educativa.

A atención ao alumnado que presente necesidades específicas de apoio educativo realizarase, ordinariamente, dentro do seu propio grupo. Cando a devandita atención requira un tempo ou espazo diferente, farase sen que supoña discriminación ou exclusión do devandito alumnado.

Durante o proceso de escolarización, o centro establecerá **medidas de detección e atención temperá**, co obxecto de que o alumnado que o requira alcance o máximo desenvolvemento persoal, intelectual, social e emocional. A Consellaría competente en materia de educación establecerá os mecanismos de coordinación co resto de Administracións competentes nesta materia.

As actuacións en materia de atención á diversidade do alumnado manterán unha **continuidade entre cursos, ciclos e etapas**, para o cal se celebrarán reunións de tutoría compartida entre o profesorado titor do último curso de cada etapa co do primeiro curso da etapa seguinte, todas elas co asesoramento dos equipos de orientación educativa e dos departamentos de orientación, co obxecto de intercambiar información sobre as medidas de atención á diversidade que se estean a desenvolver e a súa eficacia, así como para coordinar criterios no tratamento do alumnado con dificultades de aprendizaxe.

O **profesorado responsable** da aplicación das diferentes medidas de atención á diversidade será designado pola dirección do centro a comezos de cada curso

Ao comezo do curso escolar ou, no seu caso, no momento de incorporación do alumnado a calquera dos programas ou actuacións considerados no presente plan de atención á diversidade, o profesor/a titor/a, logo de que informe á Xefatura de Estudos e á Dirección de centro, informará ao alumnado e aos seus pais ou tutores legais da medida adoptada, das súas características e da súa idoneidade, deixando constancia diso, e asinando coa familia un **compromiso educativo** no que se plasmen as actuacións ás que se compromete a familia e o profesorado do alumno con respecto ao desenvolvemento e seguimento das medidas acordadas.

Medidas de atención á diversidade

De acordo coa autonomía recoñecida aos centros docentes, a comezos de cada curso o Equipo Técnico de Coordinación Pedagóxica organizará a atención á diversidade do seu alumnado, para o que poderán desenvolver, entre outras actuacións, as medidas e programas seguintes:

Medidas de tipo organizativo

- Realización de **agrupamentos flexibles** para a atención ao alumnado nun grupo específico, con carácter temporal e aberto, e coa finalidade de facilitar a integración do alumnado no seu grupo ordinario e que, en ningún caso, suporá discriminación para o alumnado máis necesitado de apoio. É unha medida puntual que se aplica individualmente ou por grupo de alumnado que comparte o mesmo nivel de competencia curricular, non tendo estes por que compartir curso.
- **Desdobramentos de grupos** nas áreas e materias instrumentais, coa finalidade de reforzar o seu ensino.
- **Apoio en grupos ordinarios** mediante un segundo profesor ou profesora dentro da aula, preferentemente para reforzar as aprendizaxes instrumentais básicas, nos casos do alumnado que presente un importante desfase no seu nivel de aprendizaxe nas áreas ou materias de Lingua castelá e literatura e de Matemáticas.
- **Modelo flexible de horario lectivo semanal**, que se seguirá para responder ás necesidades educativas concretas do alumnado.

Medidas de tipo curricular

a) Programas de reforzo de áreas ou materias instrumentais básicas.

Estes programas teñen como fin asegurar as aprendizaxes básicas de Lingua castelá e literatura, Primeira Lingua estranxeira e Matemáticas que permitan ao alumnado seguir con aproveitamento as ensinanzas de educación primaria.

O desenvolvemento destes programas basearase na programación e realización de actividades motivadoras que busquen alternativas ao programa curricular das materias instrumentais e que intenten responder aos intereses do alumnado e á conexión co seu contorno social e cultural. Entre estas actividades, considéranse aquelas que favorezan a expresión e comunicación oral e escrita, tales como a realización de teatros, xornais escolares, así como o dominio da competencia matemática, a través da resolución de problemas cotiáns.

Os programas de reforzo das áreas ou materias instrumentais básicas están dirixidos ao alumnado de Educación Primaria que se atope nalgunha das situacións seguintes:

- O alumnado que non fixo promoción de curso.
- O alumnado que, aínda ascendendo de curso, non superou algunha das áreas ou materias instrumentais do curso anterior.
- O alumnado no que se detecten, en calquera momento do ciclo ou do curso, dificultades nas áreas ou materias instrumentais de Lingua castelá e literatura, Matemáticas e Primeira lingua estranxeira.

O número de alumnos e alumnas nos programas de reforzo de áreas ou materias instrumentais básicas non poderá ser superior a quince.

O alumnado que supere os déficits de aprendizaxe detectados abandonará o programa de forma inmediata e incorporárase a outras actividades programadas para o grupo no que se atope escolarizado.

O profesorado que imparta os programas de reforzo de áreas ou materias instrumentais básicas realizará ao longo do curso escolar o seguimento da evolución do seu alumnado e informará periodicamente da devandita evolución as familias, de acordo co que resulte acordado nas sesións de avaliación que realice o equipo docente.

Non obstante o anterior, os programas de reforzo de materias instrumentais básicas non contemplarán unha cualificación final nin constarán nas actas de avaliación nin no historial académico do alumnado.

b) Programas de reforzo para a recuperación das aprendizaxes non adquiridas.

Este programa está destinado ao alumnado de que faga promoción sen superar todas as áreas ou materias, e a súa finalidade é a de posibilitar a recuperación das

aprendizaxes non adquiridas.

Neste caso, o alumnado que recibe o programa deberá superar a avaliación correspondente ao mesmo, polo que estes programas de reforzo para a recuperación das aprendizaxes non adquiridos deberán incluír o conxunto de actividades programadas para realizar o seguimento, o asesoramento e a atención personalizada ao alumnado con áreas ou materias pendentes de cursos anteriores, así como as estratexias e criterios de avaliación que se aplicarán.

No caso da Educación Primaria, na que todas as áreas e materias non superadas teñen continuidade no curso seguinte, o profesorado responsable destes programas será o seu titor ou titora, ou os mestres e mestras especialistas.

c) Plans específicos personalizados para o alumnado de que non faga promoción de curso.

O alumnado de que non faga promoción de curso seguirá un plan específico personalizado, orientado á superación das dificultades detectadas no curso anterior.

Estes plans poderán incluír a incorporación do alumnado a un programa de reforzo de áreas ou materias instrumentais básicas, así como un conxunto de actividades programadas para realizar un seguimento personalizado do mesmo e o horario previsto para iso.

d) Programas de adaptación curricular.

De acordo coa ley, as administracións educativas disporán os medios necesarios para que todo o alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe, polas súas altas capacidades intelectuais, por incorporarse tarde ao sistema educativo, ou por condicións persoais ou de historia escolar, alcance o máximo desenvolvemento posible das súas capacidades persoais, o máximo desenvolvemento persoal, intelectual, social e emocional, así como os obxectivos establecidos con carácter xeral na devandita Lei.

A identificación e valoración das necesidades educativas deste alumnado realizarase, o máis cedo posible, por persoal coa debida cualificación e de acordo co procedemento establecido pola administración, e a súa escolarización rexerese polos principios de normalización, inclusión escolar e social, flexibilización e personalización do ensino.

Deberase garantir a participación dos pais ou tutores nas decisións que afecten a escolarización e aos procesos educativos deste alumnado. Igualmente correspóndelles adoptar as medidas oportunas para que os pais destes alumnos reciban o axeitado asesoramento individualizado, así como a información necesaria que lles axude na educación dos seus fillos.

Para a atención deste alumnado empregaranse os medios materiais, os avances técnicos, os recursos específicos das especialidades correspondentes e os profesionais cualificados que sexan asignados ao centro pola administración educativa e que se atopen dispoñibles para a axeitada atención a este alumnado. A devandita atención farase, preferentemente, dentro do grupo de clase e, naqueles casos en que se requira, fóra deste.

A adaptación curricular é unha medida de modificación dos elementos do currículo, co fin de dar resposta ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

Estes programas de adaptación curricular están dirixidos, polo tanto, ao alumnado de educación primaria que se atope nalgunha das situacións seguintes:

- Alumnado con necesidades educativas especiais.

Enténdese por alumnado que presenta necesidades educativas especiais, a aquel que requira, por un período do seu escolarización ou ao longo de toda ela, determinados apoios e atencións educativas específicas derivadas de minusvalía ou trastornos graves de conduta.

Co fin de facilitar a accesibilidade ao currículo, estableceranse os procedementos oportunos cando sexa necesario realizar adaptacións que se aparten significativamente dos contidos e criterios de avaliación do currículo, co fin de atender ao **alumnado con necesidades educativas especiais** que as precise, ao que se refire o artigo 73 da **Lei Orgánica 2/2006**, do 3 de maio.

Estas adaptacións realizaranse buscando o máximo desenvolvemento posible das competencias básicas, e a avaliación e a promoción do alumnado obxecto destas tomarán como referente os obxectivos e criterios de avaliación fixados nas devanditas adaptacións.

A escolarización deste alumnado rexerase polos principios de normalización e inclusión e asegurará a súa non discriminación e a igualdade efectiva no acceso e a permanencia no sistema educativo, podendo introducirse medidas de flexibilización cando se considere necesario.

Ao finalizar cada curso avaliaranse os resultados conseguidos por cada un dos alumnos en función dos obxectivos propostos a partir da valoración inicial. A devandita avaliación permitirá proporcionarlles a orientación axeitada e modificar o plan de actuación así como a modalidade de escolarización, de modo que poida favorecerse, sempre que sexa posible, o acceso do alumnado a un réxime de maior integración.

Sen prexuízo da permanencia durante un curso máis no mesmo ciclo, prevista no artigo 12.3, a escolarización deste alumnado na etapa de educación primaria en centros ordinarios poderá prolongarse un ano máis, sempre que

iso favoreza a súa integración socioeducativa.

- Alumnado que se incorpora tardiamente ao sistema educativo.

Con esta medida preténdese favorecer a incorporación ao sistema educativo dos alumnos e alumnas que, por proceder doutros países ou por calquera outro motivo, se incorporen de forma tardía ao sistema educativo español. Na devandita incorporación garantirase, en todo caso, na idade de escolarización obrigatoria.

A escolarización deste alumnado realizarase atendendo ás súas circunstancias, coñecementos, idade e historial académico.

Cando presenten graves carencias lingüísticas ou nas súas competencias ou coñecementos básicos, co fin de facilitar a súa integración no curso correspondente, recibirán unha atención específica que será, en todo caso, simultánea ao seu escolarización nos grupos ordinarios conforme ao nivele evolución da súa aprendizaxe, cos que compartirán o maior tempo posible do horario semanal.

Os que presenten un desfase no seu nivel de competencia curricular de máis dun ciclo poderán ser escolarizados no curso inmediatamente inferior ao que lles correspondería por idade.

Para este alumnado adoptaranse as medidas de reforzo necesarias que faciliten a súa integración escolar e a recuperación do seu desfase e lle permita continuar con aproveitamento os seus estudos. No caso de superar o devandito desfase, incorporarase ao grupo correspondente á súa idade.

Os pais ou tutores do alumnado que se incorpora tardiamente ao sistema educativo recibirán o asesoramento necesario sobre os dereitos, deberes e oportunidades que comporta a incorporación ao sistema educativo español.

- Alumnado con necesidades de compensación educativa.

Co fin de facer efectivo o principio de igualdade no exercicio do dereito á educación, poderanse desenvolver accións de carácter compensatorio en relación co alumnado que se atope en situacións económica, social, familiar ou cultural desfavorables, tendentes a evitar desigualdades.

Desenvolverase unha actuación preventiva e compensatoria durante o inicio da escolarización deste alumnado cuxas condicións persoais supoñan unha desigualdade inicial para acceder á educación básica e para progresar nos niveis posteriores, empregando para iso os recursos humanos e materiais dispoñibles no centro.

Darase información e realizaranse as xestións necesarias para facilitar o acceso do alumnado con condicións socioeconómicas desfavorables á participación das convocatorias de bolsas, axudas ao estudo, cursos e/ou actividades que se convoquen ou planifiquen no centro con carácter xeral.

- Alumnado con altas capacidades intelectuais.

Este alumnado deberá ser identificado como tal polo persoal coa debida cualificación, de conformidade co procedemento que estableza pola Consellaría de Educación, e a súa escolarización flexibilizarase nos termos que determina a normativa vixente, de forma que poida anticiparse un curso o inicio da escolarización da etapa ou reducirse a súa duración, cando se prevexa que estas medidas son as máis axeitadas para o desenvolvemento do seu equilibrio persoal e a súa socialización.

Os programas de adaptación curricular na súa concepción e elaboración poderán ser de tres tipos:

1. Adaptacións curriculares non significativas.

As adaptacións curriculares non significativas irán dirixidas ao alumnado que presente desfase no seu nivel de competencia curricular respecto do grupo no que está escolarizado, por presentar dificultades graves de aprendizaxe ou de acceso ao currículo asociadas a minusvalía ou trastornos graves de conduta, por atoparse en situación social desfavorecida ou por incorporarse tardiamente ao sistema educativo. Esta adaptación afectará aos elementos do currículo que se consideren necesarios, metodoloxía e contidos, pero sen modificar os obxectivos da etapa educativa nin os criterios de avaliación.

As adaptacións curriculares non significativas poderán ser de grupo, cando estean dirixidas a un grupo de alumnado que teña un nivel de competencia curricular relativamente homoxéneo, ou individuais.

As adaptacións curriculares serán propostas e elaboradas polo equipo docente, baixo a coordinación do profesor ou profesora titor e co asesoramento do equipo ou departamento de orientación. Nas devanditas adaptacións constarán as áreas ou materias nas que se vai aplicar, a metodoloxía, a organización dos contidos, os criterios de avaliación e a organización de tempos e espazos.

O Consello Escolar porá especial atención para garantir que as adaptacións curriculares de grupo poidan supoñer agrupamentos discriminatorios para o alumnado.

As adaptacións curriculares individuais poderán ser propostas, igualmente, polo profesor ou profesora da área ou materia na que o alumnado teña o desfase curricular, e este será responsable da súa elaboración e aplicación, co asesoramento do equipo de orientación.

2. Adaptacións curriculares significativas.

Esta medida será tomada cando un alumno ou alumna con necesidades educativas especiais presente un desfase curricular con respecto ao grupo da súa idade tal que faga necesaria a modificación dos elementos do currículo, incluído os obxectivos da etapa e os criterios de avaliación, co fin de facilitarlle a accesibilidade ao currículo, buscando con iso o máximo desenvolvemento posible das competencias básicas.

As adaptacións curriculares significativas requirirán unha avaliación psicopedagóxica previa, realizada polos equipos ou departamentos de orientación, coa colaboración do profesorado que atende o alumnado, e da cal se

desprenderá un informe de avaliación psicopedagóxica que incluírá, polo menos, os seguintes apartados:

- Datos persoais e escolares.
- Diagnóstico da minusvalía ou trastorno grave de conduta.
- Contorno familiar e social do alumnado.
- Determinación, se é o caso, das necesidades educativas especiais.
- Valoración do nivel de competencia curricular.
- Orientacións ao profesorado e aos representantes legais do alumnado.

O responsable da elaboración das adaptacións curriculares significativas será o profesorado especialista en educación especial, coa colaboración do profesorado da área ou materia encargado de impartila e contará co asesoramento do equipo de orientación.

As adaptacións curriculares significativas quedarán recollidas nun documento que conterá, polo menos, os seguintes apartados:

- O informe de avaliación psicopedagóxica elaborado polo equipo de orientación.
- Proposta curricular por áreas ou materias, na que se recolla a modificación dos obxectivos, metodoloxía, contidos, criterios de avaliación e organización do espazo e do tempo que se propón para o alumnado obxecto da adaptación.
- Adaptación dos criterios de promoción e titulación, de acordo cos obxectivos da proposta curricular.
- Organización dos apoios educativos dispoñibles no centro e necesarios para a atención personalizada do alumnado.
- Ficha de seguimento e valoración dos progresos que vaia realizando o alumnado, coa información que se lle vaia dando a este e á familia.

A aplicación das adaptacións curriculares significativas será responsabilidade do profesor ou profesora da área ou materia correspondente, coa colaboración do profesorado de educación especial e o asesoramento do equipo de orientación.

A avaliación das áreas ou materias será responsabilidade compartida do profesorado que as imparte e, no seu caso, do profesorado de apoio, tomando como referente os obxectivos e os criterios de avaliación fixados nas devanditas adaptacións.

Do mesmo modo, as decisións sobre a promoción do alumnado realizaranse de acordo aos criterios fixados na adaptación curricular significativa e será realizada polo equipo docente, oído o equipo ou departamento de orientación.

3. Adaptacións curriculares para o alumnado con altas capacidades intelectuais.

As adaptacións curriculares realizadas para atender este tipo de alumnado teñen como fin promover neste o desenvolvemento pleno e equilibrado dos obxectivos xerais desta etapa educativa, contemplando medidas extraordinarias dirixidas a ampliar e enriquecer os contidos do currículo ordinario e medidas excepcionais de flexibilización do período de

escolarización.

Estas adaptacións curriculares requirirán tamén unha avaliación psicopedagóxica previa, realizada polo equipo de orientación, e na que se determinará a conveniencia ou non da súa aplicación. Da devandita avaliación emitirse un informe que conterà, polo menos, os seguintes apartados:

- Datos persoais e escolares do alumnado.
- Diagnóstico da alta capacidade intelectual.
- Contorno familiar e social do alumnado.
- Determinación das necesidades específicas de apoio educativo.
- Valoración do nivel de competencia curricular.
- Orientacións ao profesorado e aos representantes legais do alumnado.

A adaptación curricular que se elabore para atender ao alumnado con altas capacidades intelectuais establecerá unha proposta curricular por áreas ou materias, na que se recolla a ampliación e enriquecemento dos contidos e as actividades específicas de afondamento.

A elaboración e aplicación das adaptacións curriculares será responsabilidade do profesor ou profesora da área ou materia correspondente, co asesoramento do equipo de orientación.

Para facilitar a aplicación da adaptación, a Consellaría competente en materia de educación, por proposta da dirección do centro, logo de trámite de audiencia a pai, nai ou titores legais, poderá adoptar as seguintes medidas de flexibilización da escolarización deste alumnado, seguindo o procedemento que se estableza para iso:

- Anticipación nun ano da escolarización no primeiro curso da E. Primaria.
- Redución dun ano de permanencia na Educación Primaria.
- Redución dun ano de permanencia na Educación Secundaria obrigatoria.

Incorporación do alumnado a un programa de reforzo

a) Detección de dificultades de aprendizaxe:

- A partir dos resultados de avaliación do curso anterior.
- A partir da avaliación inicial dun novo curso.
- A partir das dificultades observadas no alumnado ou dos resultados obtidos por este nas diversas probas de avaliación formuladas en calquera momento do proceso de ensino.

b) O Equipo Docente, determinará o tipo de **programa de reforzo** a aplicar ao alumnado e nomeará ao **responsable** da súa elaboración e desenvolvemento, que será o titor/a do alumno/a e/ou mestre/a especialista, ou o profesorado de apoio. De todo iso o titor/a informará á Xefatura de Estudos.

c) A Xefatura de Estudos, en coordinación co Equipo de Orientación e Apoio e co Equipo Docente do curso ao que pertence o alumnado afectado, estudará a **dispoñibilidade horaria e espacial** así como as medidas organizativas para a súa **aplicación**:

- Agrupamento flexible, cun segundo profesor fóra da aula e separado do grupo ordinario, con carácter temporal e aberto.
- Desdoblamento de grupo, para un período de partida dun curso completo, aínda que podería tamén formularse para un menor período de tempo.
- Apoio dun segundo profesor/a dentro da aula e dentro do grupo ordinario.
- Adopción de horario lectivo flexible semanal.

d) Establecerase unha **reunión informativa coa familia** na que o profesorado titor/a informará sobre as medidas acordadas e na que se propondrá a sinatura de **compromisos educativos** para colaborar na mellora do rendemento escolar.

e) O alumnado incorporárase ao programa.

Seguimento e coordinación do profesorado

Os **Equipos Docentes** realizarán mensualmente o seguimento do desenvolvemento dos programas e tomarán as decisións correspondentes á súa continuidade, modificación, se procede, ou á súa finalización por o alumno/a. Destas decisións manterase informada á Xefatura de Estudos, a cal, se así o considera, e en coordinación co Equipo de Orientación, poderá instar o Equipo Docente a revisar a súa decisión.

Do mesmo modo, os **Equipos de Cíelo** celebrarán, con carácter mensual, reunións nas que se fará unha posta en común sobre as actuacións desenvolvidas, realizarase un seguimento da evolución do alumnado e tomaranse medidas para garantir a coordinación entre o profesorado que atende a este alumnado.

12. Criterios para introducir a educación en valores nas distintas áreas.

A educación en valores preséntase como un conxunto de contidos de ensino-aprendizaxe que, sen referencia directa ou exclusiva a ningunha área curricular concreta, nin a unha idade ou etapa educativa particular, interactuar en todas as áreas do currículo, desenvolvéndose ao longo de toda a escolaridade obrigatoria; non se trata dun conxunto de ensinanzas autónomas, senón máis ben dunha serie de elementos da aprendizaxe integrados dentro das diferentes áreas de coñecemento.

Por iso, atendendo aos principios educativos esenciais, e, en especial, ao desenvolvemento das competencias básicas para lograr unha educación integral, a educación en valores deberá formar parte de todos os procesos de ensino e aprendizaxe, por ser un dos elementos de maior relevancia na educación do alumnado.

Podemos considerar que a aprendizaxe destes contidos pretende conseguir as finalidades seguintes:

1. Localizar e criticar os aspectos inxustos da realidade cotiá e das normas vixentes.
2. Diseñar formas de vida máis xustas no plano persoal e social.

3. Elaborar autónoma, racional e democraticamente os principios xerais de valor que axuden a axuizar a realidade de forma crítica e con xustiza.
4. Facultar aos mozos para adquirir comportamentos coherentes coas normas elaboradas por eles mesmos e coas dadas pola sociedade democraticamente, buscando a xustiza e o benestar social.

As liñas mestras de intervención que conforman a educación en valores poden ser as seguintes:

- Estimular o diálogo como principal vía para resolución de conflitos entre persoas e grupos; facilitar o encontro entre persoas cuxos intereses non necesariamente sexan coincidentes, e desenvolver actitudes básicas para a participación comprometida na convivencia, a liberdade, a democracia e a solidariedade.
- Desenvolver a capacidade dos alumnos para regular a súa propia aprendizaxe, confiar nas súas aptitudes e coñecementos, así como para desenvolver a creatividade, a iniciativa persoal e o espírito emprendedor.
- Crear hábitos de hixiene física e mental, que permitan un desenvolvemento san, un aprecio do corpo e o seu benestar, unha mellor calidade de vida e unhas relacións interpersoais baseadas no desenvolvemento da autoestima.
- Apreciar os roles sexuais e o exercicio da sexualidade como comunicación plena entre as persoas.
- Desenvolver a igualdade de dereitos e oportunidades e fomentar a igualdade efectiva entre homes e mulleres.
- Coñecer, valorar e respectar os dereitos humanos, como base da non discriminación, o entendemento e o progreso de todos os pobos.
- Adquirir respecto cara aos seres vivos e o medio, en particular ao valor dos espazos forestais e o desenvolvemento sostible.
- Participar decidida e solidariamente na resolución dos problemas ambientais.
- Coñecer e respectar as normas establecidas para a mellor organización e uso da circulación viaria.
- Proporcionar os instrumentos de análise e crítica necesarios que permitan unha opinión e actitude propias fronte ás ofertas da sociedade de consumo, e que capaciten para tomar conciencia ante o consumo de produtos innecesarios.
- Desenvolver hábitos e actitudes de curiosidade, respecto e participación cara ás demais culturas do contorno.
- Respectar e coñecer a pluralidade lingüística e cultural de España valorando a interculturalidade como un elemento enriquecedor da sociedade.
- Promover actitudes que valoren axeitadamente o peso específico da educación como motor de desenvolvemento dos pobos.

- Utilizar instrumentos de análise e crítica necesarios para construír unha opinión propia, libre, xusta e democrática.
- Preparar para o exercicio da cidadanía e para a participación activa na vida económica, social e cultural, con actitude crítica e responsable e con capacidade de adaptación ás situacións cambiantes da sociedade do coñecemento.

13. Plan de atención ao alumnado que non opte pola ensinanza de relixión

1. A área de relixión católica será de oferta obrigatoria para os centros e de carácter voluntario para o alumnado.
2. O ensino doutras relixións axustarase ao disposto nos acordos de cooperación celebrados polo Estado español coa Federación de Entidades Relixiosas Evanxélicas de España, a Federación de Comunidades Israelitas de España, a Comisión Islámica de España e, se é o caso, aqueles que no futuro se poidan subscribir con outras confesións relixiosas.
3. Ao inicio de cada curso académico os pais/nais ou titores/as dos alumnos e alumnas manifestarán a súa vontade de que os seus fillos/as reciban ou non ensinanzas de relixión.
4. Os centros docentes disporán as medidas organizativas para que o alumnado cuxos pais ou titores non optasen por que cursen as ensinanzas de relixión, reciban a debida atención educativa co fin de que a elección dunha ou outra opción non supoña discriminación ningunha. A dita atención, en ningún caso comportará a aprendizaxe de contidos curriculares asociados ao coñecemento do feito relixioso nin a calquera área da etapa. As medidas organizativas que dispoñan os centros deberán ser incluídas no proxecto educativo para que familias e titores/as as coñezan con anterioridade.
5. A determinación do currículo do ensino de relixión católica e das diferentes confesións relixiosas coas cales o Estado español subscribiu acordos de cooperación en materia educativa será competencia, respectivamente, da xerarquía eclesiástica e das correspondentes autoridades relixiosas. O seu contido deberá, en calquera caso, ser respectuoso cos dereitos das persoas marcados na lexislación vixente e sobre todo co valor de igualdade entre mulleres e homes.
6. A avaliación do ensino da relixión católica realizarase nos mesmos termos e cos mesmos efectos ca a das outras áreas da educación primaria. A avaliación do ensino das diferentes confesións relixiosas axustarase ao establecido nos acordos de cooperación subscritos polo Estado español.
7. Coa finalidade de garantir o principio de igualdade e a libre concorrencia entre todo o alumnado, as cualificacións que se obtivesen na avaliación das ensinanzas de relixión non se computarán nas convocatorias en que deban entrar

en concorrencia os expedientes académicos.

ATENCIÓN EDUCATIVA:

A Relixión é unha materia optativa tanto en EI coma en EP, podendo as familias escoller no seu lugar Atención Educativa.

En Educación Primaria os alumnos teñen en cada curso 1,5 horas nas que o grupo se divide entre os que cursan Relixión e os que reciben Atención Educativa. (Por cuestións de organización horaria isto modificouse en moitos centros, incluído o noso: 1 hora en 1º, 3º, 5º e 2 horas en 2º, 4º, 6º).

MEDIDAS PROPOSTAS NO NOSO CENTRO PARA A ATENCIÓN EDUCATIVA

- Formación en valores
- Actividades de reforzo para aqueles nenos con dificultades escolares.
- Obradoiros de debuxo, lectura e escritura.
- Contos e vídeos educativos.
- Colaboración na biblioteca.
- Colaboración na organización de actividades do centro: magosto, Nadal, Letras Galegas, festivais...
- Traballos individuais ou en equipo: murais, investigación en internet, xogos educativos.

A Atención educativa será impartida, sempre que sexa posible, polo titor do alumno. De non ser así, procurarase que a imparta algún especialista que teña relación con ese curso.

14.Criterios xerais para a elaboración das programacións didácticas

ELEMENTOS DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE CICLO

As programación didácticas de cada ciclo incluirán, os seguintes aspectos:

- I. **OBXECTIVOS** de cada área do ciclo, **RELACIONADOS COS OBXECTIVOS XERAIS DA ETAPA.**

- II. A CONTRIBUCIÓN DA ÁREA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS (a partir do currículo).
  - o Seleccionar as competencias ás que a área pode contribuír.
  - o Seleccionar as dimensións, os elementos e os descritores de tarefas das competencias seleccionadas de entre as definidas na Concreción curricular.
  - o Incorporar, de ser o caso, tarefas específicas en función dos contidos da área e que non están incluídas nas definicións operativas.
- III. A ORGANIZACIÓN E SECUENCIACIÓN DOS CONTIDOS DAS ÁREAS DE APRENDIZAXE nos distintos cursos escolares que conforman o ciclo.
- IV. OS CONTIDOS MÍNIMOS esixibles para superar o ciclo. V. OS MÉTODOS PEDAGÓXICOS que se van aplicar.

As estratexias para desenvolver procesos globalizados de ensino e aprendizaxe. As estratexias de animación á lectura e o desenvolvemento da expresión oral e escrita.
- VI. OS RECURSOS DIDÁCTICOS que se vaian a utilizar, incluídos os materiais curriculares e libros de texto para uso do alumnado.

As medidas necesarias para a utilización das tecnoloxías da información e a comunicación.
- VII. A AVALIACIÓN
  - o Os criterios de avaliación de cada unha das áreas do ciclo.
  - o Os criterios de avaliación dos mínimos esixibles para superar o ciclo
  - o Os indicadores de avaliación da aprendizaxe dos alumnos/as.
  - o Os procedementos e instrumentos de avaliación
  - o Indicadores de cualificación e promoción de curso e/ou ciclo con indicación do grao de dominio das CCBB: documento de grao de dominio acordado e incluído.
- VIII. AS MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE e as adaptacións curriculares para os alumnos/as que as precisen.
- IX. AS ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES programadas polo equipo didáctico de ciclo de acordo co Programa Anual de Actividades Complementarias e Extraescolares establecidas polo centro.
- X. OS PROCEDEMENTOS PARA QUE O EQUIPO DIDÁCTICO DE CICLO VALORE E REVISE O PROCESO E O RESULTADO DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS.

Criterios xerais para a elaboración de Programacións didácticas

1. Contribución das materias ao logro das competencias básicas
2. Obxectivos (para cada ciclo da EP)
3. Contidos temporizados (para cada ciclo da EP)
4. Criterios de avaliación (para cada ciclo da EP)
5. Mínimos esixibles para unha avaliación positiva
6. Metodoloxía, materiais curriculares e recursos didácticos
7. Procedementos e instrumentos de avaliación (ordinaria e extraordinaria).
8. Sistema de cualificación
9. Medidas de atención á diversidade
10. Programa de reforzo para recuperación de pendentes de cursos anteriores
11. Actividades complementarias e extraescolares.
12. Tratamento de fomento da lectura e das TIC. (Apdo.7.d da Orde do 6-9-

07 sobre a implantación da ESO)

15. Avaliación do proxecto educativo

O proxecto educativo e o seu grao de consecución será avaliado e valorado na memoria anual, co fin de que da súa análise se poidan extraer conclusións que permitan introducir os cambios necesarios para a adecuación das actuacións do centro a dito proxecto, ou no seu caso para introducir no mesmo as modificacións que a Comunidade Educativa a través do Consello Escolar considere oportunas.

O presente Proxecto Educativo foi aprobado na reunión de Claustro e Consello Escolar do día de abril de 2013.

E para que así conste a efectos oportunos, asinan o presente en Celanova, a de
Abril de 2013.

Visto e prace
O Director

Certifica
A Secretaria

Visto e prace
A Xefa de Estudos